

Tervise
Arengu
Instituut

Eesti noorte seksuaaltervis:

teadmised, hoiakud ja käitumine

TEEMALEHED 2021

Liilia Lõhmus, Merili Tamson, Tiia Pertel,
Katri Abel-Ollo, Kristi Rüütel

Tallinn 2023

Sisukord

Metoodika	2
1 Tubakatoodete tarvitamine	3
2 Alkoholi tarvitamine	13
3 Narkootikumide (sh kanepi) tarvitamine	27
4 Teadmised HIVi levikuteedest	39
5 Arusaamad HIVi levikust olmekontaktide kaudu	46
6 Teadmised seksuaalsel teel levivate infektsioonide vältimise meetoditest	53
7 Suhtumine HIViga elavatesse inimestesse	60
8 Seksuaalvahekorra kogemus	69
9 Seksuaalpartnerid	79
10 Kondoomi kasutamine	96
11 HIV-testimine	113

Metoodika

Teemalehtede kogum „Eesti noorte seksuaalervis: teadmised, hoiakud ja käitumine“ sisaldab 2021. aasta sügisel koolinoorte hulgas korraldatud HIVi ja seksuaalerviseteemalise elektroonilise küsitluse kõige olulisemaid tulemusi ning on uuringuaruande üks osa. Tulemused põhinevad 7.–12. klassi ja kutsekooliõpilaste 1.–4. kursuse andmetel, valdavalt kuuluvad sellesse sihtrühma 14–18-aastased noored. Analüüsi kaasati 4965 osaleja andmed, mis on kaalutud vastavalt Haridus- ja Teadusministeeriumi 2021/2022. õppeaasta andmetele. Vastamismäär on 75%.

Teemalehed on üles ehitatud nii, et esmalt esitatakse üldised andmed kogu uuritud noorte rühma kohta kokku, seejärel võrdlevad tulemused 16–18-aastaste gümnaasiumi- ja kutsekoolinoorte kohta, siis sugude ning piirkondade andmed. Teemalehe lõpus on näidatud teemakohaseid muid huvitavamaid tulemusi ja seoseid.

Põhiliselt on andmed esitatud joonistel, esmalt 2021. aasta kohta ning siis trendijoonis vahemiku 2003–2021 kohta. Andmed on joonistel esitatud uuringurühmade kaupa: 7.–9. klassi (= põhikool), 10.–12. klassi (= gümnaasium) ja kutsekoolinoored. 2021. aasta andmed võimaldavad esitada ka koondnäitajad kogu uuritud sihtrühma kohta. Piirkondade alusel on tulemused esitatud kolmeks jaotatuna kooli asukoha järgi: Harjumaa (sh Tallinn), Ida-Virumaa ja muu Eesti.

Vanuserühmad on joonistel ja tabelites tähistatud järgmiselt:

Muutuste esitamiseks ajas on kasutatud järgmisi leppemärke:

14–15	vanuserühm, põhikooliõpilased, tähistab 14–15-aastaseid; 2021. aasta uuringus on rühmas ka 7. klassis õppivad 13-aastased
16–18	vanuserühm, gümnaasiumi- ja/või kutsekooliõpilased, tähistab 16–18-aastaseid; 2021. aasta uuringus on rühmas ka väikese osakaaluga 19–20-aastased
14–18	vanuserühm, tähistab 14–18-aastaseid; 2021. aasta uuringus on rühmas ka 7. klassis õppivad 13-aastased ja väikese osakaaluga 19–20-aastased

Täpsemalt saab metoodika kohta lugeda uuringu aruande esimesest peatükist.

	positiivsed muutused teadmistes, hoiakutes, käitumises
	negatiivsed muutused teadmistes, hoiakutes, käitumises
	teadmistes, hoiakutes, käitumises pole muutusi toimunud

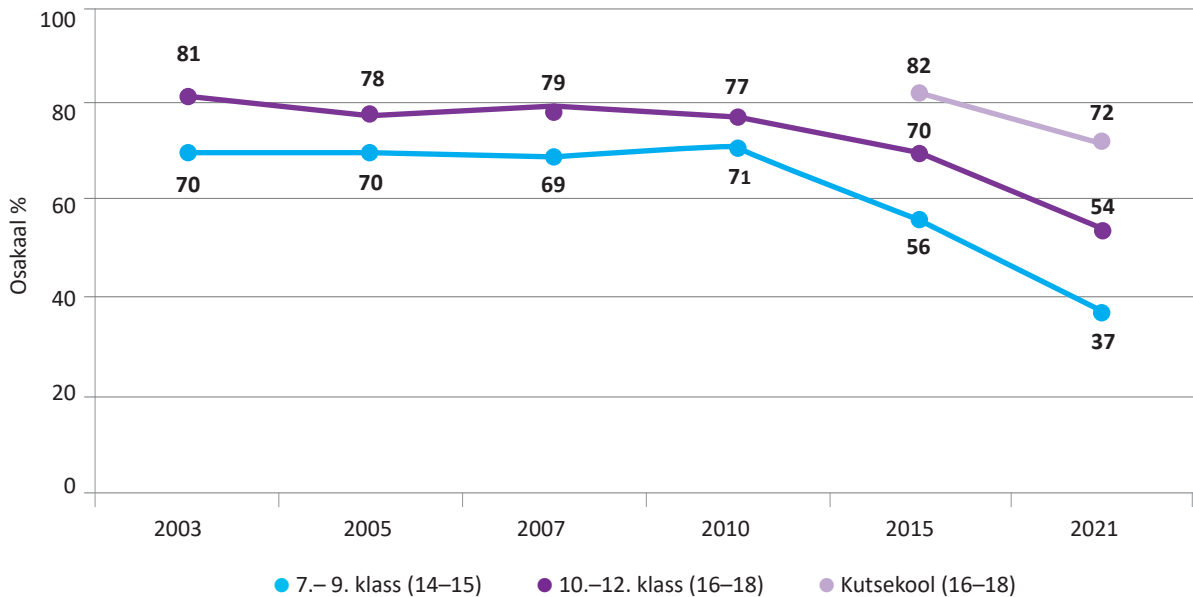
Viitamine: Lõhmus L, Tamson M, Pertel T, Abel-Ollo K, Rüütel K. Eesti noorte seksuaalervis: teadmised, hoiakud ja käitumine. 2021. aasta uuringu aruanne. Tallinn: Tervise Arengu Instituut, 2023

1 Tubakatoodete tarvitamine

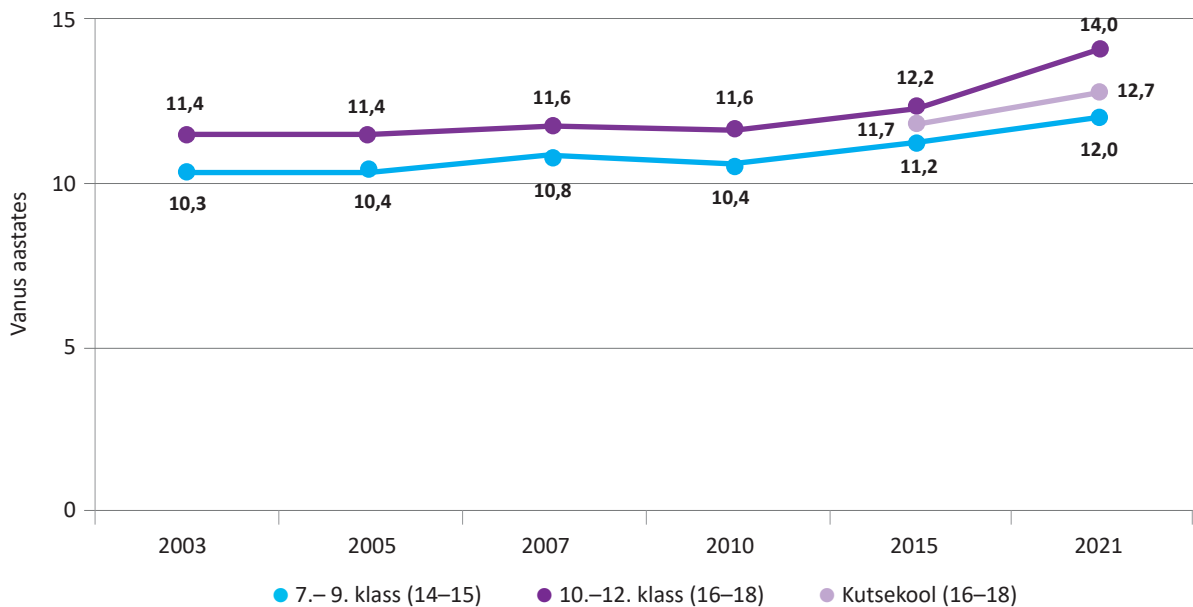

- Noortest 47% on proovinud elu jooksul tavalisi sigarette, esimest korda keskmiselt 13-aastaselt.
- Noortest 17% on oma elu jooksul sigarette suitsetanud igapäevaselt. Igapäevase suitsetamisega alustati keskmiselt 14-aastaselt.

👍 Alates 2010. aastast on tavalist sigaretti proovinud noorte hulk vähenenud ja vanus nende esmakordsel proovimisel tõusnud.

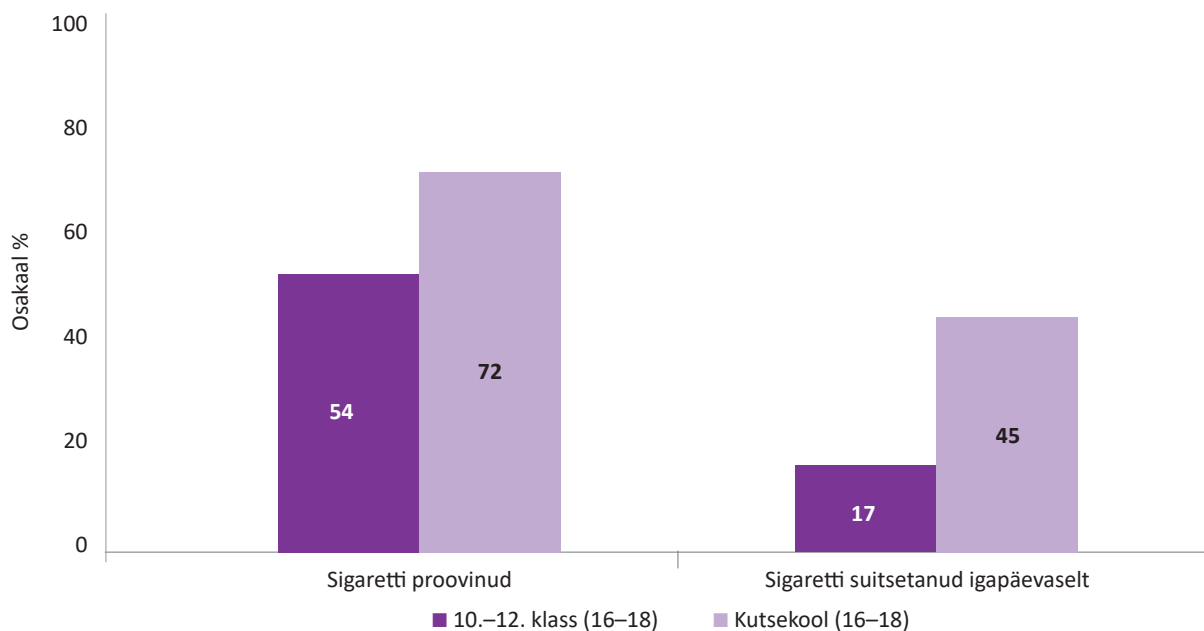

Joonis. Noored, kes on elu jooksul proovinud sigaretti, uuringurühmade kaupa, 2003–2021

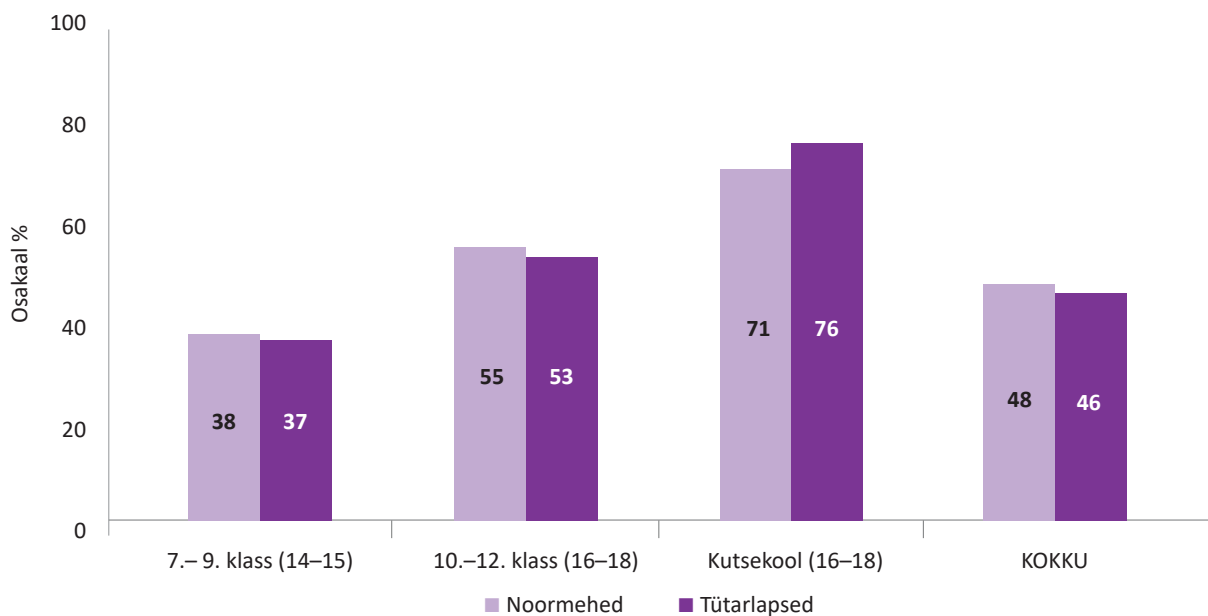
Joonis. Keskmine vanus sigarettide esimesel proovimisel, uuringurühmade kaupa, 2003–2021

- **16–18-aastaste rühmas on võrreldes gümnaasiumiõpilastega kutsekooliõppurite hulgas rohkem neid, kes on elu jooksul sigarette proovinud.** Kutsekooliõpilased on sigaretti proovinud nooremana kui gümnaasiuminoored (keskmine vanus vastavalt 12,7 ja 14 aastat).
- **Võrreldes gümnaasiumiõpilastega on kutsekooliõpilaste hulgas üle kahe korra rohkem elu jooksul sigarette igapäevaselt suitsetanud noori.** Gümnaasiumiõpilaste keskmine vanus igapäevase suitsetamise alustamisel on 15,2 ja kutsekooliõpilastel 14,8 aastat.

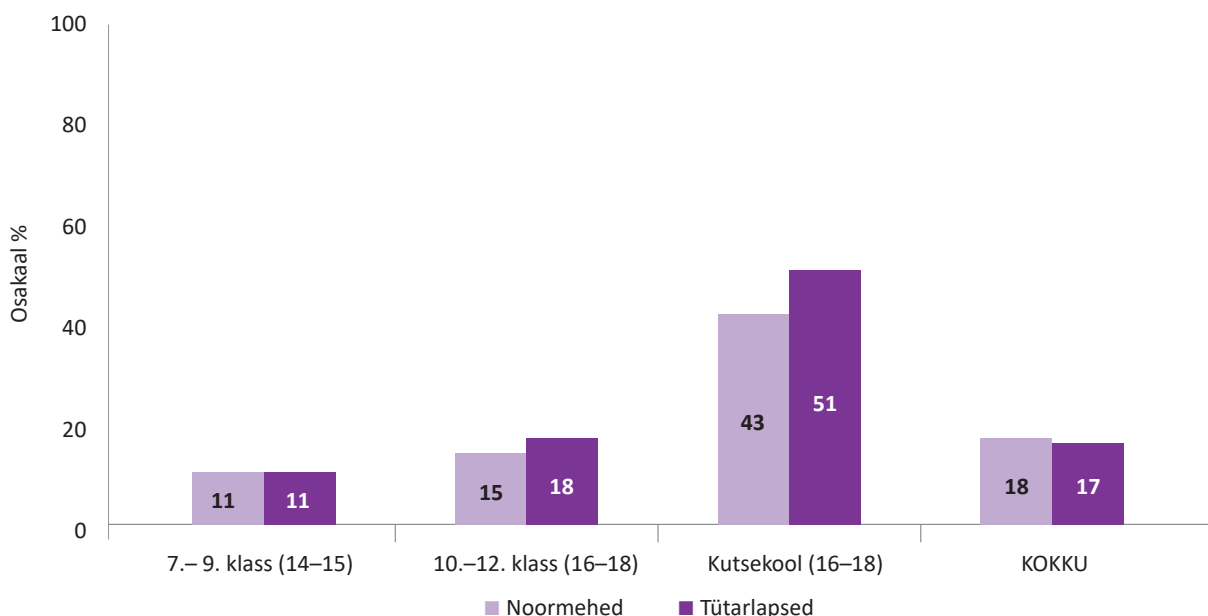

Joonis. 16–18-aastased noored, kes on elu jooksul proovinud sigaretti ja suitsetanud igapäevaselt, uuringurühmade kaupa, 2021

- **Noormeeste ja tütarlaste andmed sigaretti proovinute ja sigaretti igapäevaselt suitsetanute osakaalu poolest ei erine.** Võrreldes tütarlastega on noormehed alustanud sigarettide suitsetamisega varem (keskmine vanus vastavalt 13,2 ja 12,6 aastat). Igapäevase suitsetamise alustamisel tütarlaste ja noormeeste vanus ei erine.
 - Erandiks on kutsekooliõpilased: tütarlaste hulgas on rohkem nii sigaretti proovinud kui ka igapäevaselt suitsetanud noori.

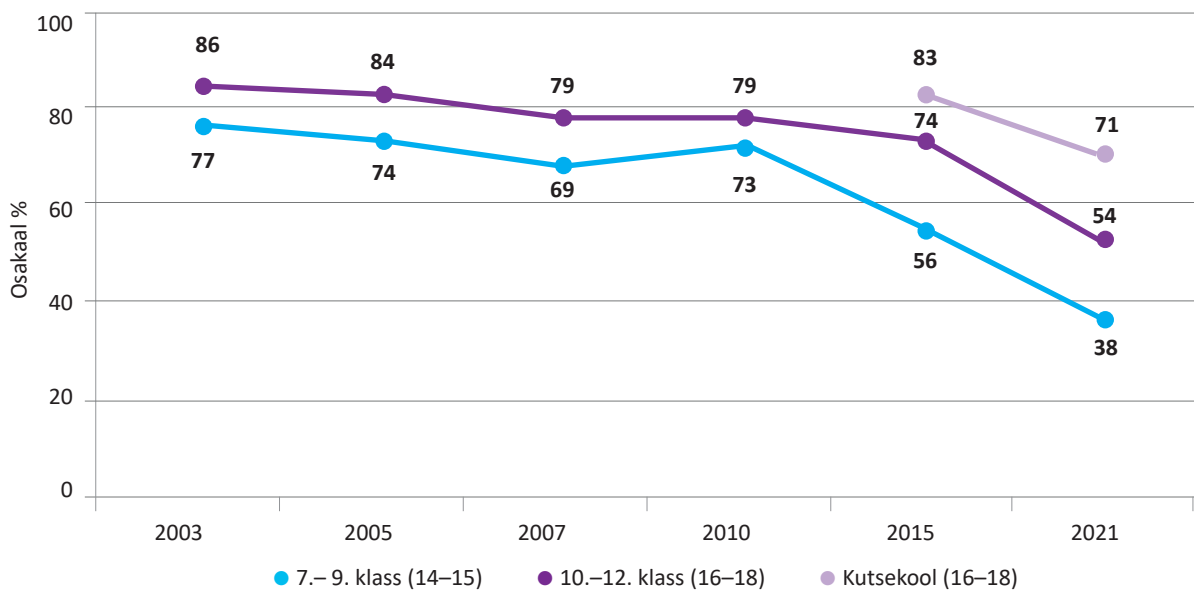
Joonis. Noored, kes on elu jooksul sigaretti proovinud, uuringurühmade ja sugude kaupa, 2021

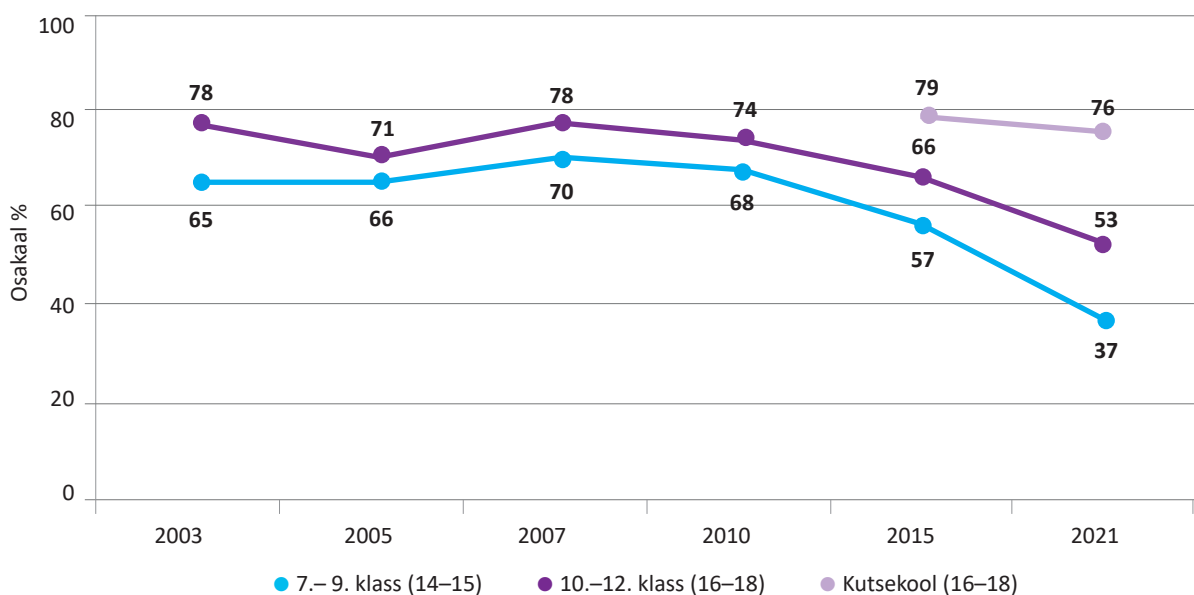
Joonis. Noored, kes on elu jooksul sigaretti suitsetanud igapäevaselt, uuringurühmade ja sugude kaupa, 2021

Tabel. Keskmine vanus (aastates), mil prooviti sigarette esimest korda ja alustati nende suitsetamisega igapäevaselt, uuringurühmade ja sugude kaupa, 2021

Uuringurühm (esindatav vanuserühm)	Sigarettide proovimine		Sigarettide suitsetamine igapäevaselt	
	Noormehed	Tütarlapsed	Noormehed	Tütarlapsed
7.–9. klass (14–15)	11,7	12,3	12,9	13,3
10.–12. klass (16–18)	13,7	14,2	15,1	15,2
Kutsekool (16–18)	12,5	13,0	14,7	14,8
NOORED KOKKU (14–18)	12,6	13,2	14,2	14,4

Joonis. Noormehed, kes on elu jooksul sigaretti proovinud, uuringurühmade kaupa, 2003–2021

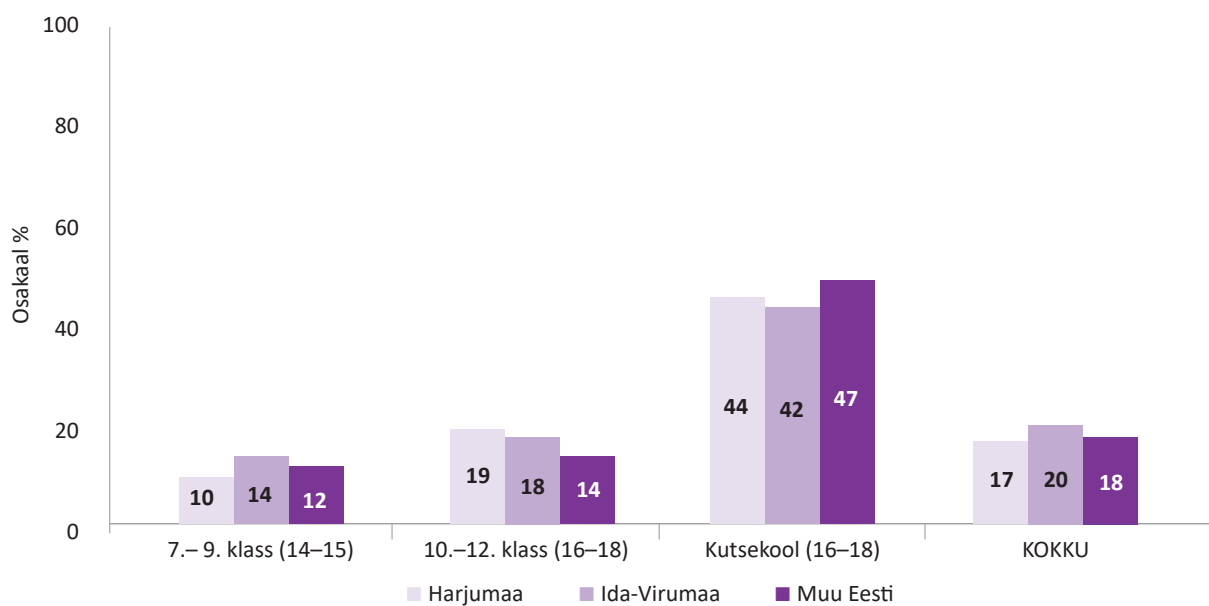

Joonis. Tütarlapsed, kes on elu jooksul sigaretti proovinud, uuringurühmade kaupa, 2003–2021

- **Noored ei erine piirkonniti sigarettide proovimise ega igapäevase suitsetamise osakaalu poolest. Ka vanuse järgi erinevused puuduvad.**

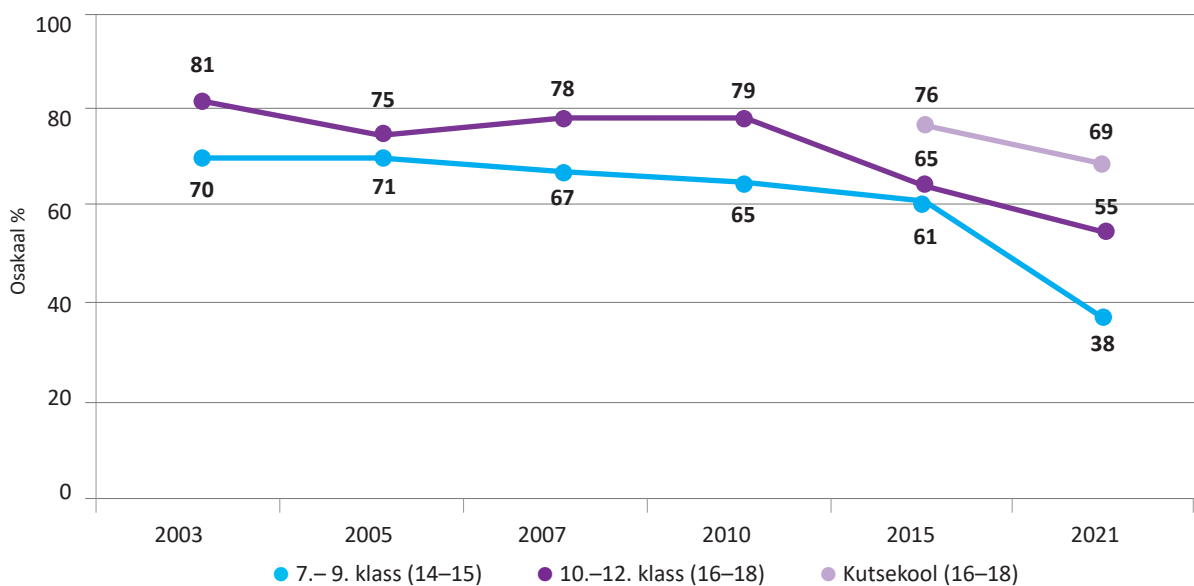
Joonis. Noored, kes on elu jooksul sigaretti proovinud, uuringurühmade ja piirkondade kaupa, 2021

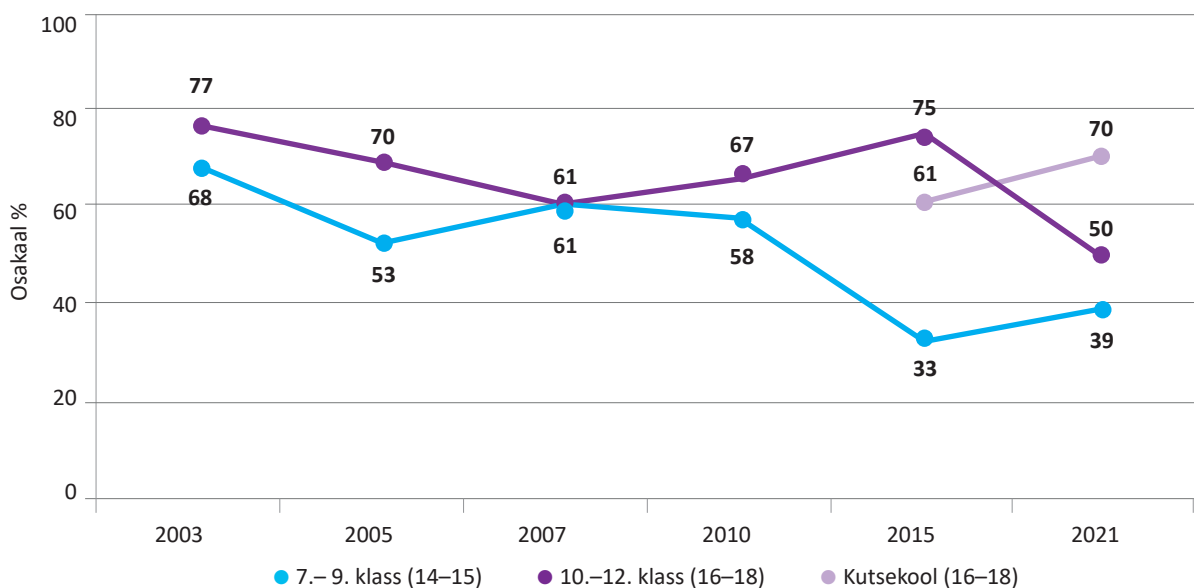
Joonis. Noored, kes on elu jooksul sigarette suitsetanud igapäevaselt, uuringurühmade ja piirkondade kaupa, 2021

Tabel. Keskmine vanus (aastates), mil prooviti sigarette esimest korda ja alustati nende suitsetamisega igapäevaselt, uuringurühmade ja piirkondade kaupa, 2021

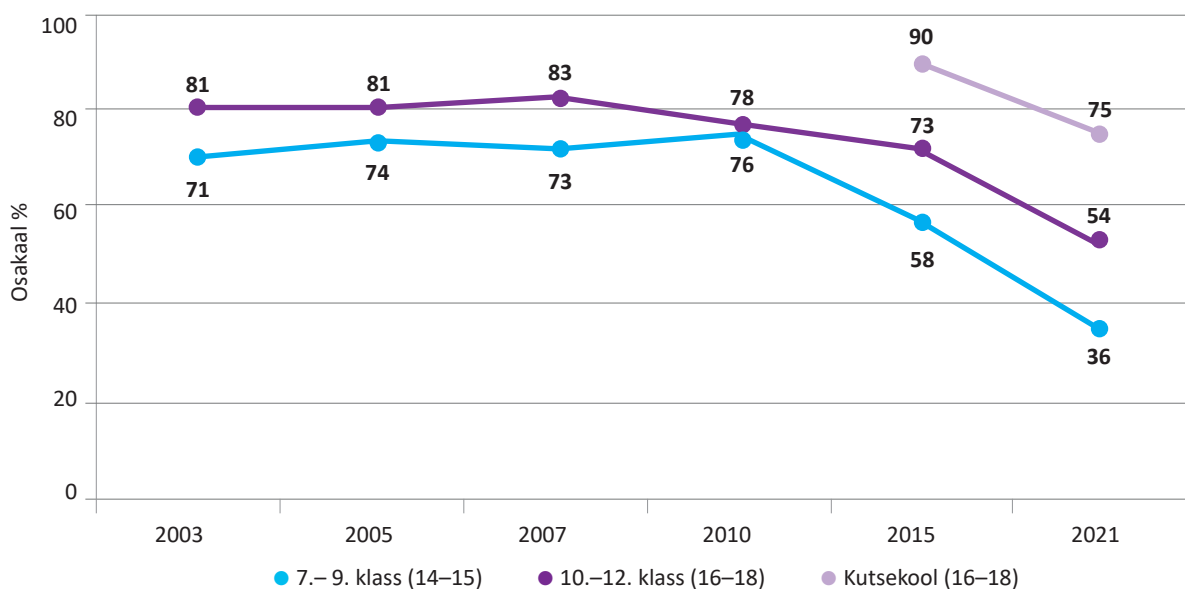
Uuringurühm (esindatav vanuserühm)	Sigarettide proovimine			Sigarettide suitsetamine igapäevaselt		
	Harjumaa	Ida-Virumaa	Muu Eesti	Harjumaa	Ida-Virumaa	Muu Eesti
7.–9. klass (14–15)	12,5	11,8	11,9	13,1	12,7	13,2
10.–12. klass (16–18)	14,0	13,5	14,1	15,3	14,5	15,1
Kutsekool (16–18)	12,7	12,9	12,6	14,8	14,6	14,8
NOORED KOKKU (14–18)	13,0	12,6	12,8	14,4	13,9	14,3

Joonis. Harjumaa noored, kes on elu jooksul sigaretti proovinud, uuringurühmade kaupa, 2003–2021

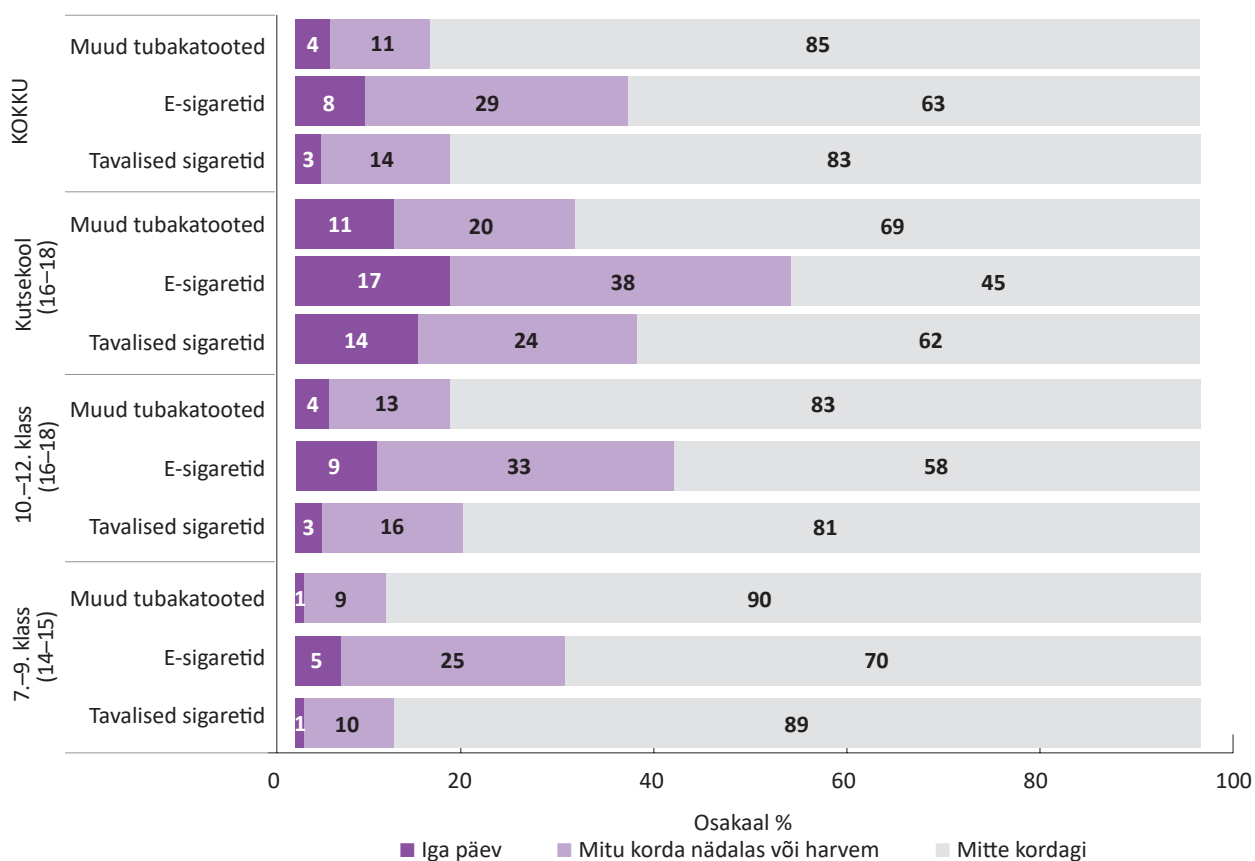

Joonis. Ida-Virumaa noored, kes on elu jooksul sigaretti proovinud, uuringurühmade kaupa, 2003–2021

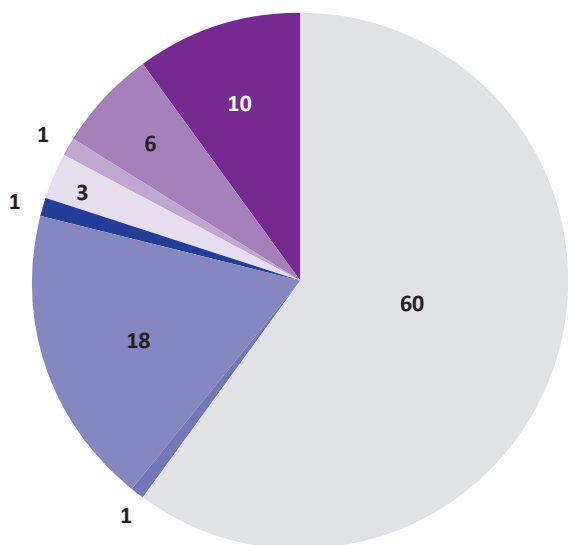
Joonis. Muu Eesti noored, kes on elu jooksul sigaretti proovinud, uuringurühmade kaupa, 2003–2021

● **Tavalised sigaretid on asendumas muude tubakatoodetega. Kõige levinum on e-sigaret.**

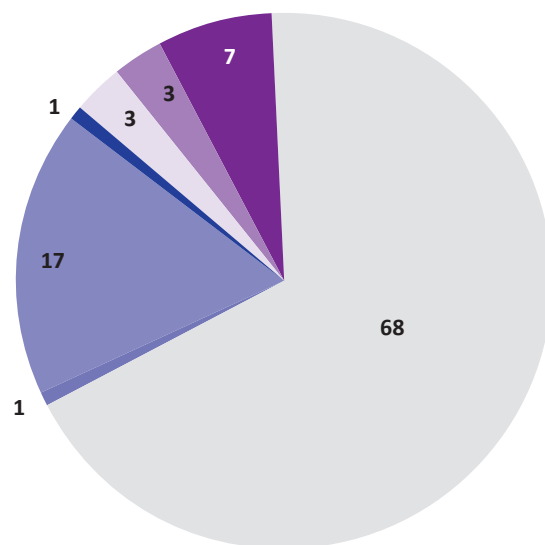

Joonis. Tubakatoodete tarvitamine viimase nelja nädala jooksul, uuringurühmade kaupa, 2021

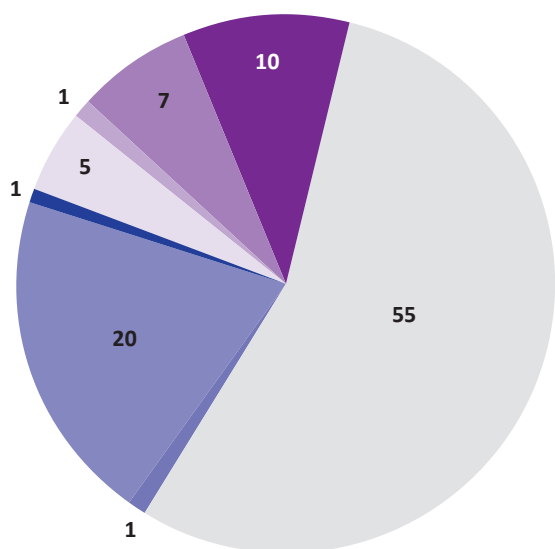
- Erinevate tubakatoodete tarvitamise kombinatsioonist selgub, et noortest 40% tarvitas viimase nelja nädala jooksul mõnda tubakatoodet, sealhulgas iga teine mitut erinevat toodet. Kõige levinum kombinatsioon on tavaline sigaret + e-sigaret + muud tubakatooted.

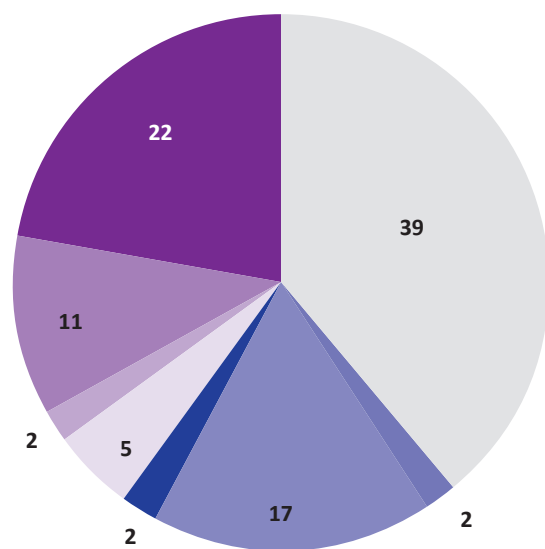
KÕIK NOORED (14–18-aastased)

7.–9. KLASS (14–15-aastased)

10.–12. KLASS (16–18-aastased)

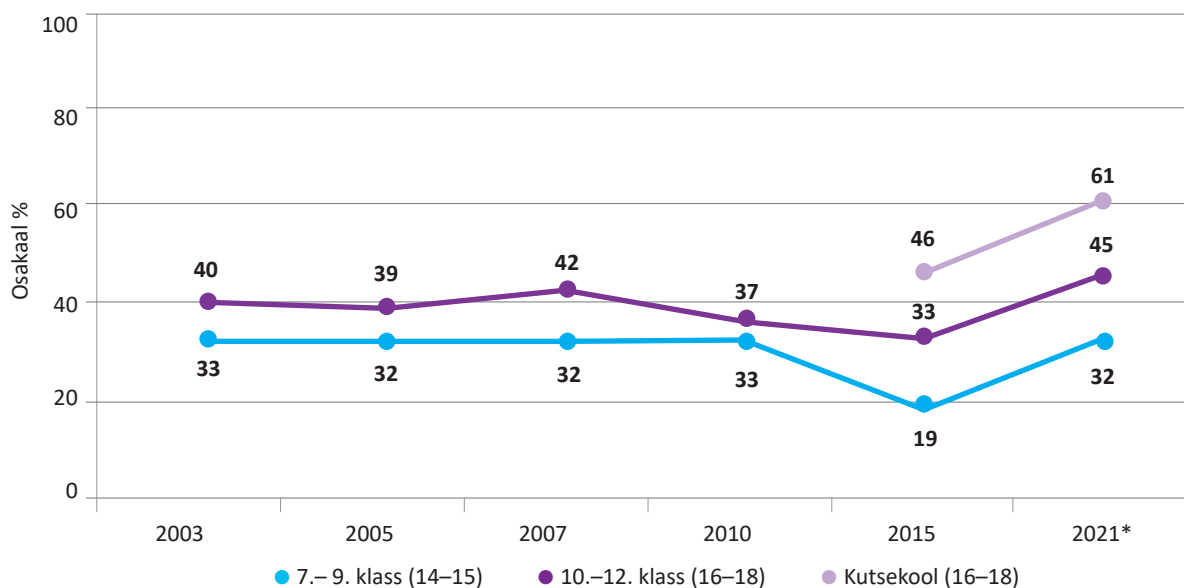

KUTSEKOOL (16–18-aastased)

- ei tarvitanud midagi
- ainult tavaline sigaret
- ainult e-sigaret
- ainult muud tubakatooted
- e-sigaret + muud tubakatooted
- tavaline sigaret + muud tubakatooted
- tavaline sigaret + e-sigaret
- tavaline sigaret + e-sigaret + muud tubakatooted

Joonis. Tubakatoodete tarvitamise kombinatsioon viimase nelja nädala jooksul protsentides, uuringurühmade kaupa, 2021

- Kui panna 2021. aasta andmetes kokku kõik erinevad tubakatooted, siis küsitlusele eelnenud nelja nädala andmed näitavad põhikooliõpilaste hulgas tubakatoote tarvitamise püsivust samal tasemel kui 2003.–2010. aastal ning gümnaasiumi- ja kutsekooliõpilaste hulgas tarvitamise tõusu. Tavasigaretide tarvitamise vähenemine 2015. aastal võib viidata, et noorteni on jõudnud uudsed tubakatooted.

Joonis. Noored, kes on viimase nelja nädala jooksul tubakatooteid* tarvitanud, uuringurühmade kaupa, 2003–2021

* 2003–2015 = tavalised sigaretid

2021 = tavalised sigaretid, e-sigaretid ja muud tubakatooted

Loe lisaks: aruanne ptk 3.3, lisa 2 tabelid 3–7.

- Alates 2010. aastast on elu jooksul tavalisi sigarette tarvitanud noorte hulk vähenenud. Küsitlusele eelnenud kuu tarvitamise andmed viitavad, et tavalised sigaretid asendatakse muude tubakatoodega. Kõige levinum on noorte hulgas e-sigaret.
- Täpsemat infot tubakatoote mõjust tervisele leiab kodulehelt tubakainfo.ee.

2 Alkoholi tarvitamine

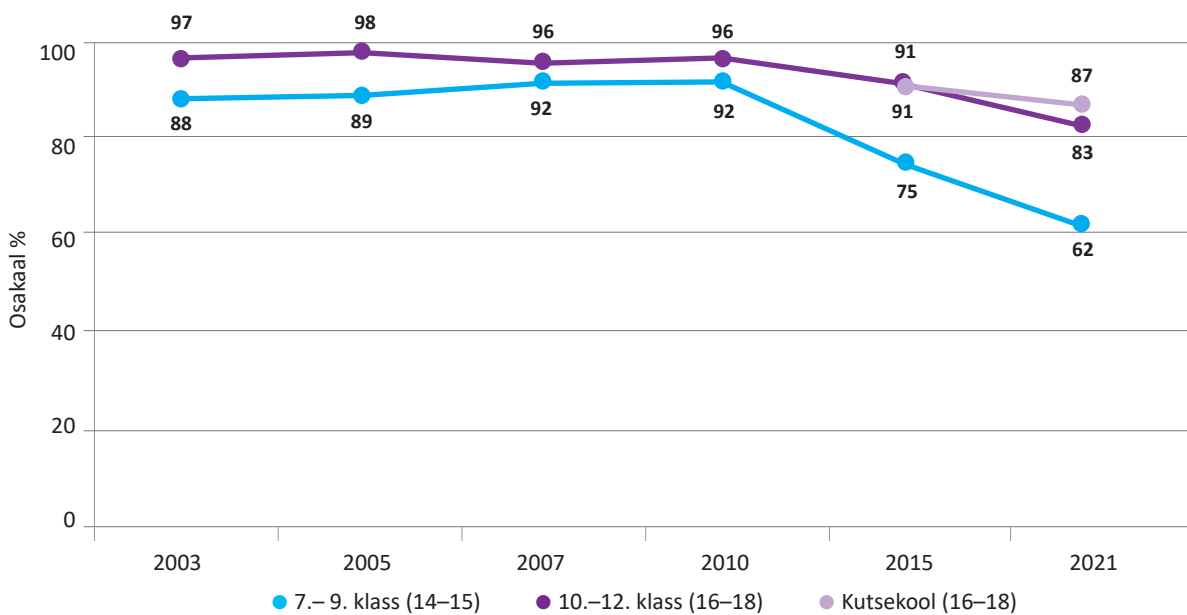

- Noortest 72% on proovinud elu jooksul alkoholi, esimest korda keskmiselt 12-aastaselt.
- Noortest 43% on elu jooksul vähemalt korra alkoholist purju joonud, esimest korda keskmiselt 14-aastaselt.

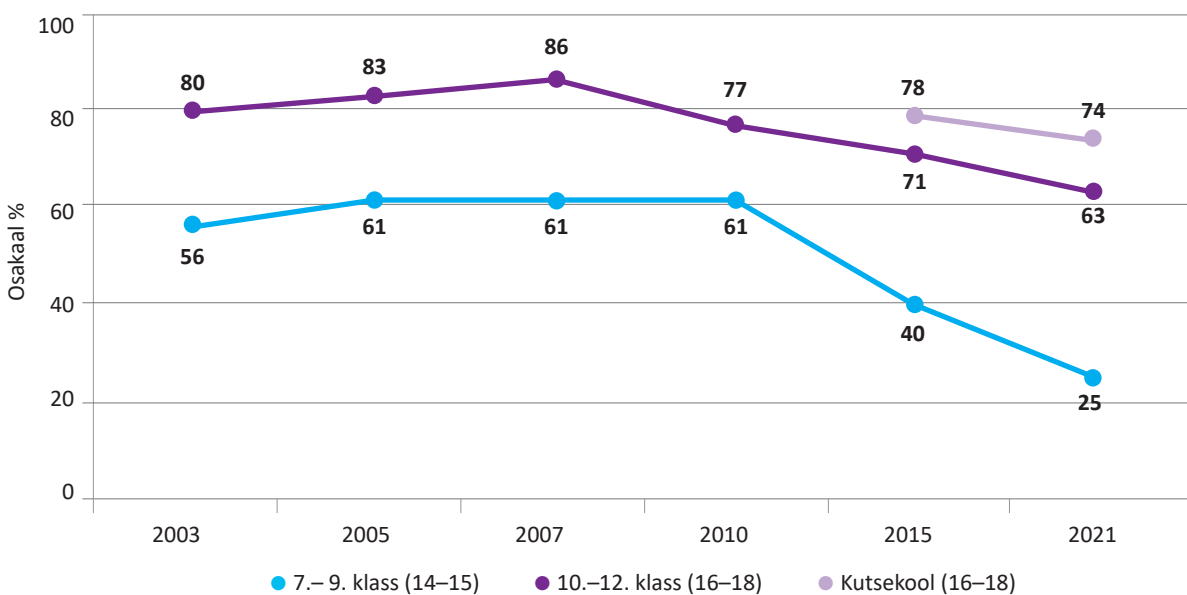
👍 Alates 2010. aastast on vähenenud nii elu jooksul alkoholi proovinud kui ka purju joonud noorte hulk. Gümnaasiumiõpilaste hulgas on vähemalt korra elus purju joonute osakaal vähenenud alates 2007. aastast. Kõige rohkem on mõlemad näitajad muutunud noorimas kooliastmes: alkoholiga kokku puutunud noorte osakaal on vähenenud võrreldes 2010. aastaga ligi kolmandiku võrra, purju joonud noorte osakaal rohkem kui poole võrra.

👍 16–18-aastaste rühmas on gümnaasiumi- ja kutsekooliõpilaste vanus tõusnud nii alkoholi esmakordsel proovimisel kui ka purju joomisel. Muutused on alguse saanud alates 2010. aastast.

👉 Põhikooliõpilaste hulgas pole vanus alkoholi esmakordsel proovimisel läbi küsitlusaastate muutunud. Mõnevõrra on tõusnud paaril viimasel küsitlusaastal esmakordse purju joomise vanus.

Joonis. Noored, kes on elu jooksul alkoholi proovinud, uuringurühmade kaupa, 2003–2021

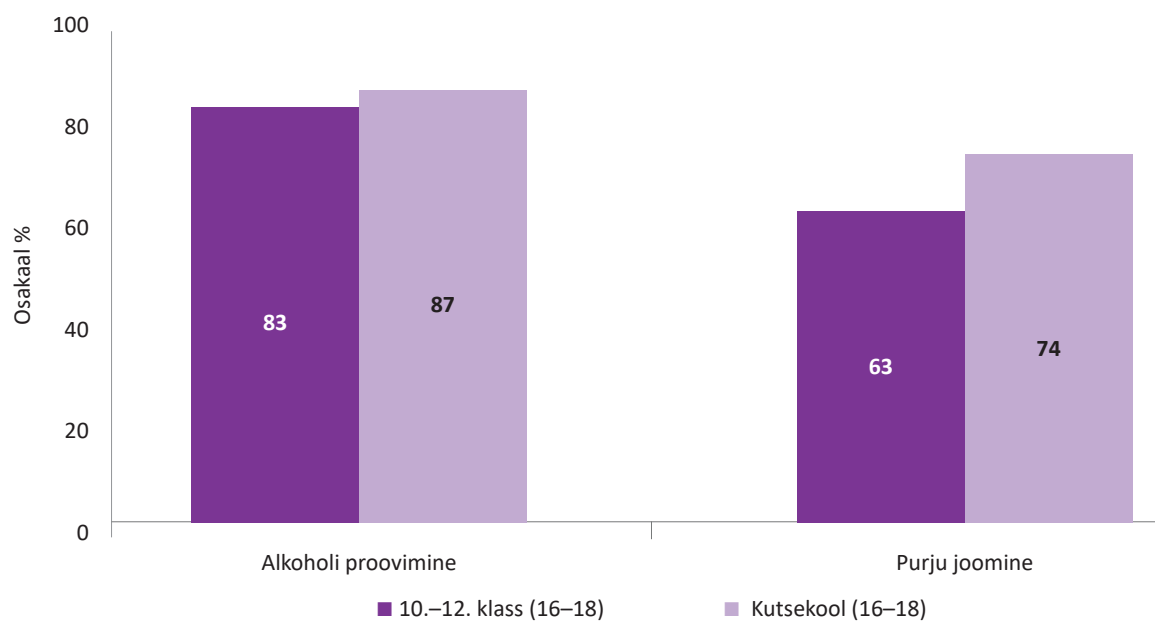

Joonis. Noored, kes on elu jooksul alkoholist purju joonud, uuringurühmade kaupa, 2003–2021

Tabel. Keskmine vanus (aastates), mil prooviti esimest korda alkoholi ja joodi alkoholist purju, uuringurühmade kaupa, 2003–2021

Aasta	Alkoholi proovimine			Purju joomine		
	7.–9. klass (14–15)	10.–12. klass (16–18)	Kutsekool (16–18)	7.–9. klass (14–15)	10.–12. klass (16–18)	Kutsekool (16–18)
2003	10,9	12,0	–	12,7	13,9	–
2005	10,6	11,9	–	12,4	13,6	–
2007	10,7	11,8	–	12,7	13,7	–
2010	10,7	11,9	–	12,4	13,7	–
2015	11,0	12,3	12,4	12,9	14,2	13,9
2021	11,0	13,4	13,0	13,2	15,0	14,5

- **16–18-aastaste rühmas on kutseõppurite hulgas võrreldes gümnaasiumiõpilastega rohkem neid, kes on elu jooksul alkoholi proovinud.** Kutsekooliõpilased on alkoholiga kokku puutunud varem kui gümnaasiumiõpilased (keskmine vanus vastavalt 13 ja 13,4 aastat).
- **Suurim erinevus gümnaasiumi- ja kutsekooliõpilaste vahel tuleb esile purju joomisel: kutsekooliõpilaste hulgas on küm-nendiku võrra rohkem elu jooksul purju joonud noori.** Samuti erinevad keskmised vanused esmakordsel purju joomisel: gümnaasiuminoortel 15 ja kutsekoolinoortel 14,5 aastat.

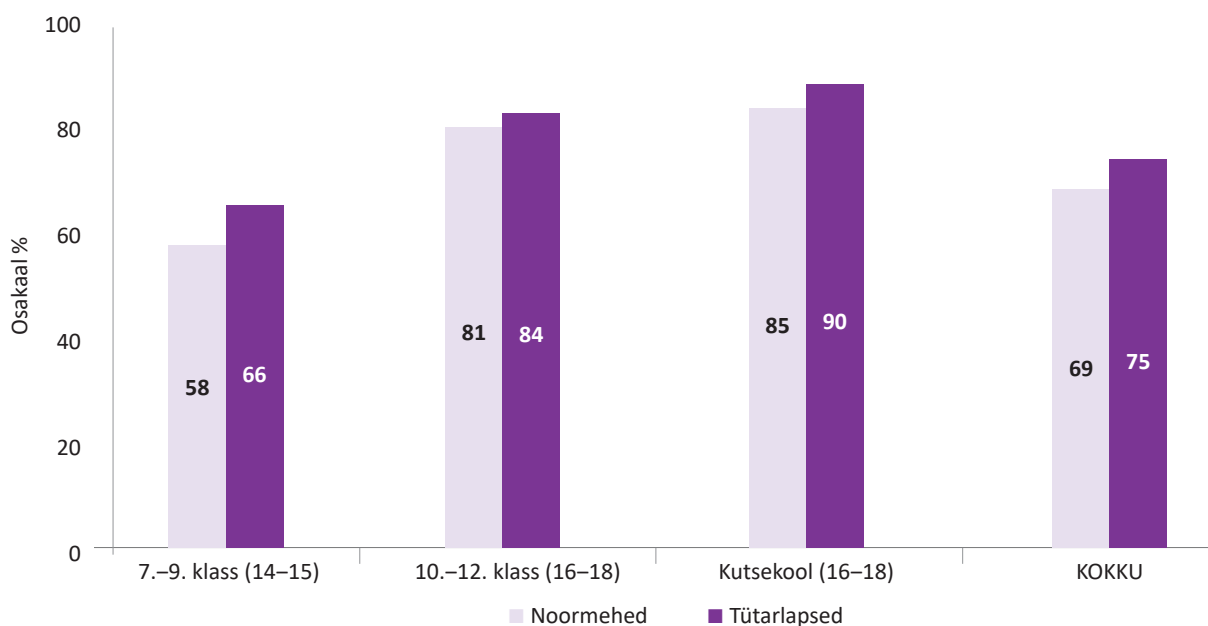

Joonis. 16–18-aastased noored, kes on elu jooksul alkoholi proovinud ja alkoholist purju joonud, uuringurühmade kaupa, 2021

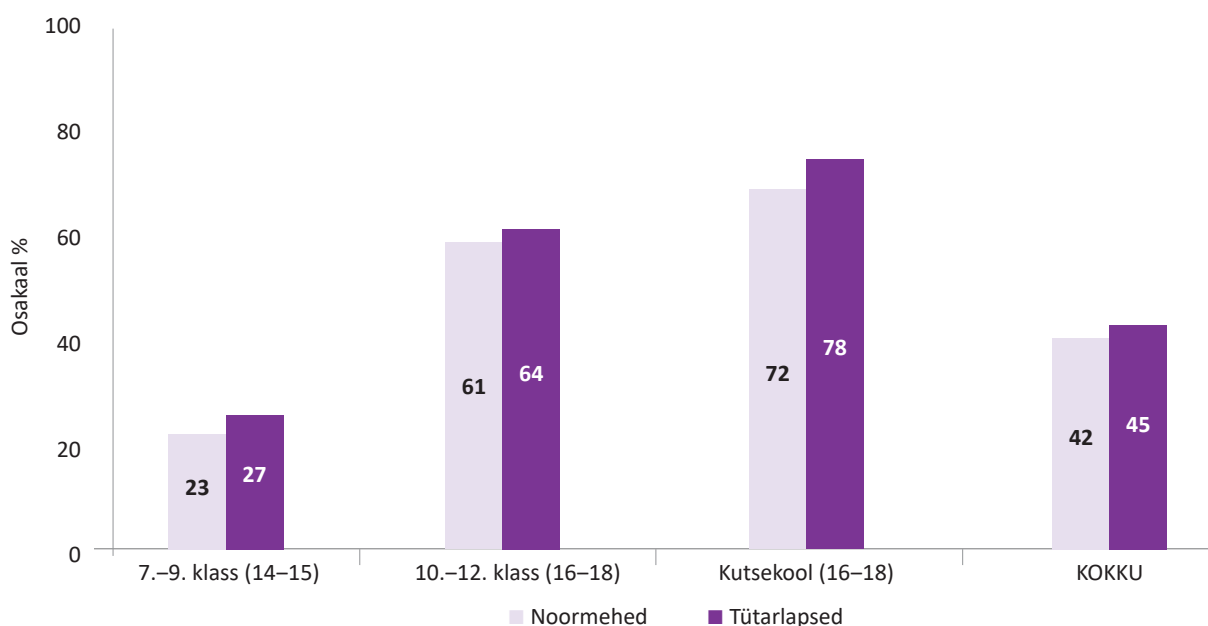
- Võrreldes noormeestega on tütarlaste hulgas rohkem neid, kes on elu jooksul alkoholi pruukinud ja ennast purju joonud.
 - Erandiks on gümnaasiuminoored, kelle hulgas tütarlaste ja noormeeste andmed ei erine.

👉 Kui teistes rühmades on märgata positiivseid muutusi, siis kutsekoolis õppivate tütarlaste alkoholiga kokkupuutumise tase ei ole viimase kuue aasta jooksul muutunud.

- Tütarlaste ja noormeeste vanus alkoholi esmakordsel tarvitamisel ja purju joomisel ei erine.
 - Erandiks on põhikoolinoored, kus noormehed on ennast alkoholist purju joonud mõnevõrra varem.

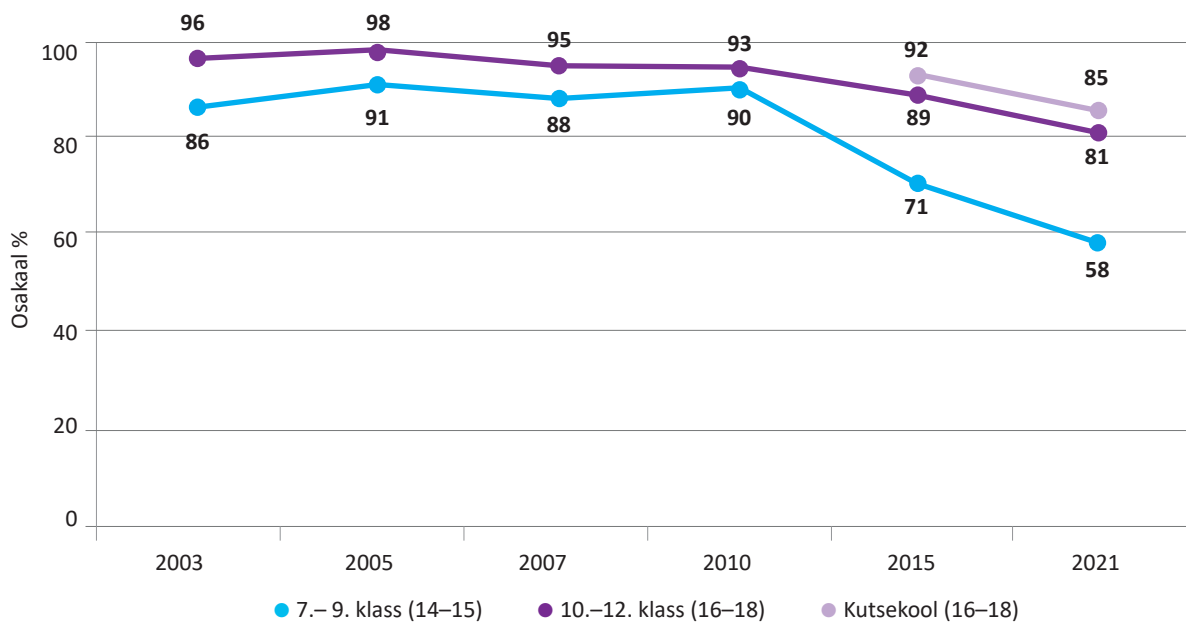
Joonis. Noored, kes on elu jooksul alkoholi proovinud, uuringurühmade ja sugude kaupa, 2021

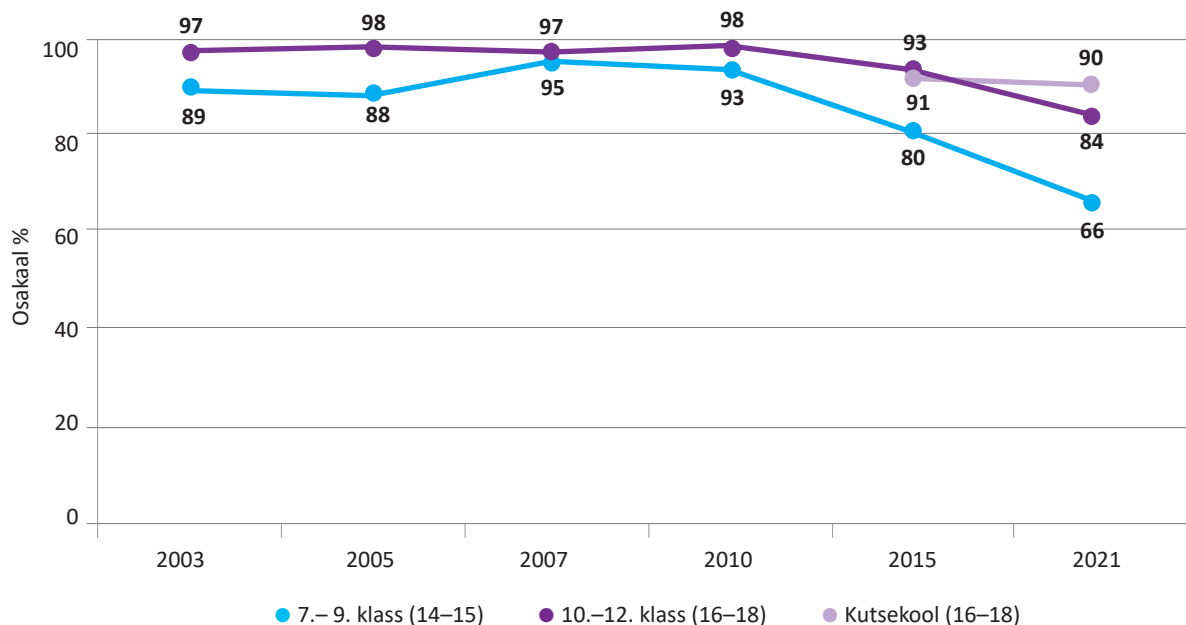
Joonis. Noored, kes on elu jooksul alkoholist purju joonud, uuringurühmade ja sugude kaupa, 2021

Tabel. Keskmine vanus (aastates), mil prooviti alkoholi esimest korda ja joodi alkoholist purju, uuringurühmade ja sugude kaupa, 2021

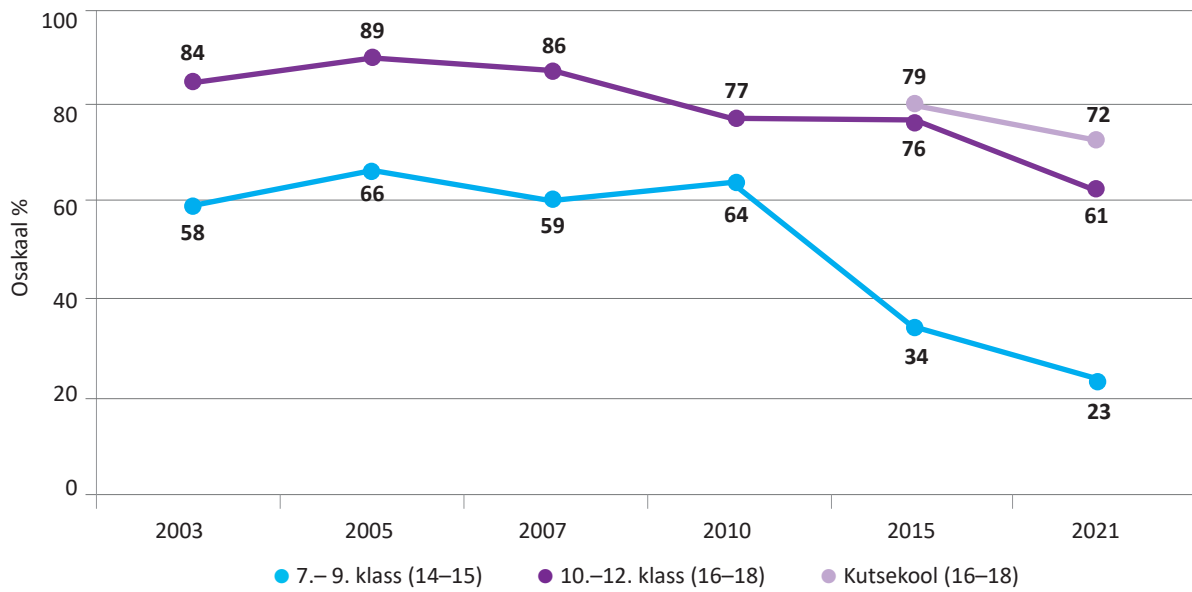
Uuringurühm (esindatav vanuserühm)	Alkoholi proovimine		Purju joomine	
	Noormehed	Tütarlapsed	Noormehed	Tütarlapsed
7.–9. klass (14–15)	11,0	11,0	13,0	13,4
10.–12. klass (16–18)	13,4	13,5	15,1	15,0
Kutsekool (16–18)	12,9	13,1	14,5	14,6
NOORED KOKKU (14–18)	12,2	12,2	14,3	14,4

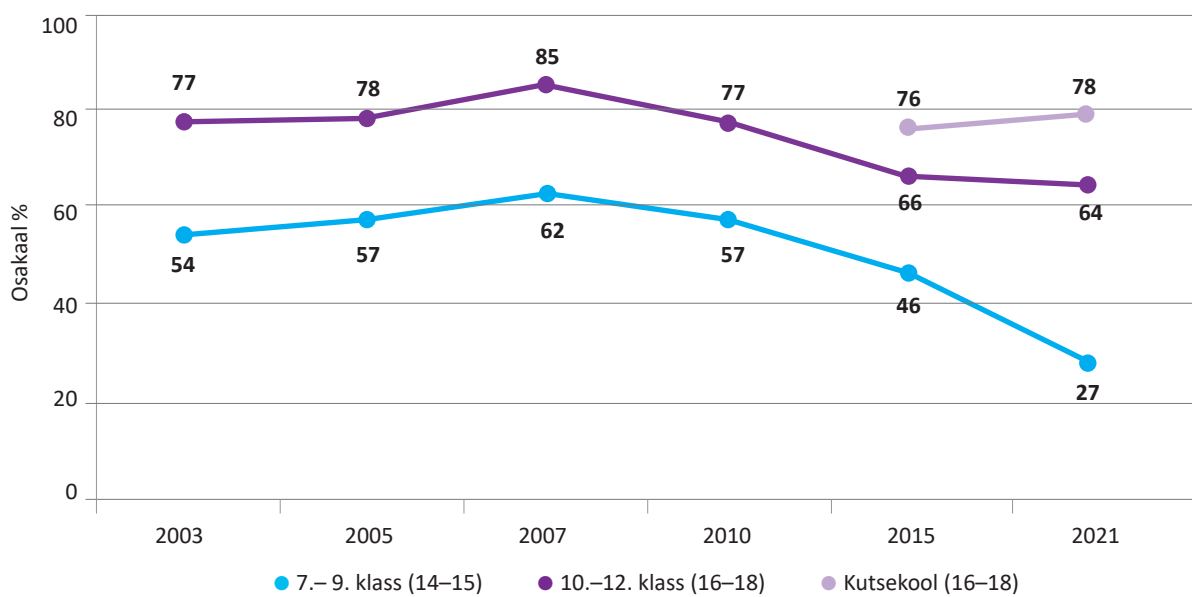
Joonis. Noormehed, kes on elu jooksul alkoholi proovinud, uuringurühmade kaupa, 2003–2021

Joonis. Tütarlapsed, kes on elu jooksul alkoholi proovinud, uuringurühmade kaupa, 2003–2021

Joonis. Noormehed, kes on elu jooksul alkoholist purju joonud, uuringurühmade kaupa, 2003–2021

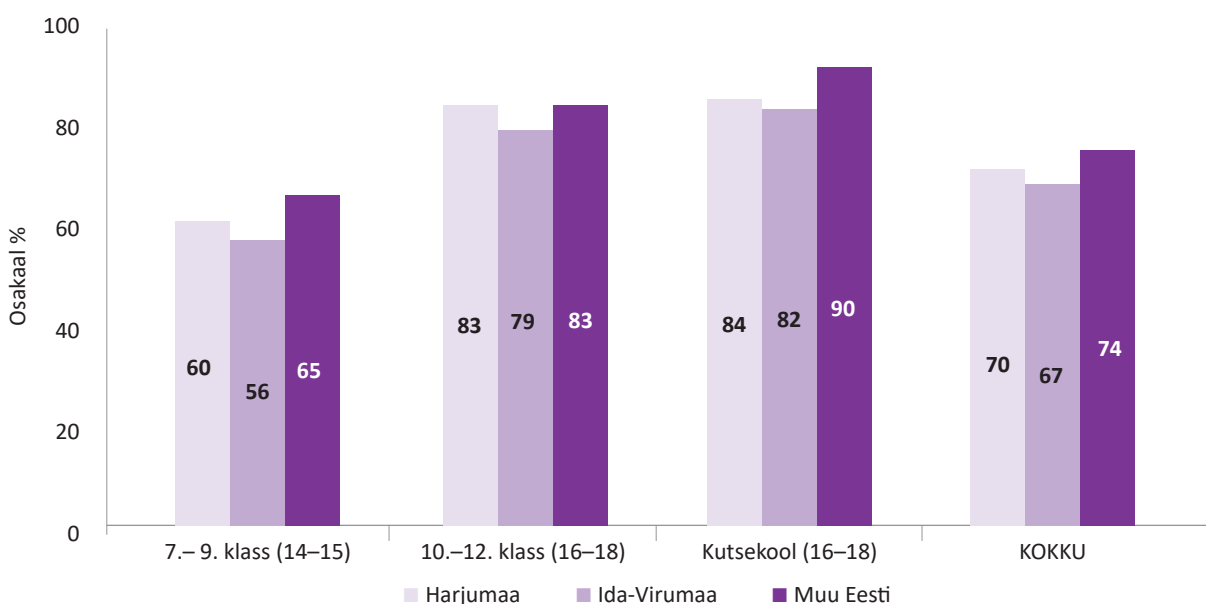
Joonis. Tütarlapsed, kes on elu jooksul alkoholist purju joonud, uuringurühmade kaupa, 2003–2021

- **Võrreldes Harju- ja Ida-Virumaaga on mujalt Eestist pärit noorte hulgas rohkem neid, kes on tarvitanud elu jooksul alkoholi.** Alkoholi tarvitamisega alustamise vanused piirkonniti ei erine.
 - Erandiks on kutsekoolinoored: võrreldes Ida-Virumaaga on noored mujalt Eestist alkoholi tarvitamisega alustanud tunduvalt varem (keskmine vanus 13,7 vs. 12,8 aastat).
- **Eri piirkondade noored ei erine selle poolest, kui palju on nende hulgas alkoholist purju joonud noori.** Vanused esmakordsel purju joomisel ei erine piirkonniti.
 - Erandiks on kutsekoolinoored: võrreldes Harju- ja Ida-Virumaaga on mujal Eestis elu jooksul purju joonud noorte osakaal suurem.

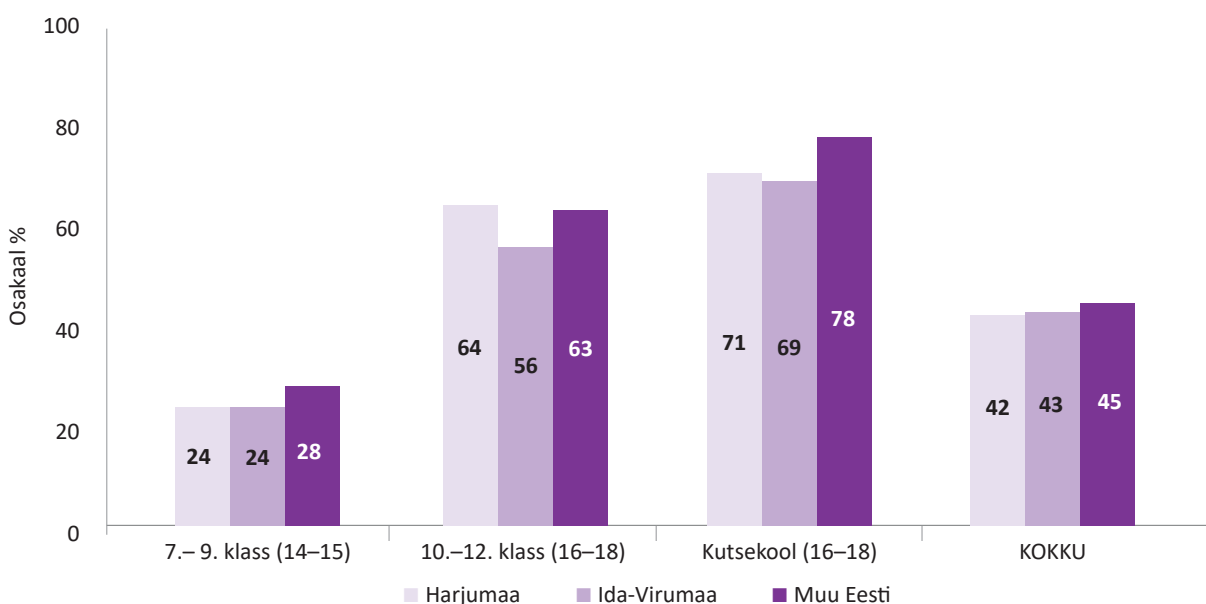
📍 Harjumaal ei ole 16–18-aastaste rühmas gümnaasiumi- ja kutsekoolinoorte hulgas alkoholi proovinute osakaalus muutusi.

📍 Ida-Virumaal ei ole põhikooli- ja gümnaasiuminoorte hulgas viimase kuue aasta jooksul muutusi toimunud. See puudutab nii alkoholi proovimist kui ka purju joomist.

📍 Ida-Virumaal on viimase kuue aasta jooksul suurenenud nende kutsekoolinoorte hulk, kes on elu jooksul alkoholi tarvitanud ja purju joonud.

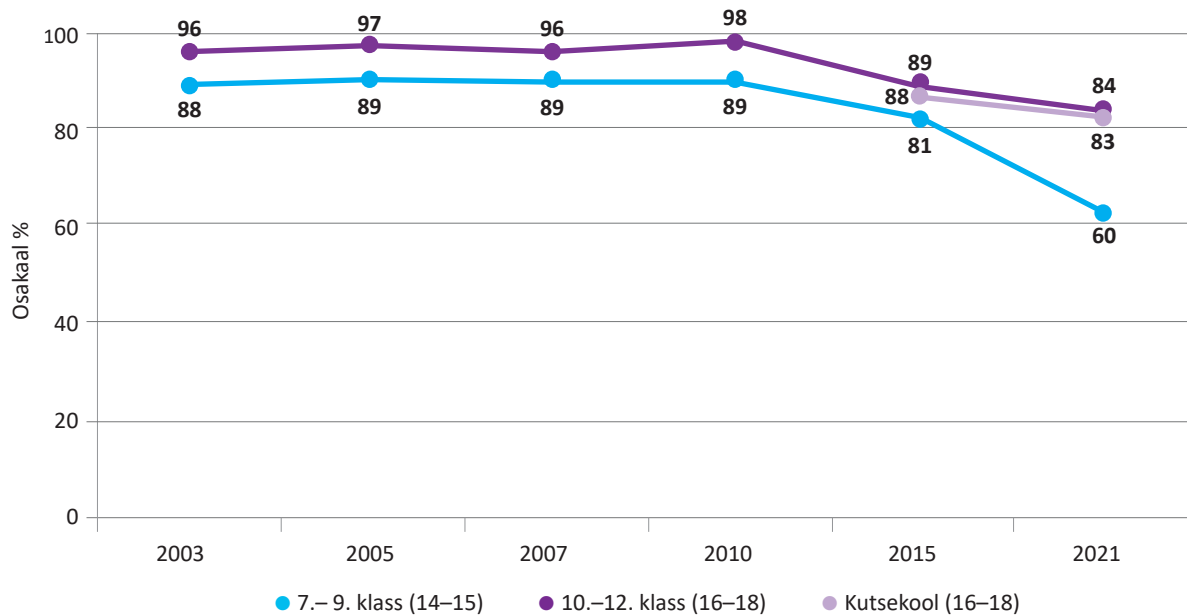
Joonis. Noored, kes on elu jooksul **alkoholi proovinud**, uuringurühmade ja piirkondade kaupa, 2021

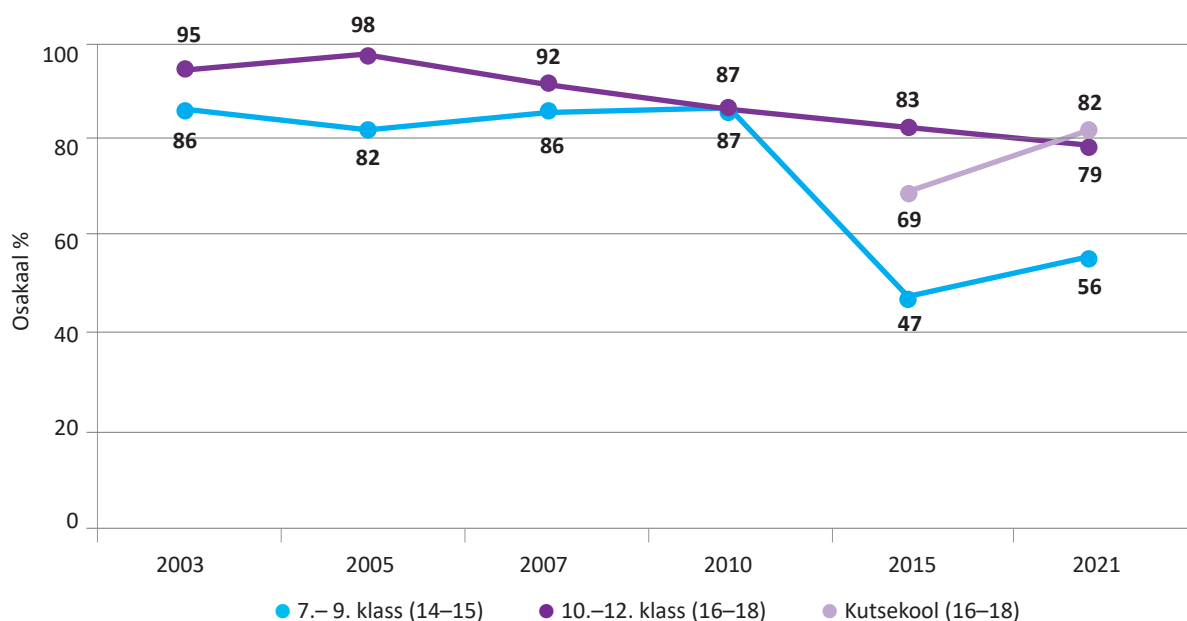
Joonis. Noored, kes on elu jooksul **alkoholist purju joonud**, uuringurühmade ja piirkondade kaupa, 2021

Tabel. Keskmine vanus (aastates), mil prooviti alkoholi esimest korda ja joodi alkoholist purju, uuringurühmade ja piirkondade kaupa, 2021

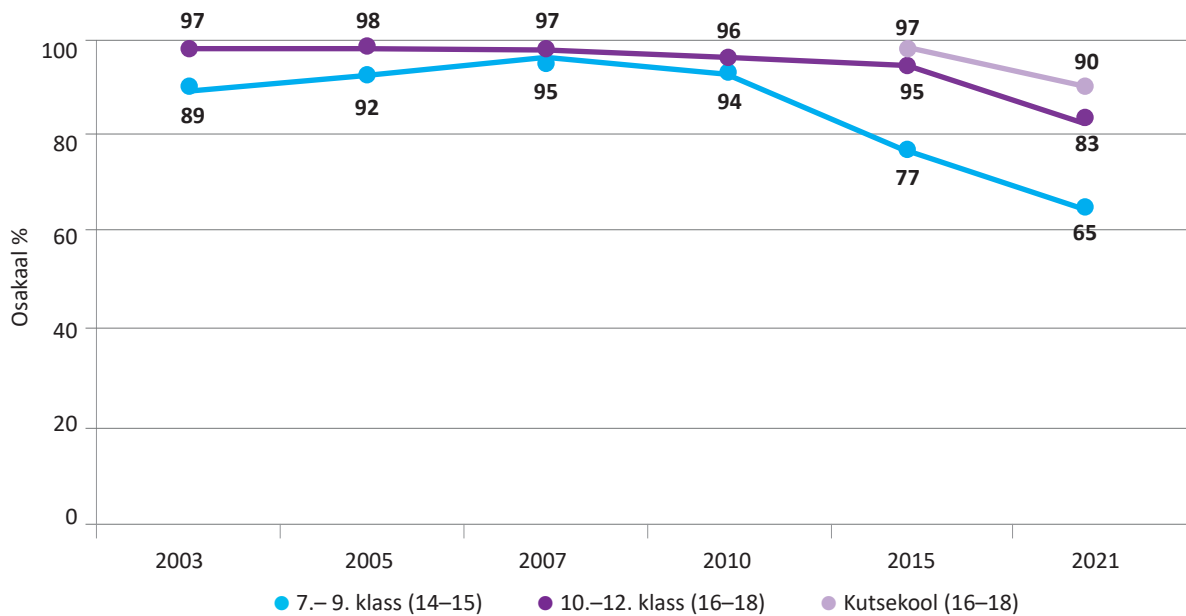
Uuringurühm (esindatav vanuserühm)	Alkoholi proovimine			Purju joomine		
	Harjumaa	Ida-Virumaa	Muu Eesti	Harjumaa	Ida-Virumaa	Muu Eesti
7.–9. klass (14–15)	11,0	11,5	10,9	13,2	13,3	13,1
10.–12. klass (16–18)	13,5	13,3	13,3	15,1	14,8	15,0
Kutsekool (16–18)	13,0	13,7	12,8	14,5	14,6	14,5
NOORED KOKKU (14–18)	12,2	12,6	12,1	14,4	14,2	14,3

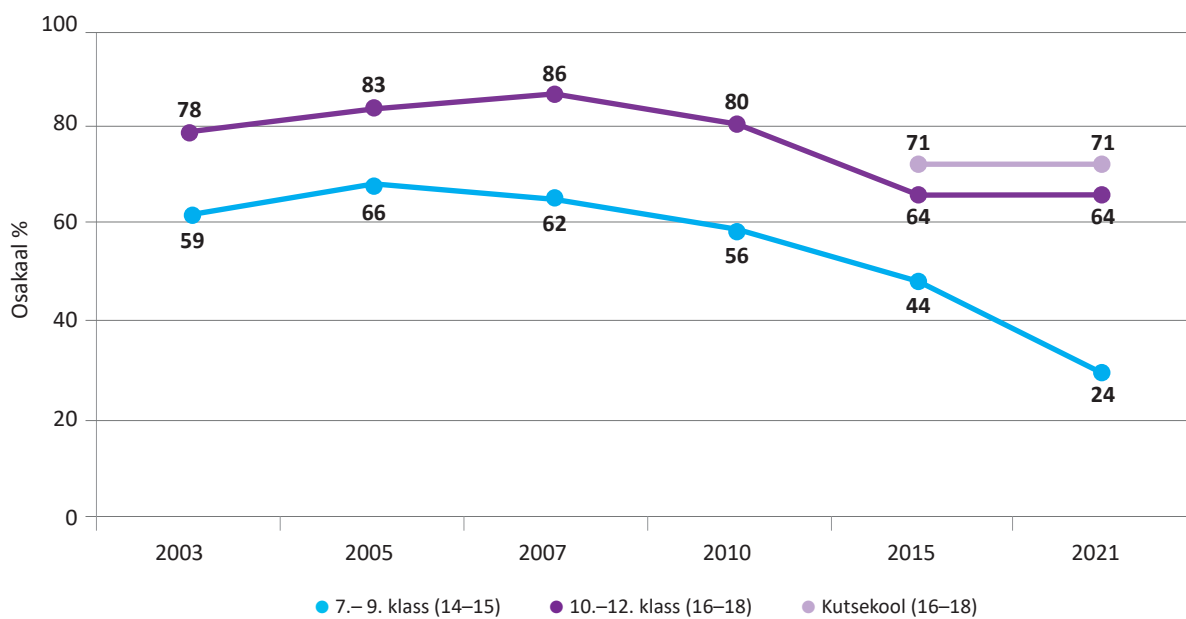
Joonis. Harjumaa noored, kes on elu jooksul alkoholi proovinud, uuringurühmade kaupa, 2003–2021

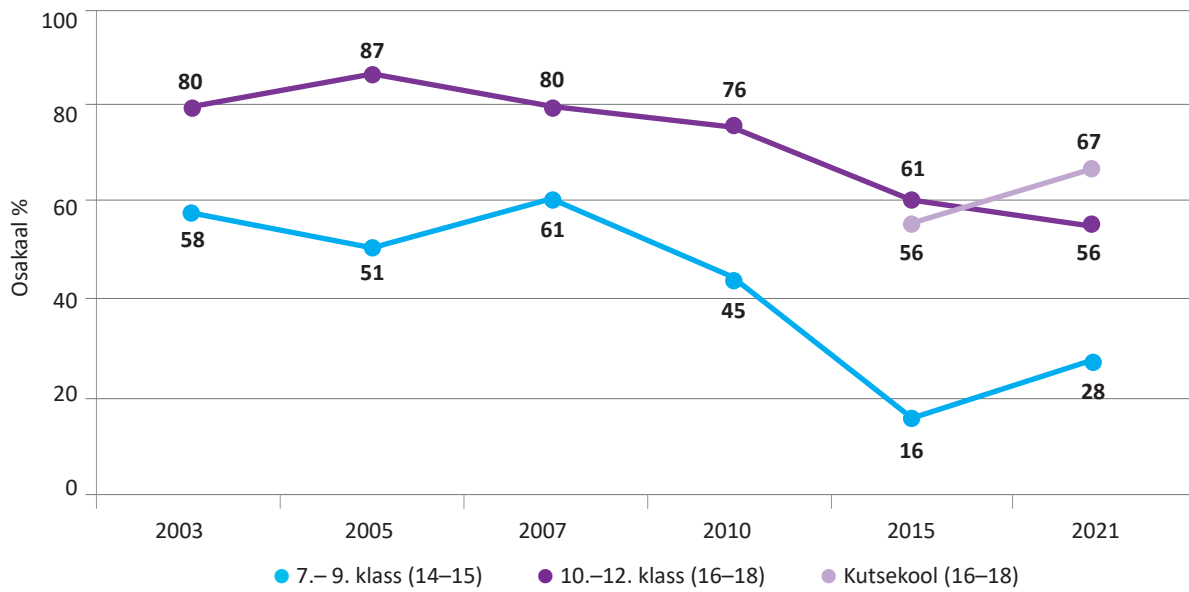
Joonis. Ida-Virumaa noored, kes on elu jooksul alkoholi proovinud, uuringurühmade kaupa, 2003–2021

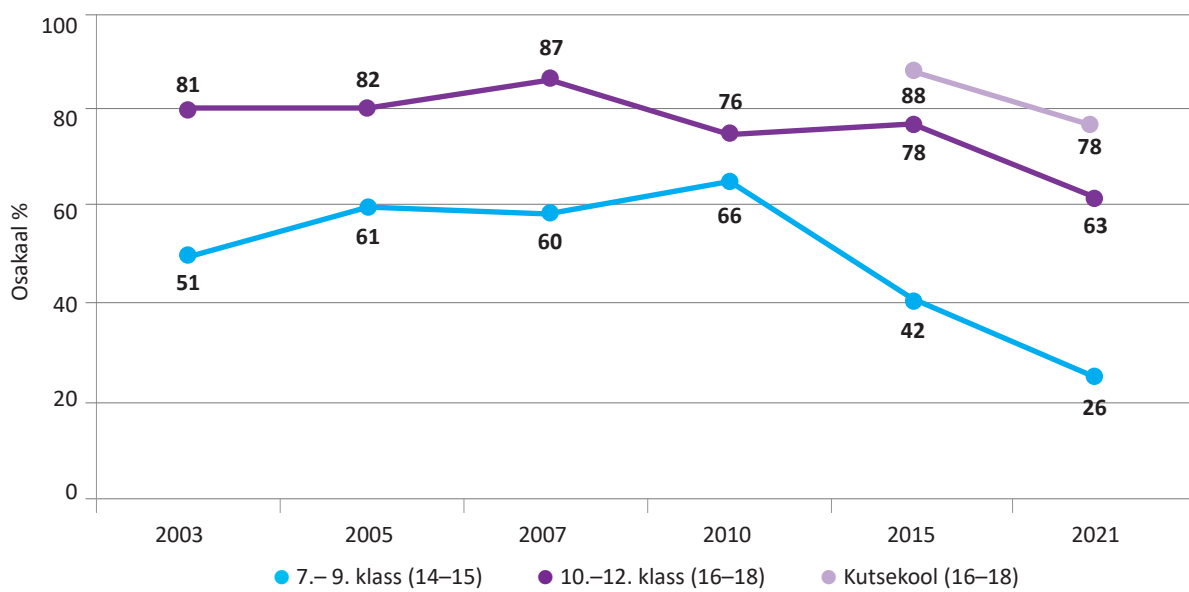
Joonis. Muu Eesti noored, kes on elu jooksul alkoholi proovinud, uuringurühmade kaupa, 2003–2021

Joonis. Harjumaal noored, kes on elu jooksul alkoholist purju joonud, uuringurühmade kaupa, 2003–2021

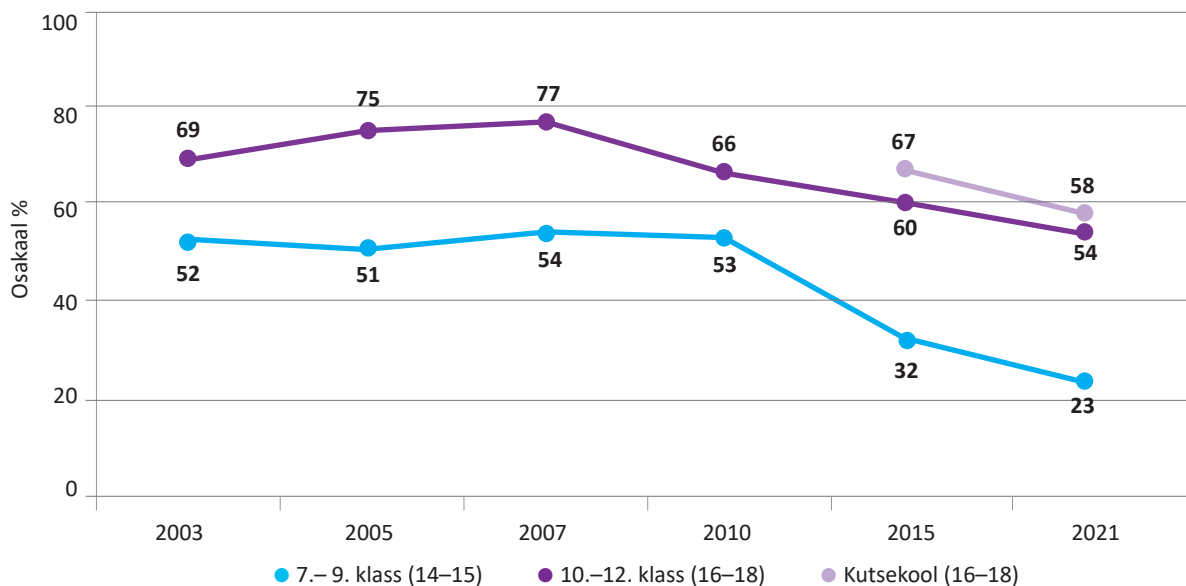
Joonis. Ida-Virumaa noored, kes on elu jooksul **alkoholist purju joonud**, uuringurühmade kaupa, 2003–2021

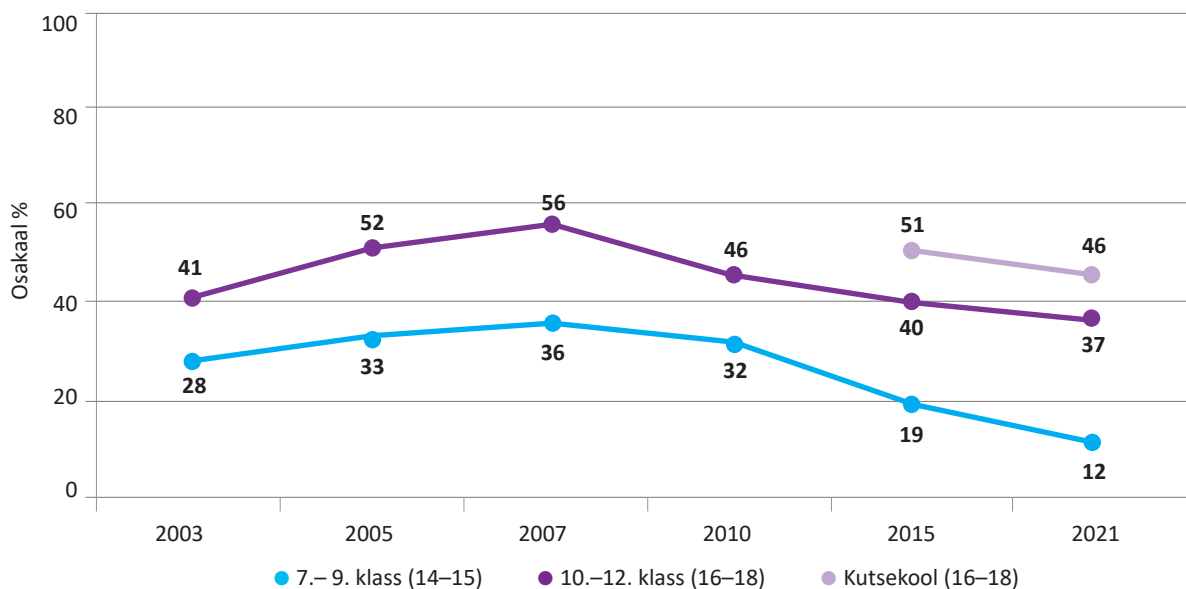
Joonis. Muu Eesti noored, kes on elu jooksul **alkoholist purju joonud**, uuringurühmade kaupa, 2003–2021

- Noortest 37% tarvitas viimase nelja nädala jooksul alkoholi ja 24% jõi ennast purju.

👍 Sarnaselt kogu elu puudutavate näitajatega on küsitlusele eelnenud nelja nädala alkoholi tarvitamine ja purju joomine langustrendis: põhikoolinoorte hulgas on nii tarvitajate kui ka purju joojate osakaal langenud alates 2010. aastast, gümnaasiumiõpilaste hulgas alates 2007. aastast ning kutsekoolinoorte hulgas võrreldes 2015. aastaga (see oli nende esimene uuringuaasta).

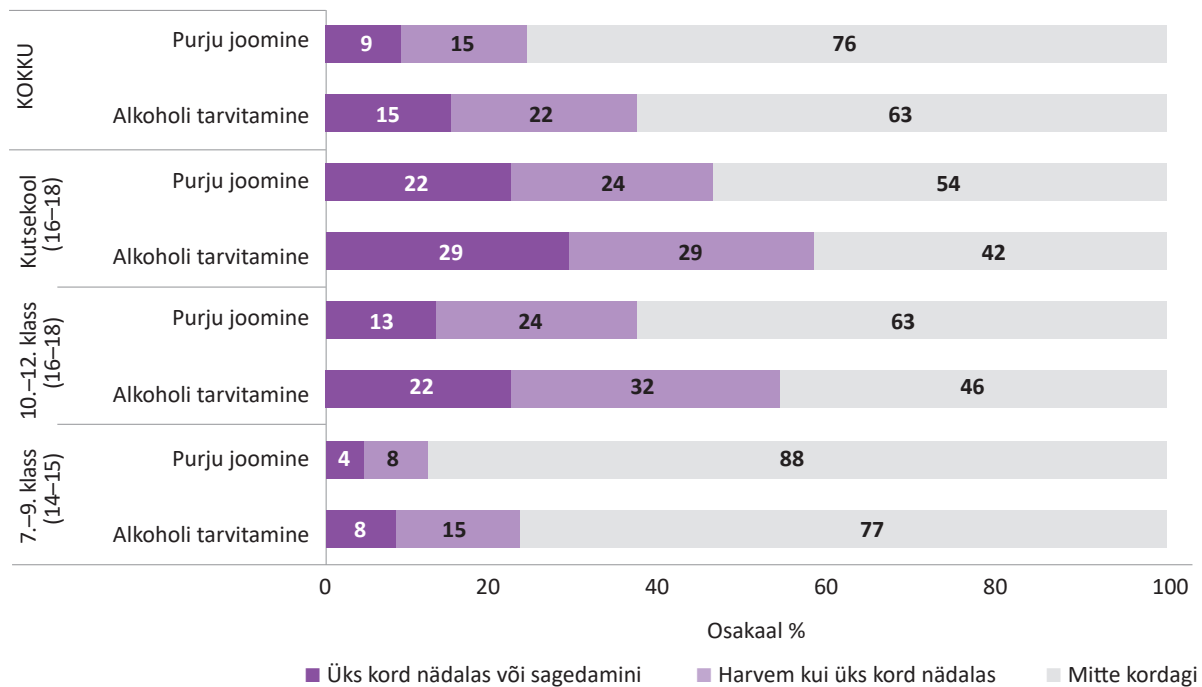

Joonis. Noored, kes tarvitasid viimase nelja nädala jooksul alkoholi, uuringurühmade kaupa, 2003–2021

Joonis. Noored, kes jõi viimase nelja nädala jooksul alkoholist purju, uuringurühmade kaupa, 2003–2021

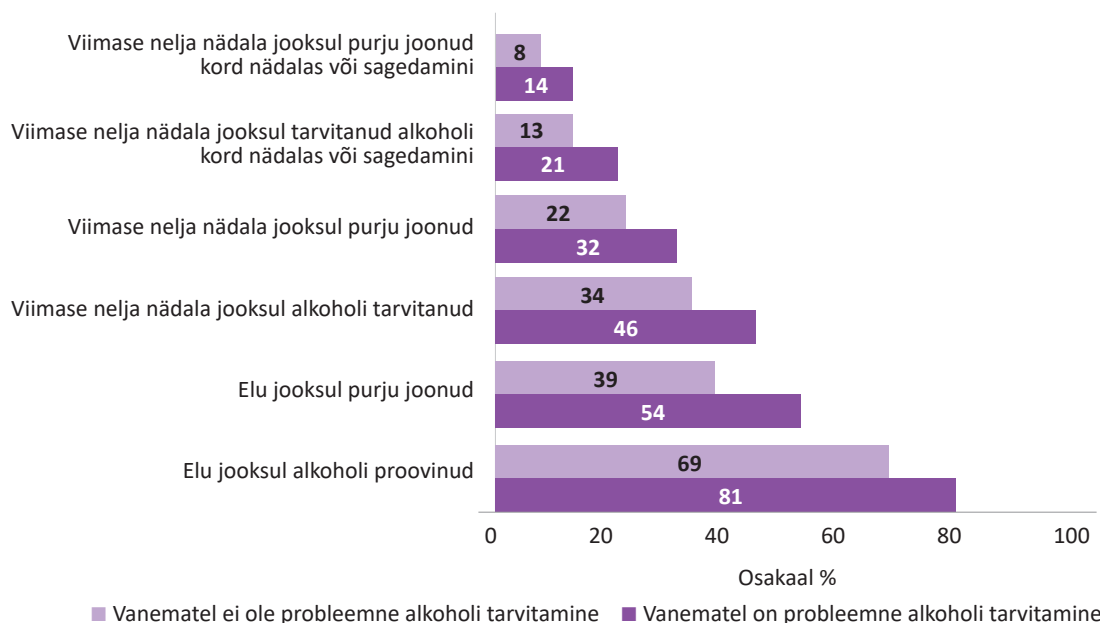
- Noortest 15% on küsitlusele eelnenud nelja nädala jooksul tarvitanud alkoholi üks kord nädalas või sagedamini. Sama sagedusega jõi ennast sel perioodil purju 9% noortest. Piirkondlikke ja sugudevahelisi erinevusi sagedasel tarvitamisel ja purju joomisel ei esine.
- 16–18-aastaste rühmas tarvitavad kutsekoolinoored võrreldes gümnaasiuminoortega sagedamini alkoholi ja joovad ennast purju: üks kord nädalas või sagedamini tarvitab alkoholi kutsekoolinoortest 29% ja gümnaasiuminoortest 22%, purju jõi sama sagedusega vastavalt 22% ja 13%.

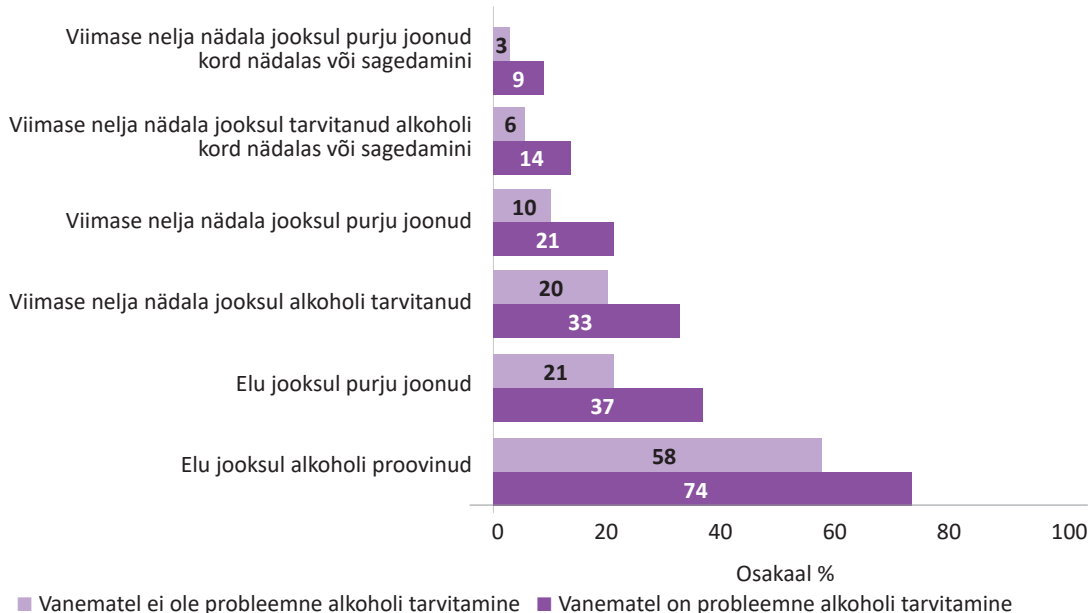
Joonis. Alkoholi tarvitamise ja purju joomise sagedus viimase nelja nädala jooksul, uuringurühmade kaupa, 2021

- Noortest 25% hindavad, et nende vanematel võib esineda probleemne alkoholi tarvitamine¹. Põhikoolinoortest arvab nii 23%, gümnaasiuminoortest 26% ning kutsekoolinoortest oluliselt rohkem: 31%.
- Nende hulgas, kes hindavad oma vanema(te) alkoholi tarvitamist probleemseks, on ka ise rohkem alkoholi tarvitanuid ning ennast purju joonuid. Erinevused tulevad esile nii kogu elu puudutavates kui ka küsitlusele eelnenud nelja nädala näitajates. Kõige tugevam seos vanema(te) probleemse ja noore inimese alkoholi tarvitamise vahel ilmneb põhikoolinoorte seas ning purju joomise puhul. Gümnaasiuminoorte hulgas olulist seost ei ole (v.a elu jooksul purju joomise puhul).

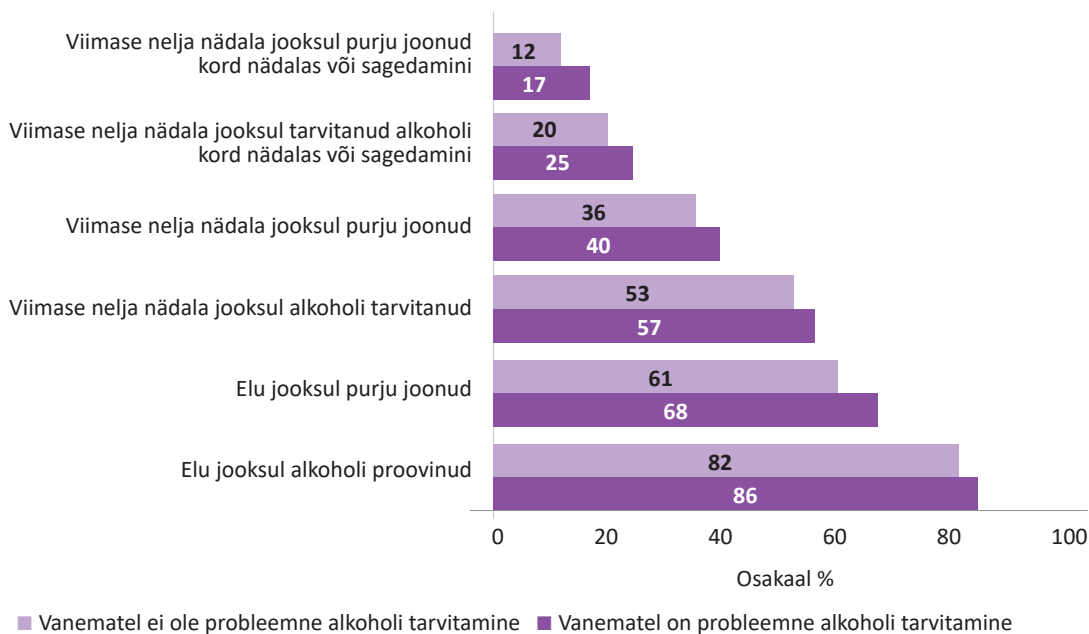
¹ Alkoholi tarvitamise hindamiseks kasutatud indikaatori arvutamise kohta vt aruandest lk 75.

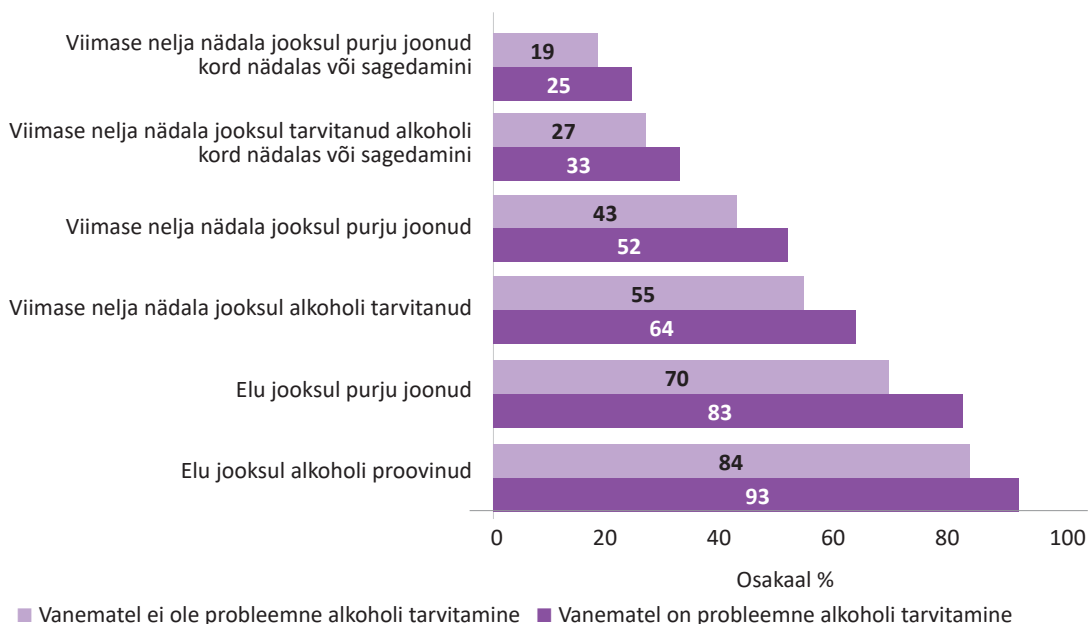
Joonis. Alkoholi tarvitamine ja purju joomine seoses vanema(te) alkoholi tarvitamise harjumusega, kõikide noorte kohta (14–18-aastased), 2021

Joonis. Alkoholi tarvitamine ja purju joomine seoses vanema(te) alkoholi tarvitamise harjumusega, 7.–9. klassi noorte kohta (14–15-aastased), 2021

Joonis. Alkoholi tarvitamine ja purju joomine seoses vanema(te) alkoholi tarvitamise harjumusega, 10.–12. klassi noorte kohta (16–18-aastased), 2021

Joonis. Alkoholi tarvitamine ja purju joomine seoses vanema(te) alkoholi tarvitamise harjumusega, kutsekoolinoorte kohta (16–18-aastased), 2021

Loe lisaks: aruanne ptk 3.3, lisa 2 tabelid 8–13.

- Alkoholi tarvitamine on noorte hulgas vähenenud. 16–18-aastaste rühmas on tõusnud noorte vanus nii alkoholi esmakordsel proovimisel kui ka purju joomisel.
- Noorte alkoholi tarvitamine on seotud vanema(te) alkoholi tarvitamise harjumustega.
- Täpsemat infot alkoholi mõjust tervisele ja elukvaliteedile leiab kodulehelt alkoinfo.ee. Sellel lehel on ka testid, mille abil saab analüüsida oma alkoholi tarvitamise harjumusi.

3 Narkootikumide (sh kanepi) tarvitamine

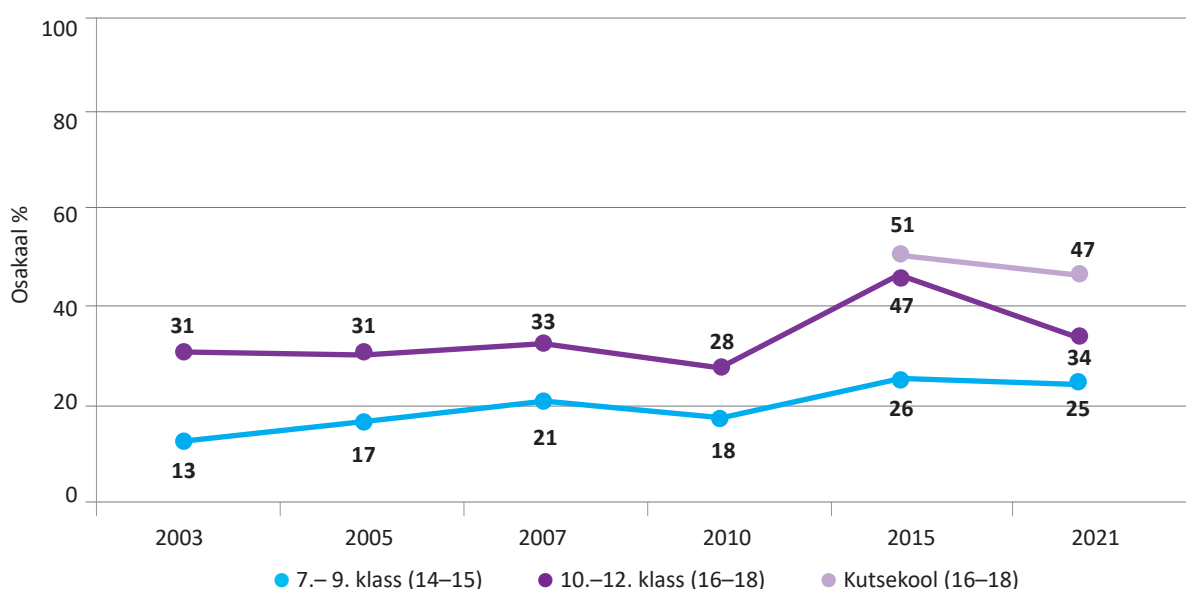
- Noortest 31% on elu jooksul tarvitanud mõnda narkootilist ainet, esimest korda keskmiselt 15-aastaselt.

📄 Narkootikumide tarvitamise tase noorte hulgas ei ole viimase kuue aasta jooksul muutunud. Oluline narkootikumide tarvitamise tõus toimus vahemikus 2010–2015.

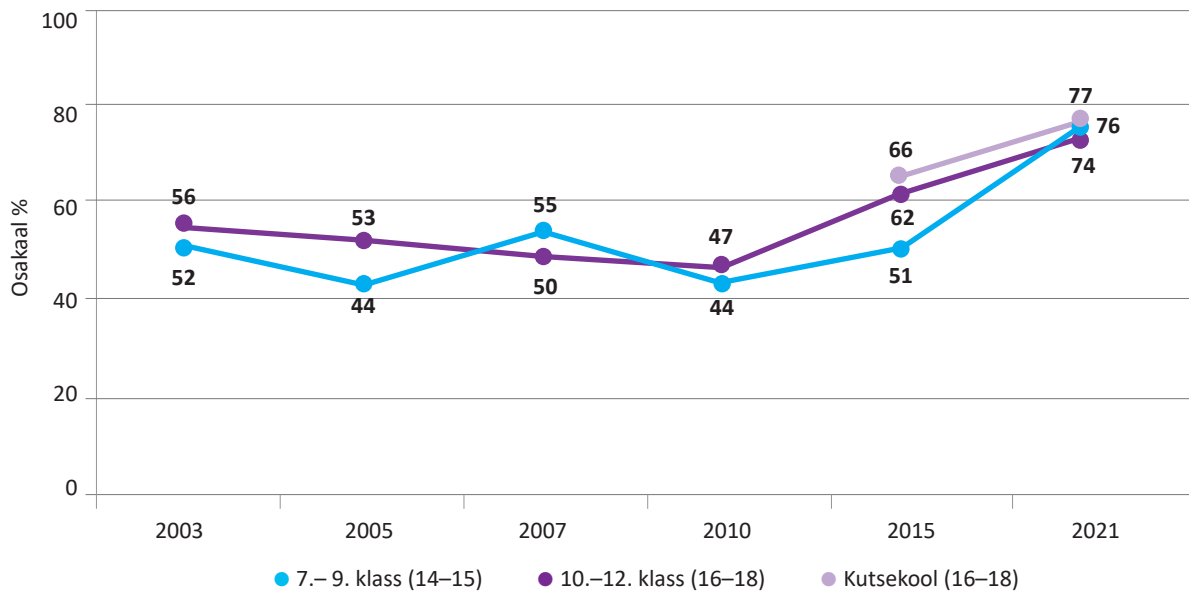
- Erandiks on viimaste aastate tarvitamise mustris gümnaasiumiõpilased, kelle hulgas on võrreldes 2015. aastaga langenud elu jooksul narkootikume tarvitanud noorte osakaal rohkem kui kümnendiku võrra ning on nüüd 2003.–2007. aasta tasemel.

- Narkootikume tarvitanud noortest 75% on teinud seda mitmel korral.

📢 Alates 2010. aastast on märgata korduvalt narkootikume tarvitanud noorte osakaalu tõusu. Kui 2015. aastal püsis põhikooliõpilaste hulgas korduvat tarvitajate tase sarnane kõikide eelnevate küsitlusaastatega, siis viimase kuue aastaga on selles rühmas nende osakaal tõusnud kõige suuremal määral. 2021. aastal on kõikide kooliastmete õpilaste hulgas narkootikume mitmel korral tarvitanud noorte osakaal võrdväärse tasemel.

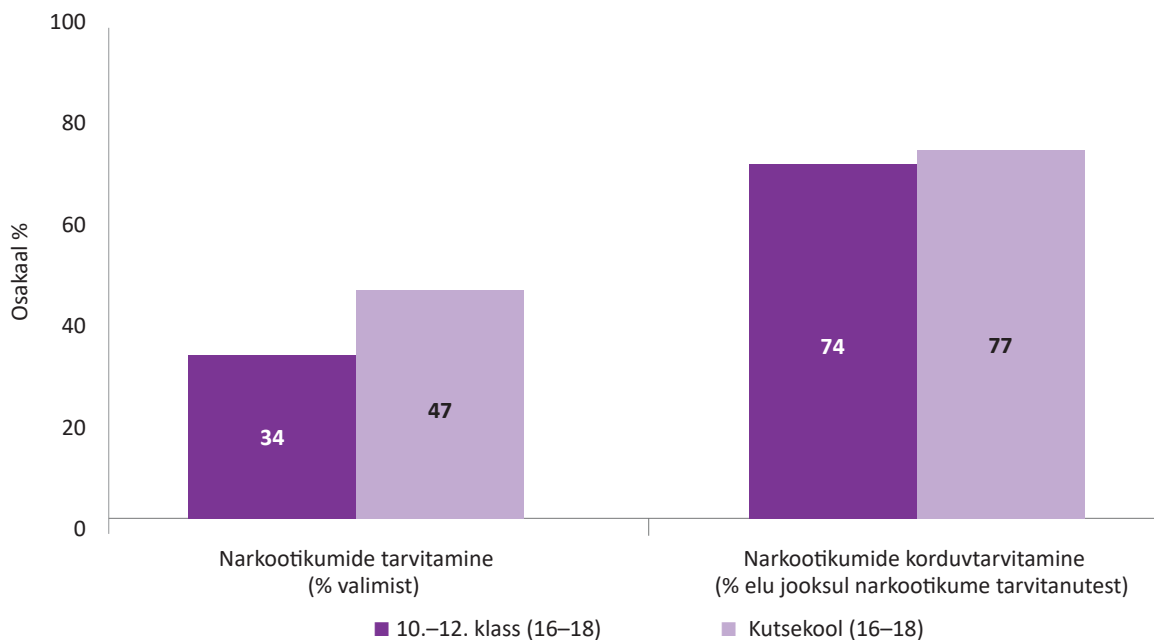

Joonis. Noored, kes on elu jooksul narkootikume (sh kanepit) tarvitanud, uuringurühmade kaupa, 2003–2021

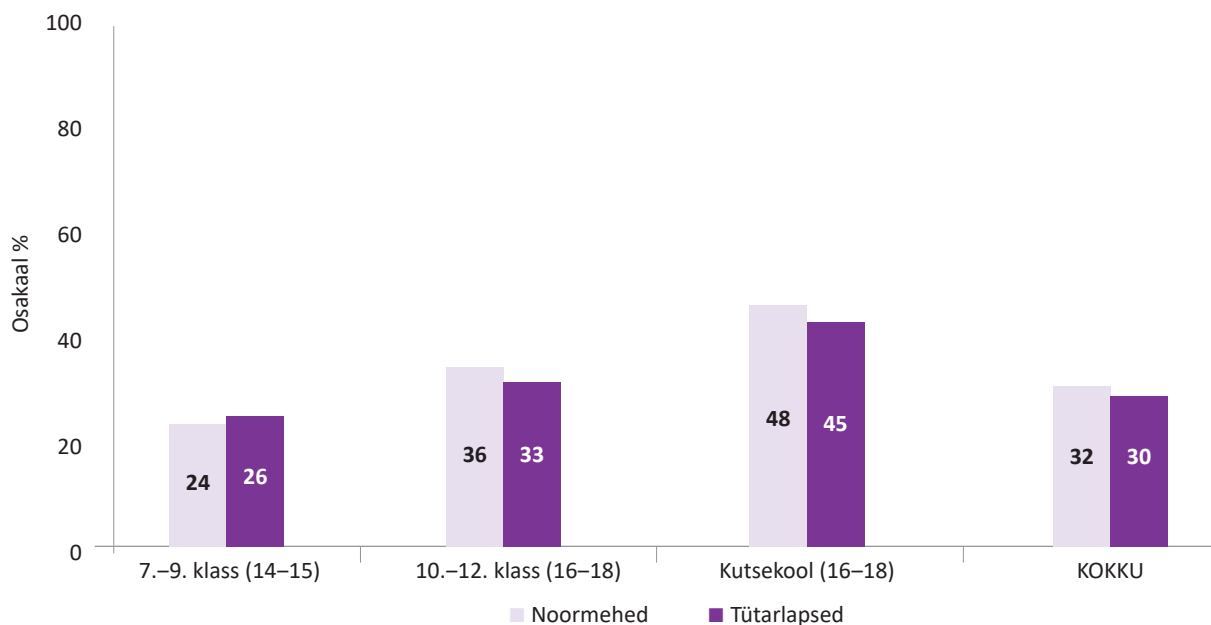
Joonis. Noored, kes on elu jooksul mitmel korral narkootikume (sh kanepit) tarvitanud, uuringurühmade kaupa, 2003–2021 (% elu jooksul narkootikume tarvitanud noortest)

- **16–18-aastaste rühmas on kutsekoolinoorte hulgas narkootikumide tarvitamise tase kõrgem kui gümnaasiumiõpilaste hulgas. Samas ei ole korduvat tarvitajate puhul gümnaasiumi- ja kutsekooliõppurite vahel erinevust.** Kutsekooliõpilased on narkootikumide tarvitamist alustanud mõnevõrra varem, keskmine vanus esmakordsel tarvitamisel on 15,2 aastat (gümnaasiumiõpilastel 15,5 aastat).

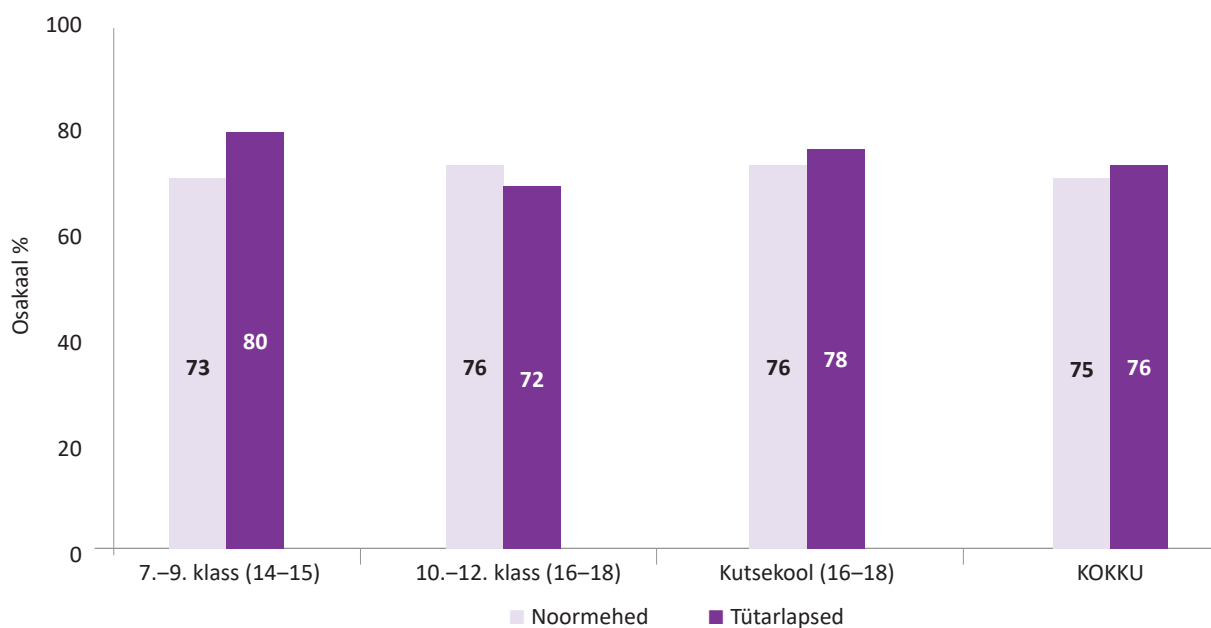

Joonis. 16–18-aastased noored, kes on elu jooksul narkootikume (sh kanepit) tarvitanud, uuringurühmade kaupa, 2003–2021

- **Tütarlaste ja noormeeste narkootikumide tarvitamise üldises tasemes ja korduvkasutajate osakaalus erinevust ei ole.** Ka alustamise vanuse poolest noormehed ja tütarlapsed ei erine – mõlemal juhul on narkootikumide tarvitajate keskmine vanus esmakordsel tarvitamisel 14,8 aastat.

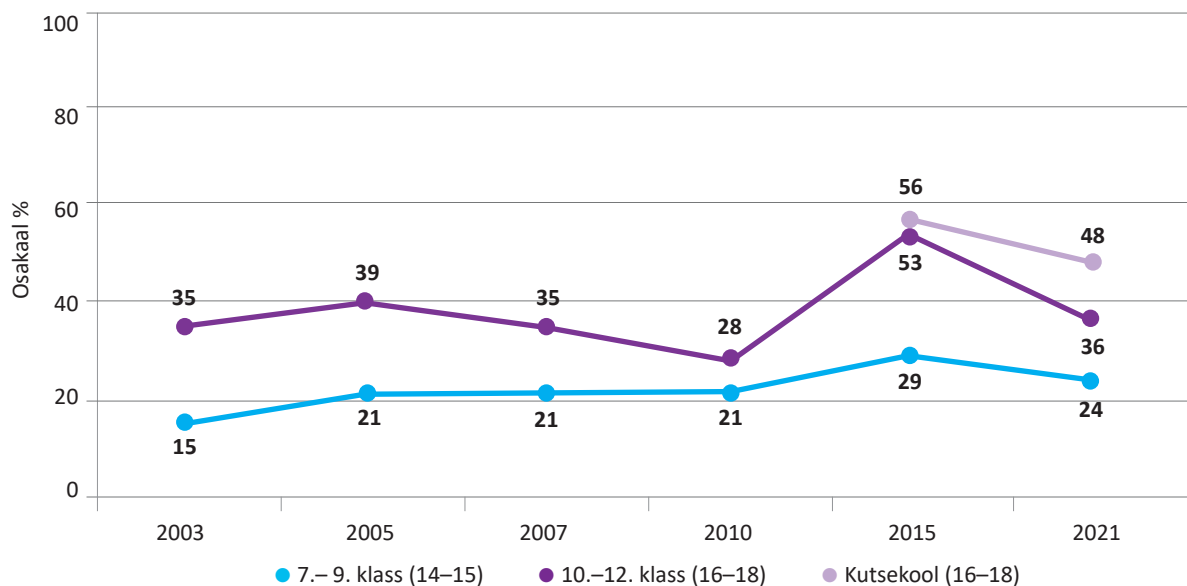
Joonis. Noored, kes on elu jooksul narkootikume (sh kanepit) tarvitanud, uuringurühmade ja sugude kaupa, 2021

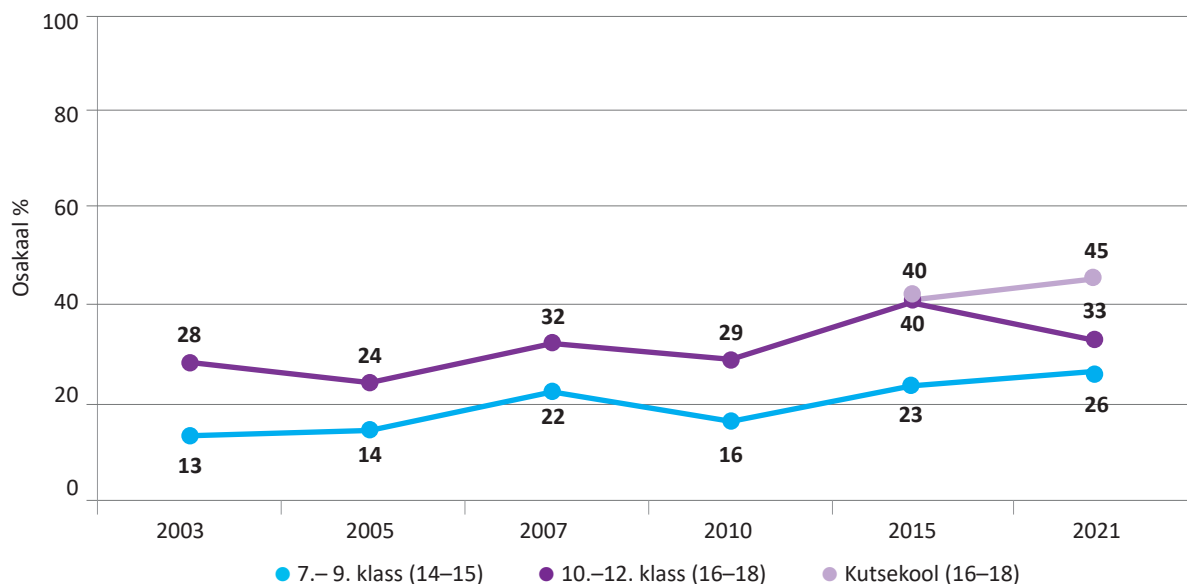
Joonis. Noored, kes on elu jooksul mitmel korral narkootikume (sh kanepit) tarvitanud, uuringurühmade ja sugude kaupa, 2021 (% elu jooksul narkootikume tarvitanud noortest)

Tabel. Esimest korda narkootikumide proovimise keskmine vanus aastates, uuringurühmade ja sugude kaupa, 2021

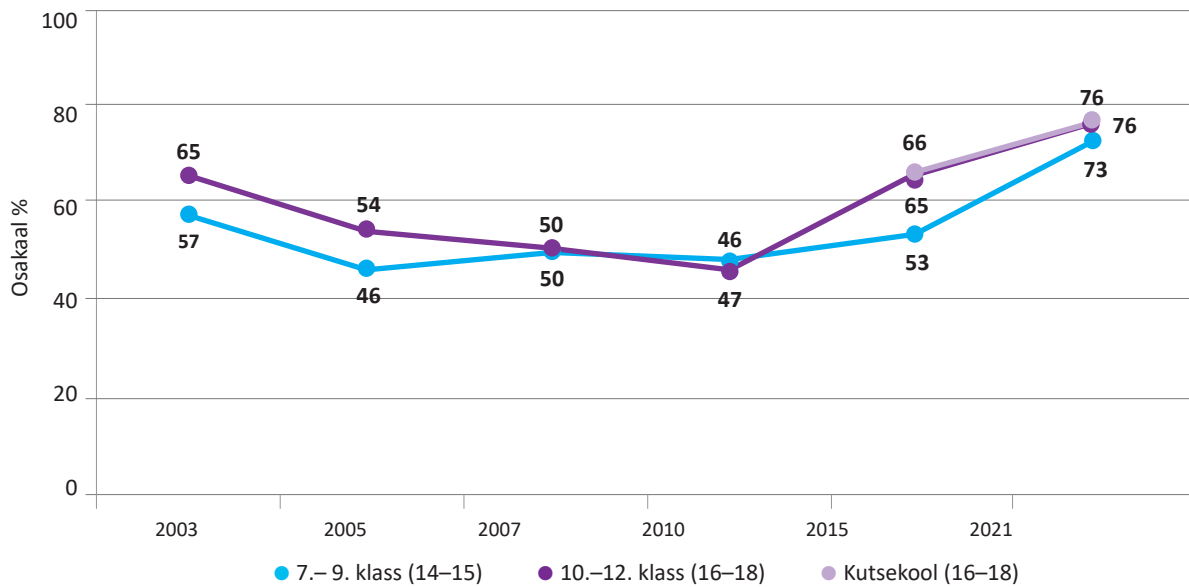
Uuringurühm (esindatav vanuserühm)	Noormehed	Tütarlapsed
7.–9. klass (14–15)	13,5	13,6
10.–12. klass (16–18)	15,7	15,3
Kutsekool (16–18)	15,1	15,2
NOORED KOKKU (14–18)	14,8	14,8

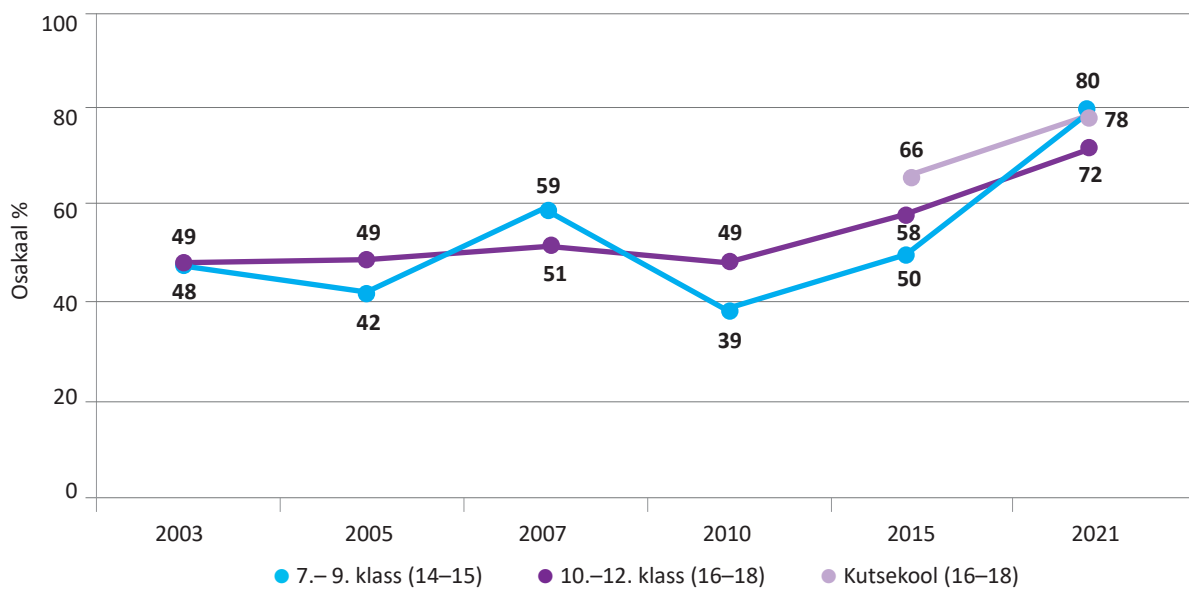
Joonis. Noormehed, kes on elu jooksul narkootikume (sh kanepit) tarvitanud, uuringurühmade kaupa, 2003–2021

Joonis. Tütarlapsed, kes on elu jooksul narkootikume (sh kanepit) tarvitanud, uuringurühmade kaupa, 2003–2021

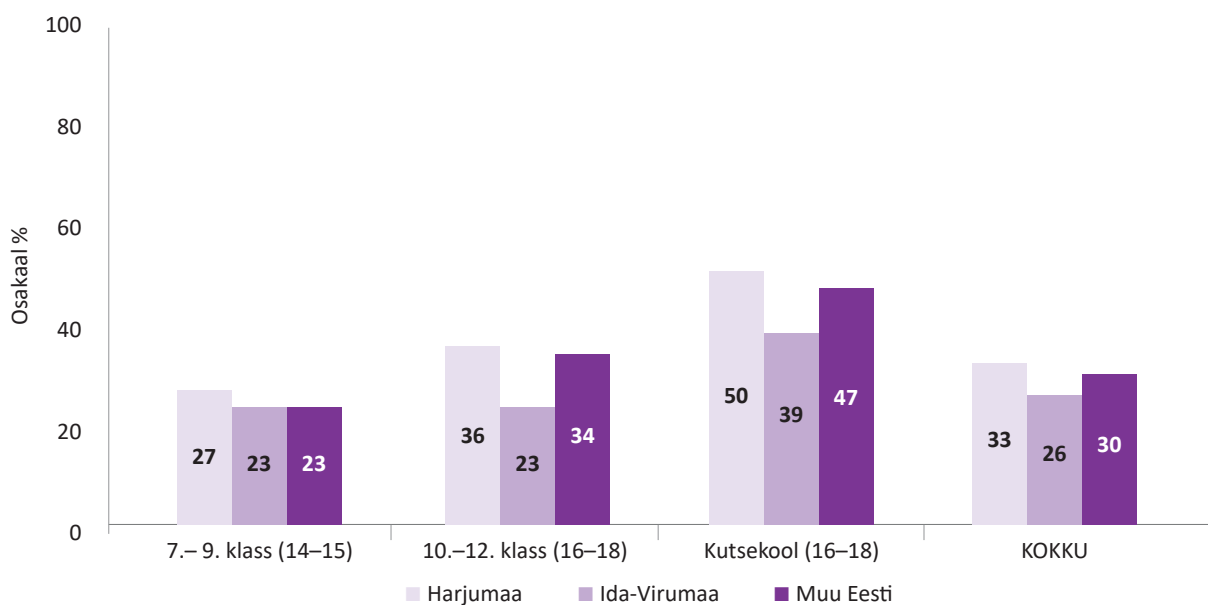

Joonis. Noormehed, kes on elu jooksul mitmel korral narkootikume (sh kanepit) tarvitanud, uuringurühmade kaupa, 2003–2021 (% elu jooksul narkootikume tarvitanud noortest)

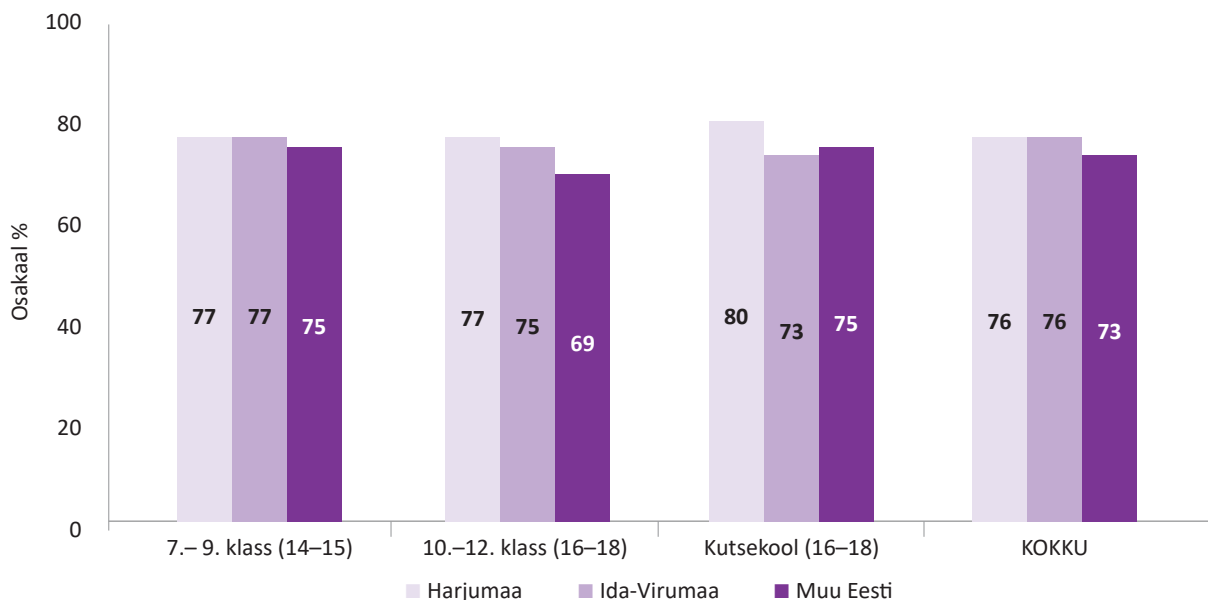

Joonis. Tütarlapsed, kes on elu jooksul mitmel korral narkootikume (sh kanepit) tarvitanud, uuringurühmade kaupa, 2003–2021 (% elu jooksul narkootikume tarvitanud noortest)

- **Võrreldes teiste piirkondadega on Harjumaa rohkem elu jooksul narkootikume tarvitanud noori.** Statistiliselt oluline erinevus on võrreldes Ida-Virumaaga. Narkootikumide esmakordse tarvitamise vanuse poolest piirkonnad ei erine: keskmine vanus Harjumaaal on 14,7 aastat, Ida-Virumaal 14,6 aastat ja mujal Eestis 15,0 aastat.
 - Põhikooliastmes erinevad Harjumaa noored nii Ida-Virumaa kui ka muu Eesti piirkonna noortest suurema narkootikumide tarvitavate osakaalu poolest.
 - Erandiks on gümnaasiumitaseme noored – selles rühmas erinevad Ida-Virumaa noortest nii Harjumaa kui ka muu Eesti piirkonna noored kõrgema narkootikumide tarvitamise taseme poolest.
- **Narkootikumide korduvtarvitamise tase piirkonniti ei erine.**

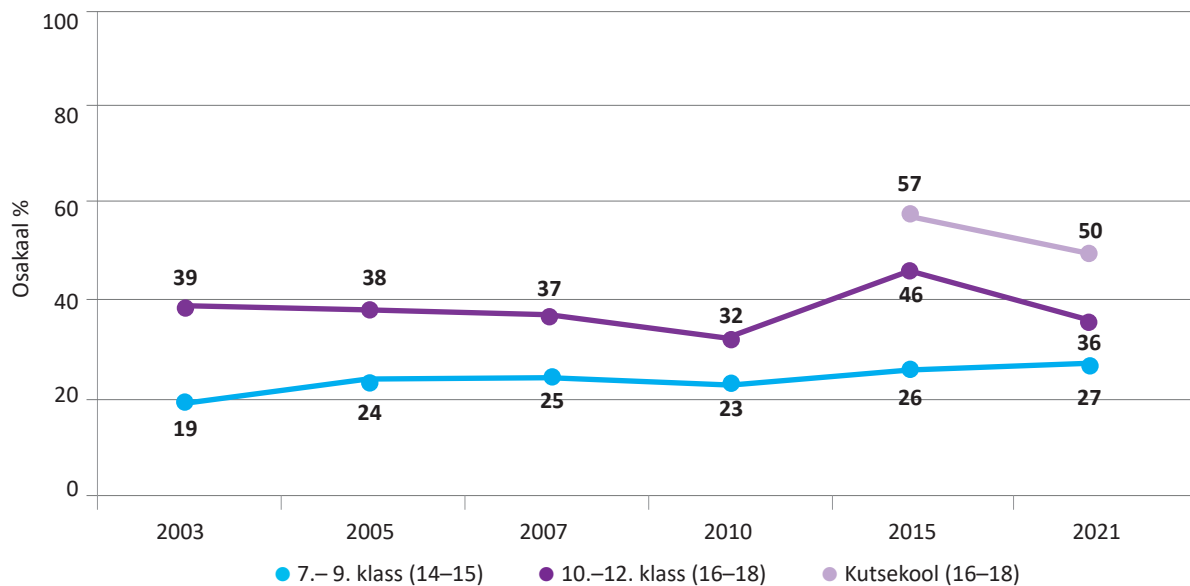
Joonis. Noored, kes on elu jooksul narkootikume (sh kanepit) tarvitanud, uuringurühmade ja piirkondade kaupa, 2021

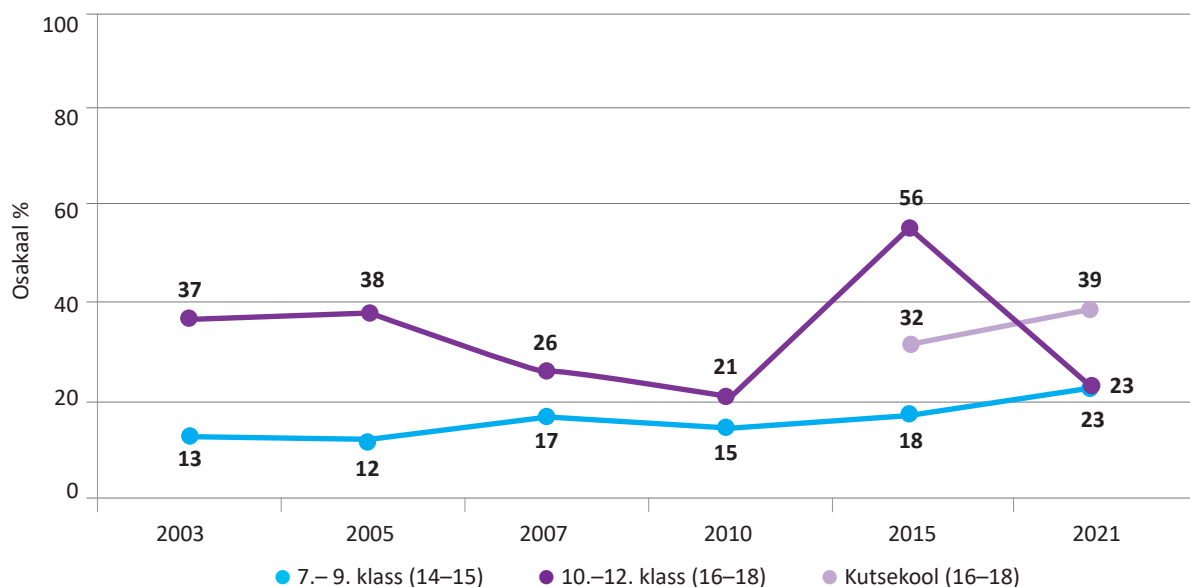
Joonis. Noored, kes on elu jooksul mitmel korral narkootikume (sh kanepit) tarvitanud, uuringurühmade ja piirkondade kaupa, 2021 (% elu jooksul narkootikume tarvitanud noortest)

Tabel. Esimest korda narkootikumide proovimise keskmine vanus aastates, uuringurühmade ja piirkondade kaupa, 2021

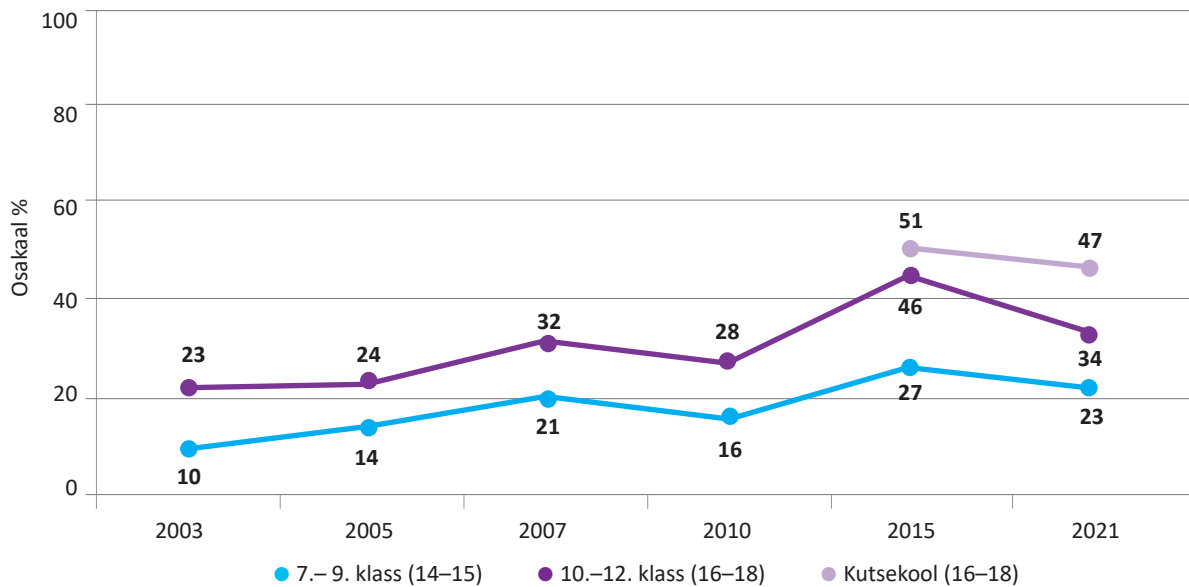
Uuringurühm (esindatav vanuserühm)	Harjumaa	Ida-Virumaa	Muu Eesti
7.–9. klass (14–15)	13,3	13,7	13,8
10.–12. klass (16–18)	15,4	15,0	15,7
Kutsekool (16–18)	15,1	15,3	15,2
NOORED KOKKU (14–18)	14,7	14,6	14,9

Joonis. Harjumaa noored, kes on elu jooksul narkootikume (sh kanepit) tarvitanud, uuringurühmade kaupa, 2003–2021

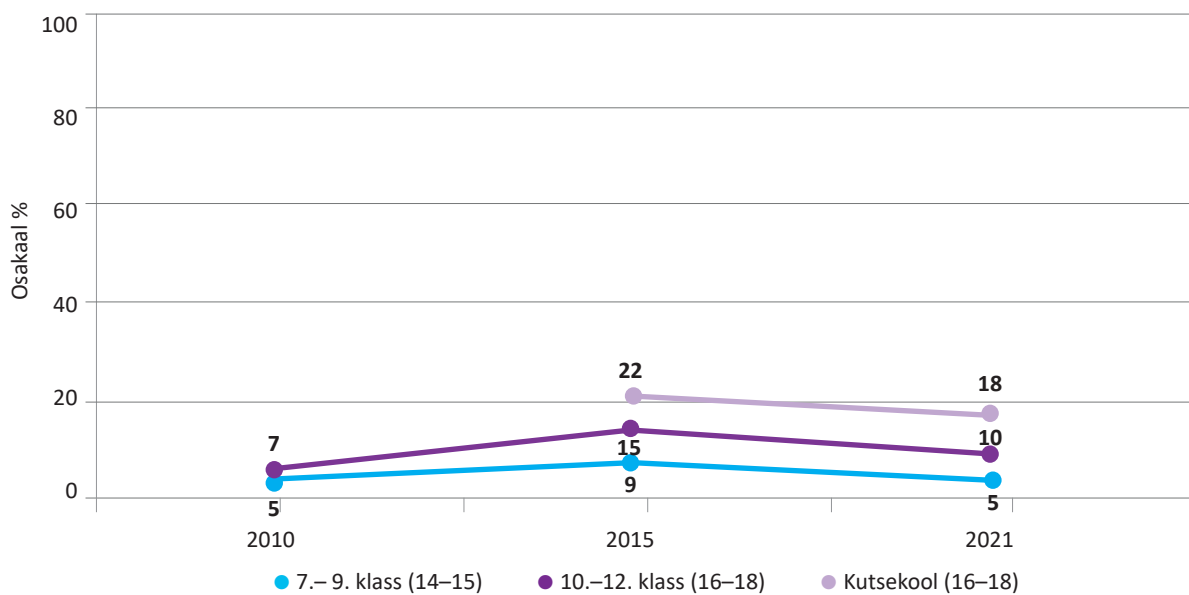
Joonis. Ida-Virumaa noored, kes on elu jooksul narkootikume (sh kanepit) tarvitanud, uuringurühmade kaupa, 2003–2021

Joonis. Muu Eesti noored, kes on elu jooksul narkootikume (sh kanepit) tarvitanud, uuringurühmade kaupa, 2003–2021

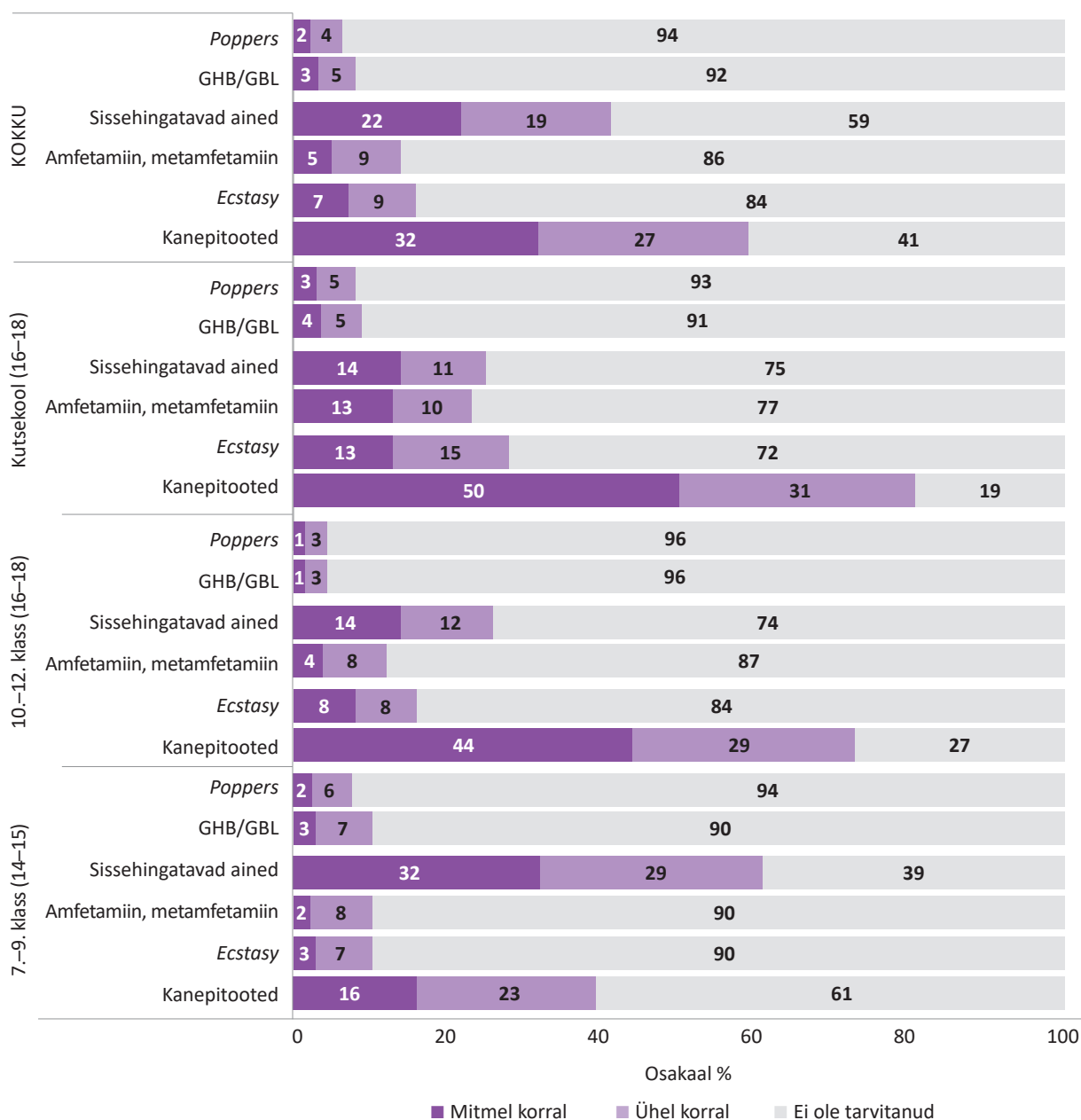
● Noortest 8% tarvitas küsitlusele eelnenud nelja nädala jooksul narkootikume (sh kanepit).

👍 Võrreldes 2015. aastaga on kuu jooksul tarvitajate osakaal vähenenud ning üldhariduskooli rühmades jõudnud 2010. aasta tasemele tagasi.

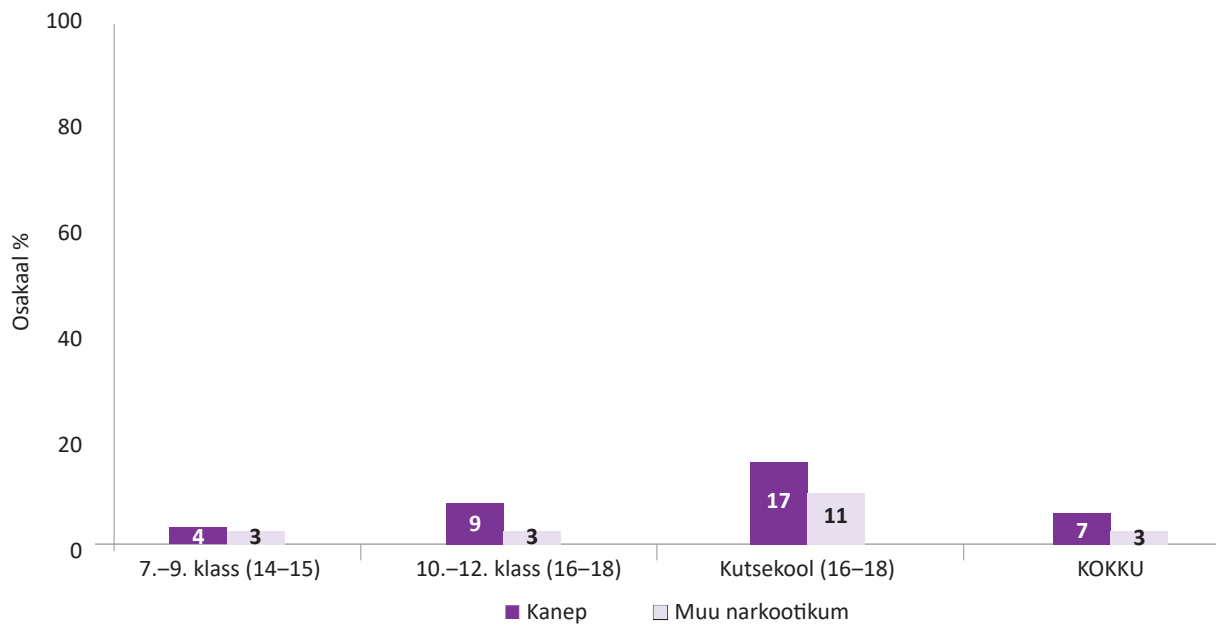
Joonis. Noored, kes tarvitasid viimase nelja nädala jooksul narkootikume (sh kanepit), uuringurühmade kaupa, 2003–2021

- **Kanepitooted ja sissehingatavad ained (nt bensiin, liim, lakk, lahusti) on noorte hulgas kõige rohkem levinud.**
 - Põhikooliõpilaste hulgas on kõige enam levinud sissehingatavad ained – neid on elu jooksul tarvitanud 61% narkootikumidega kokku puutunud noortest.
 - Gümnaasiumi- ja kutsekooliõpilaste hulgas on kõige enam levinud kanepitooted – neid on tarvitanud 73% gümnaasiumi- ja 81% kutsekoolinoortest, kes on elu jooksul narkootikumidega kokku puutunud.
 - Uuritud ained on kõige laiemalt levinud kutsekooliõpilaste hulgas.

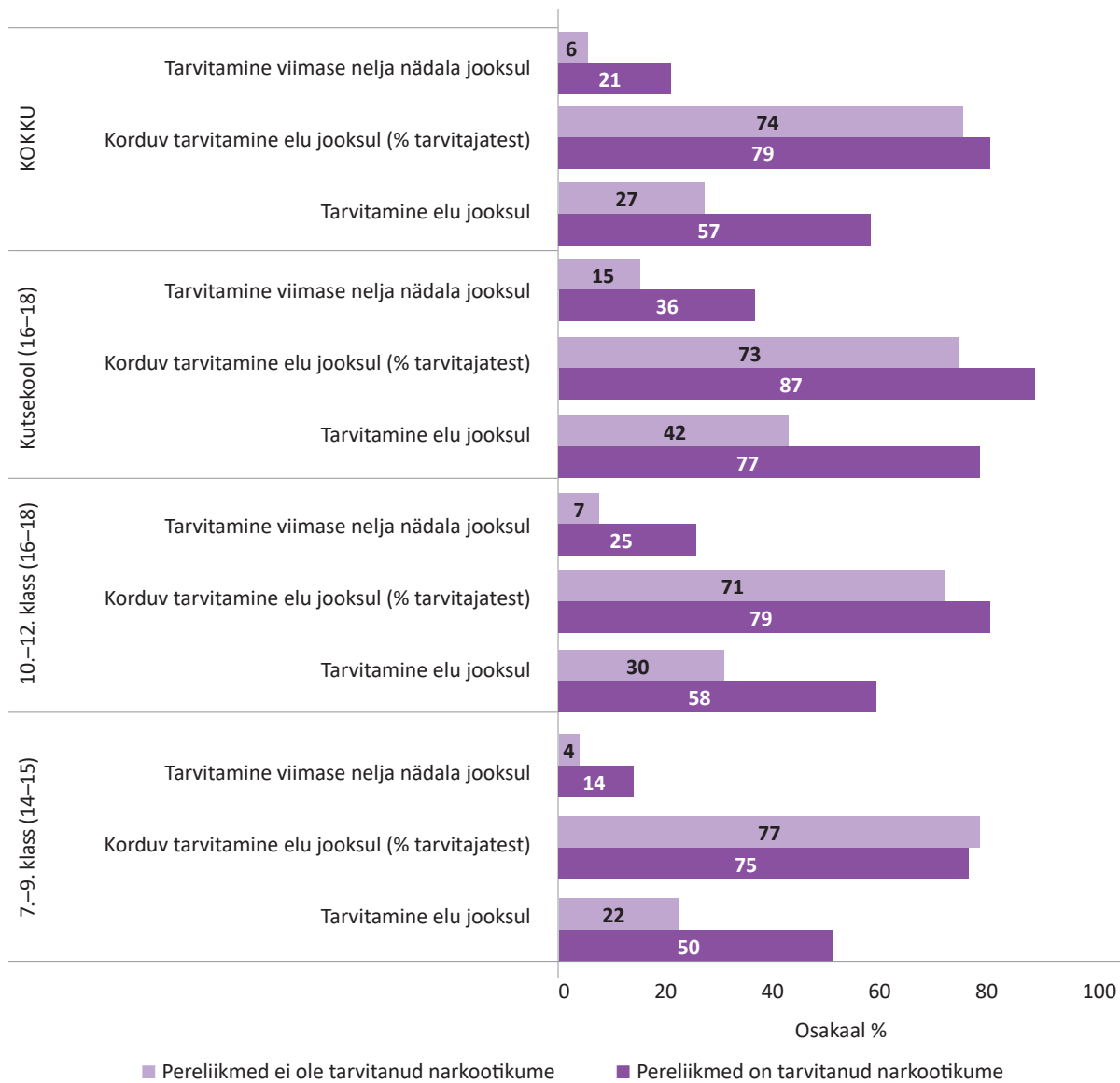
Joonis. Narkootilised ained, mida noored on elu jooksul tarvitanud, uuringurühmade kaupa, 2021 (% elu jooksul narkootikumidega kokku puutunud noortest)

- **Noortest 7% tarvitas küsitlusele eelnenu nelja nädala jooksul kanepitooteid ning 3% muid narkootikume.** Piirkondlikke ja sugudevahelisi erinevusi ei ilmne.
- **Võrreldes gümnaasiumiõpilastega on kutsekoolinoorte hulgas rohkem viimase nelja nädala jooksul narkootikumidega kokku puutunud.** See puudutab nii kanepitooteid kui ka muid narkootikume.

Joonis. Noored, kes tarvitasid viimase nelja nädala jooksul kanepitooteid ja muid narkootikume, uuringurühmade kaupa, 2001

- **Noortest 13% märgivad, et nende perekonnas on inimesi, kes on proovinud või tarvitavad praegu narkootikume.** Põhikooliõpilaste hulgas on nii märkinud 11%, gümnaasiumiõpilastest 12% ning kutsekoolis õppivatest noortest 15%.
- **Nende hulgas, kelle pereliikmed on tarvitanud narkootikume, on rohkem ka ise narkootikume tarvitanud.** Eriti tuleb see esile küsitlusele eelnenud nelja nädala andmetes: nende noorte hulgas, kelle pereliikmed on tarvitanud narkootikume, on enam kui kolm korda suurem narkootikumide tarvitamise tase võrreldes noortega, kelle pereliikmete hulgas ei ole tarvitajaid. Vähem on perekondliku mõjuga seotud korduv tarvitamine, siin tuleb kahe rühma vahel erinevus esile vaid kutsekoolinoorte hulgas.

Joonis. Narkootikumide tarvitamise seos pereliikmete narkootikumide tarvitamisega, uuringurühmade kaupa, 2021

Loe lisaks: aruanne ptk 3.3, lisa 2 tabelid 14–19.

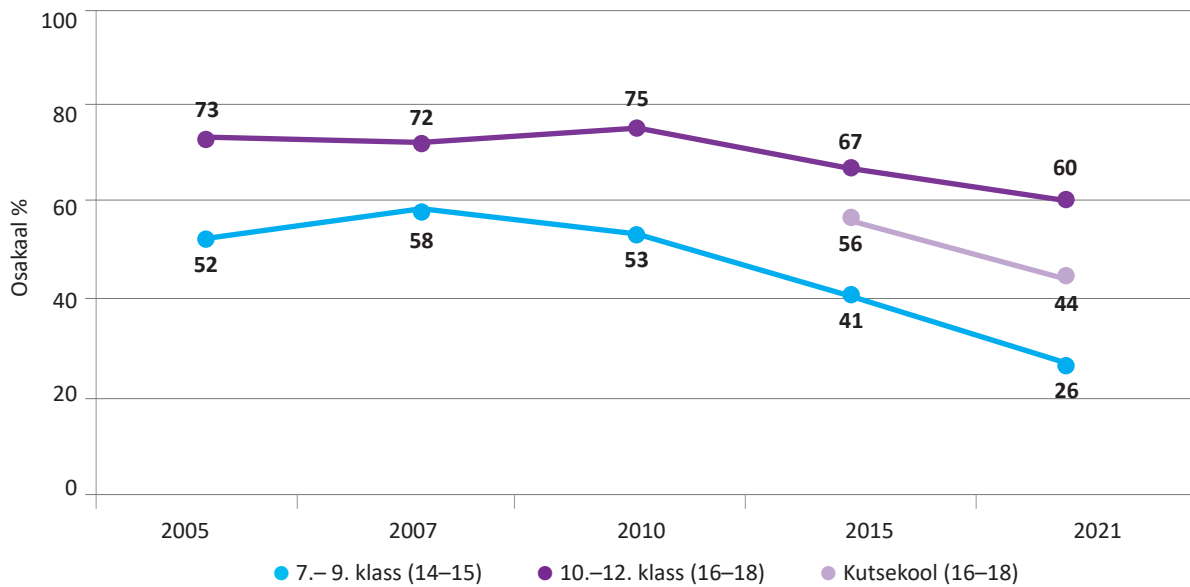
- Narkootikumide tarvitamise üldine tase püsib stabiilsena.
- Märkimisväärselt on tõusnud narkootikumide korduvtarvitamine. See võib olla mõjutatud koroonapandeemiast tulenevatest ühiskonna piirangutest: noorte vahel on olnud vähem otsest suhtlust, meelelahutusasutused on olnud suletud. Uusi tarvitajaid ei ole juurde tulnud, kuid need, kellel on teada narkootikumide hankimise võimalused ja tekkinud vajadus tarvitada, on narkootikumide tarvitamist jätkanud.
- Narkootikumide tarvitamine on noorte puhul mõjutatud sellest, kas nende pereliikmed on narkootikumide tarvitajad.
- Täpsemat infot narkootikumide ja abivõimaluste kohta leiab kodulehel narko.ee.

4 Teadmised HIVi levikuteedest

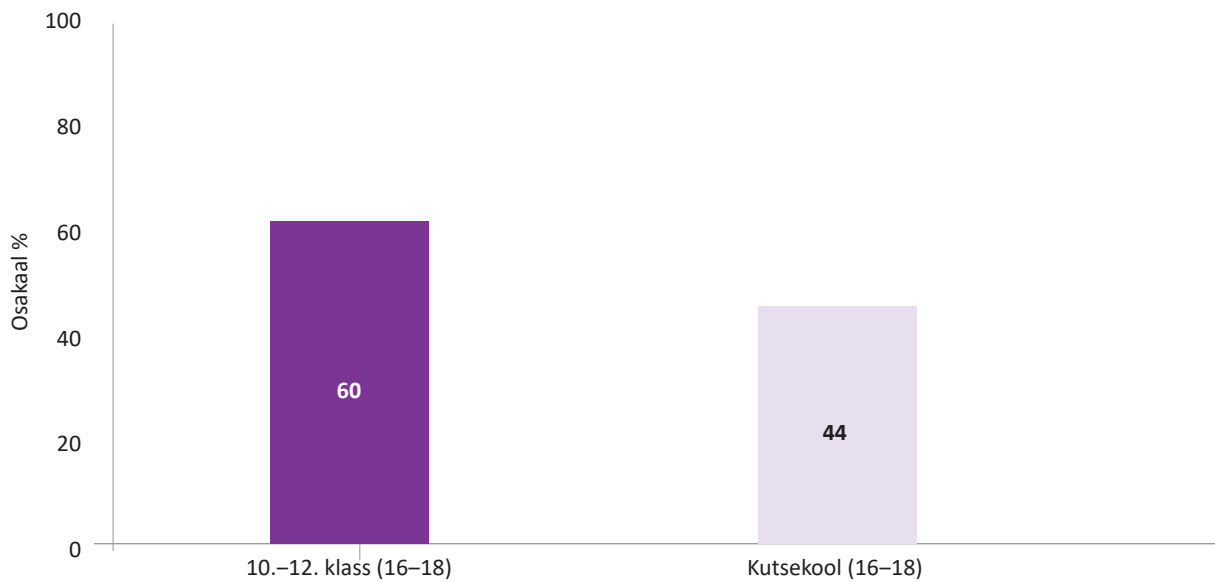
● Noortest 39%-l on korrektsed teadmised HIVi levikuteedest.

📉 Alates 2010. aastast on vähenenud nende noorte hulk, kellel on korrektsed teadmised HIVi levikuteedest.

Joonis. Noored, kellel on korrektsed teadmised HIVi levikuteedest, uuringurühmade kaupa, 2005–2021

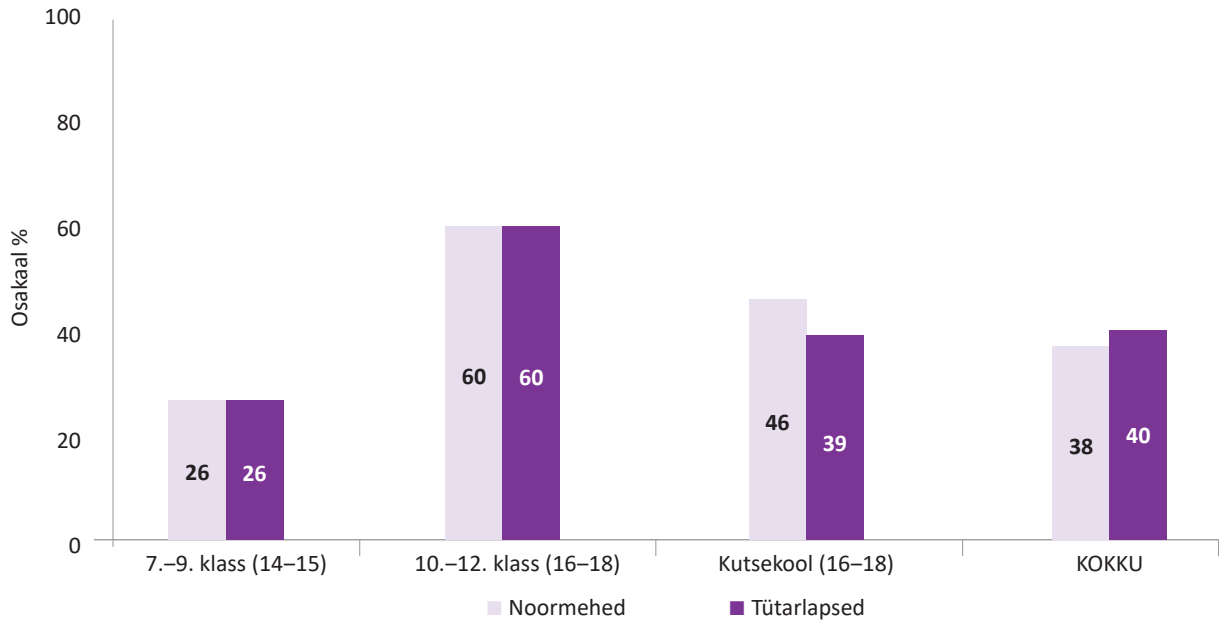
● 16–18-aastaste rühmas on gümnaasiumiõpilaste teadmiste tase HIVi levikuteedest tunduvalt parem kui kutsekooliõppuritel.

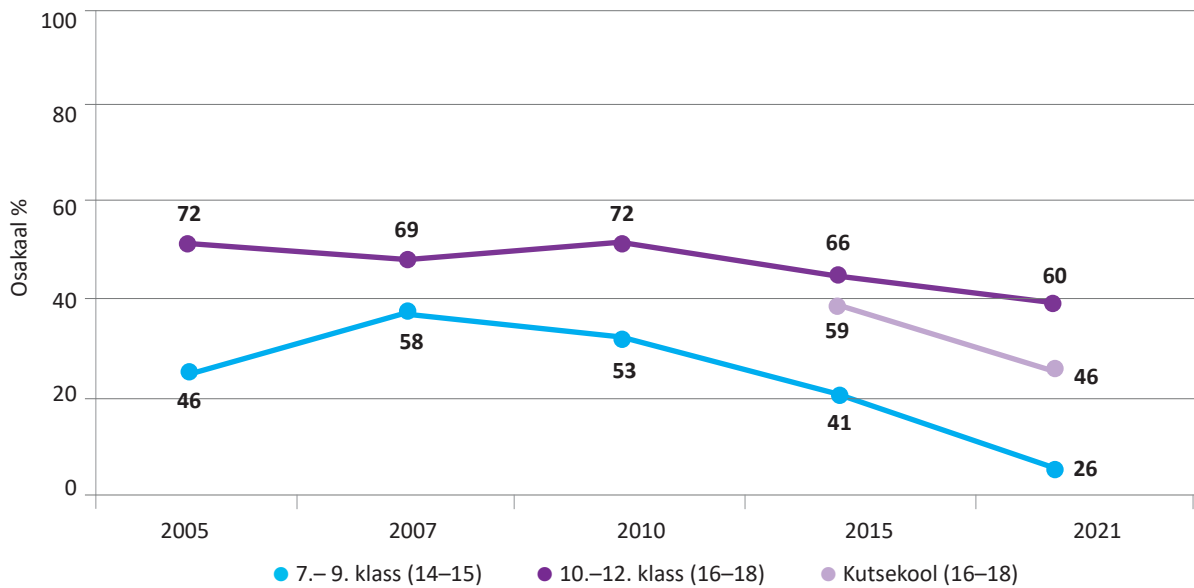
Joonis. 16–18-aastased noored, kellel on korrektsed teadmised HIVi levikuteedest, uuringurühmade kaupa, 2021

● **Noormeeste ja tütarlaste teadmised HIVi levikuteedest ei erine.**

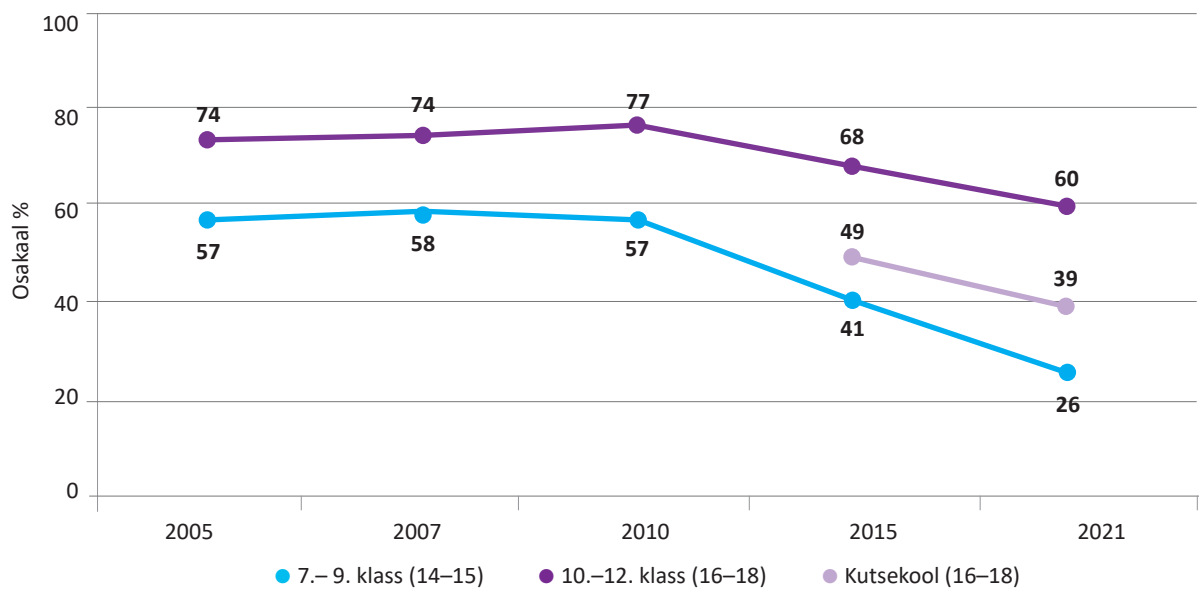
- Kutsekooliõpilaste hulgas on noormeeste teadmised võrreldes tütarlastega paremad.

Joonis. Noored, kellel on korrektsed teadmised HIVi levikuteedest, uuringurühmade ja sugude kaupa, 2021

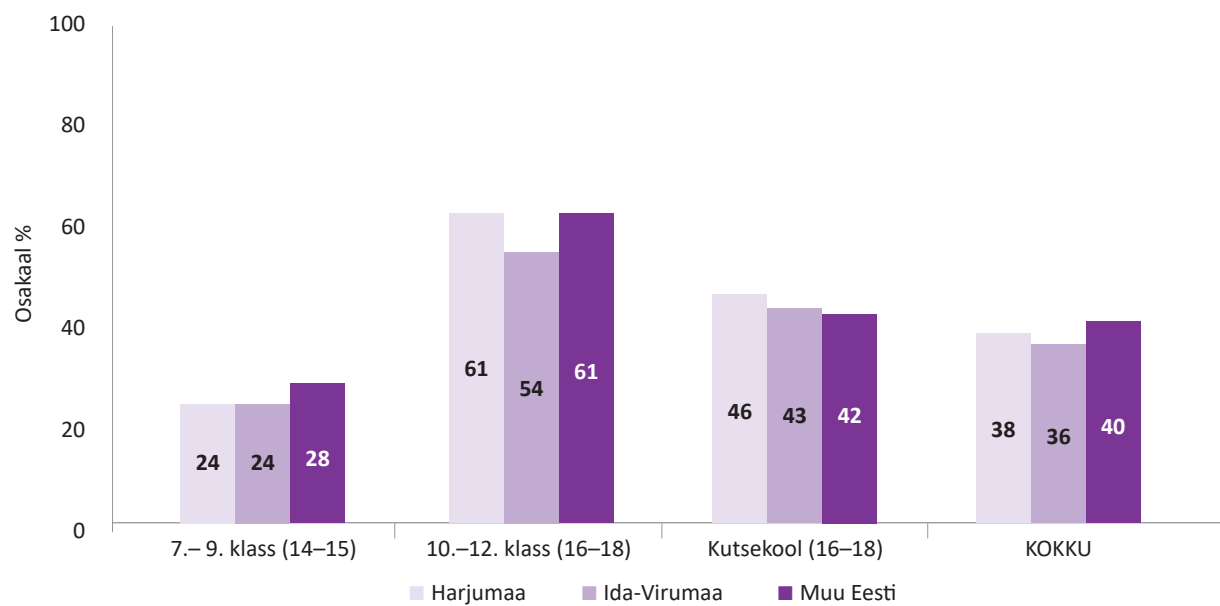

Joonis. Noormehed, kellel on korrektsed teadmised HIVi levikuteedest, uuringurühmade kaupa, 2005-2021

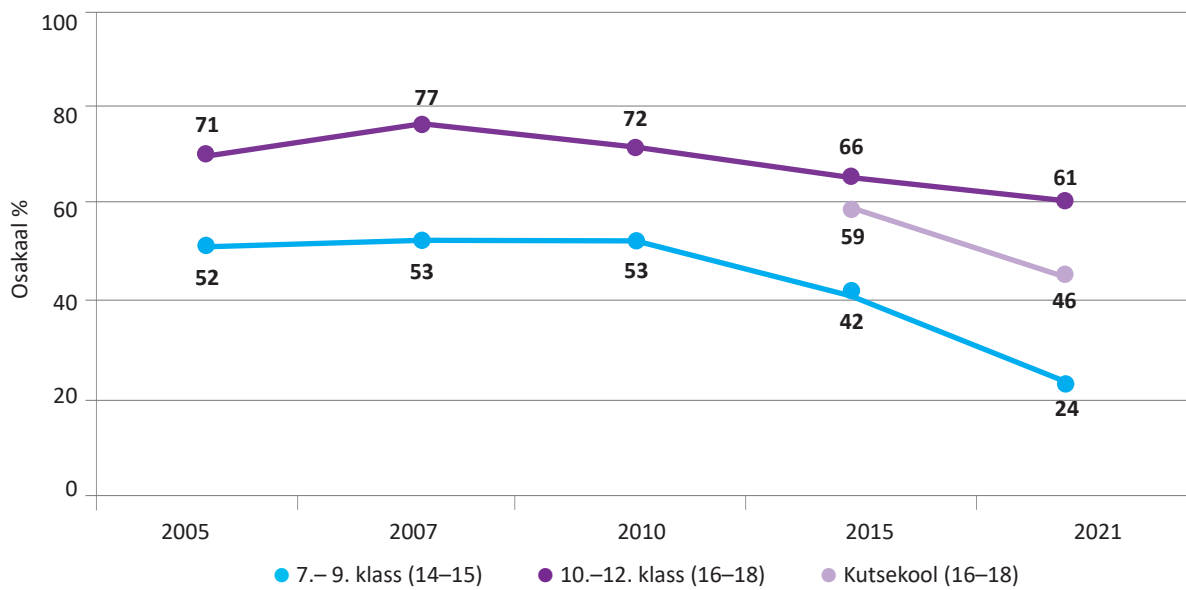

Joonis. Tütarlapsed, kellel on korrektsed teadmised HIVi levikuteedest, uuringurühmade kaupa, 2005–2021

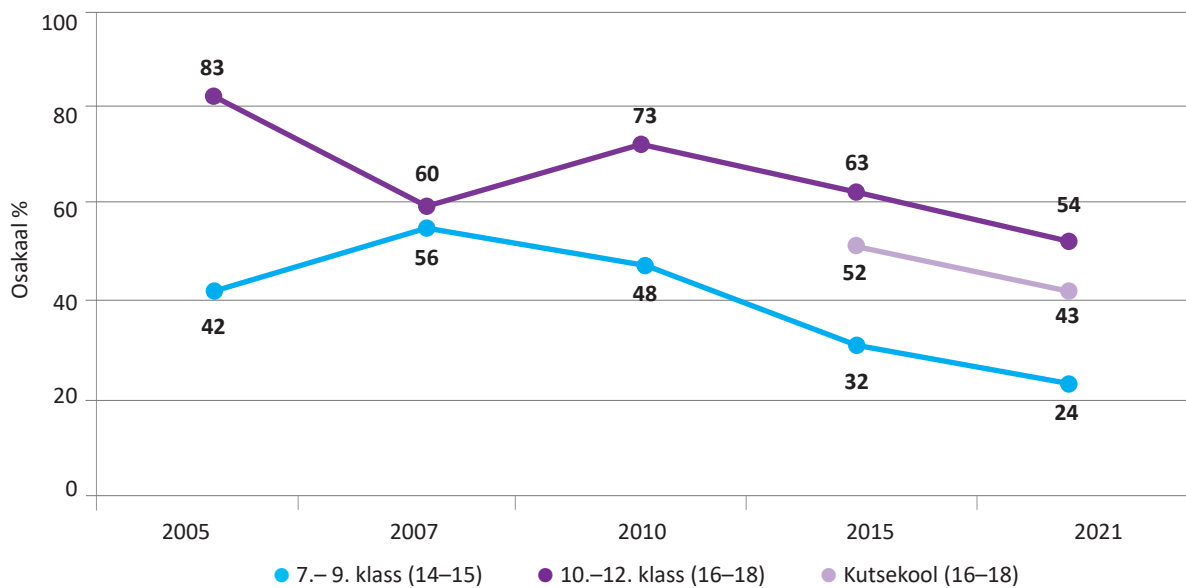
● Eri piirkondade noorte teadmised HIVi levikuteedest ei erine.

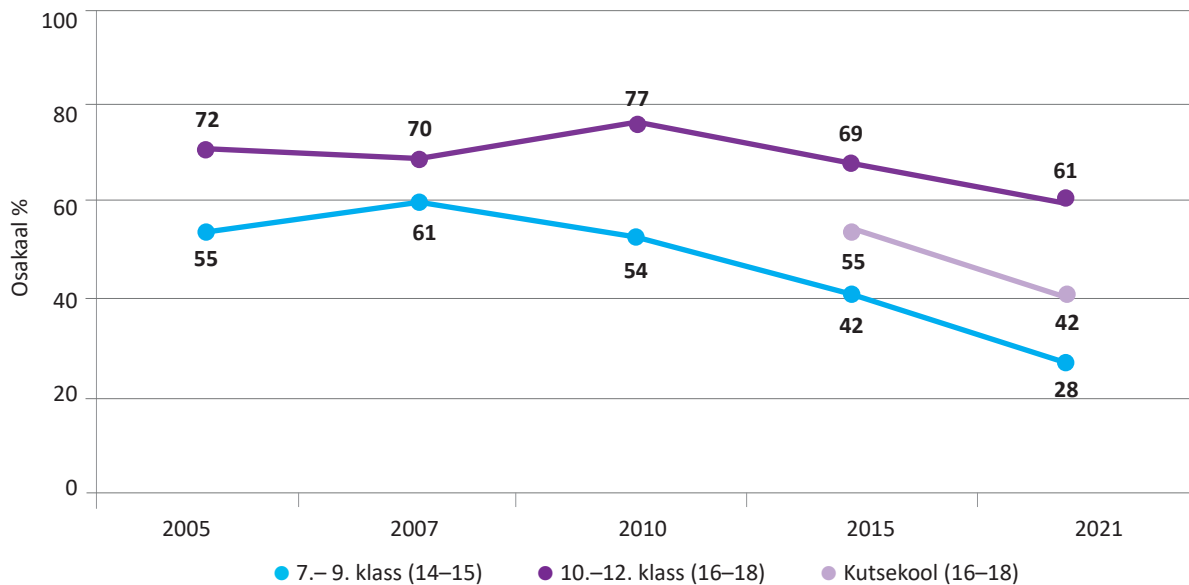
Joonis. Noored, kellel on korrektsed teadmised HIVi levikuteedest, uuringurühmade ja piirkondade kaupa, 2021

Joonis. Harjuma noored, kellel on korrektsed teadmised HIVi levikuteedest, uuringurühmade kaupa, 2005–2021

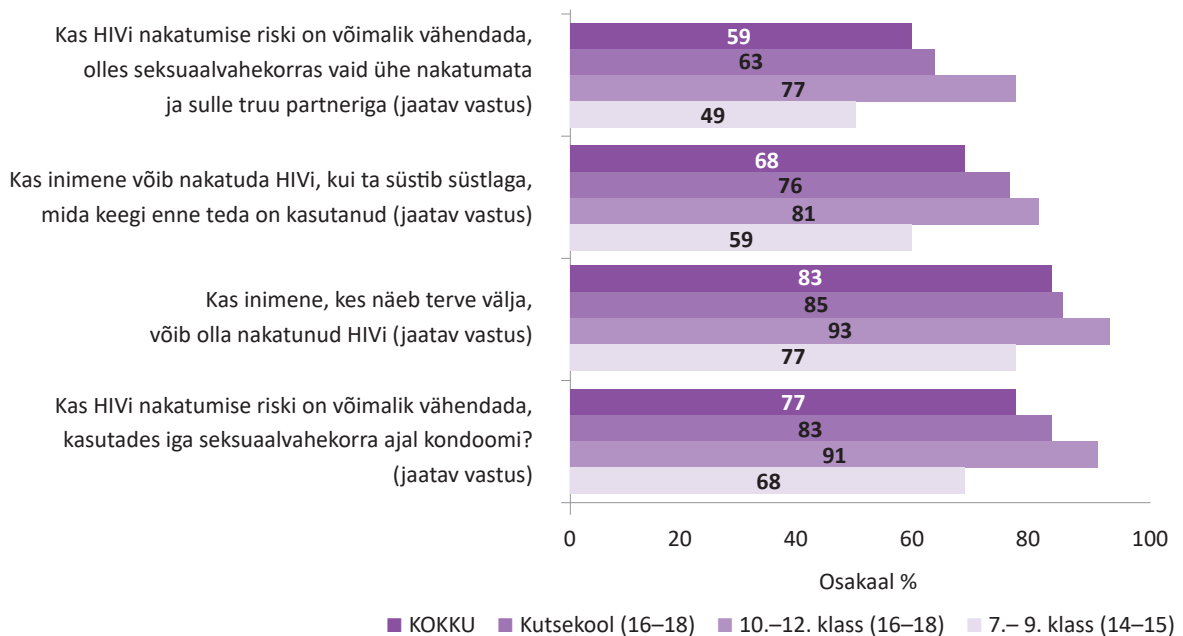

Joonis. Ida-Virumaa noored, kellel on korrektsed teadmised HIVi levikuteedest, uuringurühmade kaupa, 2005–2021

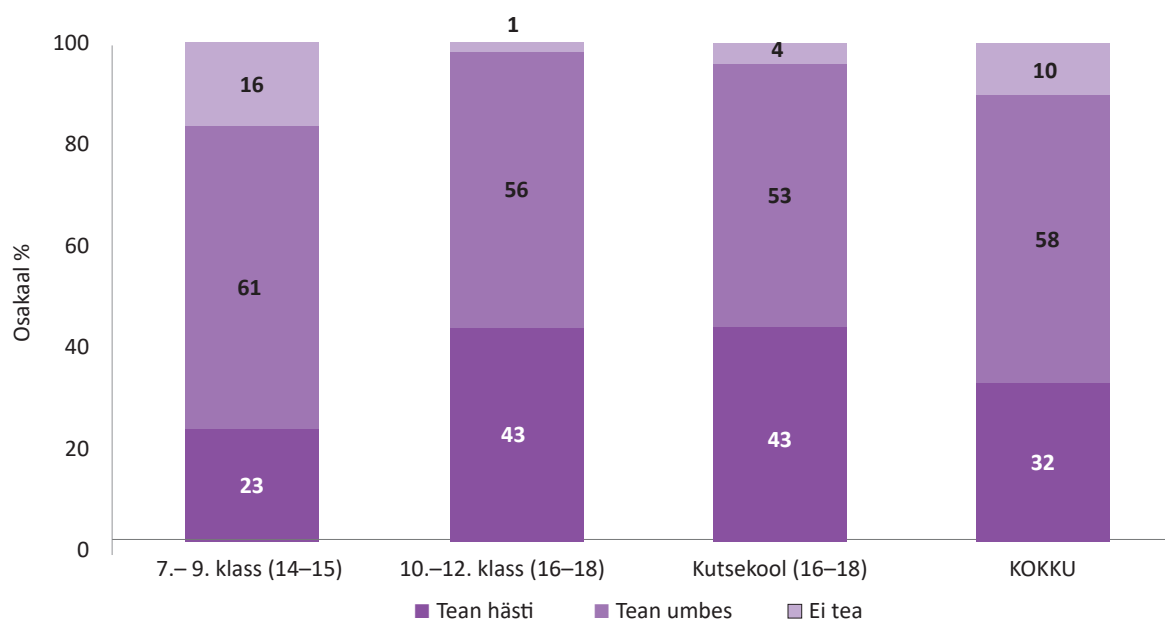
Joonis. Muu Eesti noored, kellel on korrektsed teadmised HIVi levikuteedest, uuringurühmade kaupa, 2005–2021

- **Kõige enam ollakse kursis sellega, et terve väljanägemisega inimene võib olla nakatunud HIVi.**
- 🚫 **Varem on kõige rohkem noori teadnud, et süstides süstlaga, millega on keegi juba enne süstinud, võib ka ise nakatuda HIVi, ning et nakatumise riski on võimalik vähendada, kui kasutada iga seksuaalvahekorra ajal kondoomi.**
- **Sarnaselt varasemate aastatega on kõige vähem noori teadlikud, et nakatumise riski on võimalik vähendada, kui olla seksuaalvahekorras ühe truu nakatumata partneriga.**

Joonis. Noored, kes on HIV-nakkuse levikuteedega seotud küsimustele õigesti vastanud, uuringurühmade kaupa, 2021

- Noortest 32% hindavad, et nad teavad hästi, mis on HIV.

Joonis. Noorte hinnang oma teadmistele, mis on HIV, uuringurühmade kaupa, 2021

- Noorte enesehinnang vastab tegelikele teadmistele.

Kõige paremad on nende noorte teadmised, kes enda hinnangul teavad hästi, mis on HIV. Neist 56%-l on korrektsed teadmised HIVi levikuteedest. Nende noorte hulgas, kes umbes teavad, mis on HIV, on korrektseid teadmisi 35%-l. Noortest, kes ei tea, mis on HIV, teab korrektselt HIVi levikuteid 5%.

Loe lisaks: aruanne ptk 4.1, lisa 2 tabelid 20–25.

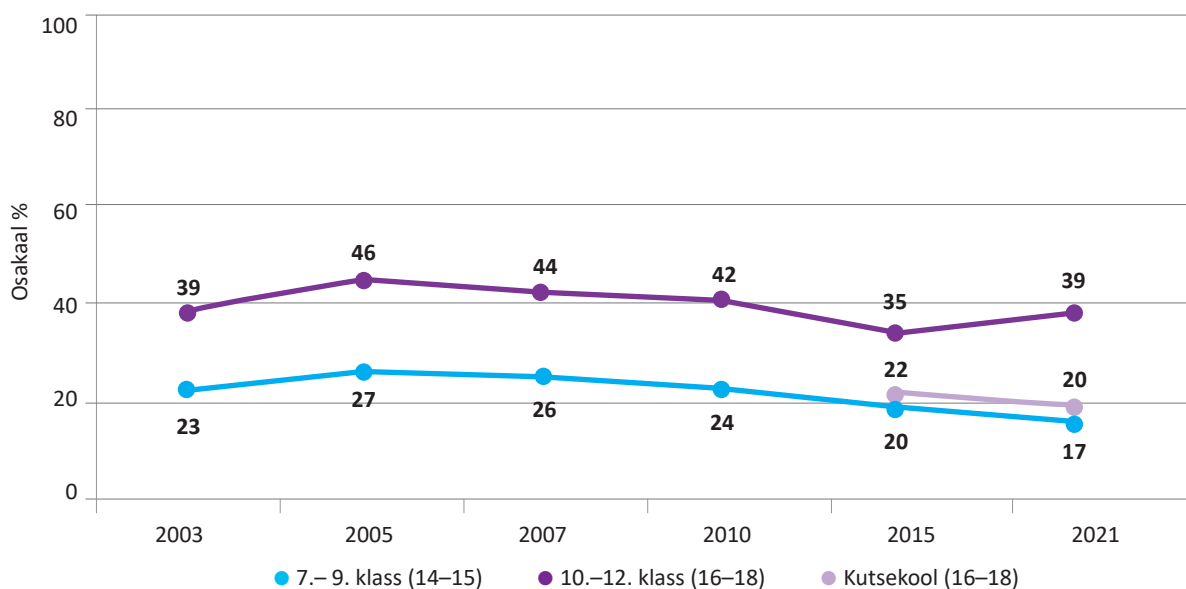
- HIVi levikuteedega seotud eraldi küsimustele õigesti vastajate hulk on suurem kui kõiki küsimusi koos kajastav koondnäitaja. Sarnane trend on ilmnenud ka varasematel uuringuaastatel. Põhjuseks on teadmiste lünklikkus, mis väljendab vajadust käsitleda teemat kompaktselt ja järjepidevalt.
- Märgatavalt on vähenenud teadmised HIVi leviku põhiteedest: HIVi võib nakatuda varem kellegi teise kasutatud süstlaga süstides ning kaitsmata seksuaalvahekorras. See on peamine põhjus, miks üldine teadmiste tase on langenud.
- Põhjalikumalt on võimalik HIVi ja selle levikuteede kohta lugeda kodulehelt hiv.ee.

5 Arusaamad HIVi levikust olmekontaktide kaudu

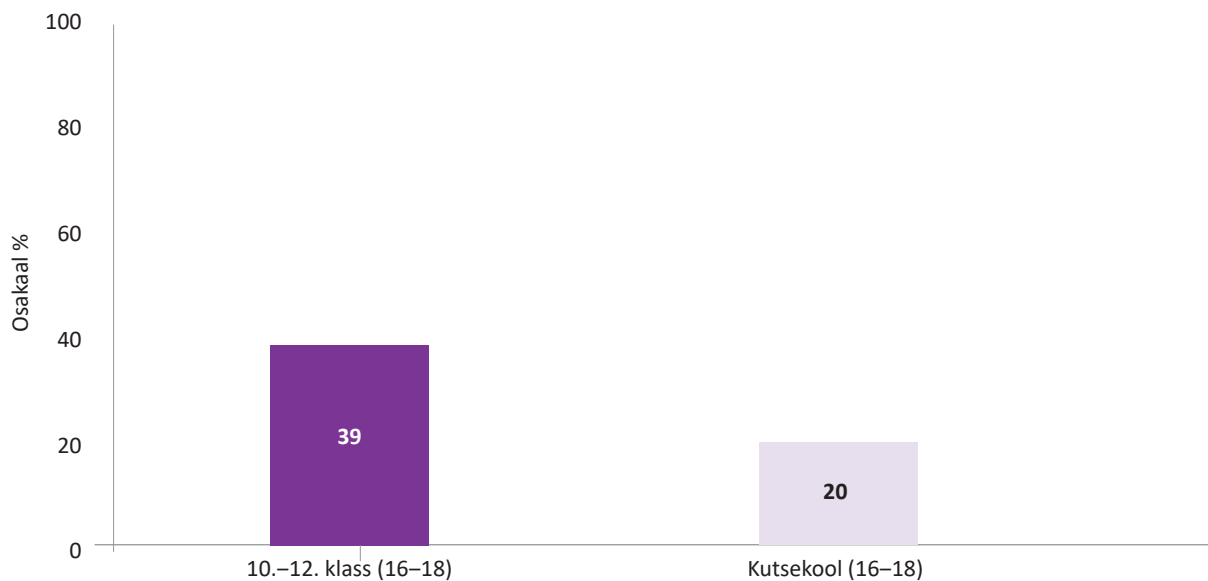
- Noortest 24%-l ei ole ekslikke arusaamu HIVi levikust olmekontaktide kaudu.

👉 Võrreldes 2003. aastaga on nende noorte hulk jäänud samaks, kellel ei ole ekslikke arusaamu HIVi levikust olmekontaktide kaudu. 2005. aastal on märgata olulist näitaja paranemist nii nooremate kui ka vanemate vastajate hulgas, kuid alates sellest on näitaja langustrendis ning jõudnud 2003. aastaga samale või madalamale tasemele.

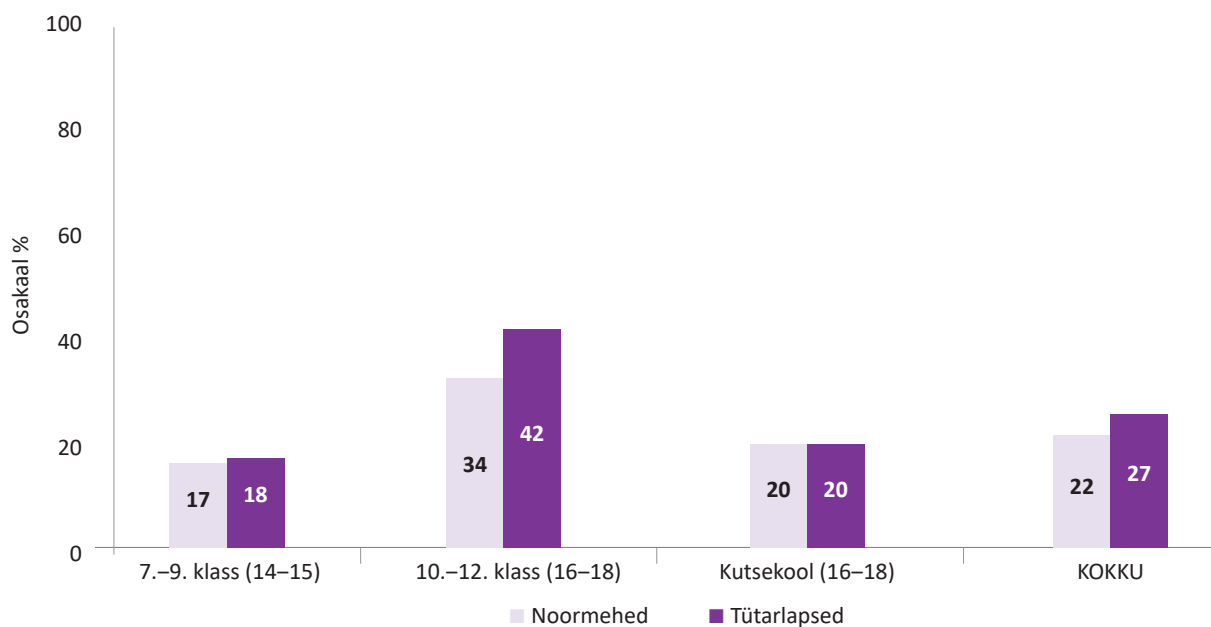
Joonis. Noored, kellel ei ole ekslikke arusaamu HIVi levikust olmekontaktide kaudu, uuringurühmade kaupa, 2003–2021

- 16–18-aastaste rühmas on kutsekooliõpilaste hulgas võrreldes gümnaasiumiõpilastega vähem noori, kellel ei ole ekslikke arusaamu HIVi levikust olmekontaktide kaudu.

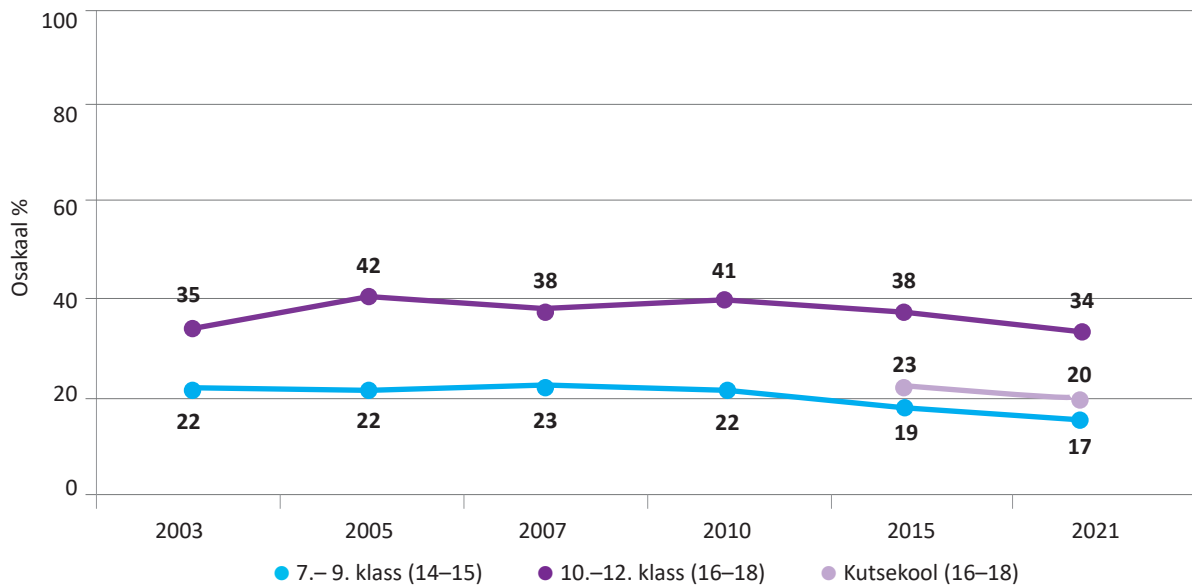

Joonis. 16–18-aastased noored, kellel ei ole ekslikke arusaamu HIVi levikust olmekontaktide kaudu, uuringurühmade kaupa, 2021

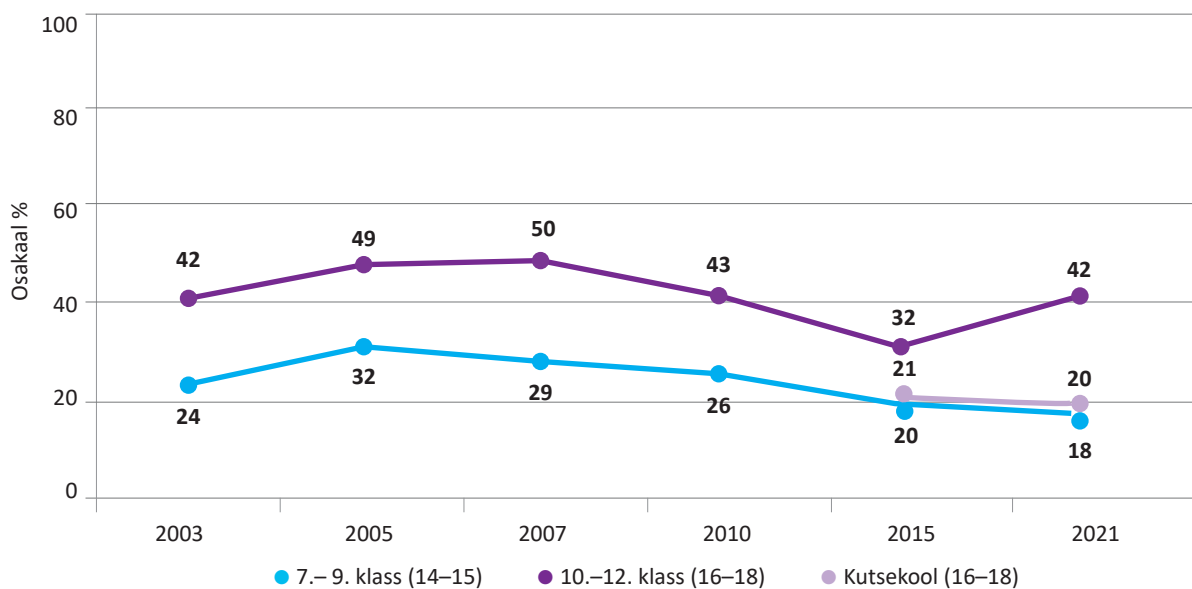
- Võrreldes noormeestega on tütarlaste hulgas rohkem neid, kellel ei ole ekslikke arusaamu.
 - Eristuvad põhikooli- ja kutsekooliõpilased, kelle hulgas noormeeste ja tütarlaste andmed ei erine.

Joonis. Noored, kellel ei ole ekslikke arusaamu HIVi levikust olmekontaktide kaudu, uuringurühmade ja sugude kaupa, 2021

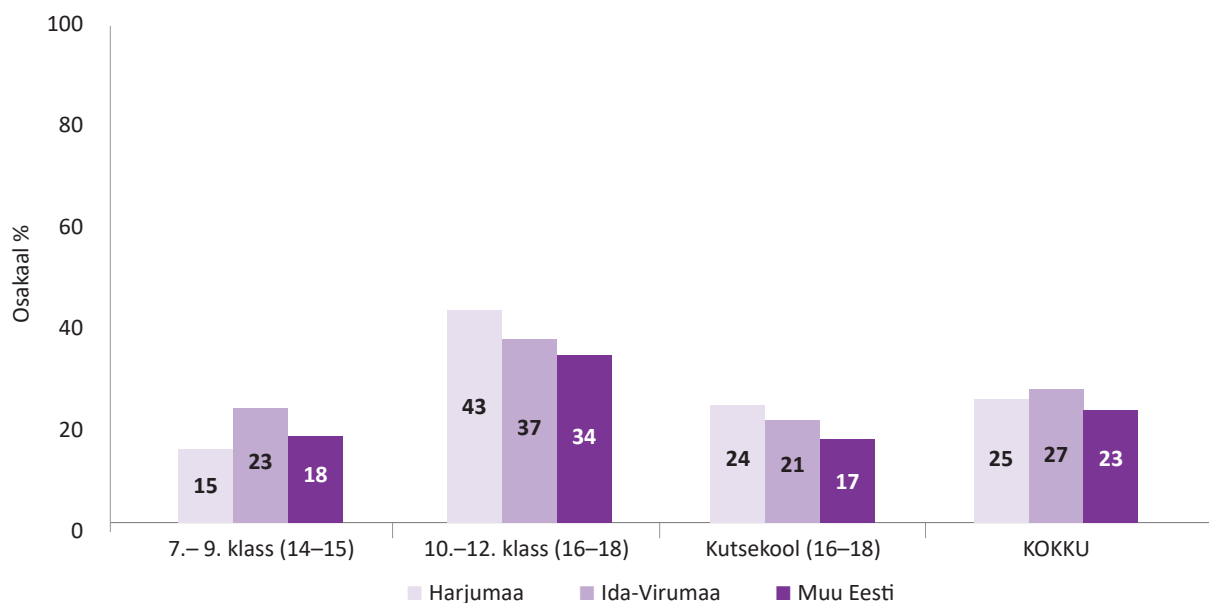
Joonis. Noormehed, kellel ei ole ekslikke arusaamu HIVi levikust olmekontaktide kaudu, uuringurühmade kaupa, 2003–2021

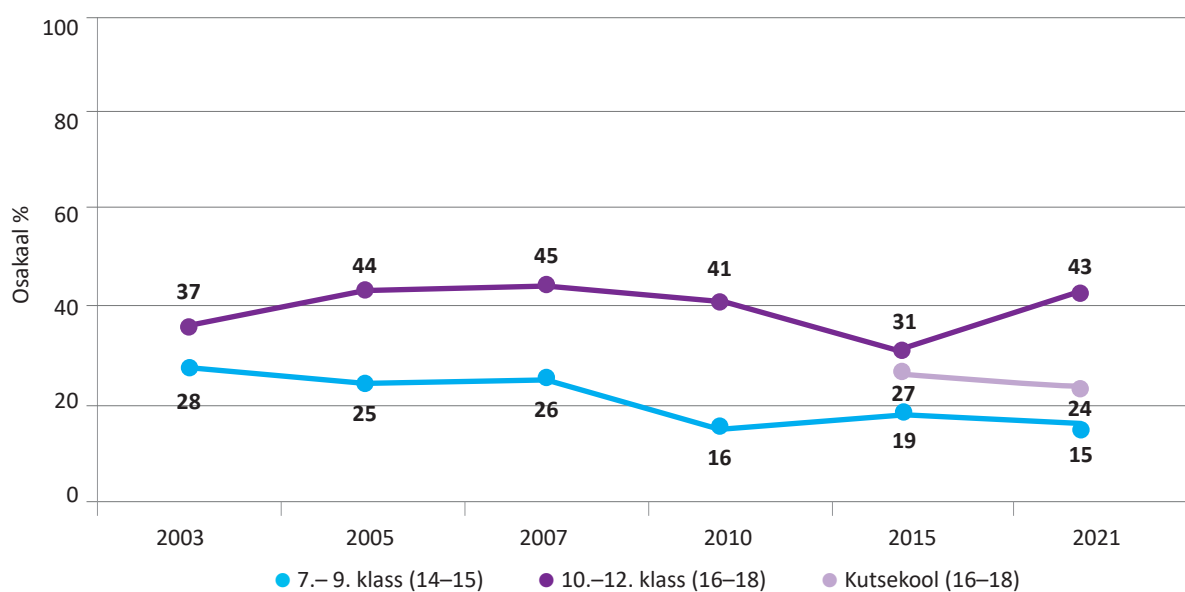
Joonis. Tütarlapsed, kellel ei ole ekslikke arusaamu HIVi levikust olmekontaktide kaudu, uuringurühmade kaupa, 2003–2021

● **Kogu noorte rühmas piirkondlikke suuri erinevusi ei esine.**

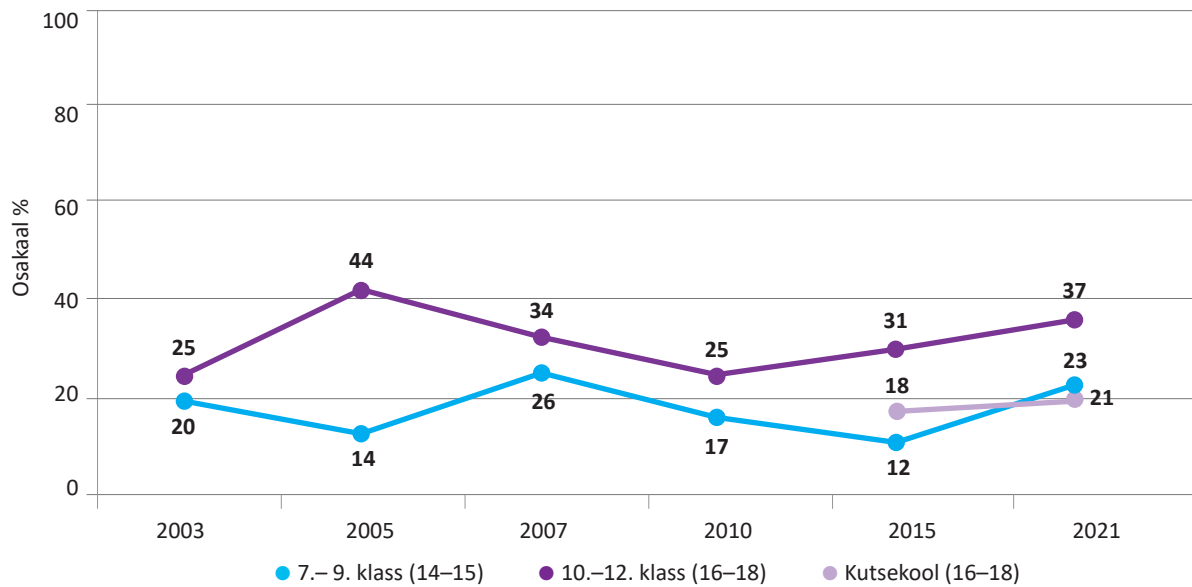
- Põhikooliõpilaste hulgas on võrreldes Ida-Virumaaga Harjumaa noorte seas tunduvalt vähem neid, kellel ei ole ekslikke arusaamu.
- Gümnaasiumi- ja kutsekooliõpilaste hulgas on kõrgeim näitaja Harjumaal, see erineb oluliselt muu Eesti noorte rühmast.

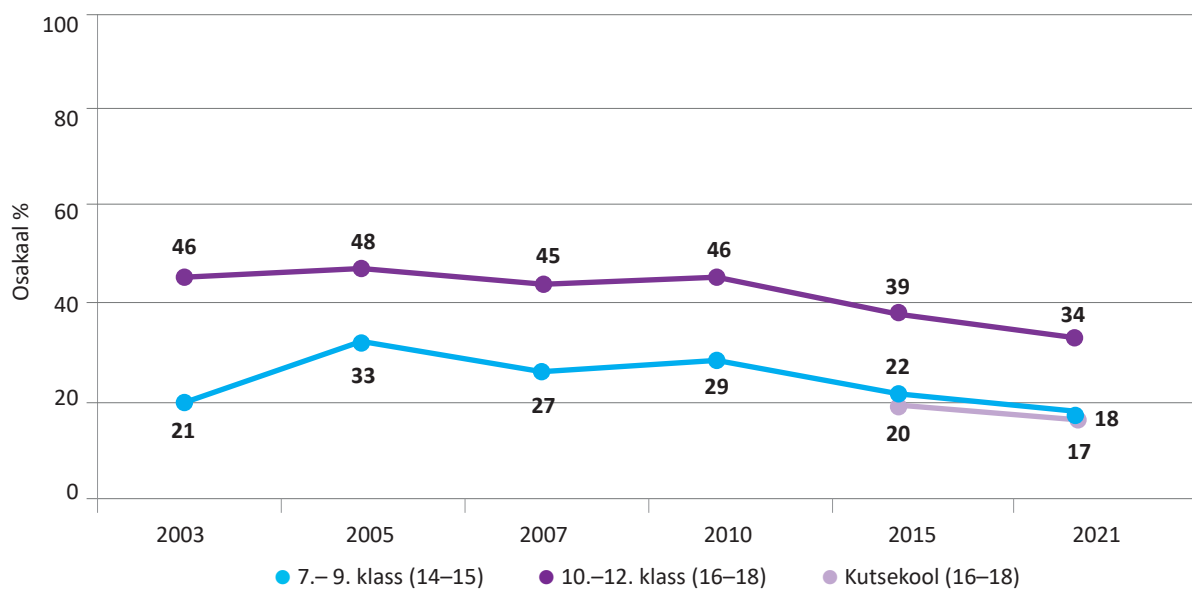
Joonis. Noored, kellel ei ole ekslikke arusaamu HIVi levikust olmekontaktide kaudu, uuringurühmade ja piirkondade kaupa, 2021

Joonis. Harjumaa noored, kellel ei ole ekslikke arusaamu HIVi levikust olmekontaktide kaudu, uuringurühmade kaupa, 2003–2021

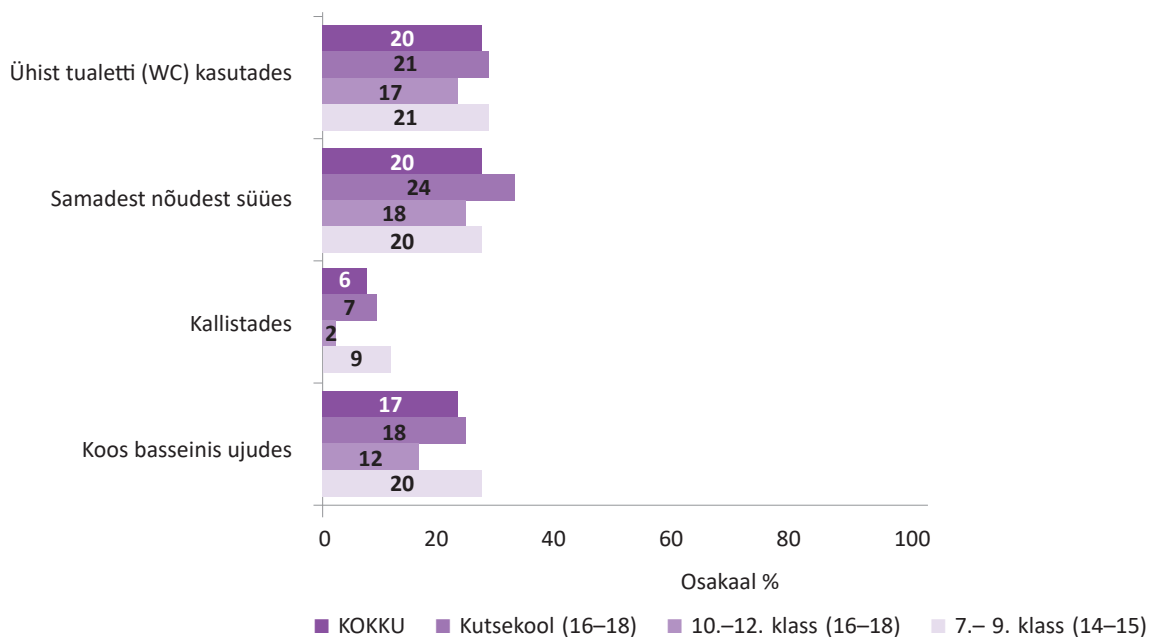

Joonis. Ida-Virumaa noored, kellel ei ole ekslikke arusaamu HIVi levikust olmekontaktide kaudu, uuringurühmade kaupa, 2003–2021

Joonis. Muu Eesti noored, kellel ei ole ekslikke arusaamu HIVi levikust olmekontaktide kaudu, uuringurühmade kaupa, 2003–2021

- Kõige vähem on levinud ekslik arusaam, et HIVi võib nakatuda, kui kallistada HIViga elavat inimest.

Joonis. Noored, kes nõustuvad, et olmekontaktide kaudu on võimalik nakatuda HIVi, uuringurühmade kaupa, 2021

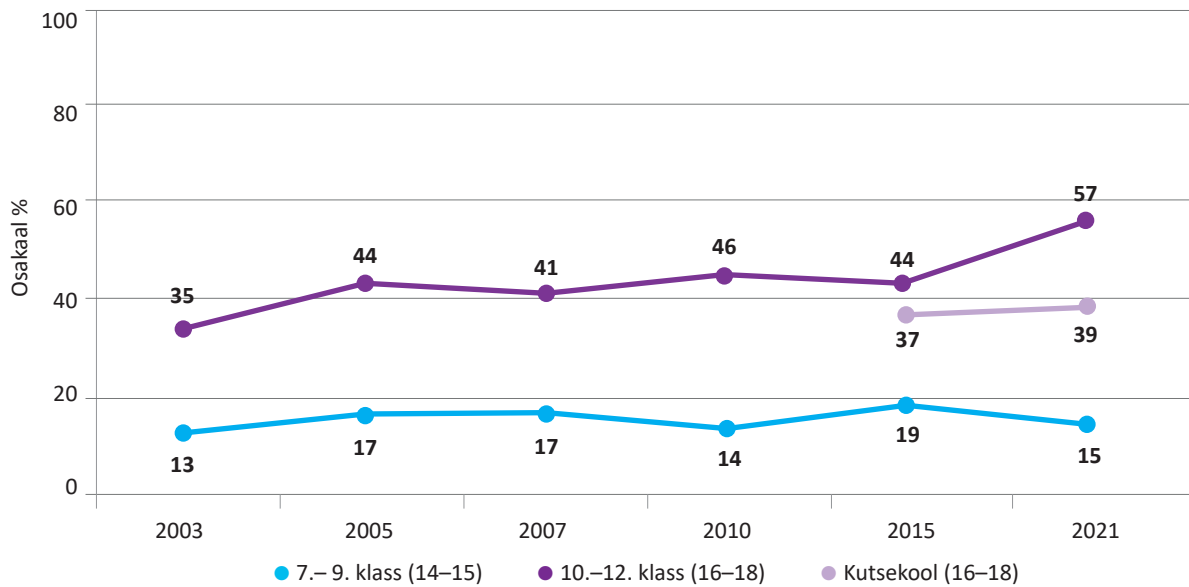
Loe lisaks: aruanne ptk 4.2, lisa 2 tabelid 26–30.

- Võrreldes 2003. aastaga on samaks jäänud nende noorte hulk, kellel ei ole ekslikke arusaamu HIVi levikust olmekontaktide kaudu.
- HIV ei levi õhu, vee või tolmu ega sülje, higi, pisarate, ninasekreedi, väljaheidete või oksemassi kaudu. HIV ei levi olmekontaktides: ühiste ruumide, nõude, käterätide kasutamisel ega kätlemisel, kallistamisel või musi andmisel. HIV ei levi köhides ega aevastades.
- Kodulehel hiv.ee on võimalik põhjalikumalt lugeda, mis on HIV ja kuidas see levib.

6 Teadmised seksuaalsel teel levivate infektsioonide vältimise meetoditest

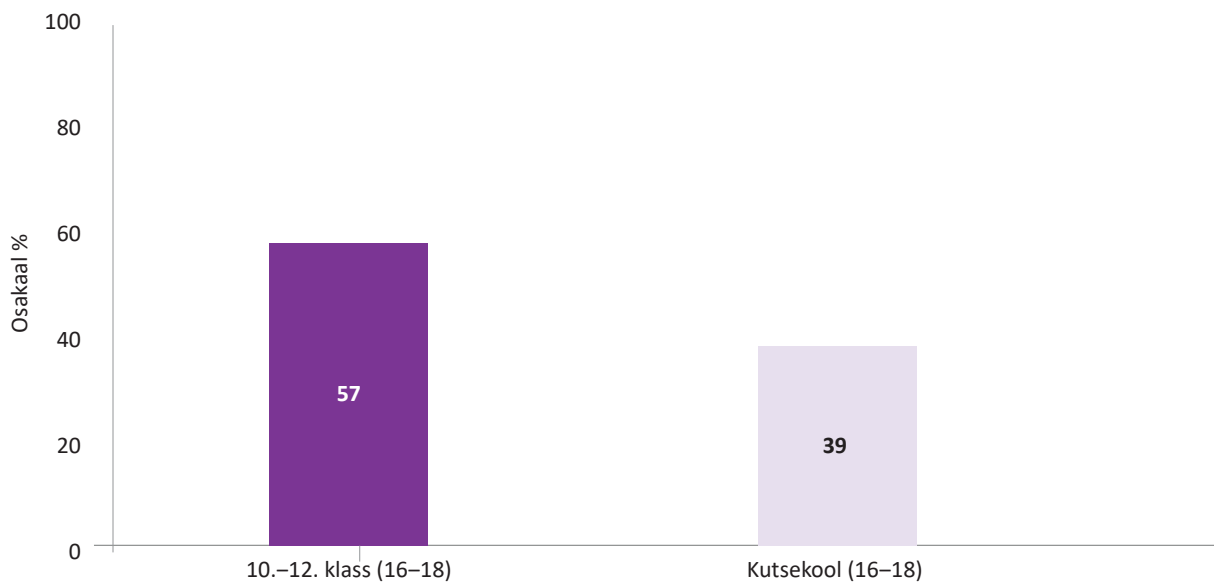

- Noortest 31% teab korrektset, kuidas vältida seksuaalsel teel levivatesse infektsioonidesse (STLidesse) nakatumist.
- 👍 Gümnaasiuminoorte teadmiste tase on 2021. aastaks võrreldes kõigi varasemate aastatega märgatavalt paranenud.
- 👉 Põhi- ja kutsekooliõpilaste teadmiste tasemes muutusi ei ole.

Joonis. Noored, kellel on korrektsed teadmised STLide vältimise meetoditest, uuringurühmade kaupa, 2003–2021

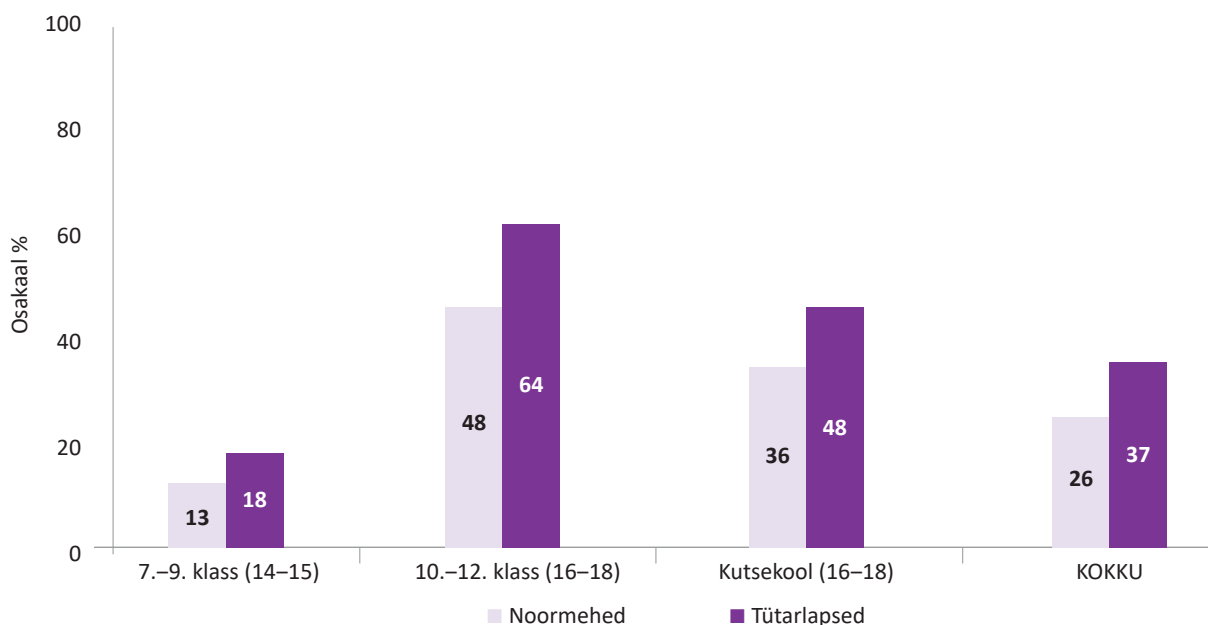
- 16–18-aastaste rühmas on võrreldes kutsekoolinoortega gümnaasistide hulgas oluliselt rohkem noori, kellel on korrektsed teadmised STLide vältimise meetoditest.

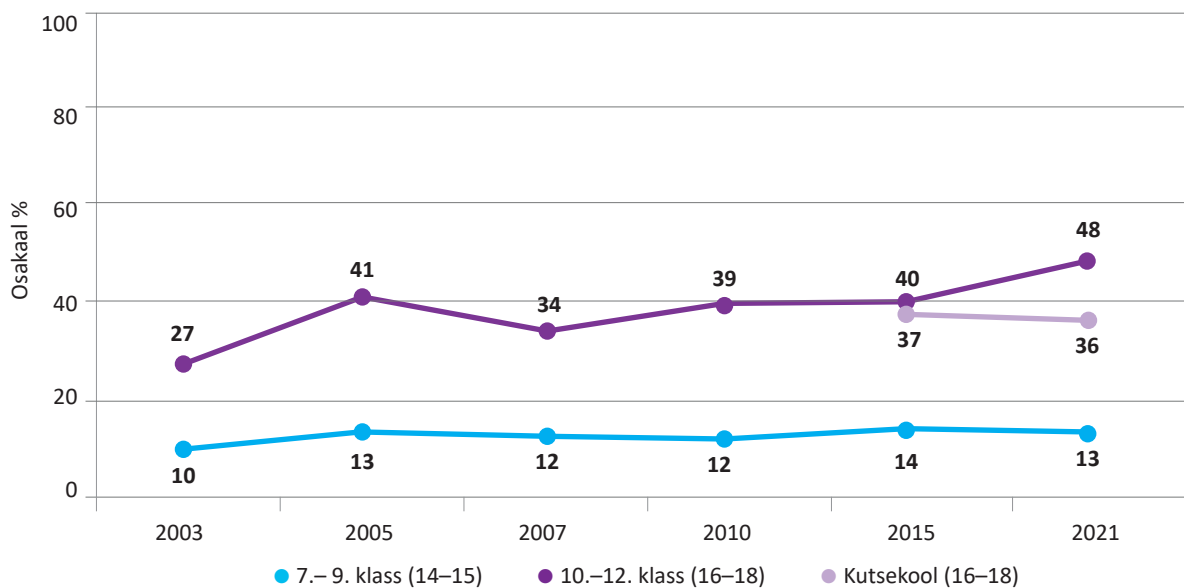
Joonis. 16–18-aastased noored, kellel on korrektsed teadmised STLide vältimise meetoditest, uuringurühmade kaupa, 2021

● Võrreldes noormeestega on tütarlaste teadmised STLIde vältimise meetoditest paremad.

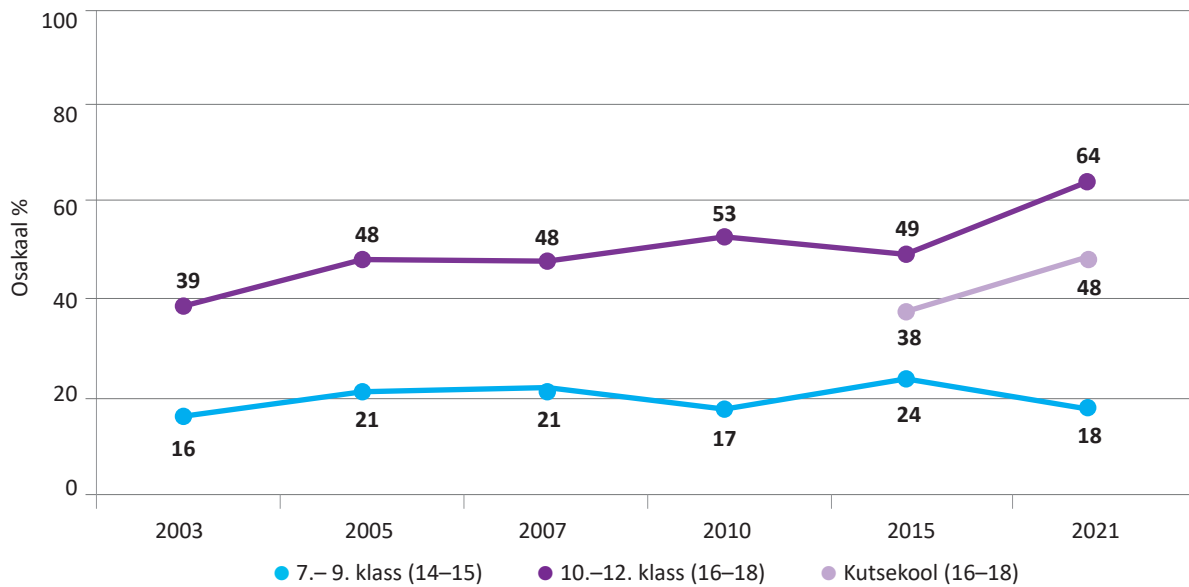
👍 Lisaks gümnaasiumis õppivatele tütarlastele on võrreldes 2015. aastaga paranenud kutsekooli tütarlaste teadmised STLIde vältimise meetoditest.

Joonis. Noored, kellel on korrektsed teadmised STLIde vältimise meetoditest, uuringurühmade ja sugude kaupa, 2021

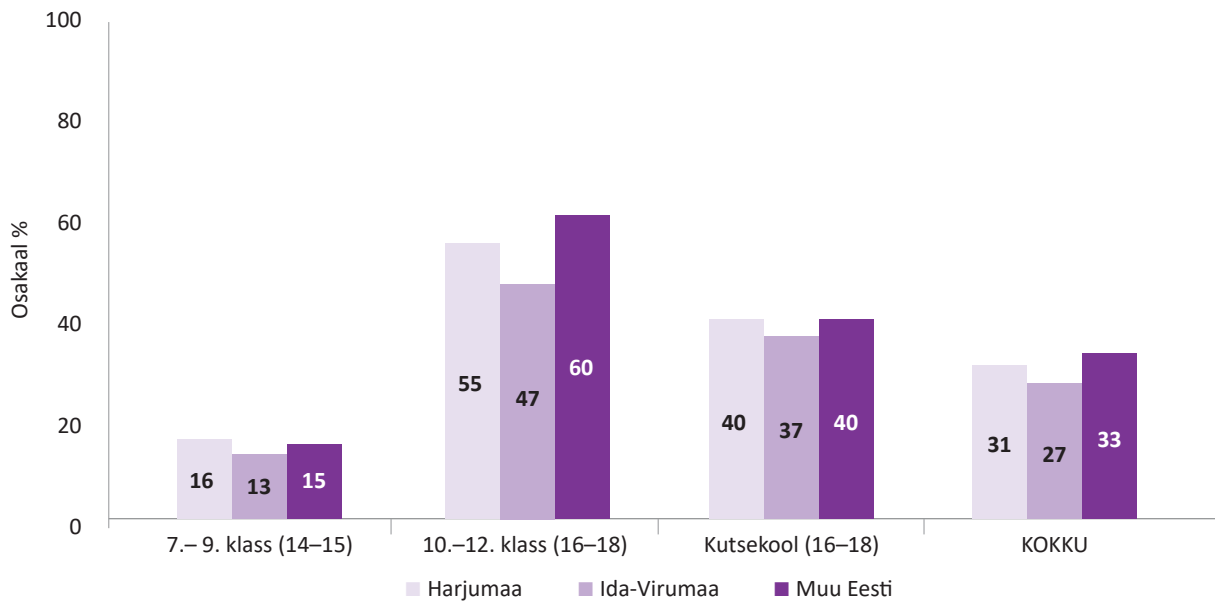
Joonis. Noormehed, kellel on korrektsed teadmised STLIde vältimise meetoditest, uuringurühmade kaupa, 2003–2021

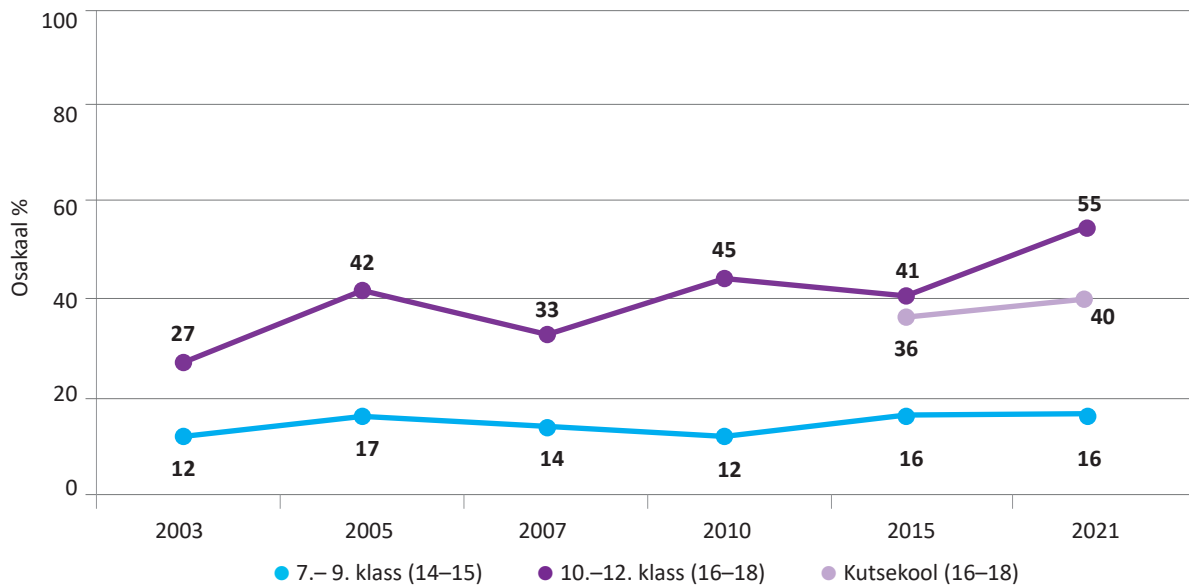
Joonis. Tütarlapsed, kellel on korrektsed teadmised STLide vältimise meetoditest, uuringurühmade kaupa, 2003–2021

● **Eri piirkondade noorte teadmised STLide vältimise meetoditest ei erine.**

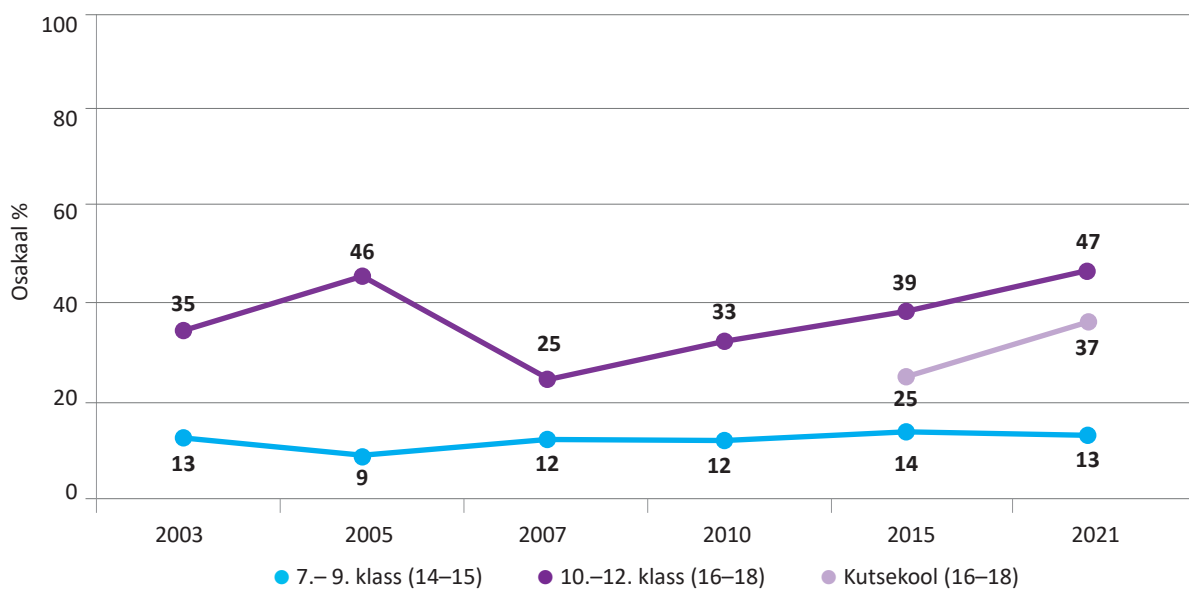
- Erandina on gümnaasiumiõpilaste hulgas Ida-Virumaa noorte teadmiste tase madalam, erinevus on oluline võrreldes muu Eesti piirkonnaga.

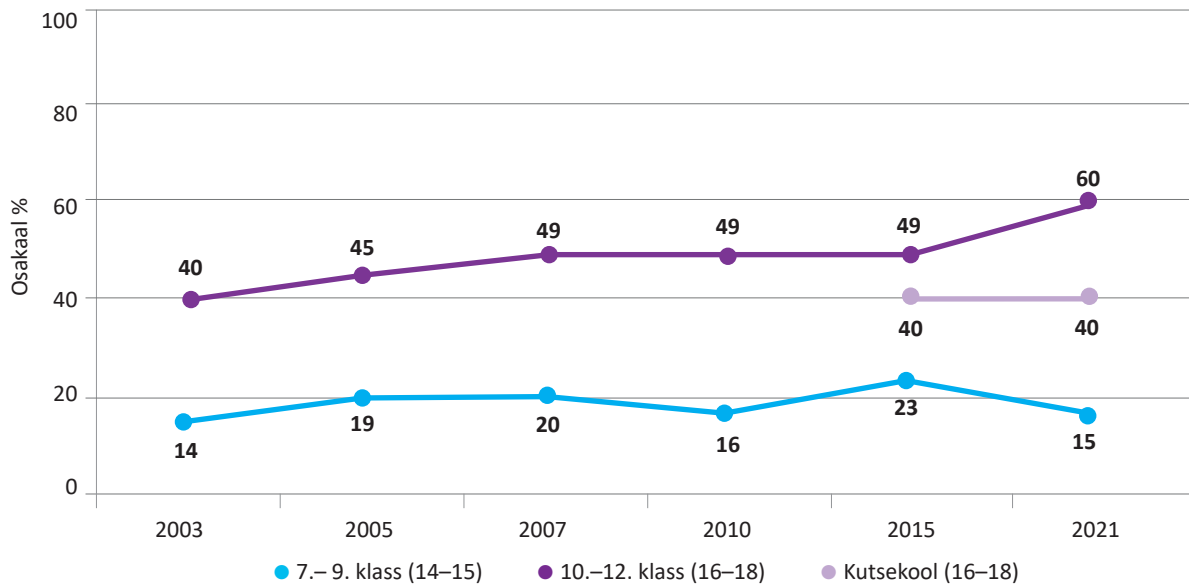
Joonis. Noored, kellel on korrektsed teadmised STLide vältimise meetoditest, uuringurühmade ja piirkondade kaupa, 2021

Joonis. Harjumaa noored, kellel on korrektsed teadmised STLide vältimise meetoditest, uuringurühmade kaupa, 2003–2021

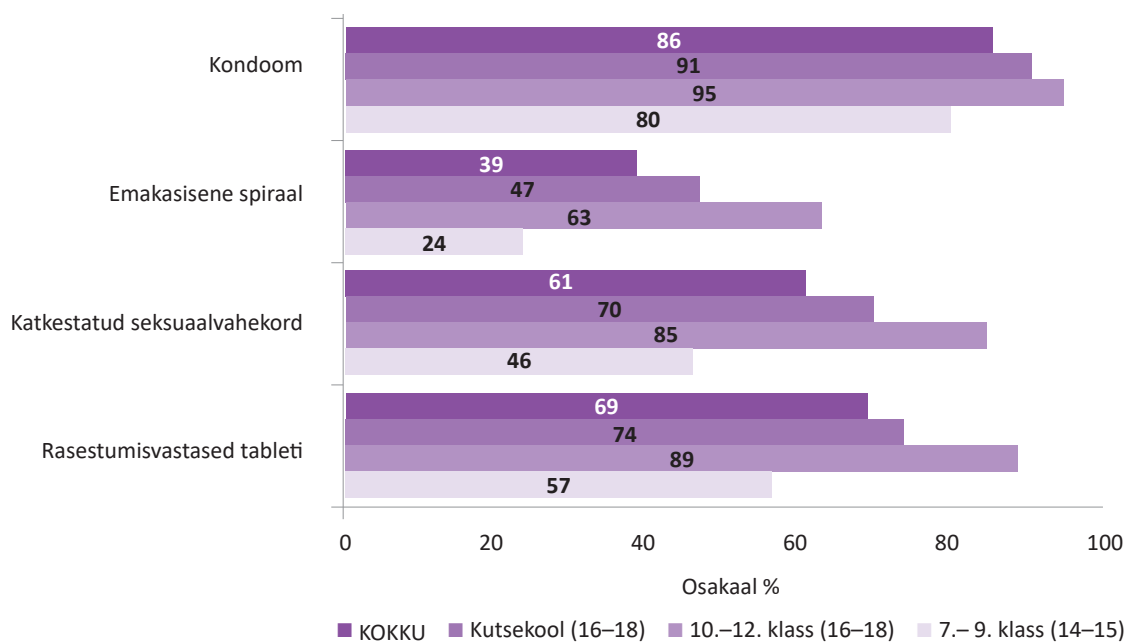

Joonis. Ida-Virumaa noored, kellel on korrektsed teadmised STLide vältimise meetoditest, uuringurühmade kaupa, 2003–2021

Joonis. Muu Eesti noored, kellel on korrektsed teadmised STLide vältimise meetoditest, uuringurühmade kaupa, 2003–2021

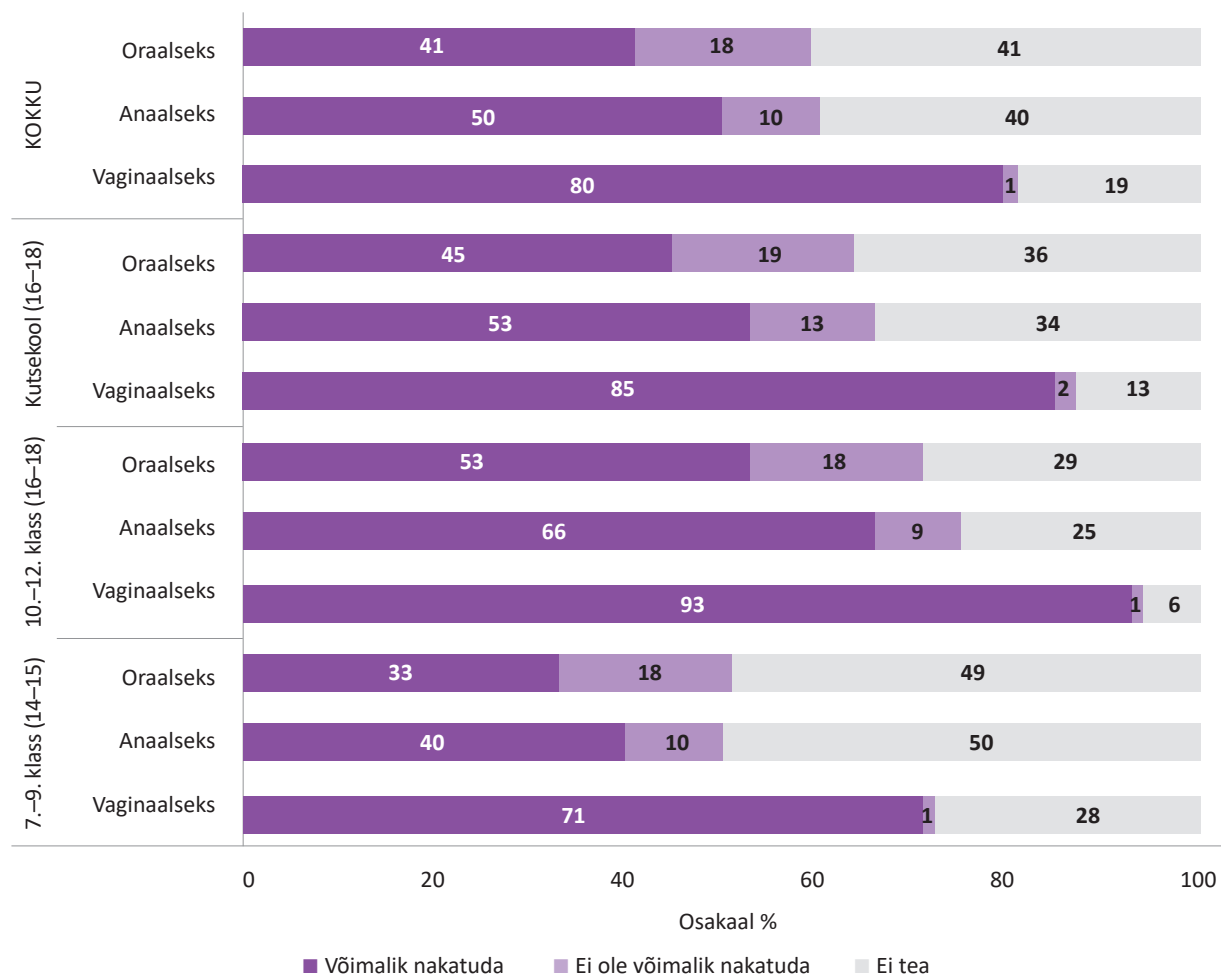
- Kõige enam ollakse kursis sellega, et kondoomi kasutamine aitab vältida STLidesse nakatumist.
- Kõige vähem teatakse, et emakasisene spiraal ei kaitse STLide eest.

Joonis. Noored, kes on vastanud STLide vältimise meetoditega seotud küsimustele õigesti*, uuringurühmade kaupa, 2021

* Õige vastus: kondoom kaitseb, aga emakasisene spiraal, katkestatud seksuaalvahekord, rasestumisvastased tabletid ei kaitse STLide vastu.

- Noortest 30% teab, et STLIid levivad nii vaginaalse, anaalse kui ka oraalse vahekorra kaudu.
 - Kõige enam ollakse teadlikud STLId levikust vaginaalse vahekorra kaudu, ligi poole võrra vähem ollakse kursis, et STLIid võivad levida ka anal- ja oraalseksi kaudu.
- Suur on nende noorte osakaal, kes ei tea, kas STLIdesse võib nakatuda erinevate seksimisviiside kaudu või mitte.
 - Eriti suur on teadmatus anal- ja oraalseksi puhul: iga teine põhikooli-, iga neljas gümnaasiumi- ning iga kolmas kutsekooliõpilane ei tea, kas anaalse ja oraalse seksi kaudu on võimalik STLIdesse nakatuda.

Joonis. Noorte teadmised STLId erinevate levikuteede kohta, uuringurühmade kaupa, 2021

Loe lisaks: aruanne ptk 4.4, lisa 2 tabelid 34–42.

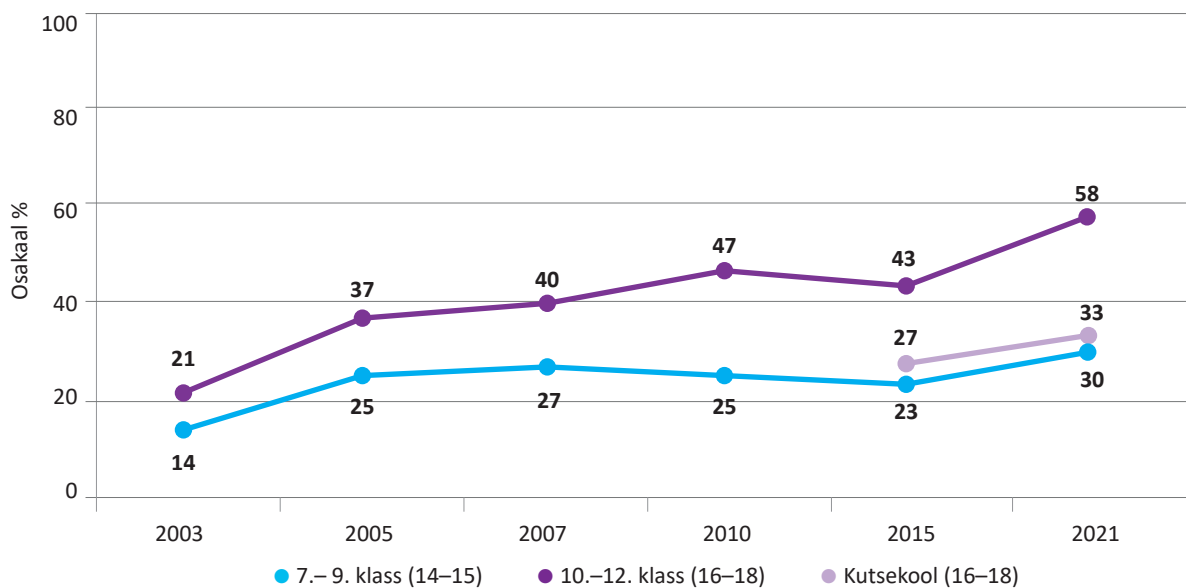
- Kui vaadata STLId vältimise meetodeid eraldi, siis on õigesti vastanud noorte osakaal suurem kui kõiki meetodeid arvestavas koondnäitajas. Sarnane trend on esile tulnud ka eelnevatel uuringuaastatel. See näitab, et noorte teadmised STLId vältimise meetoditest on lünklikud ning teema vajab kompakset järjepidevat käsitlemist.
- Noortest vähem kui kolmandik teab, et STLIid levivad nii vaginaalse kui ka oraalse ja anaalse vahekorra kaudu. Kõige rohkem noori teab, et STLIid levivad vaginaalseksi kaudu, ligi poole võrra vähem noori on kursis STLIdesse nakatumise võimalusega oraal- ja anaalseksi kaudu. Samas on näiteks anaalseksi ajal risk STLIdesse nakatuda suurem kui vaginaalseksi ajal, põhjuseks on kergemini tekkivad pisivigastused nahale ja limaskestale. Suus on õrn limaskest ning vigastused võivad tekkida kergesti. Kaitsmata suuseksi puhul võivad haigustekitajad levida ka neelus. Osa haigustekitajaid (HIV, B-hepatiit) võib kahjustada kogu organismi.
- Täpsem informatsioon on kodulehel hiv.ee.

7 Suhtumine HIViga elavatesse inimestesse

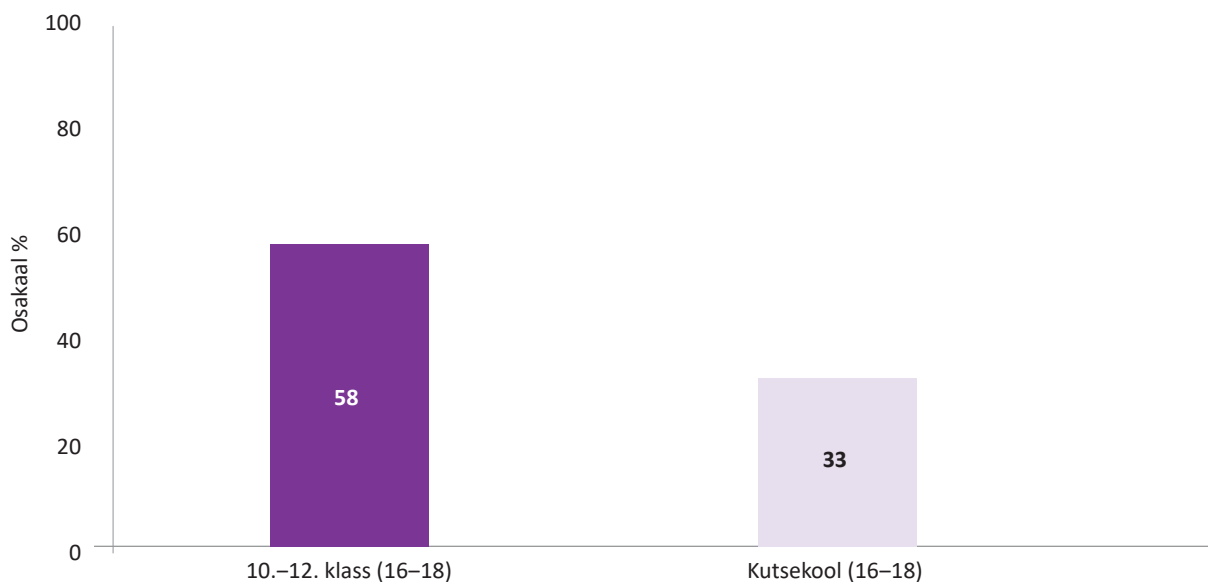
- Noortest 39% suhtub HIViga elavatesse inimestesse tolerantselt.

👍 Sallivus HIViga elavatesse inimestesse on küsitlusaastate jooksul paranenud. Ligi 20 aastaga on tolerantselt suhtuvate noorte osakaal enam kui kahekordistunud. Esimene suurem muutus leidis aset 2005. aastaks, teine suurem positiivne muutus on toimunud viimase kuue aasta jooksul.

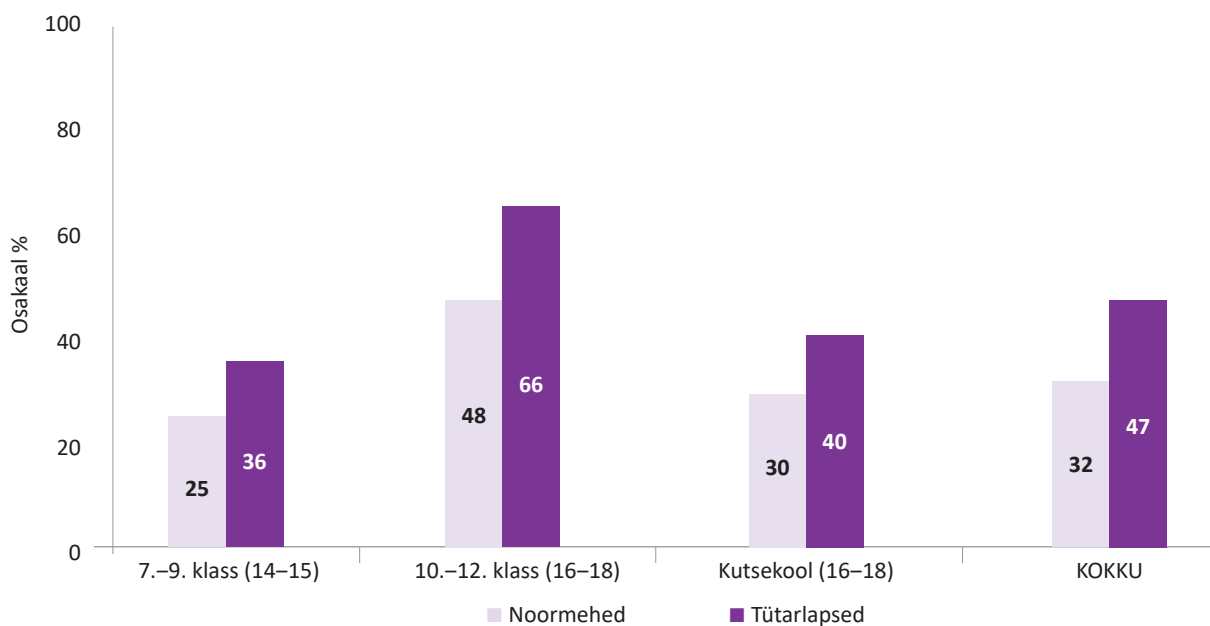
Joonis. Noored, kes suhtuvad HIViga elavatesse inimestesse tolerantselt, uuringurühmade kaupa, 2003–2021

- 16–18-aastaste rühmas on gümnaasiuminoorte hulgas võrreldes kutsekooliõpilastega salliv suhtumine HIViga elavatesse inimestesse enam levinud.

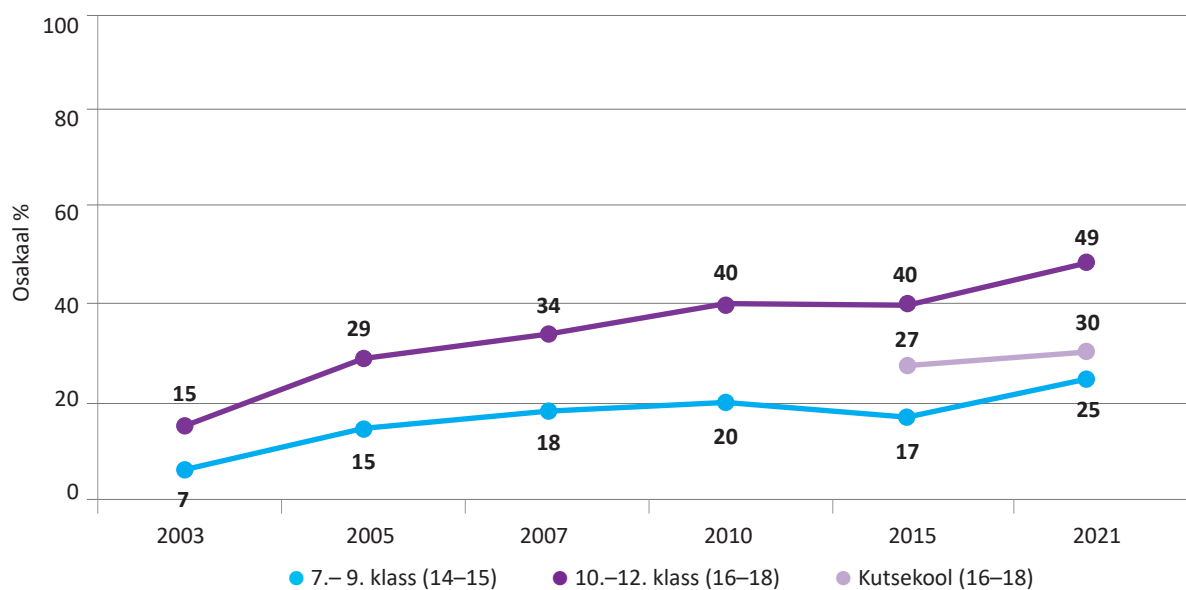

Joonis. 16–18-aastased noored, kes suhtuvad HIViga elavatesse inimestesse tolerantselt, uuringurühmade kaupa, 2021

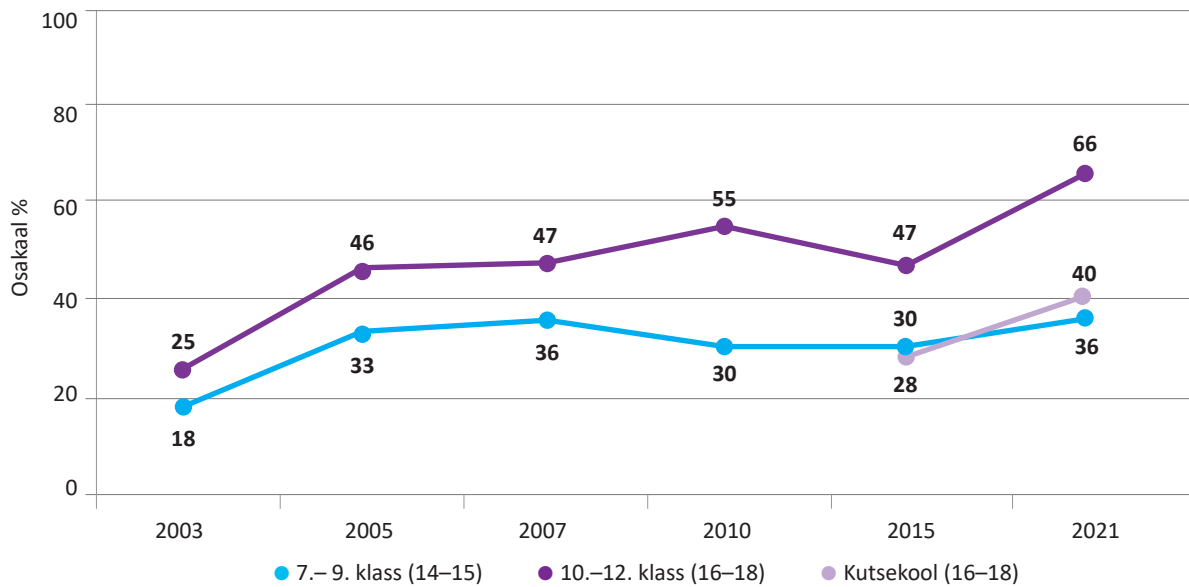
● Võrreldes noormeestega suhtuvad tütarlapsed HIViga elavatesse inimestesse tolerantsemalt.

Joonis. Noored, kes suhtuvad HIViga elavatesse inimestesse tolerantset, uuringurühmade ja sugude kaupa, 2021

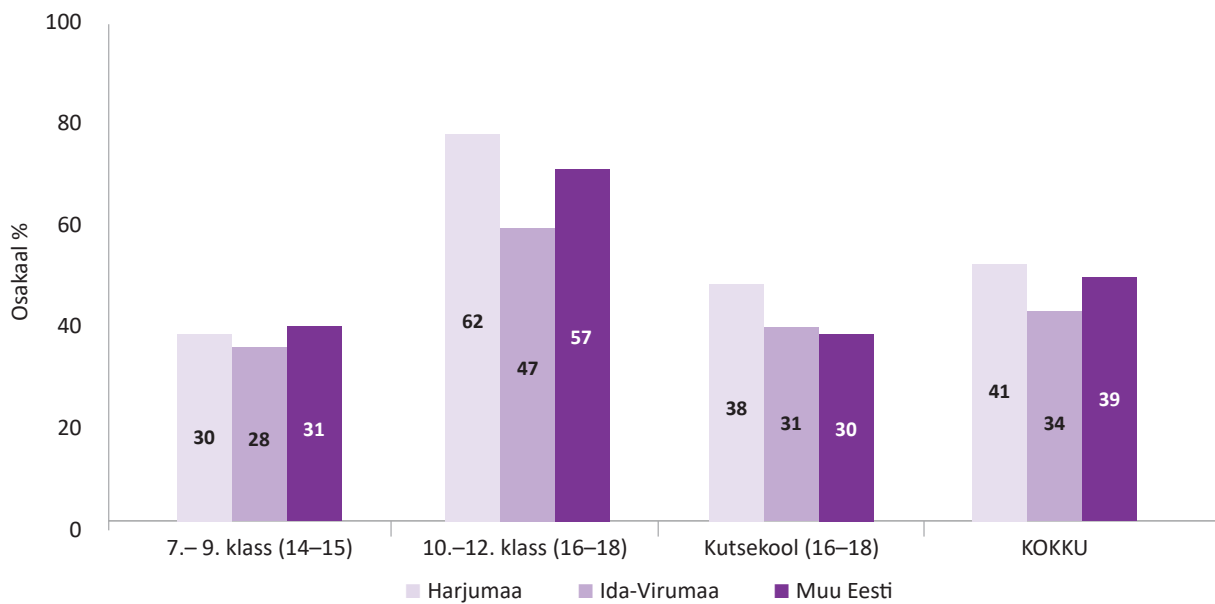

Joonis. Noormehed, kes suhtuvad HIViga elavatesse inimestesse tolerantset, uuringurühmade kaupa, 2003–2021

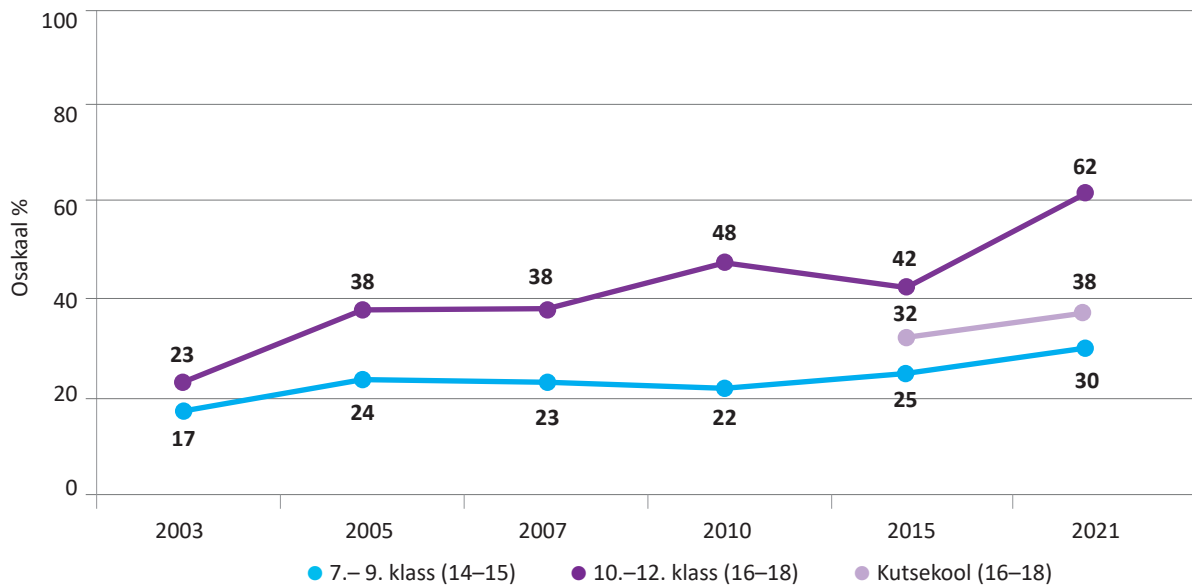

Joonis. Tütarlapsed, kes suhtuvad HIViga elavatesse inimestesse tolerantselt, uuringurühmade kaupa, 2003–2021

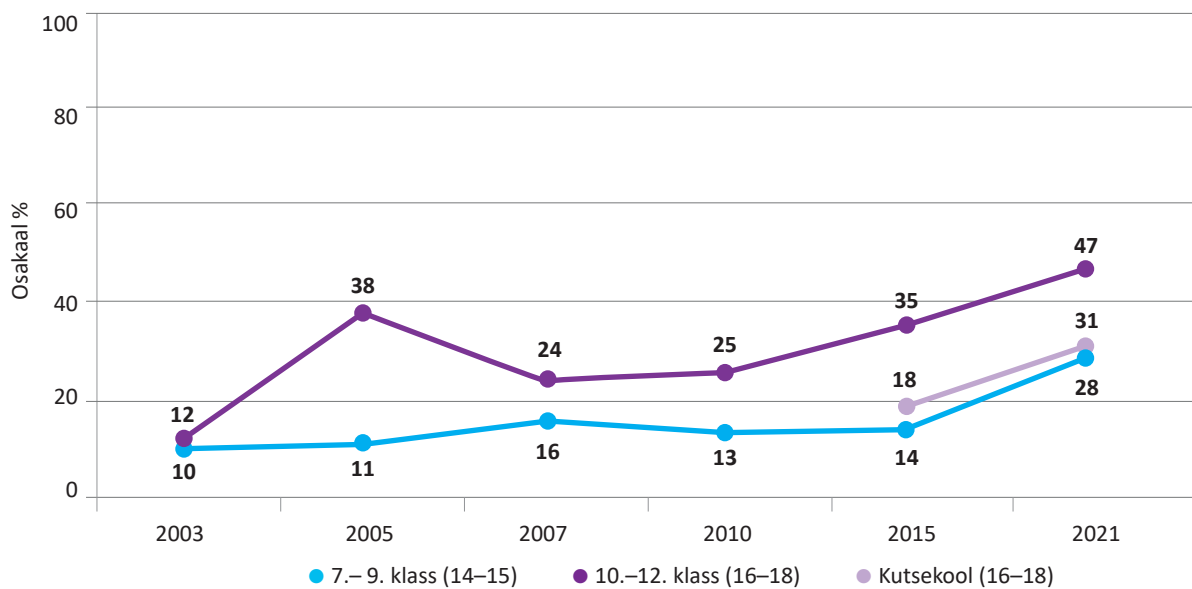
- **Negatiivseim suhtumine HIViga elavatesse inimestesse on levinud Ida-Virumaa noorte hulgas.**
Olulisena tuleb esile Ida-Virumaa noorte erinevus Harjumaa noortest ning eriti selgelt gümnaasiumiõpilaste hulgas.

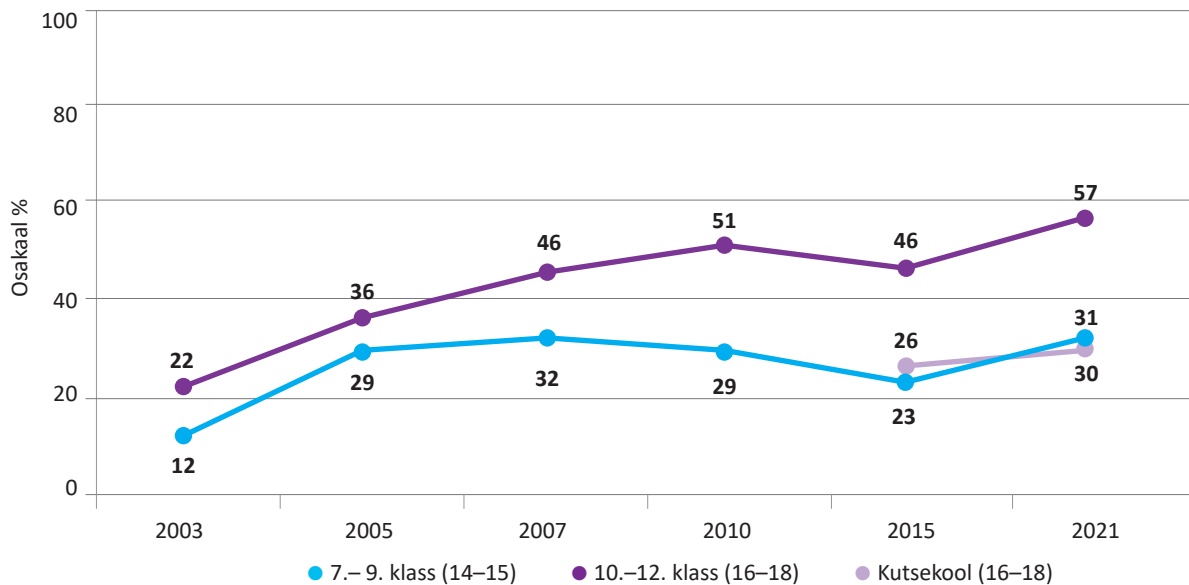
Joonis. Noored, kes suhtuvad HIViga elavatesse inimestesse tolerantselt, uuringurühmade ja piirkondade kaupa, 2021

Joonis. Harjuma noored, kes suhtuvad HIViga elavatesse inimestesse tolerantselt, uuringurühmade kaupa, 2003–2021

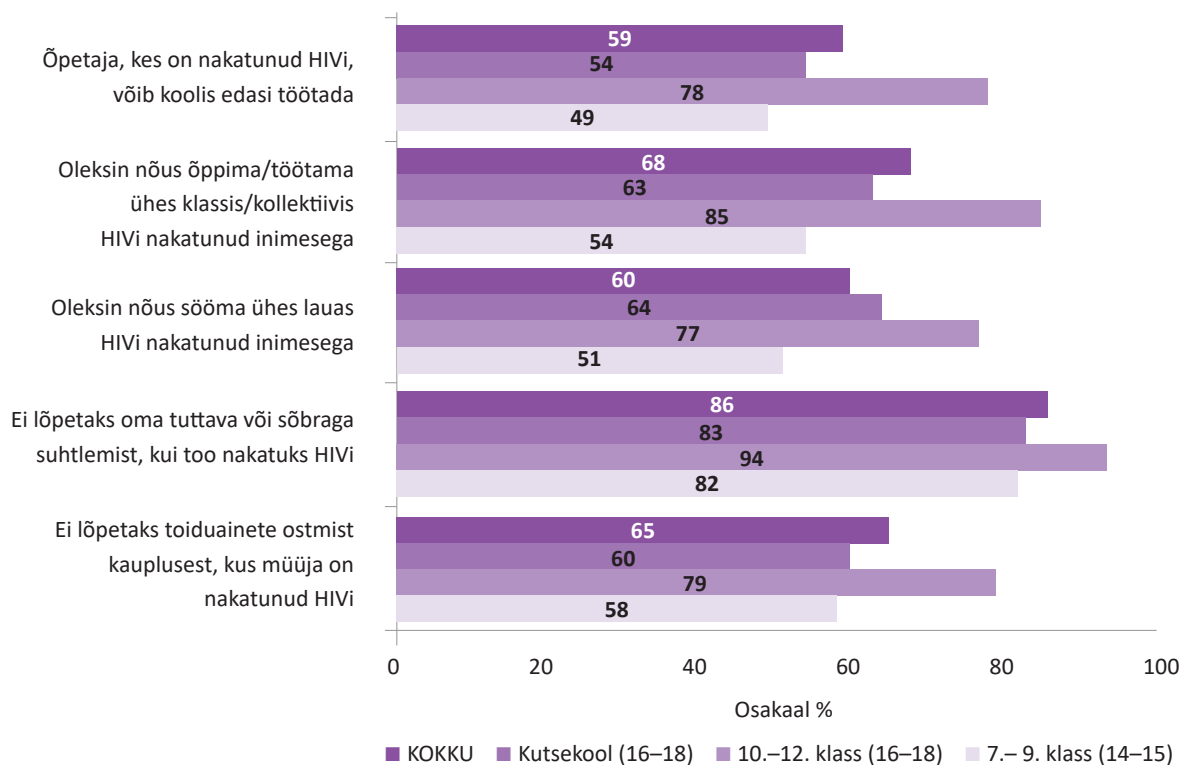

Joonis. Ida-Virumaa noored, kes suhtuvad HIViga elavatesse inimestesse tolerantselt, uuringurühmade kaupa, 2003–2021

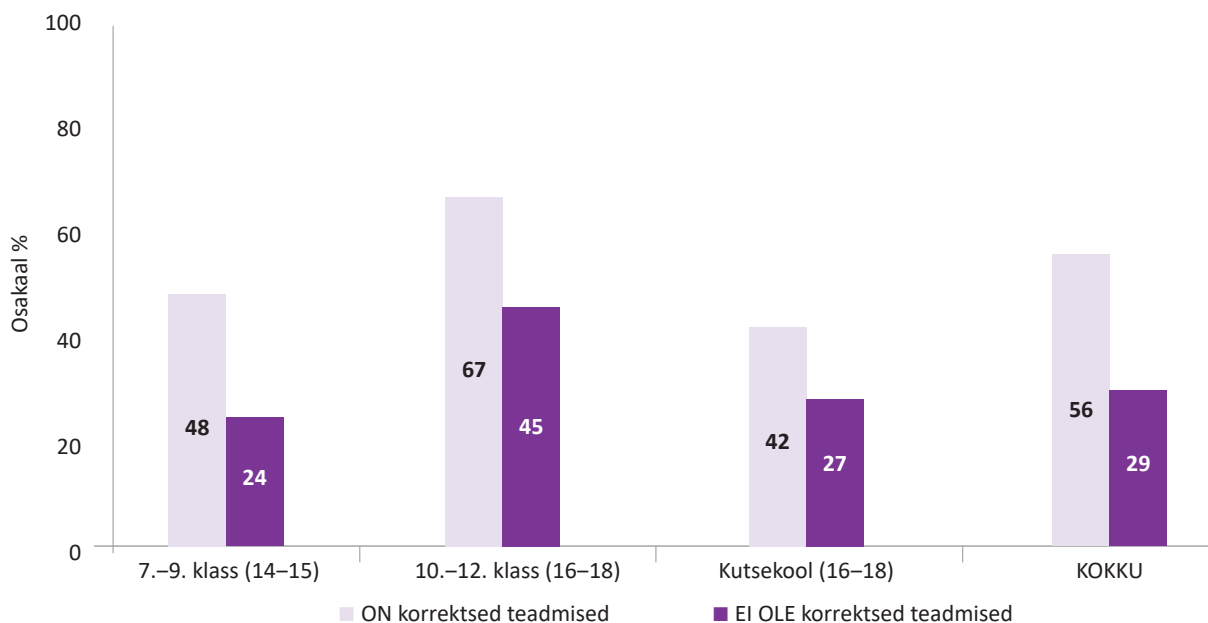
Joonis. Muu Eesti noored, kes suhtuvad HIViga elavatesse inimestesse tolerantselt, uuringurühmade kaupa, 2003–2021

- Sarnaselt varasemate aastatega on 2021. aasta uuringus noorte hulgas kõige rohkem neid, kes ei lõpetaks oma sõbra või tuttavaga suhtlemist, kui too nakatuks HIVi.
- Kõige vähem on noori, kes oleksid nõus sellega, et HIVi nakatunud õpetaja jätkaks koolis töötamist.

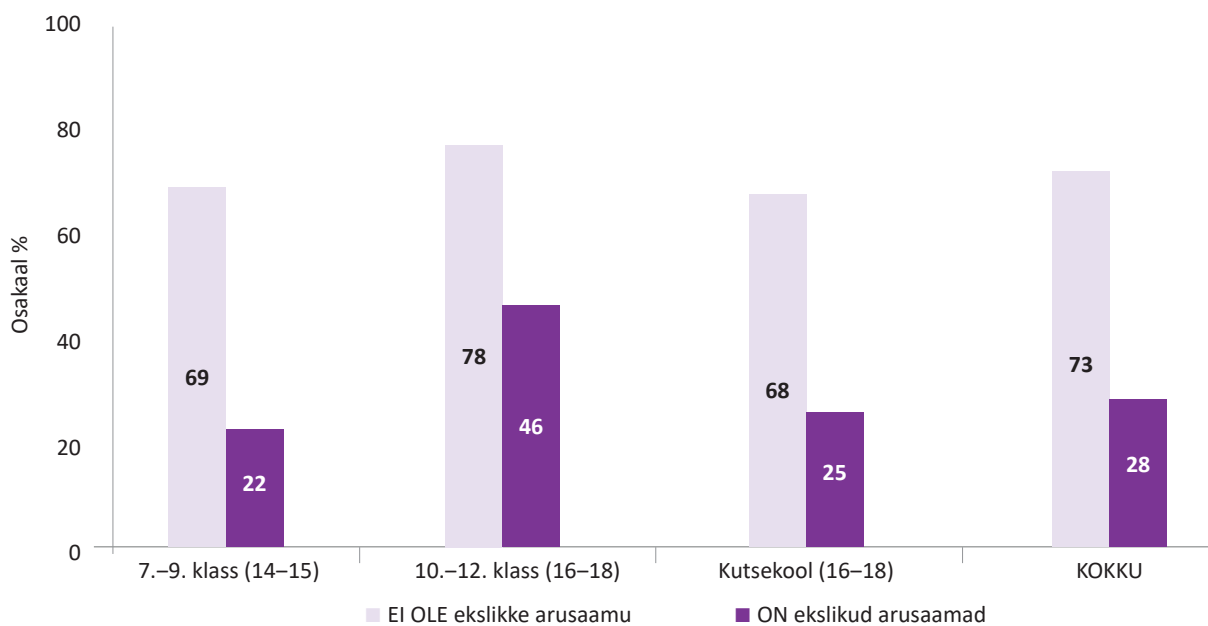

Joonis. Noored, kes on valmis kokkupuuteks HIViga elavate inimestega igapäevastes olukordades, uuringurühmade kaupa, 2021

- Noored, kellel on HIVi levikuteedest korrektsed teadmised ja kellel ei ole HIVi levikust olmekontaktide kaudu ekslikke arusaamu, suhtuvad HIViga elavatesse inimestesse tolerantsemalt.

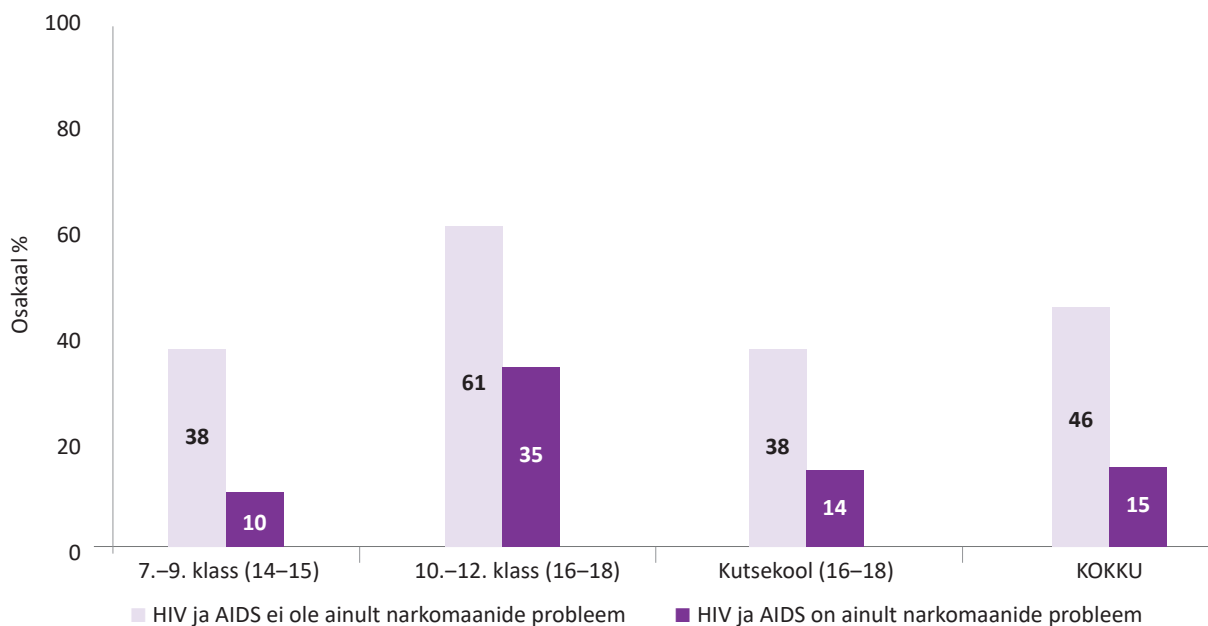

Joonis. Noored, kes suhtuvad HIViga elavatesse inimestesse tolerantsemalt, HIVi levikuteedest teadmiste alusel, uuringurühmade kaupa, 2021

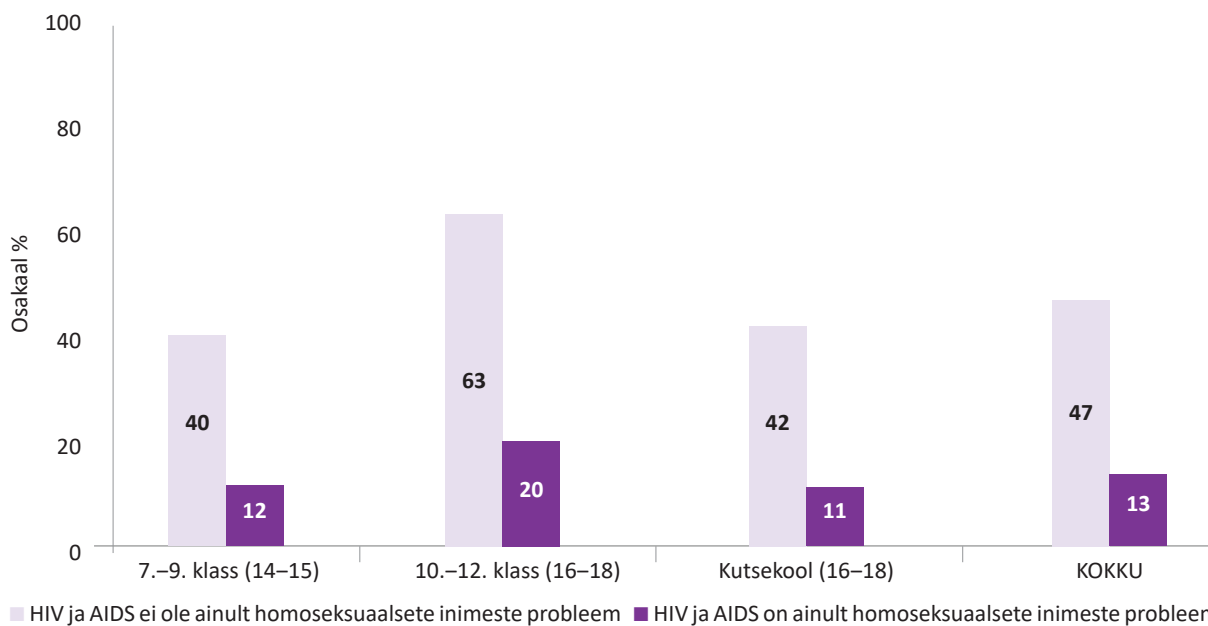

Joonis. Noored, kes suhtuvad HIViga elavatesse inimestesse tolerantsemalt, HIVi levikuteedest ekslike arusaamade alusel, uuringurühmade kaupa, 2021

- Noored, kes ei seosta HIVi ja AIDSi mõne rahvastikurühmaga (narkootikume süstivad inimesed, LGBT inimesed), on HIViga elavatesse inimestesse tolerantsema suhtumisega.

Joonis. Noored, kes suhtuvad HIViga elavatesse inimestesse tolerantselt, vastavalt HIVi ja AIDSi seostamisega narkootikume süstivate inimestega, uuringurühmade kaupa, 2021

Joonis. Noored, kes suhtuvad HIViga elavatesse inimestesse tolerantselt, vastavalt HIVi ja AIDSi seostamisega homoseksuaalsete inimestega, uuringurühmade kaupa, 2021

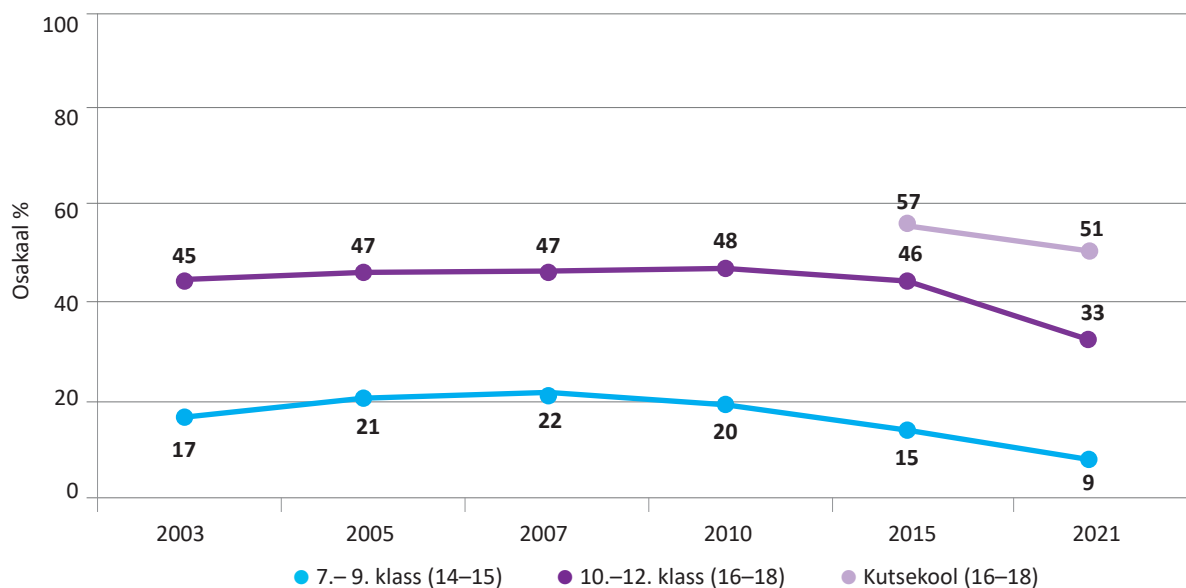
Loe lisaks: aruanne ptk 5, lisa 2 tabelid 59–64.

- Salliv suhtumine HIViga elavatesse inimestesse on väga tugevalt seotud teadmistega, kuidas HIV levib, ja eriti tugevalt arusaamaga, et HIV ei levi igapäevastes olmekontaktides.
- HIV on tänapäeval tavaline krooniline haigus. HIV ei sega igapäevast elu, kui pöörduda esimese kahtluse korral testimise ning alustada vajaduse korral ravi. Õige raviga langeb viiruskoormus sellisele tasemele, et teiste nakatamine seksuaalsel teel või vere kaudu on vähetõenäoline.
- Sageli seostatakse HIVi rahvastikurühmadega, kes on ühiskonnas häbimärgistatud, näiteks narkootikume süstivad või LGBT kogukonda kuuluvad inimesed. Tähtis on mõista, et HIV ei ole ainult nende, vaid kõikide inimeste probleem. Näiteks juhuslike seksuaalsuhete kaudu võib igaüks ennast panna HIVi ja teiste STLdesse nakatumise ohtu.
- Kodulehel hiv.ee on võimalik põhjalikumalt lugeda, mis on HIV ja kuidas see levib.

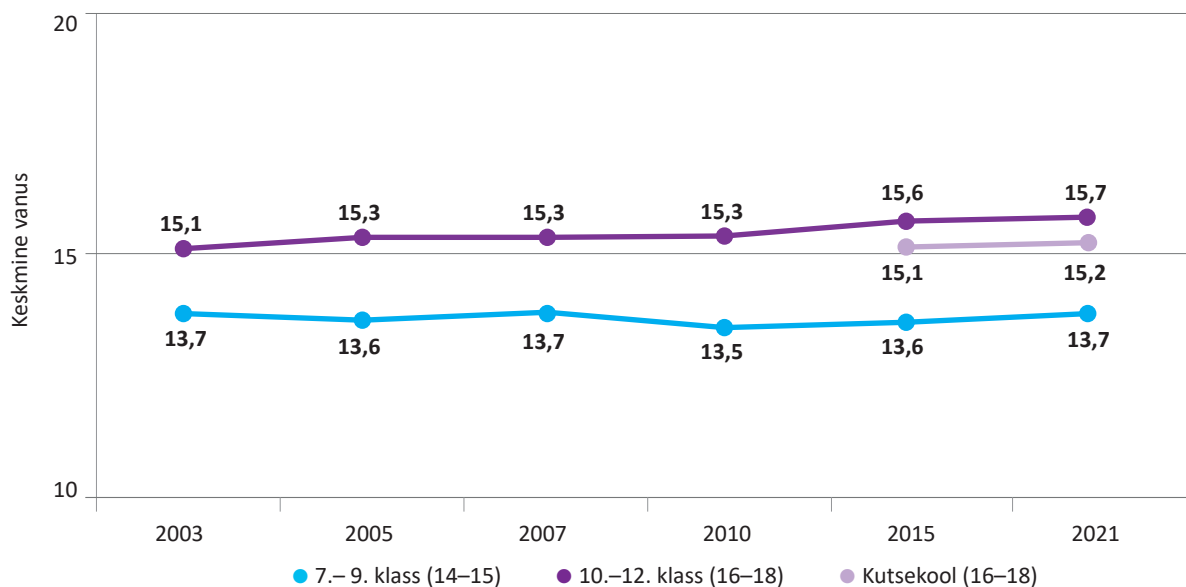
8 Seksuaalvahekorra kogemus

- Noortest 22% on elu jooksul olnud seksuaalvahekorras ning 19% küsitlusele eelnenud 12 kuu jooksul. Seksuaalvahekorras olnud (valdavalt 14–18-aastased) noored on alustanud seksuaaleluga keskmiselt 15-aastaselt.
- 👍 Seksuaalvahekorra kogemusega noorte osakaal on langustrendis: põhikoolinoorte hulgas alates 2010. aastast, gümnaasiumi- ja kutsekoolinoorte hulgas alates 2015. aastast.
- 👍 Küsitlusele eelnenud 12 kuu jooksul seksuaalvahekorras olnud noorte osakaal on vähenenud alates 2015. aastast.
- 👉 Keskmine vanus esimese seksuaalvahekorra ajal on püsinud üldiselt stabiilne. See tõusis 2015. aastal vaid gümnaasiuminoorte hulgas, aga on nüüd samale tasemele jäänud.

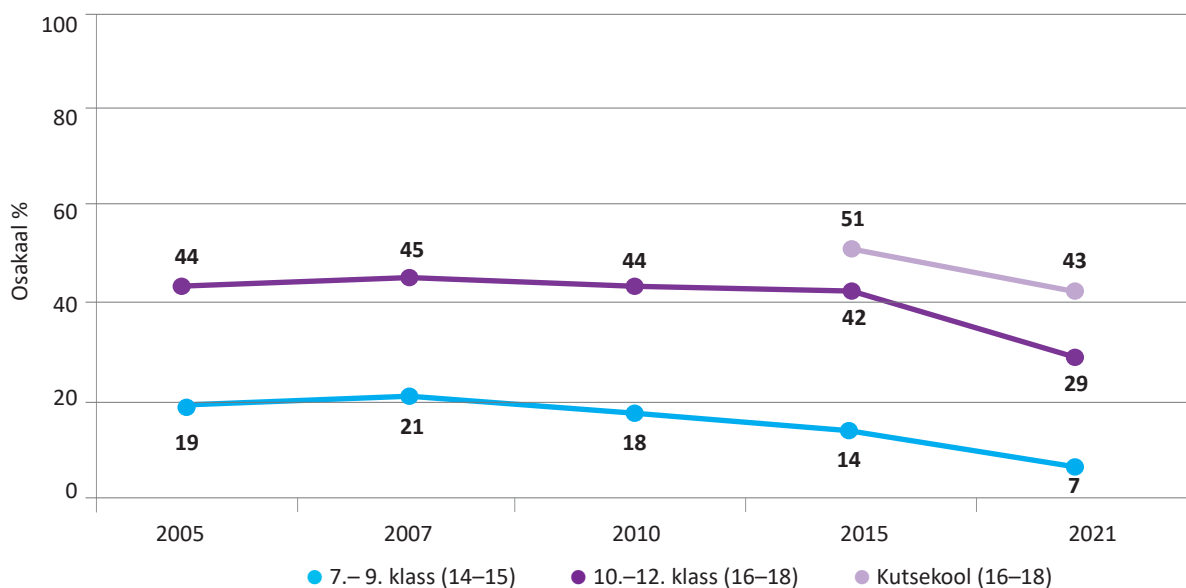
Joonis. Noored, kes on elu jooksul olnud seksuaalvahekorras, uuringurühmade kaupa, 2003–2021

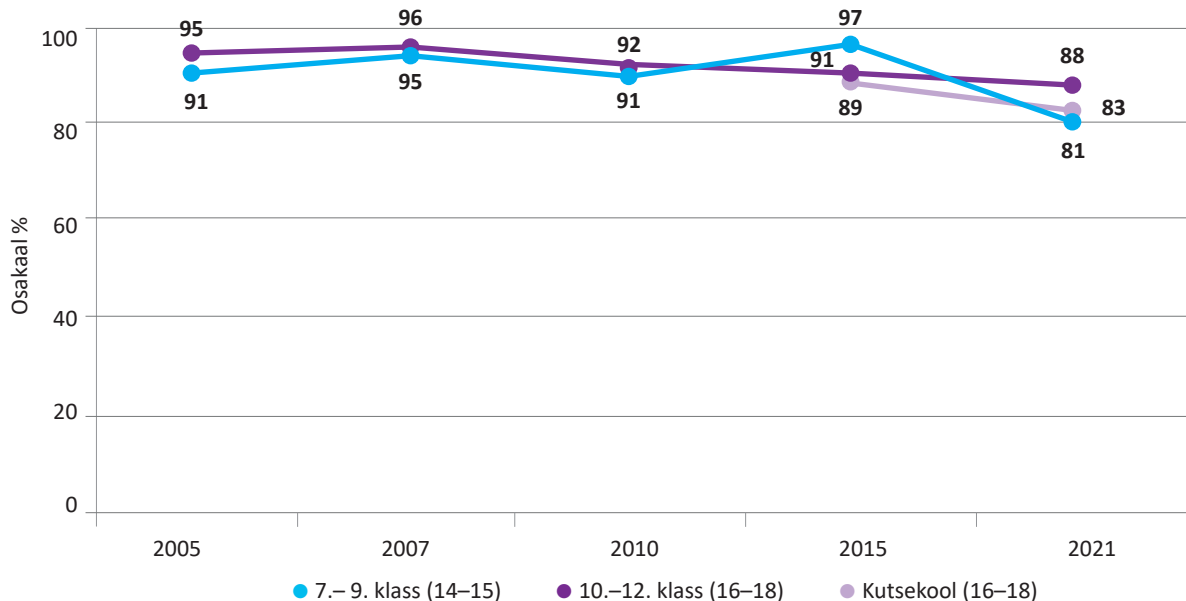
Joonis. Keskmine vanus aastates esimese seksuaalvahekorra ajal, uuringurühmade kaupa, 2003–2021

● Enamik seksuaalvahekorra kogemusega noortest on seksuaalvahekorras olnud ka küsitlusele eelnenud 12 kuu jooksul.

👍 Vahemikus 2003–2015 on see näitaja püsinud sarnasel tasemel. Alates 2015. aastast on elu jooksul seksuaalvahekorras olnud noorte hulgas vähenenud nende osakaal, kes on seksuaalvahekorras olnud ka küsitlusele eelneva aasta jooksul. Suurim muutus on aset leidnud põhikoolis õppivate noorte hulgas.

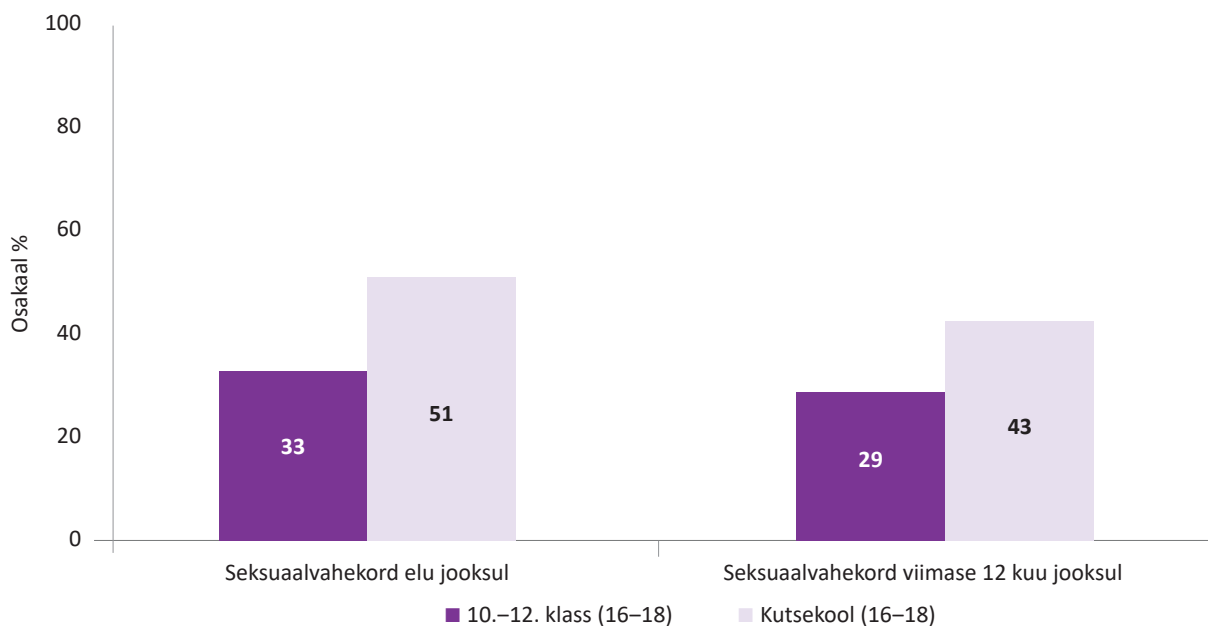

Joonis. Noored, kes on viimase 12 kuu jooksul olnud seksuaalvahekorras, uuringurühmade kaupa, 2005–2021

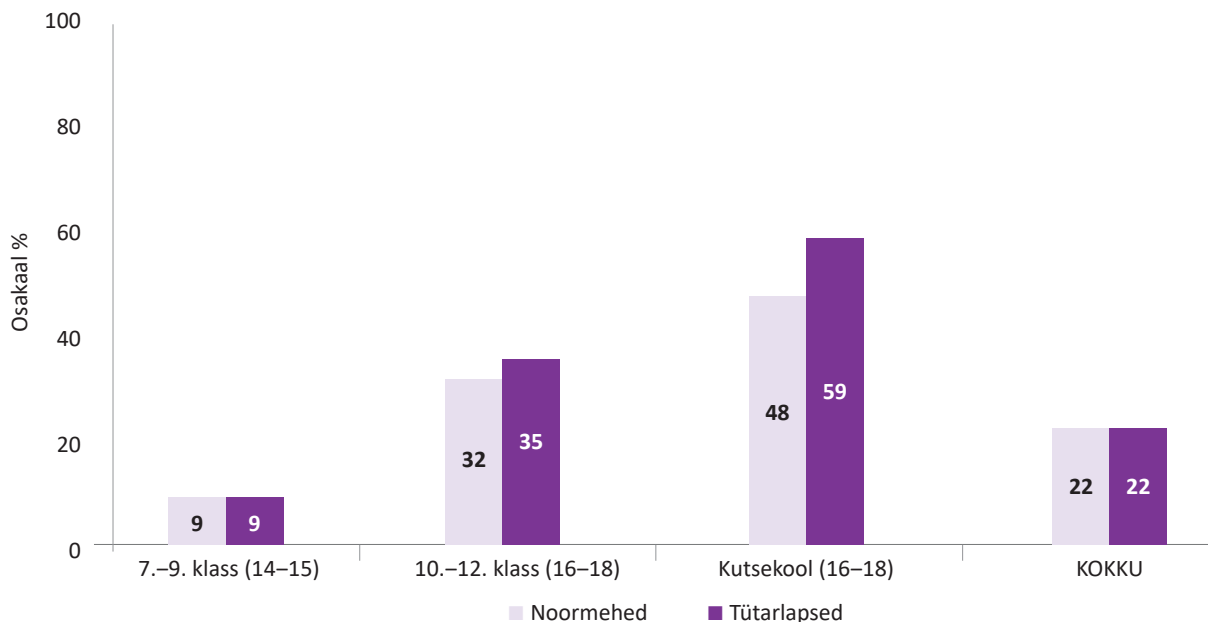
Joonis. Noored, kes on viimase 12 kuu jooksul olnud seksuaalvahekorras, uuringurühmade kaupa, 2005–2021 (% elu jooksul seksuaalvahekorras olnud noortest)

- **16–18-aastaste rühmas on võrreldes gümnaasiumiõpilastega kutsekoolinoorte hulgas rohkem seksuaalvahekorra kogemusega noori.** Erinevus ilmneb nii kogu elu kui ka küsitlusele eelnenud 12 kuu andmetes.
- **Kutsekooliõpilased on seksuaaleluga alustanud varem** (keskmise vanus 15,2 vs. 15,7 aastat gümnaasiumiõpilaste hulgas).

Joonis. 16–18-aastased noored, kes on elu jooksul ja viimase 12 kuu jooksul olnud seksuaalvahekorras, uuringurühmade kaupa, 2003–2021

- **Noormeeste ja tütarlaste hulgas on seksuaalvahekorra kogemusega noori võrdväärselt.** See tuleb esile nii kogu elu kui ka küsitlusele eelnenud 12 kuud puudutavates andmetes.
 - Erandiks on 16–18-aastased: tütarlaste hulgas on võrreldes noormeestega rohkem seksuaalkogemusega noori. Kogu elu puudutava näitaja puhul tuleb erinevus esile kutsekooliõpilaste hulgas, küsitlusele eelnenud 12 kuu näitaja puhul nii gümnaasiumi- kui ka kutsekooliõpilaste hulgas (eriti suurelt viimati nimetatud rühmas).
- 🗨️ Kui vahemikus 2003–2010 on põhikooli tütarlaste hulgas vähem seksuaalkogemusega noori võrreldes sama kooliastme noormeestega, siis 2015. aastal on oluline erinevus kadunud ning 2021. aastal on seksuaalvahekorra kogemusega noormeeste ja tütarlaste osakaal võrdsustunud.
- **Noormehed ja tütarlapsed ei erine seksuaaleluga alustamise vanuse poolest.**

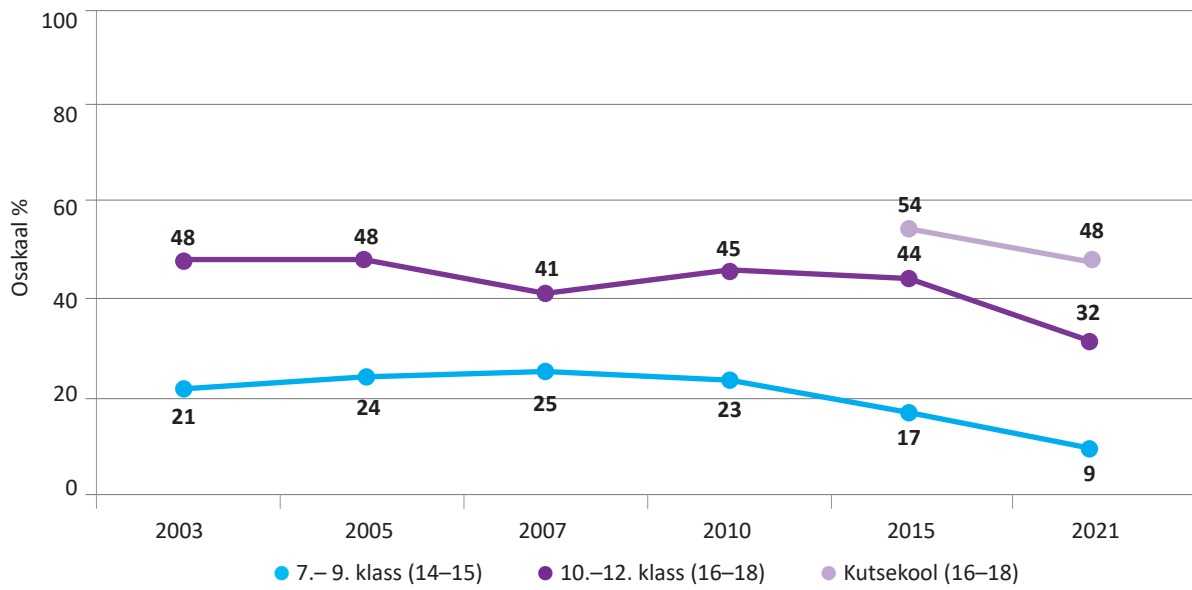
Joonis. Noored, kes on elu jooksul olnud seksuaalvahekorras, uuringurühmade ja sugude kaupa, 2021

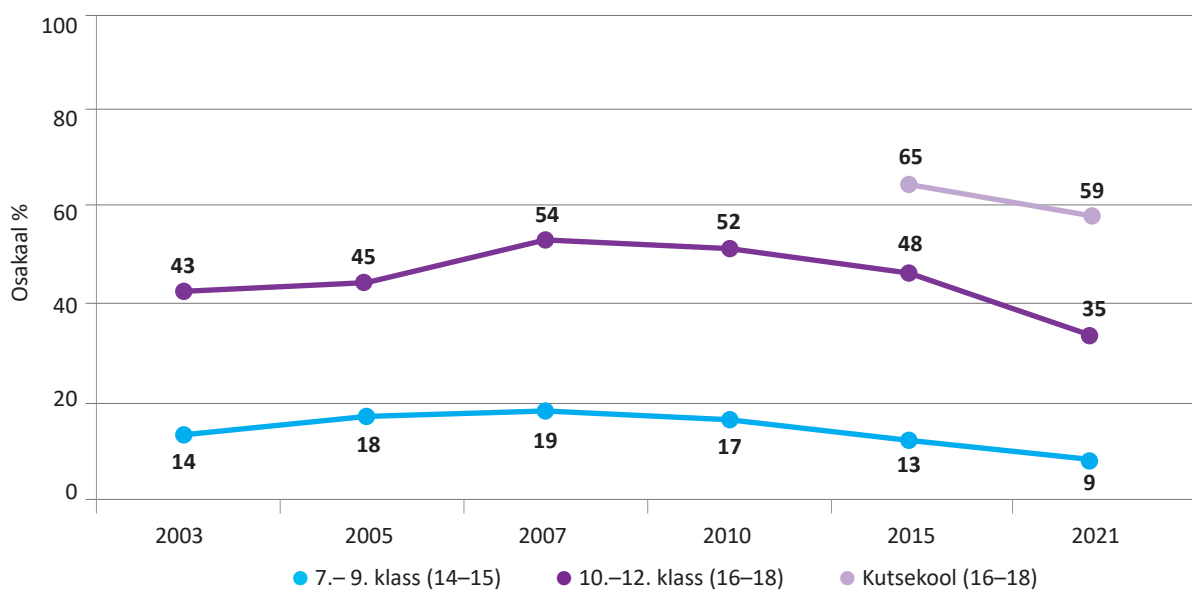
Joonis. Noored, kes on viimase 12 kuu jooksul olnud seksuaalvahekorras, uuringurühmade ja sugude kaupa, 2021

Tabel. Keskmine vanus (aastates), mil seksuaalvahekorras olnud noored olid esimest korda vahekorras, uuringurühmade ja sugude kaupa, 2021

Uuringurühm (esindatav vanuserühm)	Noormehed	Tütarlapsed
7.-9. klass (14-15)	13,8	13,6
10.-12. klass (16-18)	15,8	15,7
Kutsekool (16-18)	15,2	15,2
NOORED KOKKU (14-18)	15,2	15,1

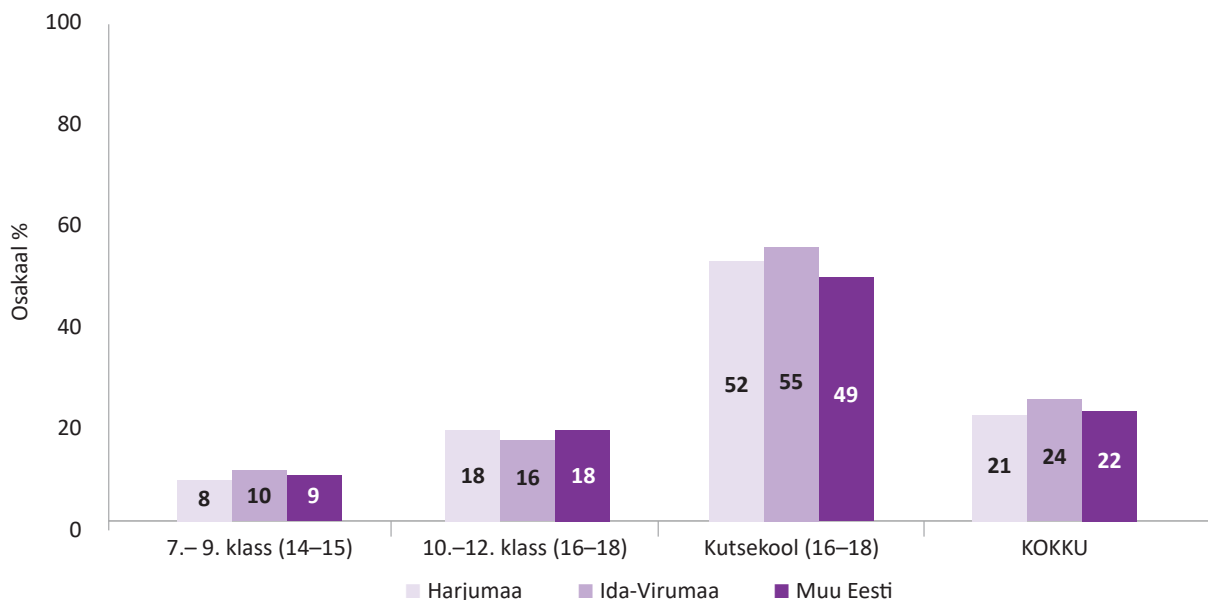

Joonis. Noormehed, kes on elu jooksul olnud seksuaalvahekorras, uuringurühmade kaupa, 2003–2021

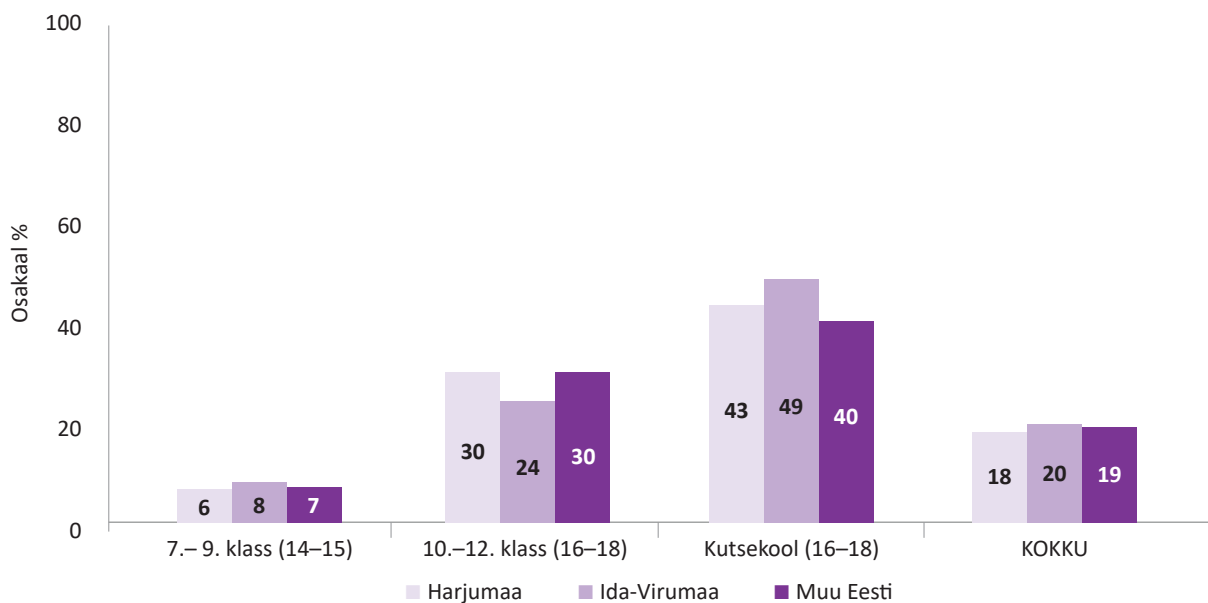

Joonis. Tütarlapsed, kes on elu jooksul olnud seksuaalvahekorras, uuringurühmade kaupa, 2003–2021

- Eri piirkonnad seksuaalvahekorra kogemustega noorte osakaalu poolest ei erine. See ilmneb nii kogu elu puudutavates kui ka küsitlusele eelnenud 12 kuu andmetes.
- 👉 Kui Harjumaa noorte puhul üldhariduskoolide rühmad üldisest trendist ei erine, siis kutsekooliõpilaste hulgas pole seksuaalvahekorra kogemusega noorte osakaal 2015. aastaga võrreldes muutunud.
- 👎 Ida-Virumaal on suurel määral tõusnud kutsekooliõpilaste hulgas seksuaalvahekorra kogemusega noorte osakaal.
- Ka esimese vahekorra vanuse poolest piirkondlikke erinevusi ei ole.

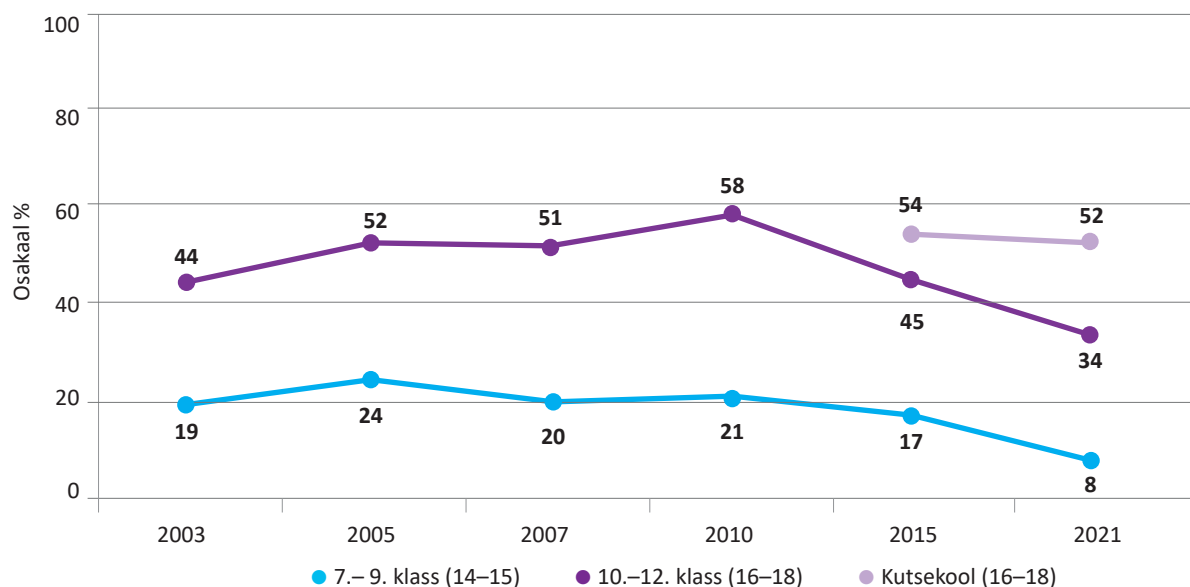
Joonis. Noored, kes on elu jooksul olnud seksuaalvahekorras, uuringurühmade ja piirkondade kaupa, 2021

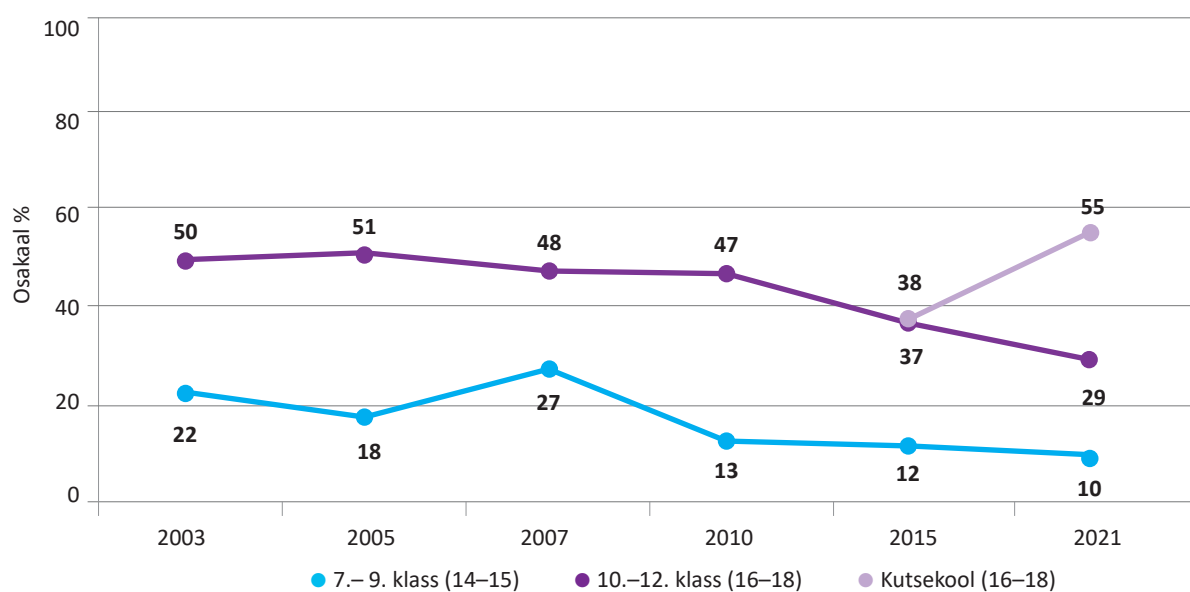
Joonis. Noored, kes on viimase 12 kuu jooksul olnud seksuaalvahekorras, uuringurühmade ja piirkondade kaupa, 2021

Tabel. Keskmine vanus (aastates), mil seksuaalvahekorras olnud noored olid esimest korda vahekorras; uuringurühmade ja piirkondade kaupa, 2021

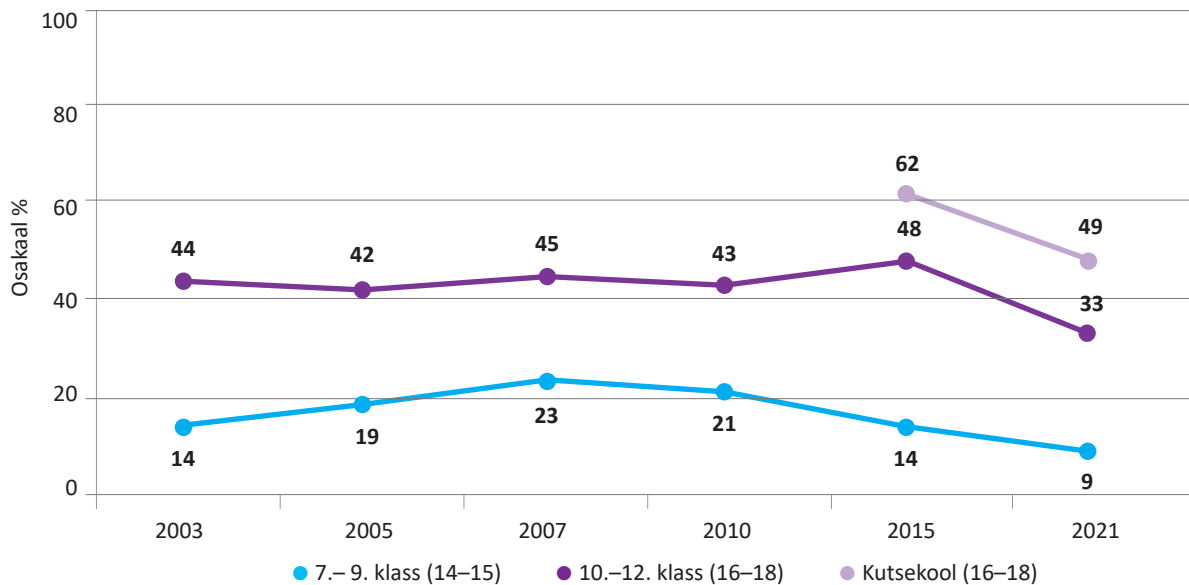
Uuringurühm (esindatav vanuserühm)	Harjumaa	Ida-Virumaa	Muu Eesti
7.–9. klass (14–15)	13,7	14,1	13,6
10.–12. klass (16–18)	15,7	15,2	15,8
Kutsekool (16–18)	15,3	15,2	15,2
NOORED KOKKU (14–18)	15,2	14,9	15,1

Joonis. Harjumaa noored, kes on elu jooksul olnud seksuaalvahekorras, uuringurühmade kaupa, 2003–2021

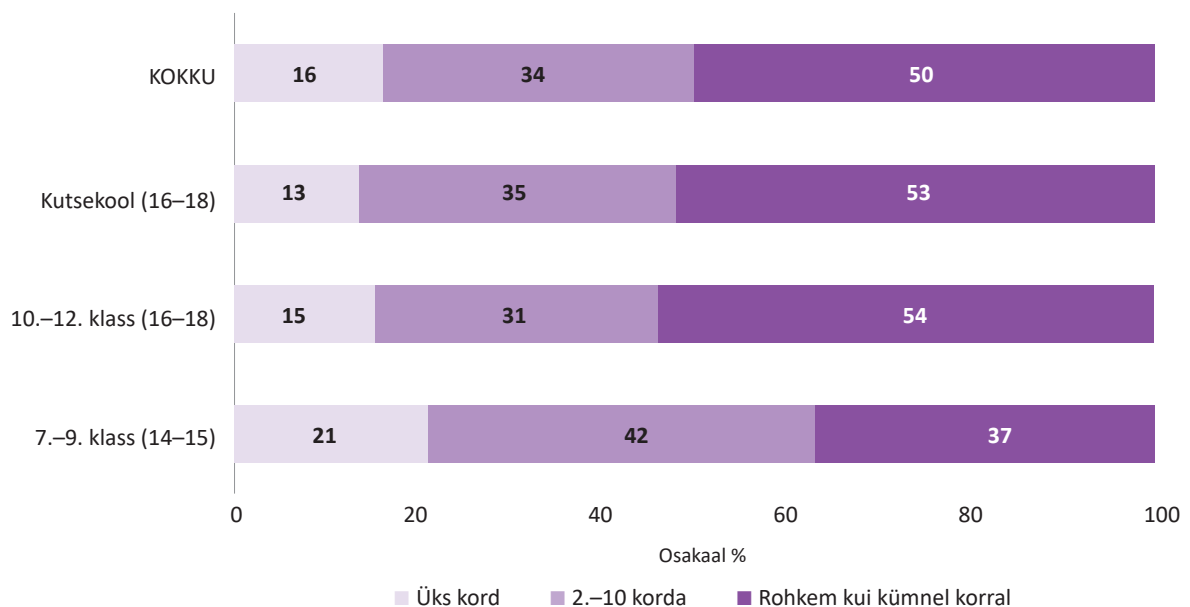

Joonis. Ida-Virumaa noored, kes on elu jooksul olnud seksuaalvahekorras, uuringurühmade kaupa, 2003–2021

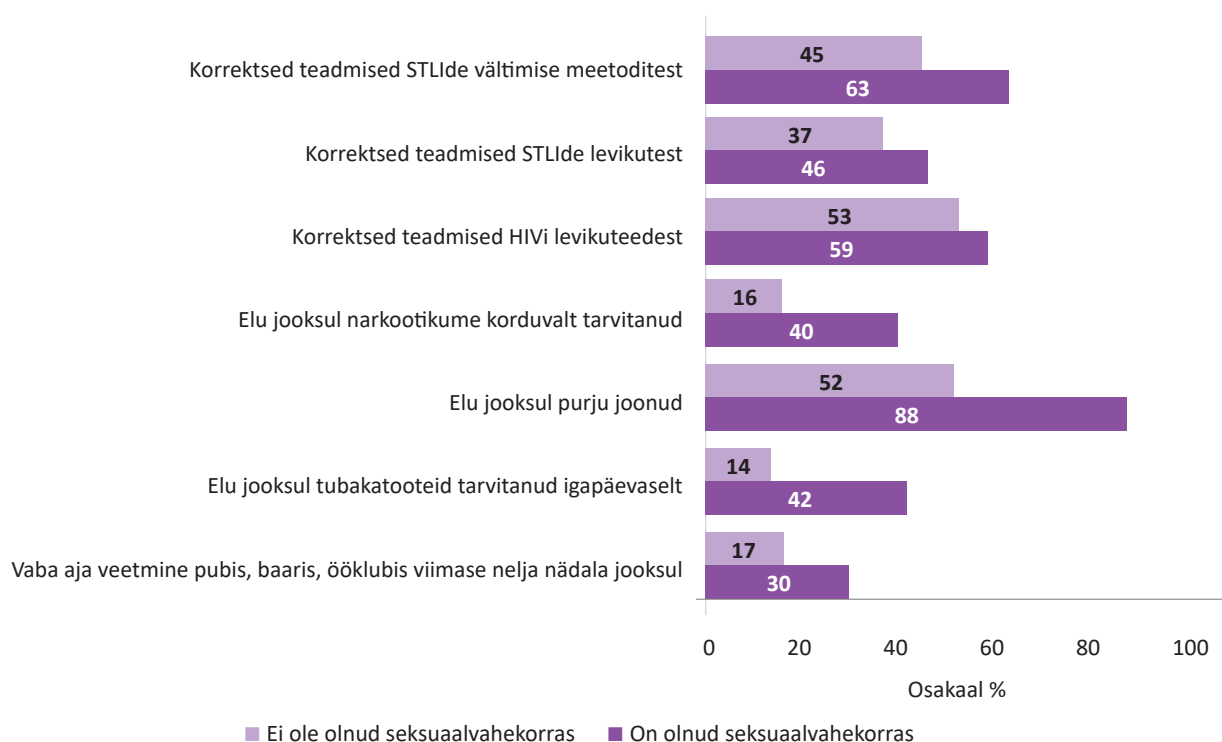
Joonis. Muu Eesti noored, kes on elu jooksul olnud seksuaalvahekorras, uuringurühmade kaupa, 2003–2021

- **Seksuaalvahekorras olnud noortest 50% on elu jooksul olnud seksuaalvahekorras rohkem kui kümnel korral ning 16% on vahekorras olnud ühel korral.** Põhikoolinoorte hulgas on ühel korral seksuaalvahekorras olnud noori rohkem ning enam kui kümnel korral seksinuid vähem.
- **Kuigi gümnaasiumis on seksuaalvahekorra kogemustega noorte osakaal väiksem kui kutsekoolinoorte hulgas, siis seksuaalvahekordade sageduse poolest need kaks rühma omavahel ei erine.**

Joonis. Seksuaalvahekordade arv elu jooksul, uuringurühmade kaupa, 2021 (% elu jooksul seksuaalvahekorras olnud noortest)

- Seksuaalvahekorra kogemusega noorte hulgas on rohkem levinud tubakatoodete, alkoholi ja narkootikumide tarvitamine.
- Seksuaalvahekorra kogemusega noorte teadmised HIVi ja STLIde levikuteedest ja vältimise meetoditest on paremad.

Joonis. Erinevate riskikäitumiste ning teadmiste seos seksuaalvahekorra kogemusega elu jooksul, 16–18-aastased, 2021

Loe lisaks: aruanne ptk 6.1, ptk 6.2 ja ptk 6.4; lisa 2 tabelid 65–72.

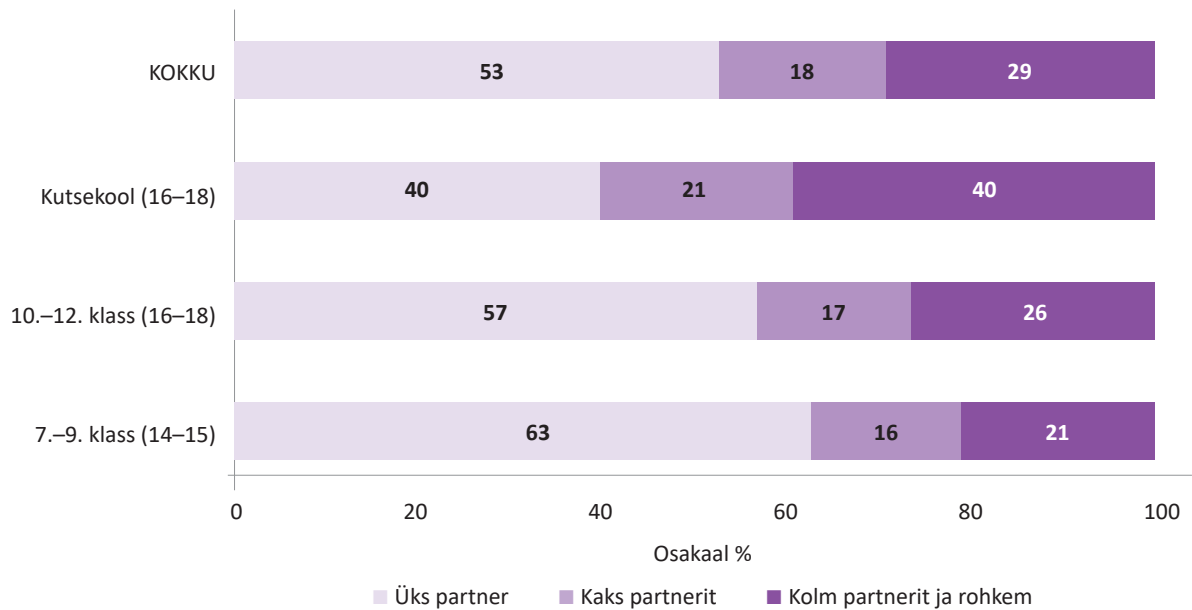
- Seksuaalvahekorra kogemusega noorte osakaal on mõnevõrra vähenenud. Seda näitavad nii kogu elu puudutavad kui ka küsitlusele eelnenud 12 kuu andmed. Seksuaalvahekorras olnud noored on alustanud seksuaaleluga keskmiselt 15-aastaselt.
- Viimase aasta jooksul vahekorras olnud noorte osakaal on langenud just viimase kahe uuringuaasta võrdluses. On võimalik, et suunda on mõjutanud koroonapandeemia tõttu ühiskonnas kehtestatud tingimused. Just selles vanuses alustavad noored sageli oma seksuaaleluga, kuid partnerid elavad enamasti eri kodudes (oma vanemate juures). Ühiskonna piirangud võtsid noortelt ära võimaluse suhelda tavapärasel moel: isolatsioonitingimuste tõttu ei olnud võimalust koolis käia, hobiringide töö oli katkestatud või toimus distantsilt, meelelahutusasutused olid suletud.
- Seksuaalvahekorra kogemusega noored tarvitavad rohkem uimasteid. Uuringu sihtrühm on vanuses, kus inimese areng igas eluvaldkonnas toimub kiiresti, samas iga inimese jaoks erinevas tempos. Üks osa noori n-ö küpseb varem ning soovib proovida täiskasvanu elu igakülgeid tahke.
- Positiivse poole pealt on seksuaalvahekorra kogemusega noortel paremad teadmised HIVi ja STLIde levikuteedest ja vältimise meetoditest. Isiklik kogemus on aidanud tähelepanu pöörata seksuaaleluga seotud teemadele ning toonud kaasa paremad teadmised. See on iga, kus noortele tuleb suunata korrektset kontrollitud igakülget seksuaaleluga seonduvat teavet seksuaalhariduse kaudu, rääkides seksuaalelu positiivsetest, aga ka riskidega seonduvatest külgedest.
- Esimese seksuaalvahekorra kohta on võimalik leida rohkem informatsiooni kodulehtedelt hiv.ee ja seksuaaltervis.ee.

9 Seksuaalpartnerid

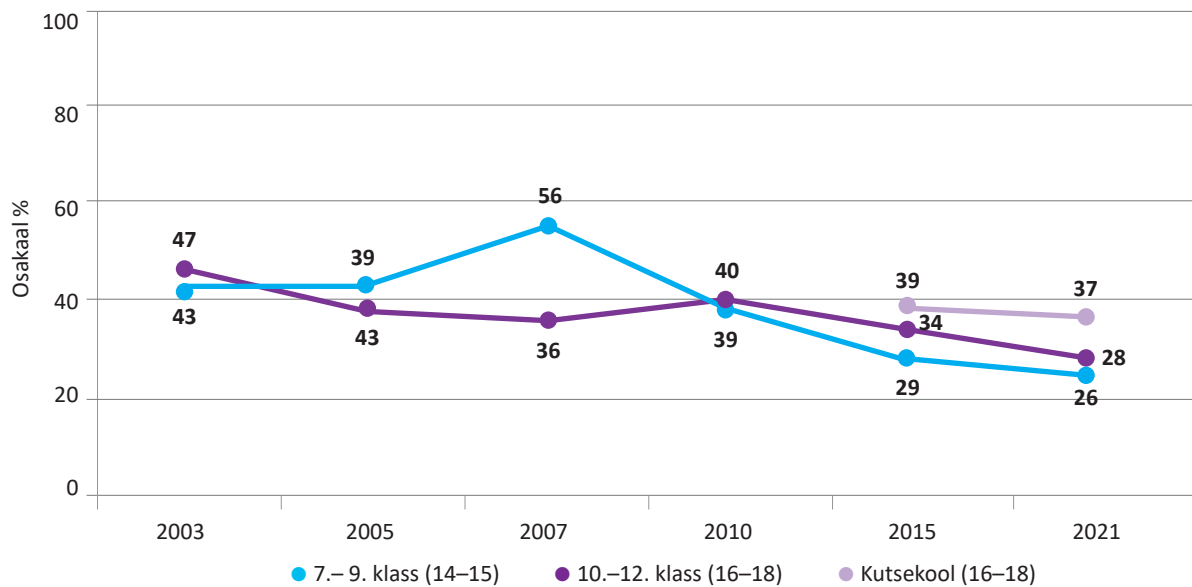
Partnerite arv

- Seksuaalvahekorra kogemusega noortest 47% on oma elu jooksul olnud seksuaalvahekorras rohkem kui ühe partneriga. Keskmine partnerite arv on 2,8.
- Võrreldes gümnaasiuminoortega on kutsekoolinoortel olnud elu jooksul rohkem seksuaalpartnereid, keskmine partnerite arv elu jooksul vastavalt 2,6 ja 3,5. Põhikoolis õppivate noorte keskmine partnerite arv elu jooksul on 2,5.

Joonis. Seksuaalpartnerite arv elu jooksul, uuringurühmade kaupa, 2021 (% elu jooksul seksuaalvahekorras olnud noortest)

- **Viimase 12 kuu jooksul seksuaalvahekorras olnud noortest 31% oli sel perioodil seksuaalvahekorras rohkem kui ühe partneriga.** Keskmine partnerite arv oli 1,9.
- 👍 Ligi 20 aasta jooksul on mitme partneriga noorte osakaal vähenenud. Põhikoolinoorte hulgas algas langus 2007. aastast alates ning gümnaasiuminoorte hulgas 2010. aastast.
- 📄 Alates 2015. aastast on mitme partneriga noorte osakaal püsinud samal tasemel.
- 📄 Põhikooliõpilaste hulgas on keskmine partnerite arv püsinud stabiilsena kogu uuringuajaloo jooksul, gümnaasiuminoorte hulgas alates 2005. aastast.

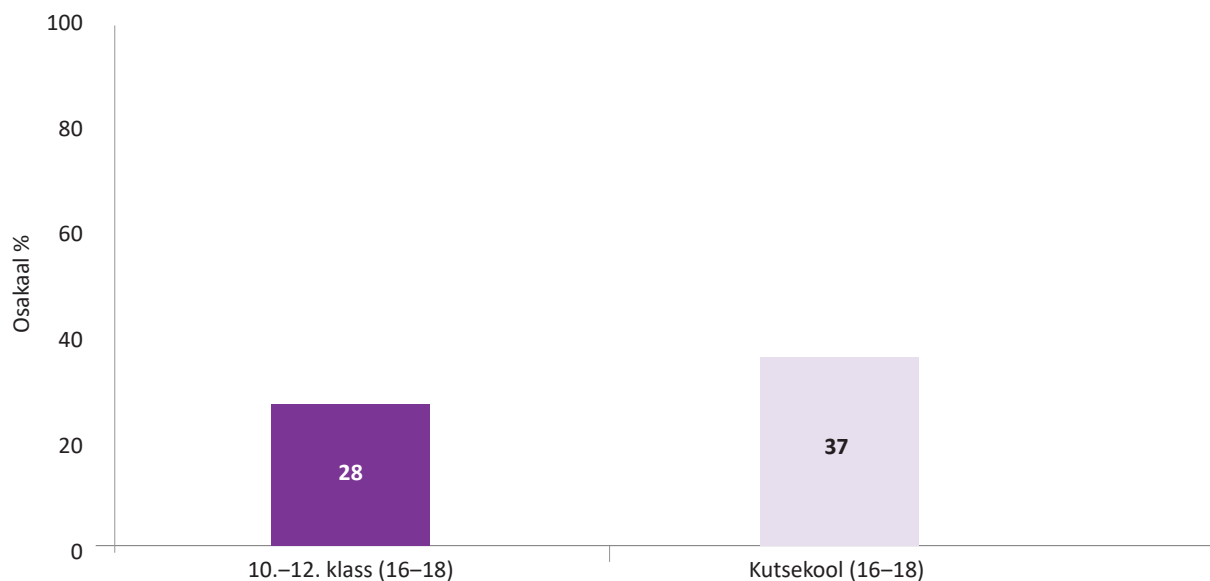

Joonis. Noored, kellel on viimase 12 kuu jooksul olnud rohkem kui üks seksuaalpartner, uuringurühmade kaupa, 2003–2021 (% viimase 12 kuu jooksul seksuaalvahekorras olnud noortest)

Tabel. Keskmine partnerite arv viimase 12 kuu jooksul, uuringurühmade kaupa, 2003–2021 (viimase 12 kuu jooksul seksuaalvahekorras olnud noorte kohta)

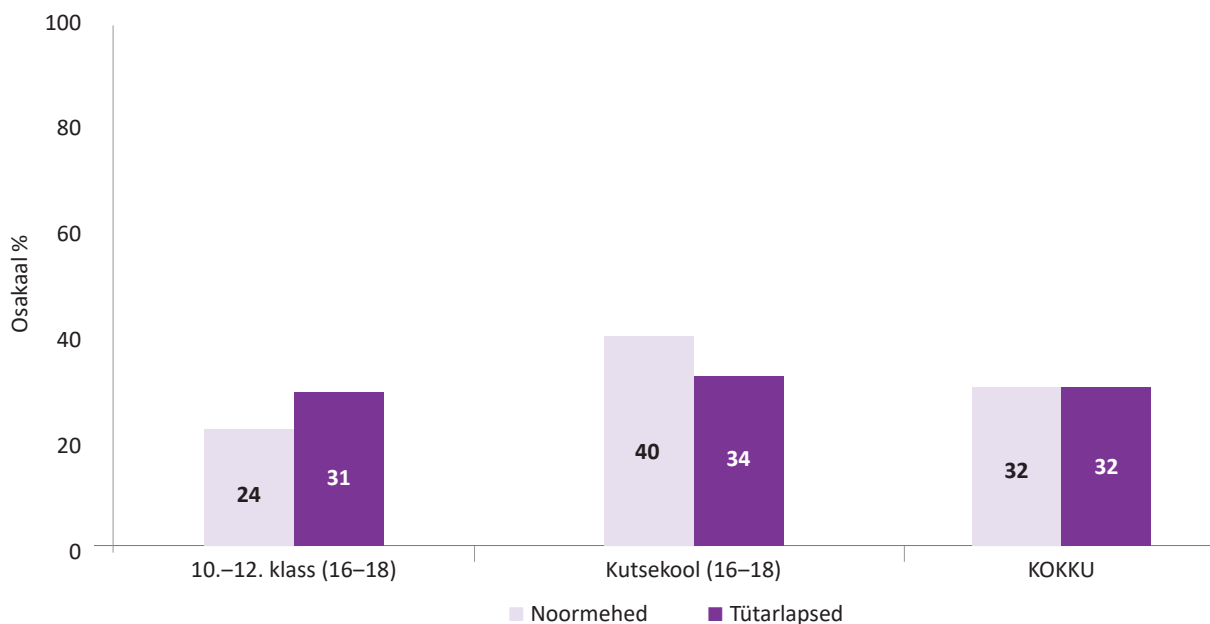
Aasta	7.-9. klass (14-15)	10.-12. klass (16-18)	Kutsekool (16-18)
2003	2,3	2,8	–
2005	2,1	2,0	–
2007	2,1	1,8	–
2010	2,3	2,1	–
2015	2,1	1,8	2,1
2021	1,8	1,8	2,1

- **16–18-aastaste rühmas on võrreldes gümnasistidega kutsekoolinoorte hulgas rohkem neid, kellel on viimase 12 kuu jooksul olnud mitu partnerit.** Keskmise partnerite arv seejuures statistiliselt olulisel määral ei erine.

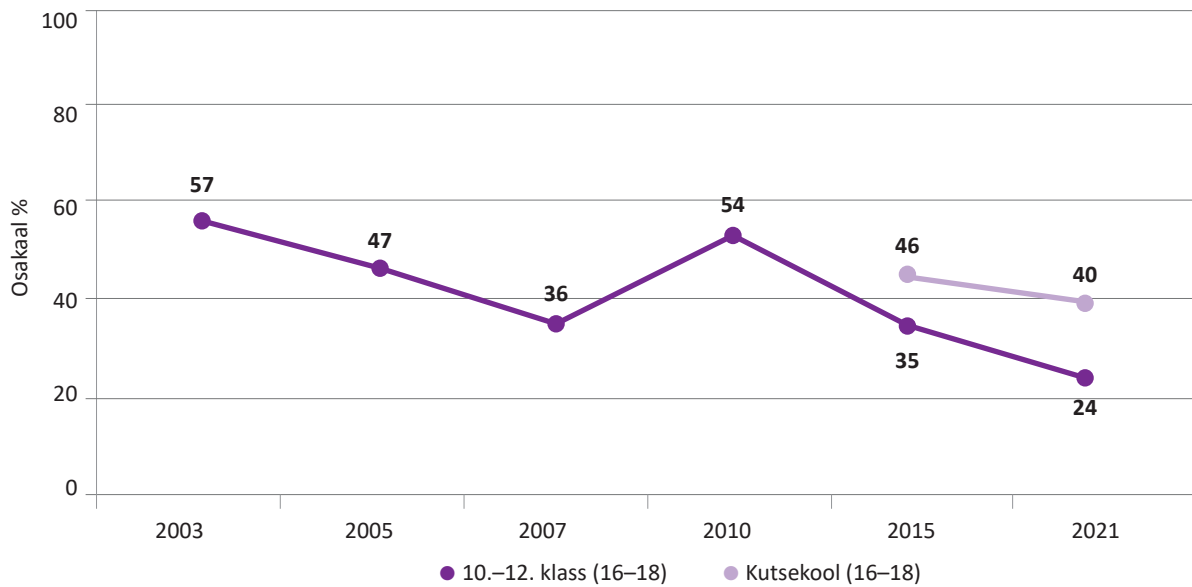

Joonis. 16–18-aastased noored, kellel on viimase 12 kuu jooksul olnud rohkem kui üks seksuaalpartner, uuringurühmade kaupa, 2021 (% viimase 12 kuu jooksul seksuaalvahekorras olnud noortest)

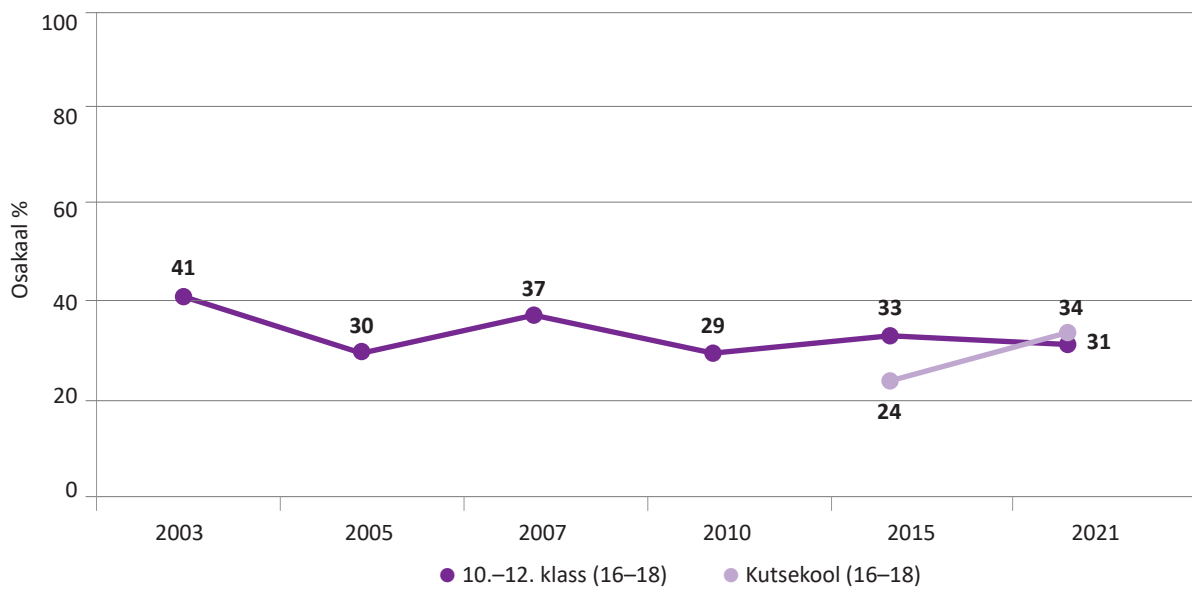
- **Noormehed ja tütarlapsed ei erine mitme partneriga noorte osakaalu poolest.** Keskmise partnerite arv on 16–18-aastaste hulgas vastavalt 2,1 ja 1,7.

Joonis. Noored, kellel on viimase 12 kuu jooksul olnud rohkem kui üks seksuaalpartner, uuringurühmade ja sugude kaupa, 2021 (% viimase 12 kuu jooksul seksuaalvahekorras olnud noortest)

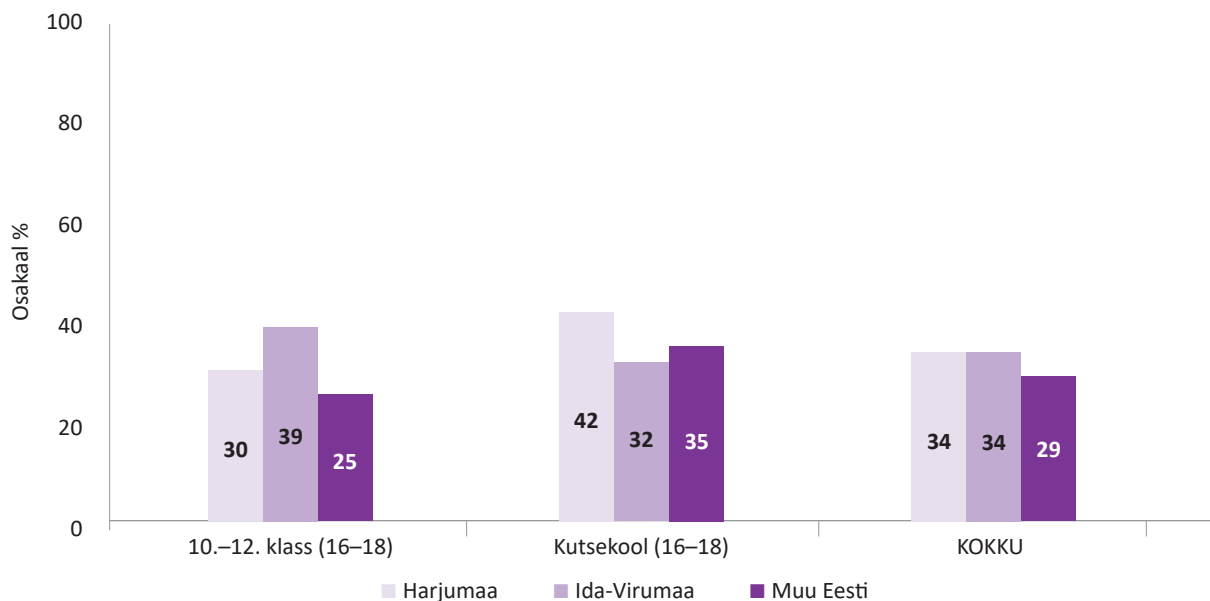

Joonis. Noormehed, kellel on viimase 12 kuu jooksul olnud rohkem kui üks seksuaalpartner, uuringurühmade kaupa, 2003–2021 (% viimase 12 kuu jooksul seksuaalvahekorras olnud noortest)

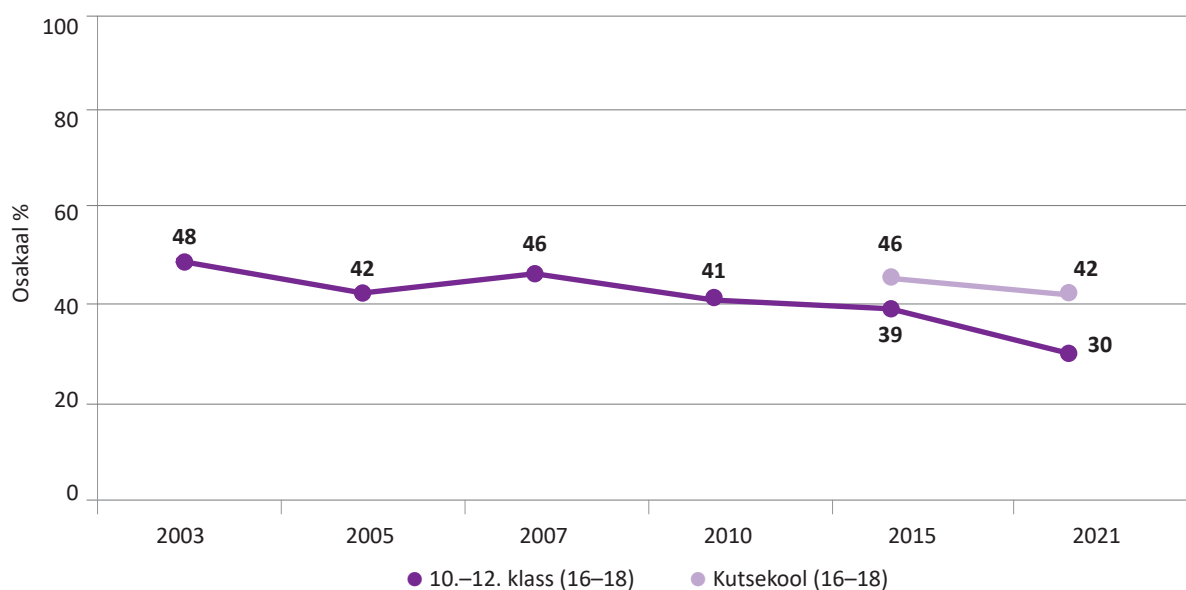

Joonis. Tütarlapsed, kellel on viimase 12 kuu jooksul olnud rohkem kui üks seksuaalpartner, uuringurühmade kaupa, 2003–2021 (% viimase 12 kuu jooksul seksuaalvahekorras olnud noortest)

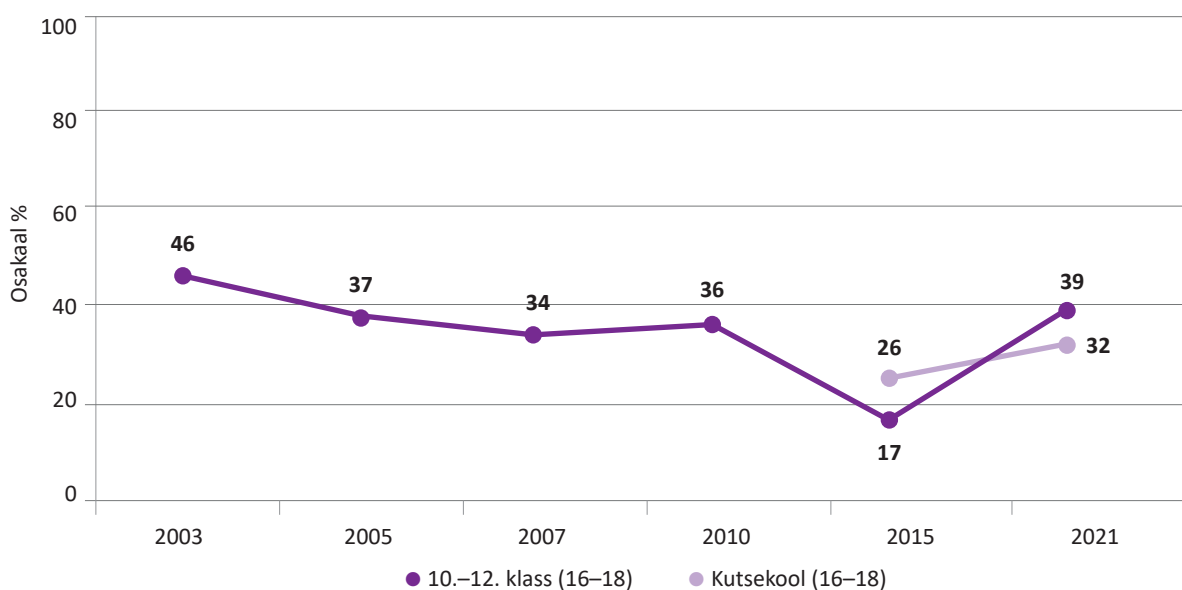
- **Mitme partneriga noorte poolest piirkonnad ei erine.** Keskmine partnerite arv Harjumaa 16–18-aastaste noorte hulgas on 1,6, Ida-Virumaal 1,9 ja mujal Eestis 2,0.

Joonis. Noored, kellel on viimase 12 kuu jooksul olnud rohkem kui üks seksuaalpartner, uuringurühmade ja piirkondade kaupa, 2021 (% viimase 12 kuu jooksul seksuaalvahekorras olnud noortest)

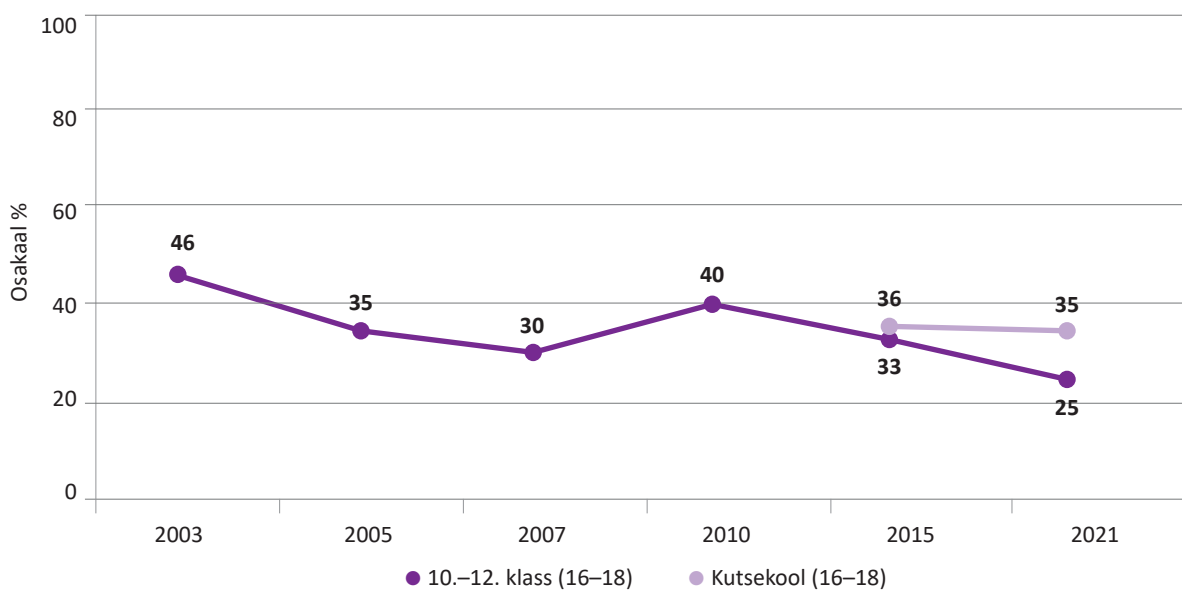

Joonis. Harjumaa noored, kellel on viimase 12 kuu jooksul olnud rohkem kui üks seksuaalpartner, uuringurühmade kaupa, 2003–2021 (% viimase 12 kuu jooksul seksuaalvahekorras olnud noortest)

Joonis. Ida-Virumaa noored, kellel on viimase 12 kuu jooksul olnud rohkem kui üks seksuaalpartner, uuringurühmade kaupa, 2003–2021 (% viimase 12 kuu jooksul seksuaalvahekorras olnud noortest)

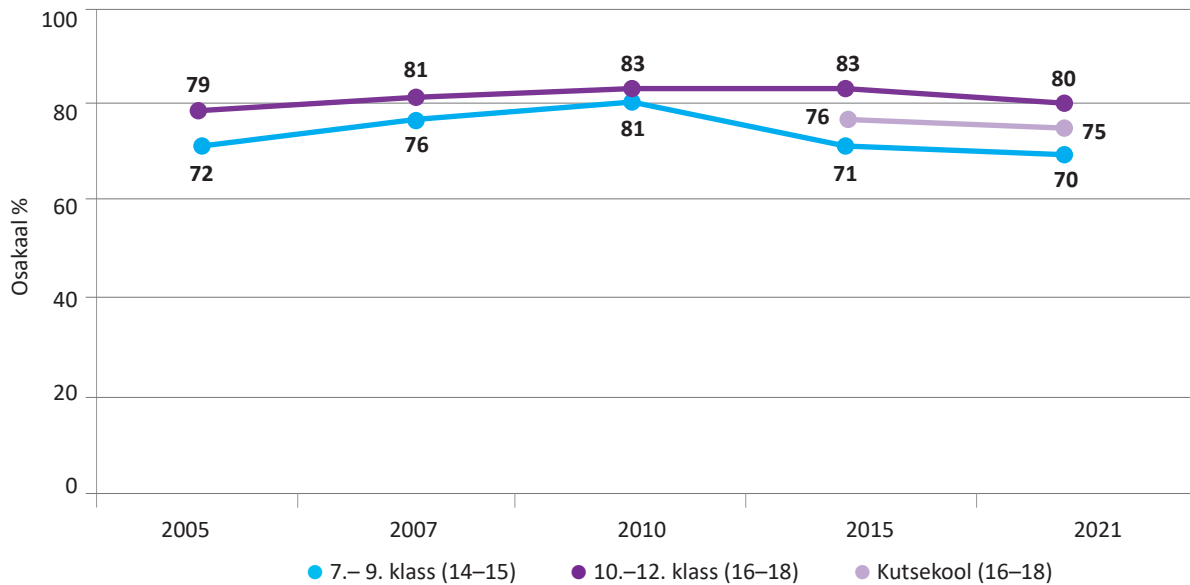
Märkus: Ida-Virumaa on väike piirkond, viimase 12 kuu jooksul seksuaalvahekorras olnud noorte absoluutarvud on valimis väikesed (eri aastatel vahemikus 23–105). Seetõttu ei ole suuremad osakaalude muutused statistiliselt olulised.

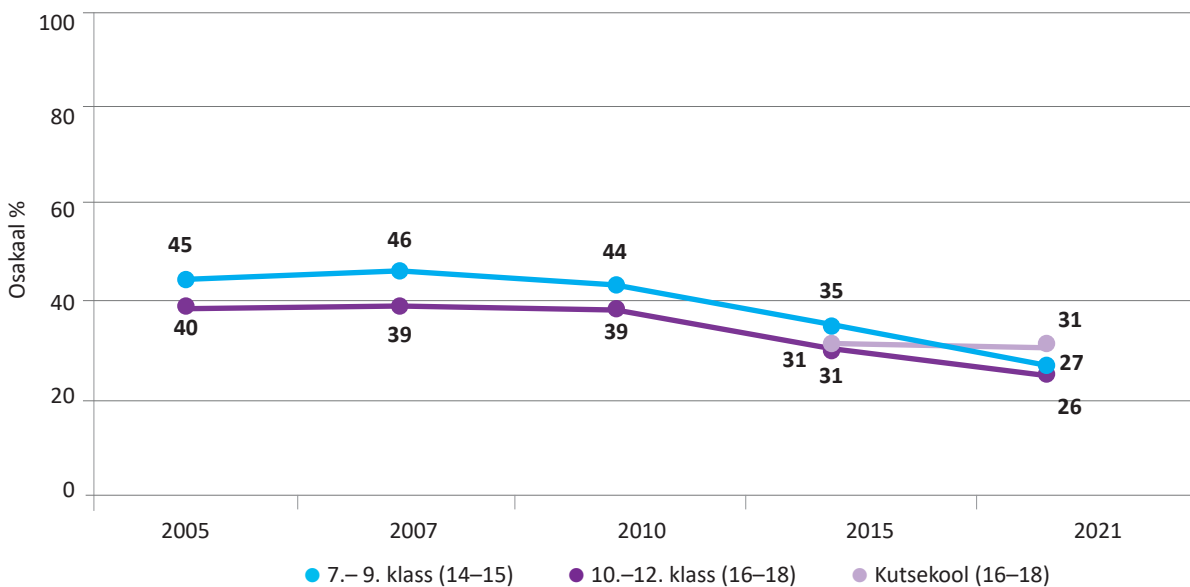
Joonis. Muu Eesti noored, kellel on viimase 12 kuu jooksul olnud rohkem kui üks seksuaalpartner, uuringurühmade kaupa, 2003–2021 (% viimase 12 kuu jooksul seksuaalvahekorras olnud noortest)

Partnerite tüüp

- Viimase 12 kuu jooksul seksuaalvahekorras olnud noortest 76% oli sel perioodil vahekorras püsipartneriga ning 28% juhupartneriga. Püsipartnerite keskmine arv oli 1,2 ning juhupartnerite keskmine arv oli 2,3.
- 📄 Põhikooli- ja gümnaasiuminoorte puhul on püsipartneriga vahekorras olnud noorte osakaal läbi küsitlusaastate püsinud ühtlasel tasemel.
- 👍 Põhikooli- ja gümnaasiuminoorte puhul langes juhupartneriga vahekorras olnud noorte osakaal vahemikus 2010–2015 tunduvalt. Viimase kuue aasta jooksul on see suund jätkunud, kuigi muutus ei ole statistiliselt oluline.
- 📄 Kutsekooliõpilaste puhul on nii püsi- kui ka juhupartneritega vahekorras olnud noorte osakaal püsinud samal tasemel.

Joonis. Noored, kes on viimase 12 kuu jooksul olnud seksuaalvahekorras püsipartneriga, uuringurühmade kaupa, 2005–2021 (% viimase 12 kuu jooksul seksuaalvahekorras olnud noortest)

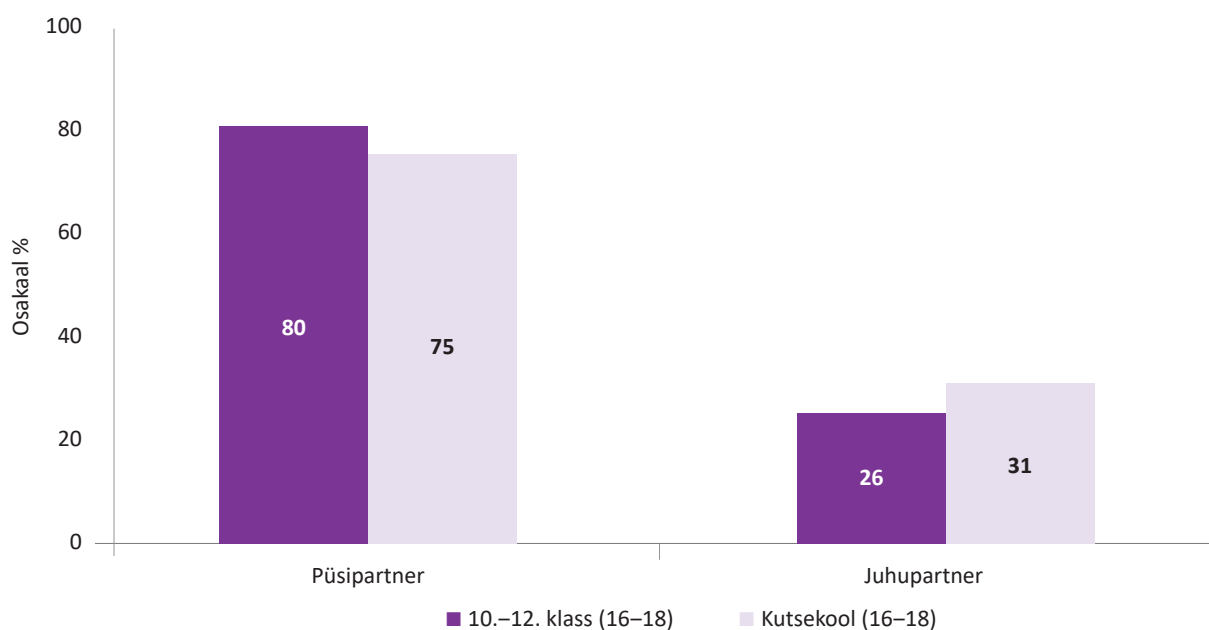

Joonis. Noored, kes on viimase 12 kuu jooksul olnud seksuaalvahekorras juhupartneriga, uuringurühmade kaupa, 2005–2021 (% viimase 12 kuu jooksul seksuaalvahekorras olnud noortest)

Tabel. Keskmise püsi- ja juhupartnerite arv viimase 12 kuu jooksul, uuringurühmade kaupa, 2021 (viimase 12 kuu jooksul vastavas seksuaalvahekorras olnud noorte kohta)

Uuringurühm (esindatav vanuserühm)	Püsipartner	Juhupartner
7.–9. klass (14–15)	1,3	1,8
10.–12. klass (16–18)	1,1	2,4
Kutsekool (16–18)	1,2	2,4
NOORED KOKKU (14–18)	1,2	2,3

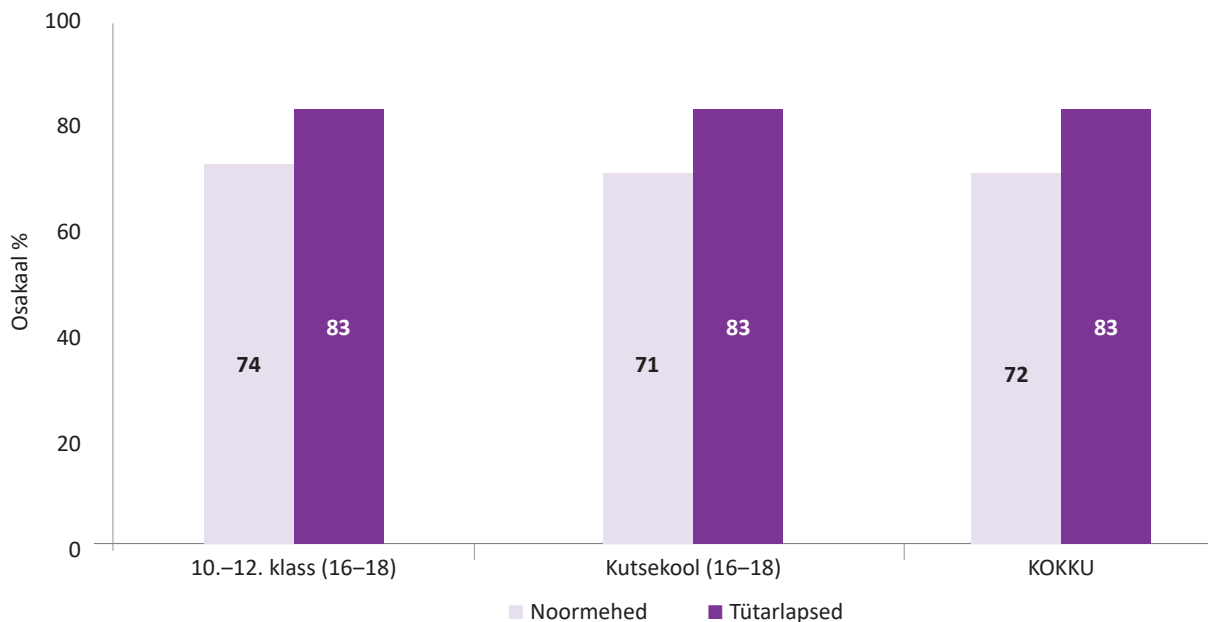
- **16–18-aastaste rühmas gümnaasiumi- ja kutsekoolinoorte andmed ei erine.** Ka püsi- ja juhupartnerite keskmine arv nendes rühmades ei erine.

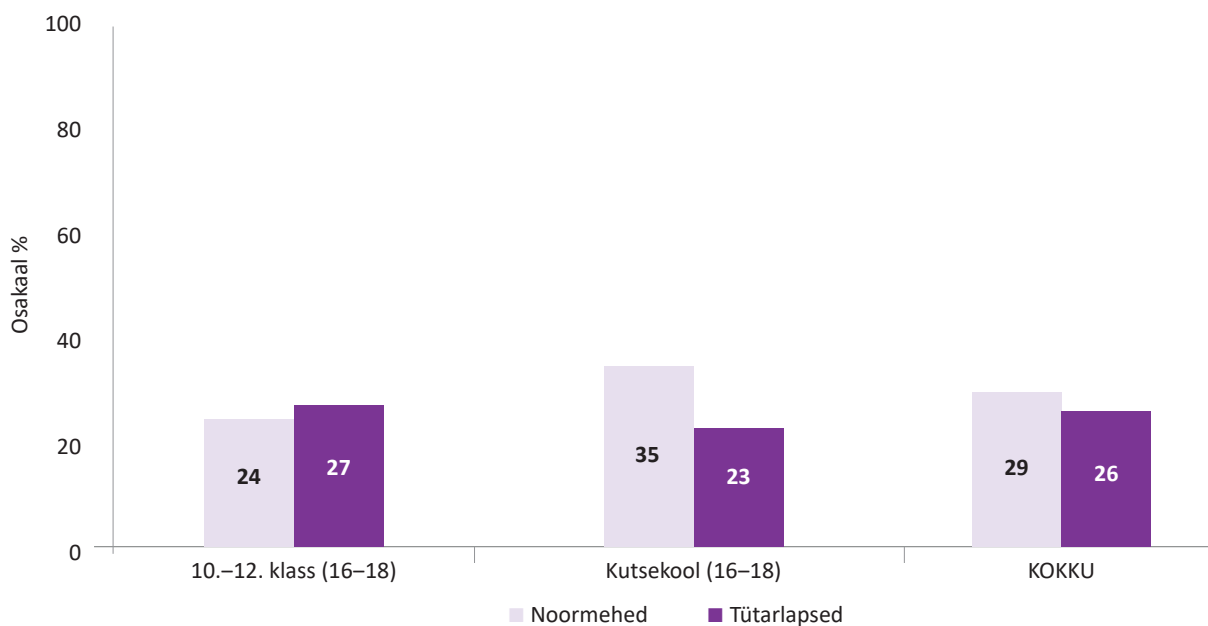
Joonis. 16–18-aastased noored, kes on viimase 12 kuu jooksul olnud seksuaalvahekorras püsi- või juhupartneriga, uuringurühmade kaupa, 2021 (% viimase 12 kuu jooksul seksuaalvahekorras olnud noortest)

- **Võrreldes noormeestega on tütarlaste hulgas rohkem neid, kes olid viimase 12 kuu jooksul vahekorras püsipartneriga.** Püsipartnerite keskmises arvus erinevused puuduvad: mõlemal juhul on partnerite keskmine arv 1,2.
- **Juhupartnerite puhul 16–18-aastaste tütarlaste ja noormeeste vahel erinevusi ei ole.** Ka juhupartnerite keskmises arvus statistiliselt olulised erinevused puuduvad: tütarlaste hulgas on keskmine juhupartnerite arv 2,0 ja noormeeste hulgas 2,9.
 - Erandiks on kutsekoolinoored, kelle hulgas on noormeestel sagedamini juhupartnereid.

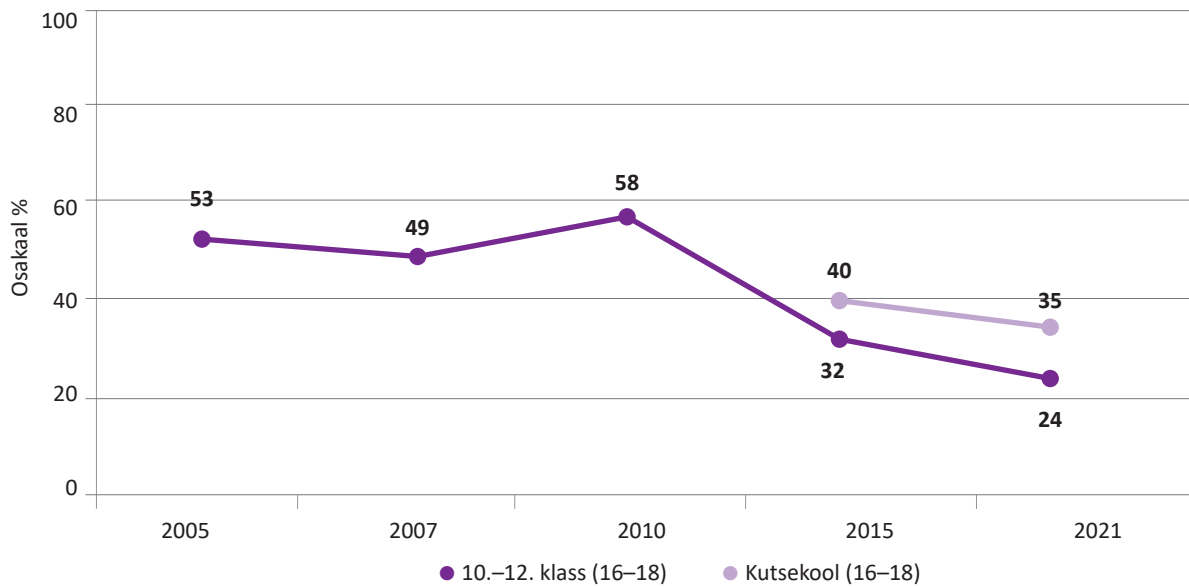
🗨️ Juhuvahekorras olnud tütarlaste osakaal on läbi küsitlusaastate püsinud samal tasemel. Üldine juhuvahekorras olnud noorte osakaalu langus tuleneb juhupartneriga vahekorras olnud noormeeste vähenemisest.

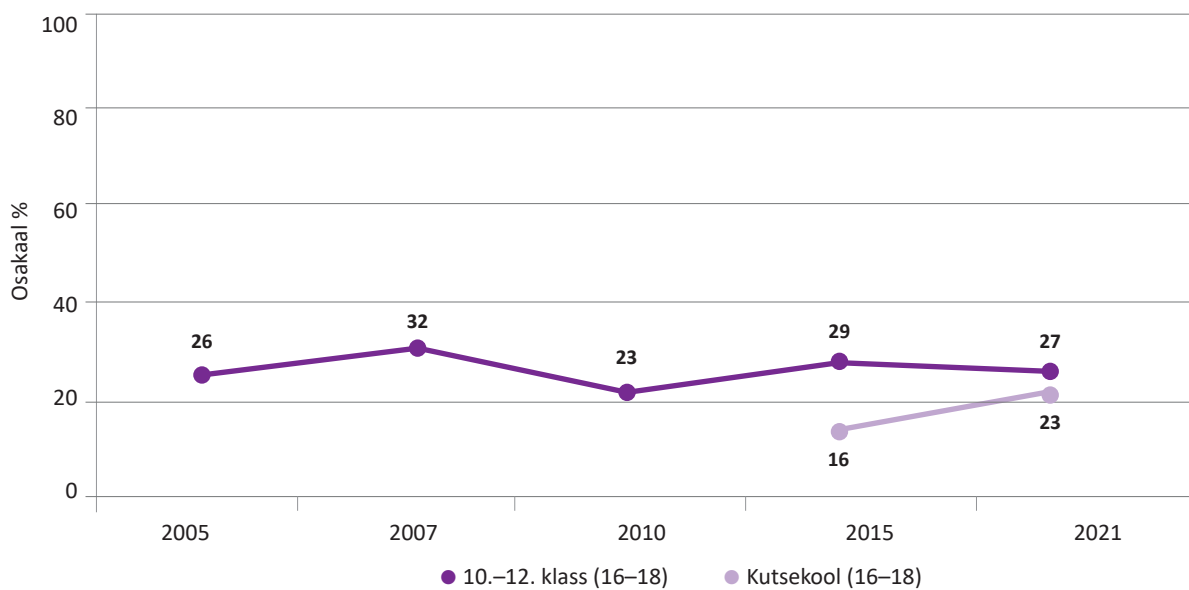
Joonis. Noored, kes on viimase 12 kuu jooksul olnud seksuaalvahekorras püsipartneriga, uuringurühmade ja sugude kaupa, 2021 (% viimase 12 kuu jooksul seksuaalvahekorras olnud noortest)

Joonis. Noored, kes on viimase 12 kuu jooksul olnud seksuaalvahekorras juhupartneriga, uuringurühmade ja sugude kaupa, 2021 (% viimase 12 kuu jooksul seksuaalvahekorras olnud noortest)

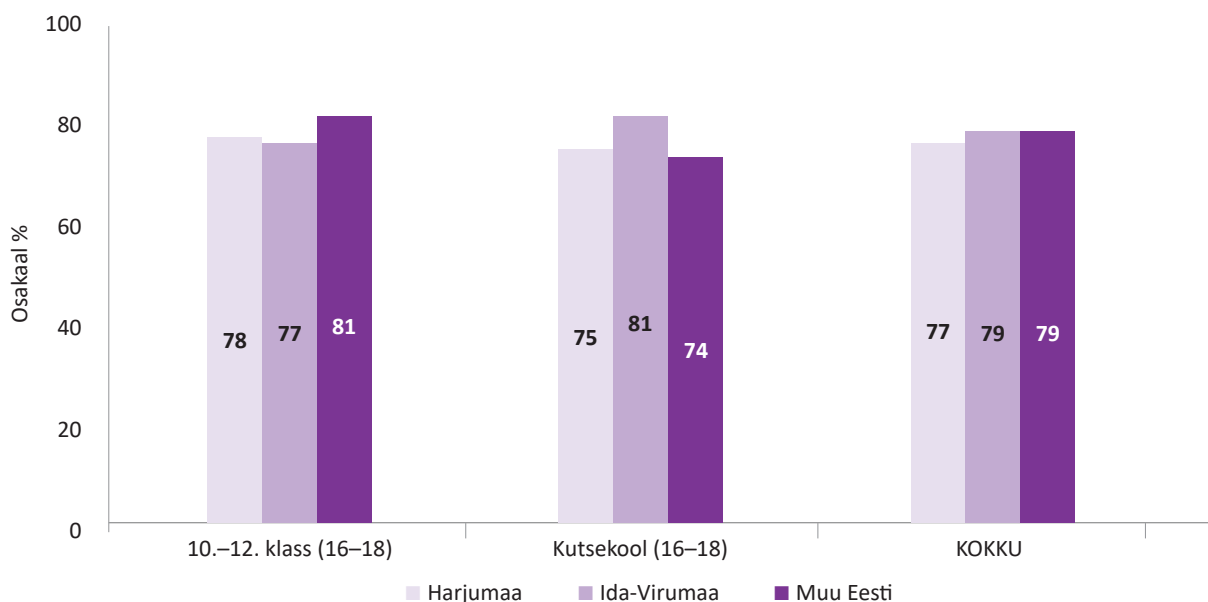

Joonis. Noormehed, kes on viimase 12 kuu jooksul olnud seksuaalvahekorras juhupartnoriga, uuringurühmade kaupa, 2005–2021 (% viimase 12 kuu jooksul seksuaalvahekorras olnud noortest)

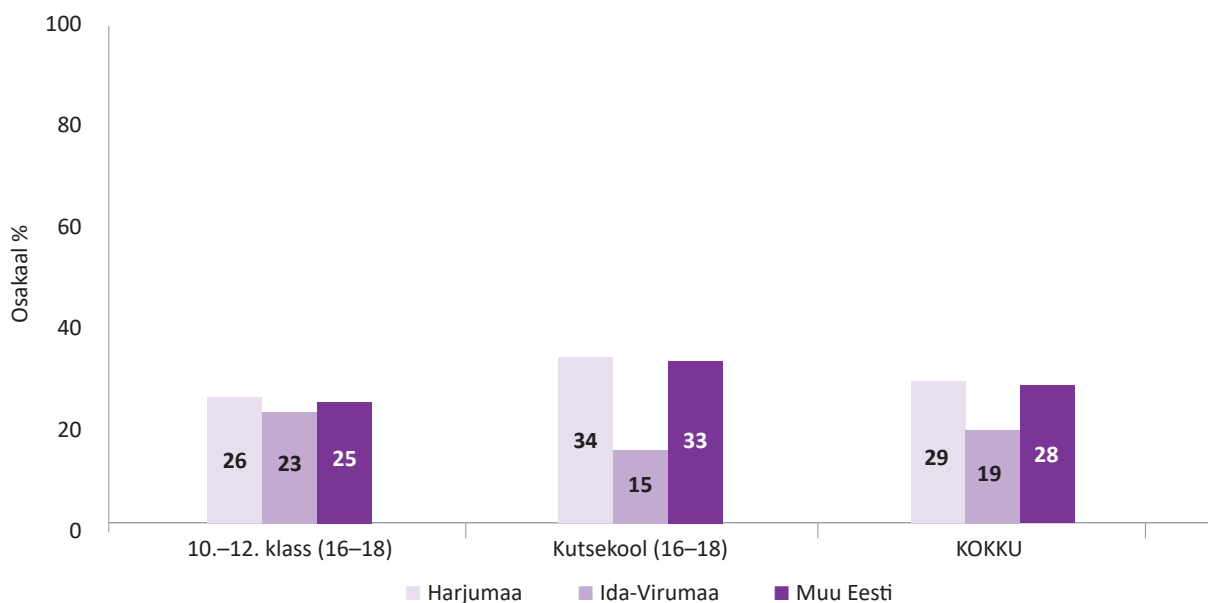

Joonis. Tütarlapsed, kes on viimase 12 kuu jooksul olnud seksuaalvahekorras juhupartnoriga, uuringurühmade kaupa, 2005–2021 (% viimase 12 kuu jooksul seksuaalvahekorras olnud noortest)

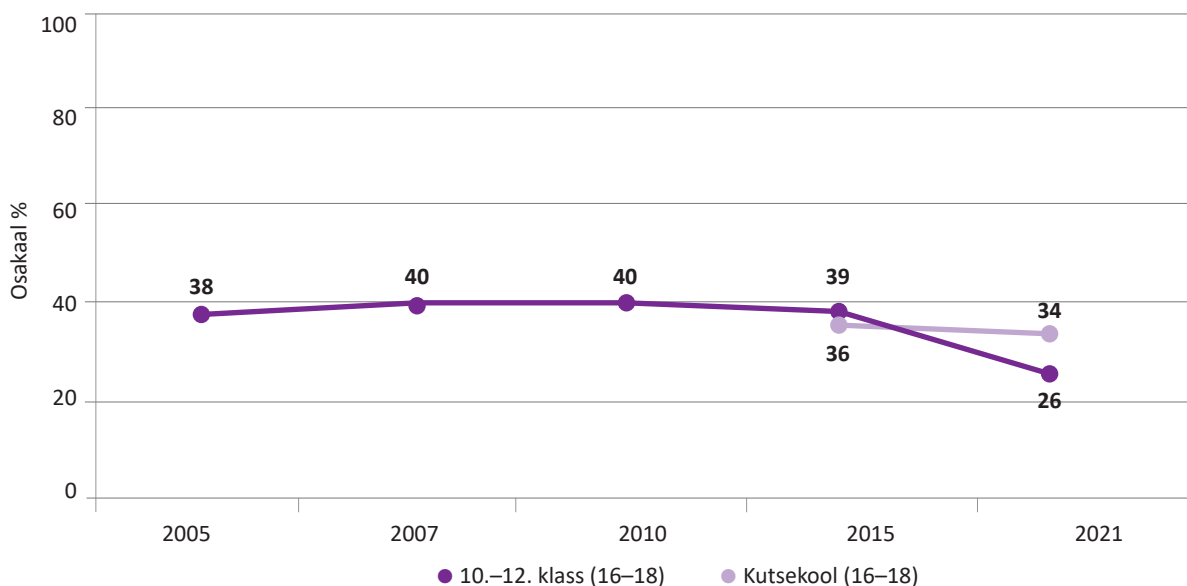
- **Püsipartneriga vahekorras olnud noorte osakaal ei erine piirkonniti.** Samuti puuduvad erinevused püsipartnerite keskmistes arvudes: Harjumaal on püsipartnerite keskmine arv 1,2, Ida-Virumaal 1,3 ja mujal Eestis 1,1.
- **Juhupartneriga vahekorras olnud noorte osakaal ei erine piirkonniti.** Samuti puuduvad suured erinevused juhupartnerite keskmistes arvudes: Harjumaal ja Ida-Virumaal on juhupartnerite keskmine arv 2,2 ning mujal Eestis 2,7.
 - Erandiks on kutsekooliõppurid, kelle hulgas on Ida-Virumaal juhuvahekorras olnud noori vähem kui kahes ülejäänud piirkonnas.
- 👍 Kui vahemikus 2005–2015 püsis Harjumaal juhuvahekorras olnud noorte osakaal samal tasemel, siis 2021. aastaks on see olulisel määral langenud.
- 📄 Ida-Virumaal langes juhupartneriga seksuaalvahekorras olnud noorte osakaal vahemikus 2003–2005, alates sealt on püsinud nende osakaal samal tasemel.

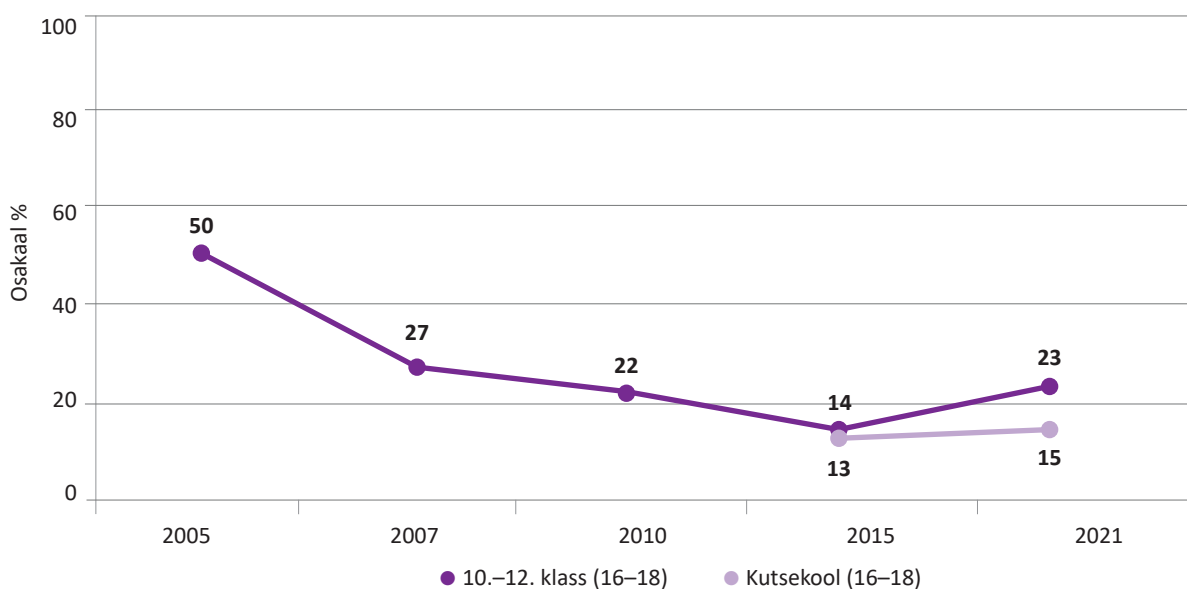
Joonis. Noored, kes on viimase 12 kuu jooksul olnud seksuaalvahekorras püsipartneriga, uuringurühmade ja piirkondade kaupa, 2021 (% viimase 12 kuu jooksul seksuaalvahekorras olnud noortest)

Joonis. Noored, kes on viimase 12 kuu jooksul olnud seksuaalvahekorras juhupartneriga, uuringurühmade ja piirkondade kaupa, 2021 (% viimase 12 kuu jooksul seksuaalvahekorras olnud noortest)

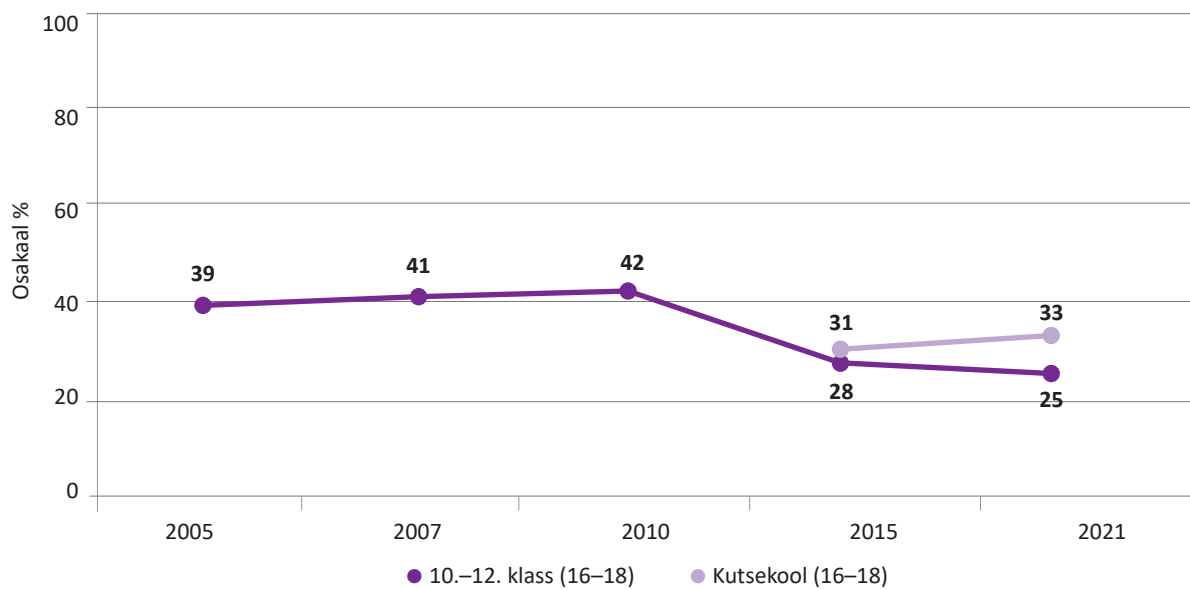

Joonis. Harjumaa noored, kes on viimase 12 kuu jooksul olnud seksuaalvahekorras juhupartneriga, uuringurühmade kaupa, 2005–2021 (% viimase 12 kuu jooksul seksuaalvahekorras olnud noortest)

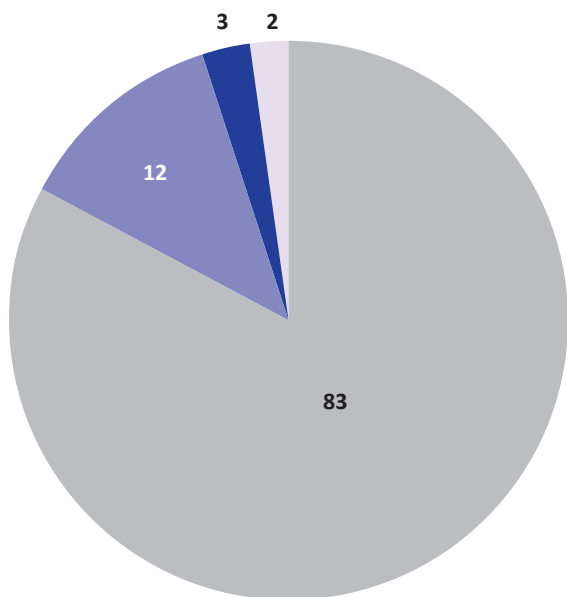
Joonis. Ida-Virumaa noored, kes on viimase 12 kuu jooksul olnud seksuaalvahekorras juhupartneriga, uuringurühmade kaupa, 2005–2021 (% viimase 12 kuu jooksul seksuaalvahekorras olnud noortest)

Märkus: Ida-Virumaa on väike piirkond, viimase 12 kuu jooksul seksuaalvahekorras olnud noorte absoluutarvud on valimis väikesed (erinevatel aastatel vahemikus 23–97). Seetõttu ei ole suuremad osakaalude muutused statistiliselt olulised.

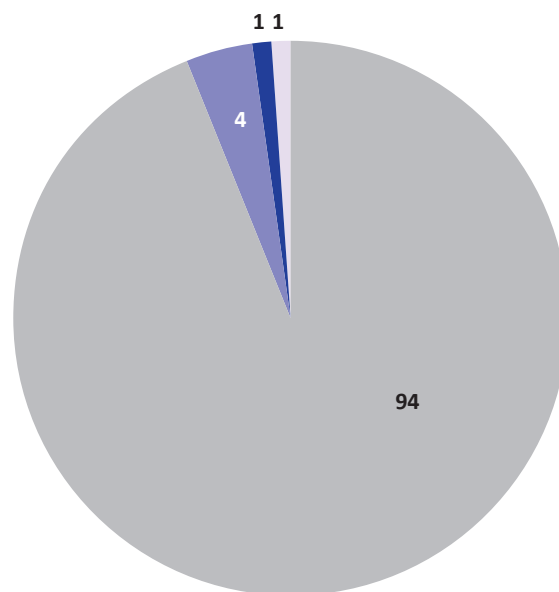

Joonis. Muu Eesti noored, kes on viimase 12 kuu jooksul olnud seksuaalvahekorras juhupartneriga, uuringurühmade kaupa, 2005–2021 (% viimase 12 kuu jooksul seksuaalvahekorras olnud noortest)

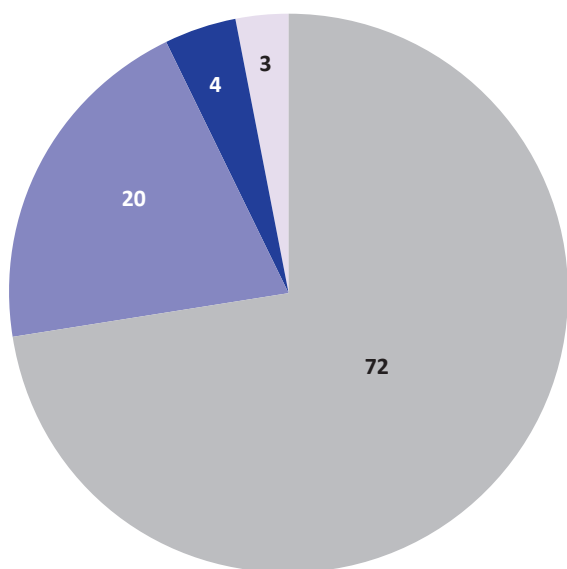
- Kõikidest noortest 5% on olnud küsitlusele eelnenud 12 kuu jooksul seksuaalvahekorras juhupartneriga, sh 2%-l on olnud sel perioodil nii püsi- kui ka juhupartner.

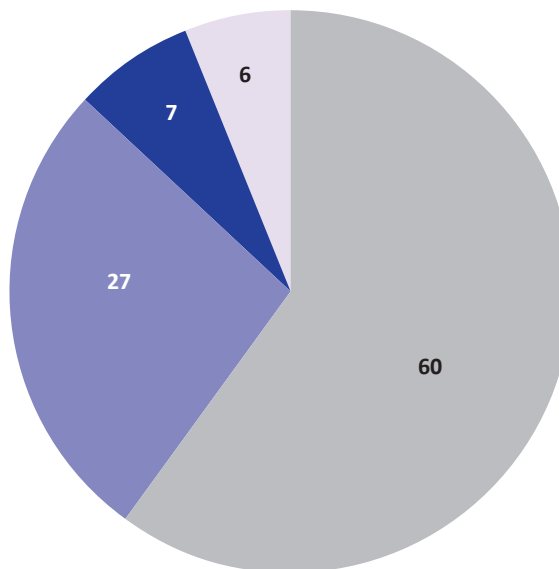
KÕIK NOORED (14–18-aastased)

7.–9. KLASS (14–15-aastased)

10.–12. KLASS (16–18-aastased)

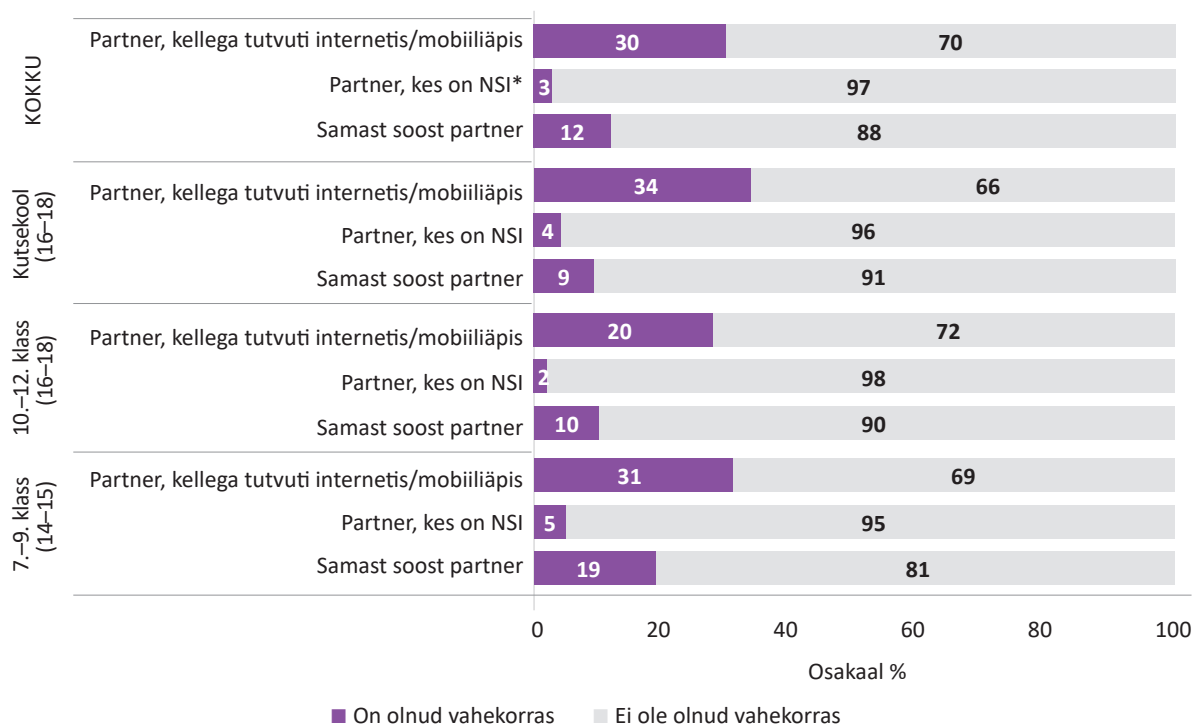

KUTSEKOOL (16–18-aastased)

- Ei ole olnud seksuaalvahekorras
- Ainult püsipartner
- Ainult juhupartner
- Nii püsi- kui ka juhupartner

Joonis. Seksuaalpartnerite tüübid viimase 12 kuu jooksul, uuringurühmade kaupa, 2021

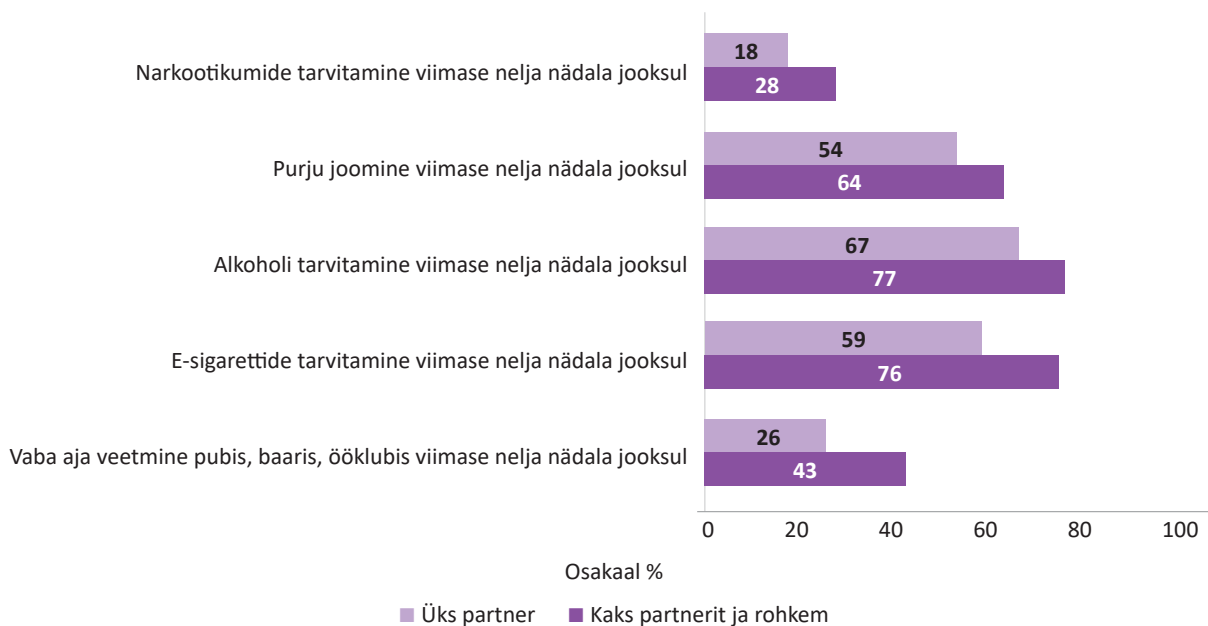
- Seksuaalvahekorras olnud noortest **30%** on olnud vahekorras **partneriga, kellega tutvuti interneti või mobiiliäpi kaudu, 12%** on olnud vahekorras **samast soost partneriga** ning **3%** on olnud **partneriga, kes süstib või on kunagi süstinud narkootikume.**

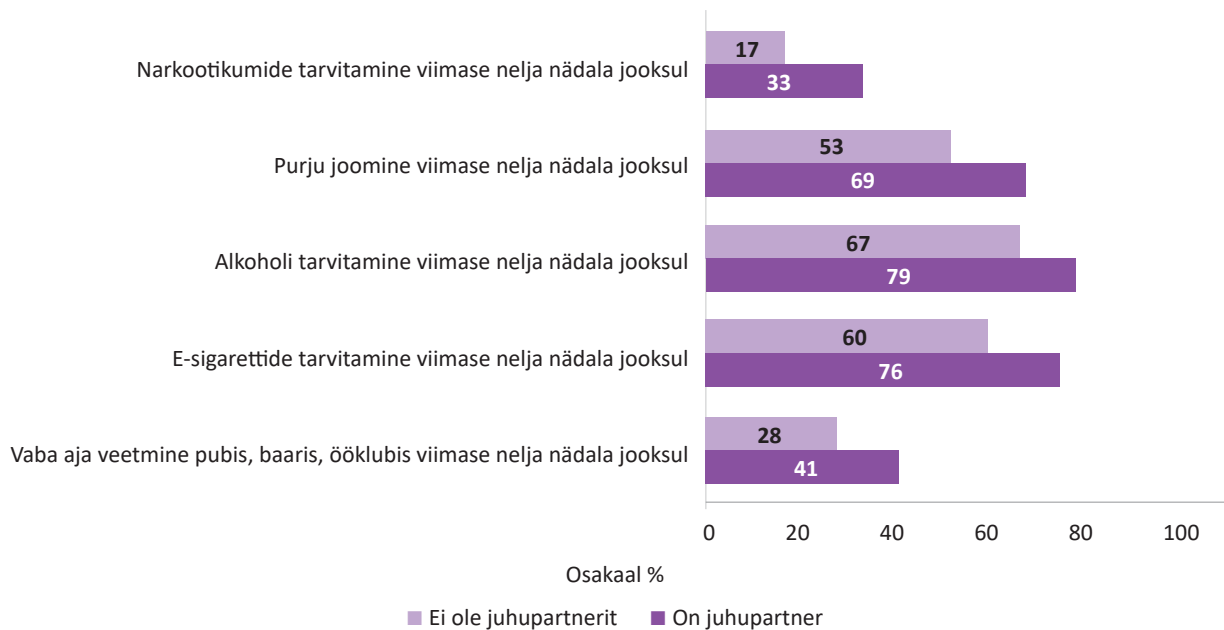
Joonis. Seksuaalpartnerid, kellega on seotud suurem risk nakatuda HIVi või teistesse infektsioonidesse, uuringurühmade kaupa, 2021 (% elu jooksul seksuaalvahekorras olnud noortest)

*NSI – narkootikume süstiv inimene

- **Noored, kellel oli rohkem kui üks seksuaalpartner viimase 12 kuu jooksul, tarvitasid rohkem uimasteid.**
- **Noored, kes olid viimase 12 kuu jooksul juhuvahekorras, tarvitasid rohkem uimasteid.**

Joonis. Erinevate riskikäitumiste seos seksuaalpartnerite arvuga viimase 12 kuu jooksul, 16–18-aastased, 2021 (% viimase 12 kuu jooksul seksuaalvahekorras olnud noortest)

Joonis. Erinevate riskikäitumiste seos juhupartneri olemasoluga viimase 12 kuu jooksul, 16–18-aastased, 2021 (% viimase 12 kuu jooksul seksuaalvahekorras olnud noortest)

- **Rohkem kui ühe seksuaalpartneriga noorte hoiakud kondoomide suhtes on negatiivsemad:** üldine kondoomidega seotud mitmefaktoriline hoiakute skaala (MFACS) keskmine skoor on 68,7 vs. 71,5 ühe partneriga noorte hulgas. Erinevus tuleb esile ka tunnetusliku komponendi (mugavus, puhtus, põnevus) – 24,2 vs. 25,5 – ja kondoomide kasutatavuse (kättesaadavus, kasutamise lihtsus ja käepärasus) puhul: 27,6 vs. 28,7.

Loe lisaks: aruandes MFACSi kohta ptk 4.5 ja partnerite kohta ptk 6.2 ja 6.4; lisa 2 tabelid 73–80.

- On positiivne, et mitme partneriga noorte osakaal on 20 aasta jooksul langenud. Juhuvahekorras olnud noorte osakaal on langevas trendis, selle on põhjustanud juhupartneriga vahekorras olnud noormeeste vähenemine (tütarlaste hulgas püsib juhuvahekordade tase sama läbi küsitlusaastate).
- Kuigi mitme partneriga noorte osakaal on vähenenud, siis partnerite keskmised arvud on püsivad stabiilsena. Siin võib olla põhjuseks asjaolu, et mitme partneriga noorte hulgas on neid, kelle partnerite arv on väga suur.
- Suurem partnerite arv on seotud uimastite tarvitamisega.
- Suurem partnerite arv on seotud negatiivsema hoiakuga kondoomide suhtes. See paneb noored suuremasse riski nakatuda ise STLIdega ning neid levitada.
- Seksuaalsuhete ja turvaseksi kohta on võimalik leida rohkem informatsiooni kodulehtedelt hiv.ee ja seksuaaltervis.ee.

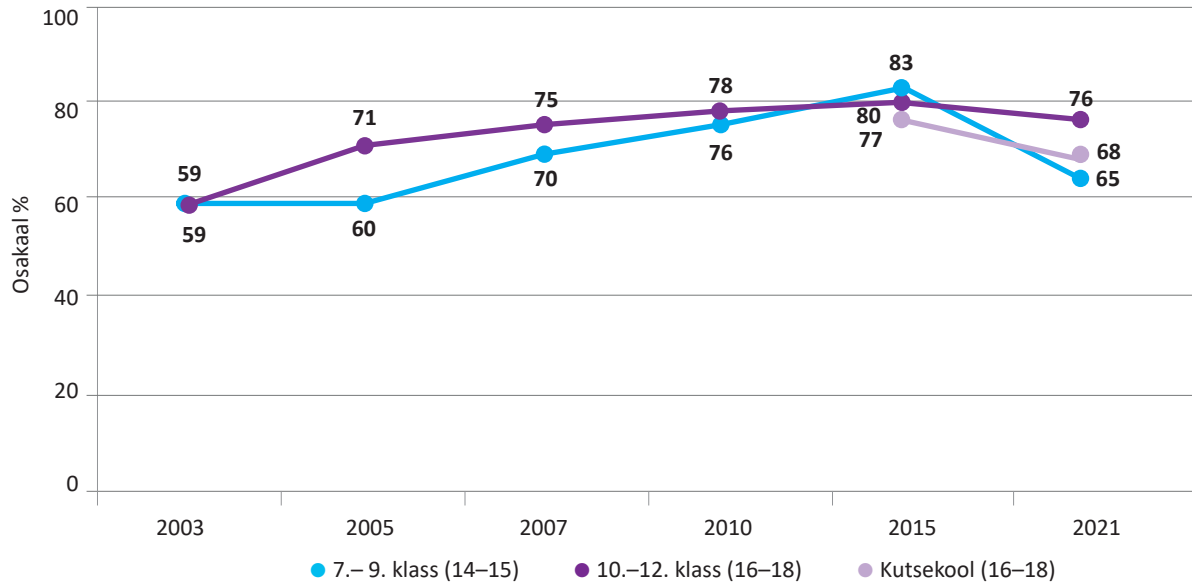
10 Kondoomi kasutamine

Esimene seksuaalvahekord

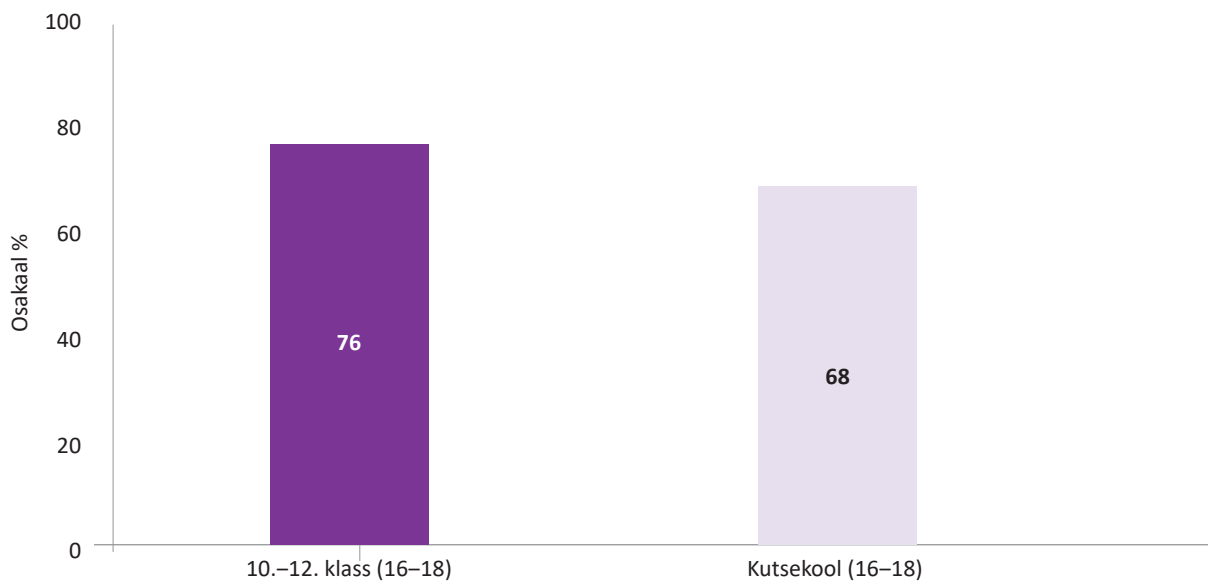
● Seksuaalvahekorras olnud noortest 71% kasutas esimese vahekorra ajal kondoomi.

📉 Kuni 2015. aastani tõusis kondoomi kasutamise tase esimese vahekorra ajal, kuid viimase kahe uuringuaasta võrdluses on see näitaja langenud, statistiliselt oluline negatiivne muutus on toimunud põhikooliõpilaste hulgas: 83% → 65%.

Joonis. Noored, kes kasutasid esimese seksuaalvahekorra ajal kondoomi, uuringurühmade kaupa, 2003–2021 (% elu jooksul seksuaalvahekorras olnud noortest)

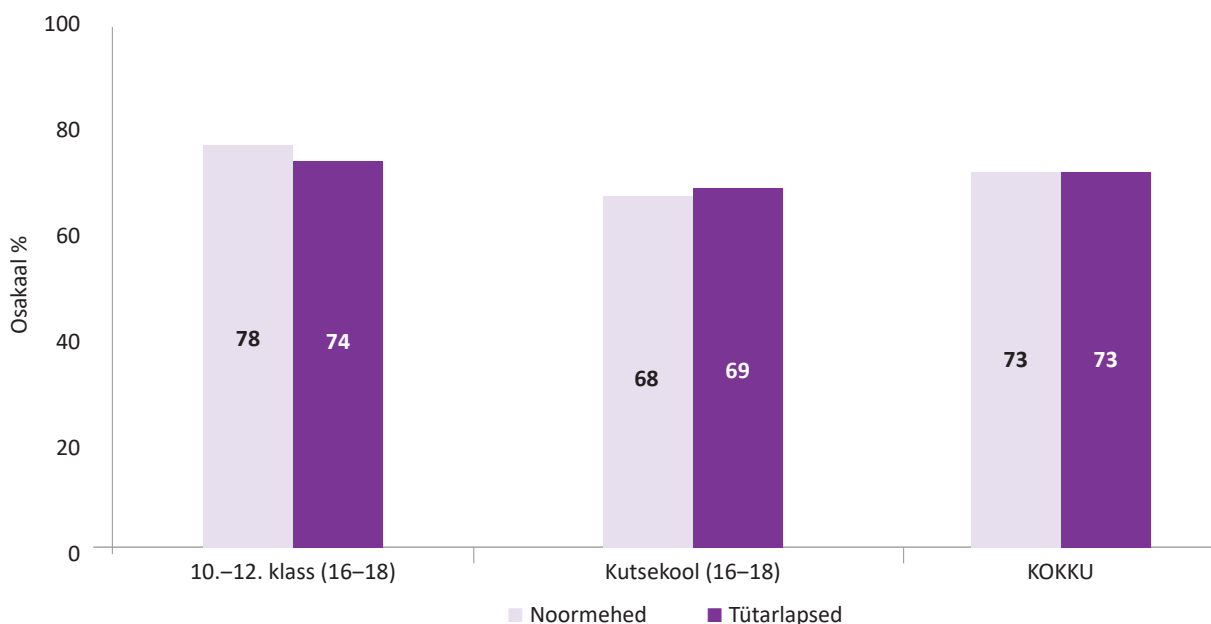
- 16–18-aastaste rühmas on võrreldes kutsekooliga gümnaasiumiõpilaste hulgas rohkem esimese vahekorra ajal kondoomi kasutanud noori.

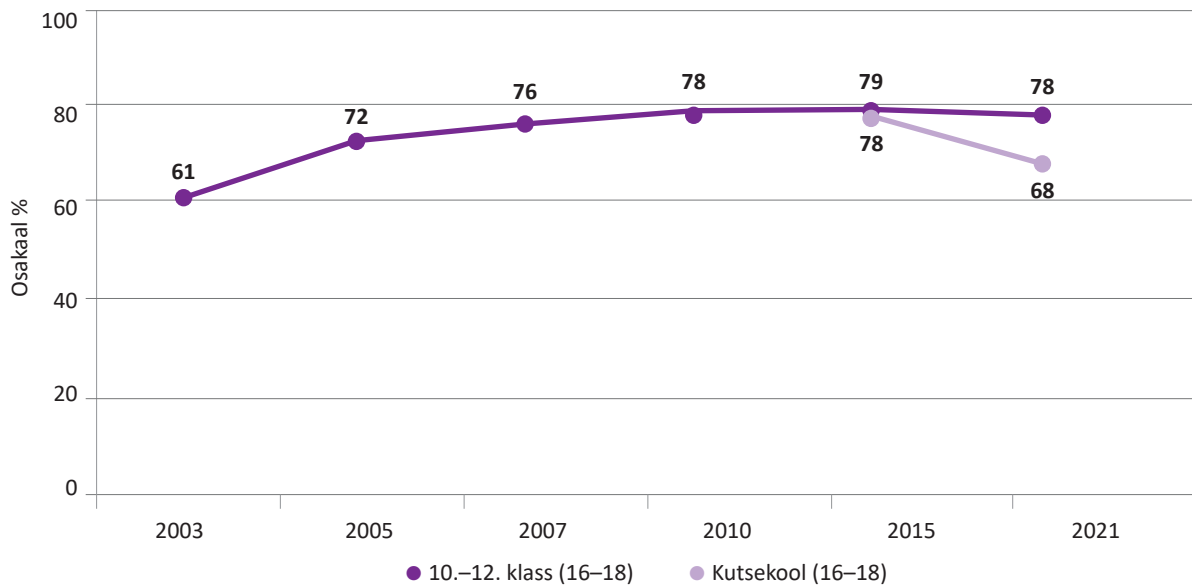
Joonis. Noored, kes kasutasid esimese seksuaalvahekorra ajal kondoomi, uuringurühmade kaupa, 2021 (% elu jooksul seksuaalvahekorras olnud noortest)

- Noormehed ja tütarlapsed ei erine esimese seksuaalvahekorra ajal kondoomi kasutamise taseme poolest.

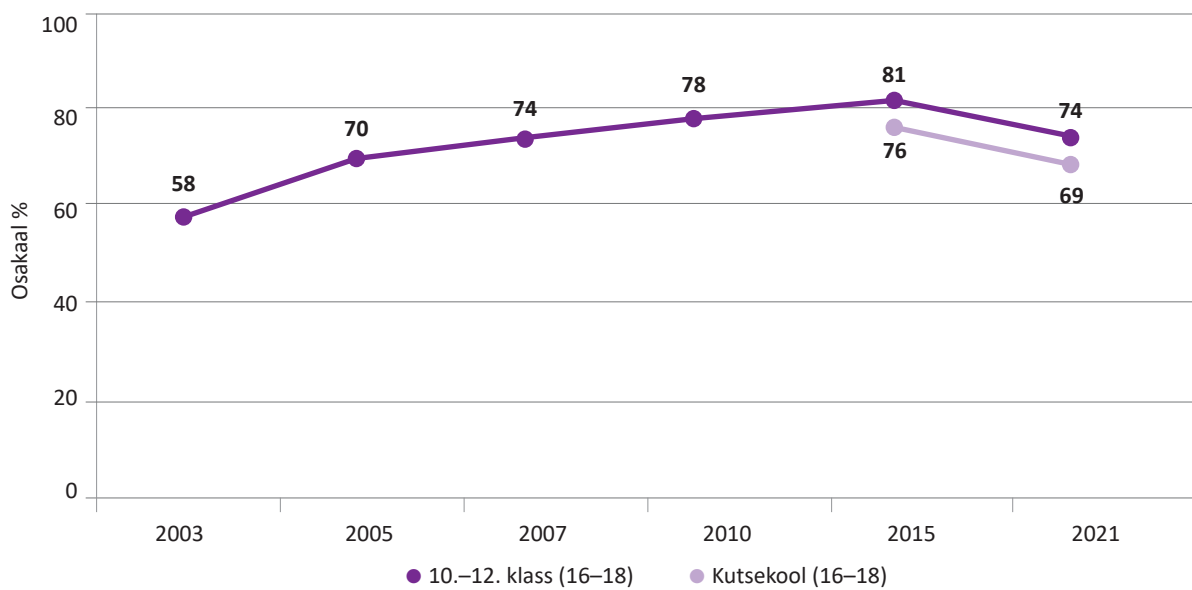
- 🚫 Kutsekoolis õppivate noormeeste hulgas on viimase kuue aasta jooksul kondoomi kasutamise tase esimese vahekorra ajal olulisel määral langenud.

Joonis. Noored, kes kasutasid esimese seksuaalvahekorra ajal kondoomi, uuringurühmade ja sugude kaupa, 2021 (% elu jooksul seksuaalvahekorras olnud noortest)

Joonis. Noormehed, kes kasutasid esimese seksuaalvahekorra ajal kondoomi, uuringurühmade kaupa, 2003–2021 (% elu jooksul seksuaalvahekorras olnud noortest)

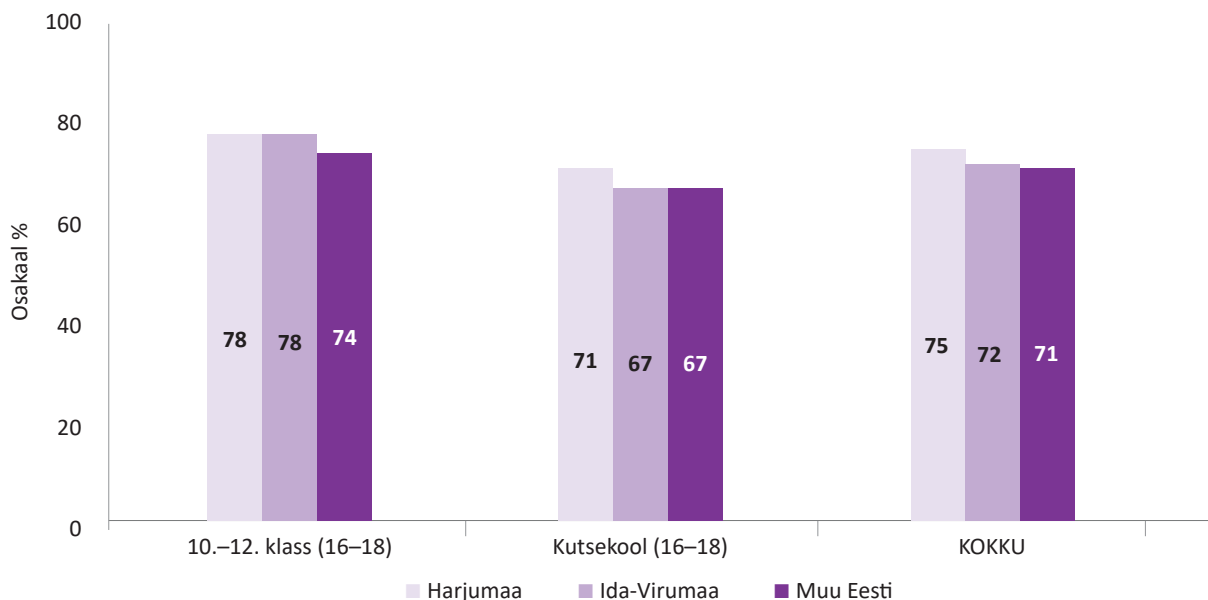

Joonis. Tütarlapsed, kes kasutasid esimese seksuaalvahekorra ajal kondoomi, uuringurühmade kaupa, 2003–2021 (% elu jooksul seksuaalvahekorras olnud noortest)

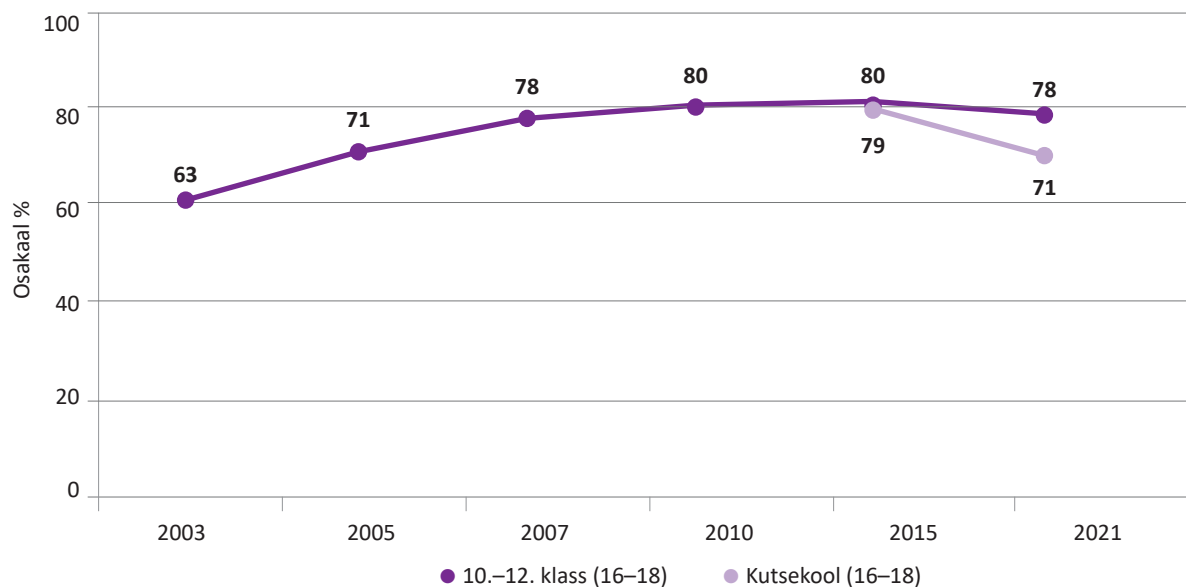
● Piirkonniti ei ole esimese vahekorra ajal kondoomi kasutamise tasemes erinevusi.

📍 Ida-Virumaa noorte hulgas on esimese vahekorra ajal kondoomi kasutamise tase tõusnud kuni 2010. aastani, alates sellest on püsinud samal tasemel. Jooniselt on näha suurt protsentuaalset muutust viimasel kahel küsitluskorral võrreldes 2010. aastaga, kuid see ei ole statistiliselt oluline, tegemist on väikese valimi mõjuga.

🇪🇺 Muu Eesti noorte rühmas on võrreldes 2015. aastaga kondoomi kasutamine esimese vahekorra ajal nii gümnaasiumi- kui ka kutsekoolinoorte hulgas märgatavalt vähenenud.

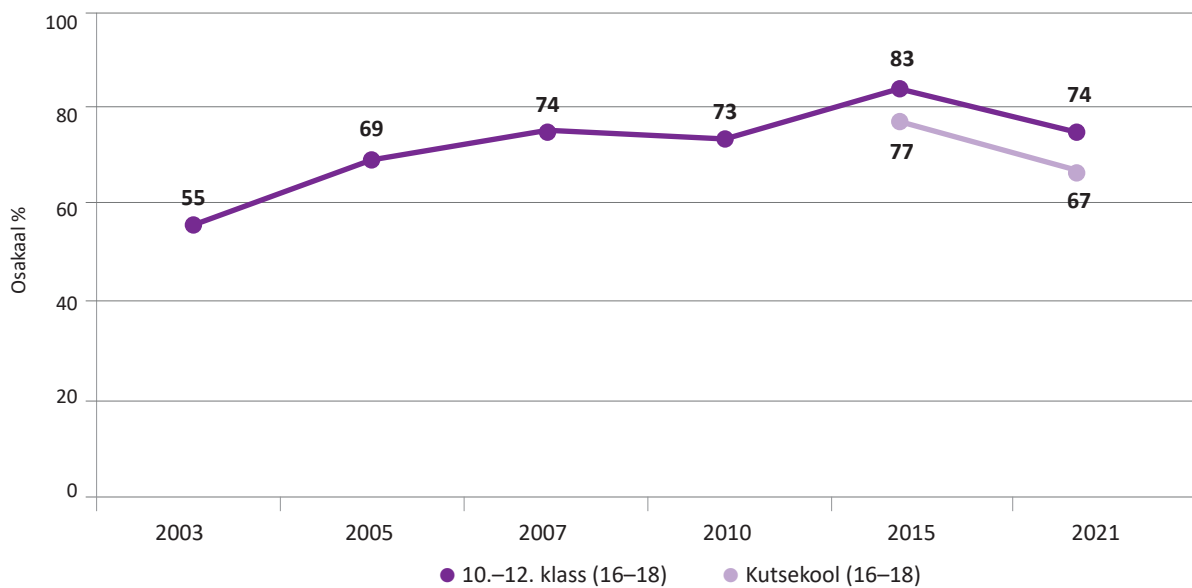
Joonis. Noored, kes kasutasid esimese seksuaalvahekorra ajal kondoomi, uuringurühmade ja piirkondade kaupa, 2021 (% elu jooksul seksuaalvahekorras olnud noortest)

Joonis. Harjumaa noored, kes kasutasid esimese seksuaalvahekorra ajal kondoomi, uuringurühmade kaupa, 2003-2021 (% elu jooksul seksuaalvahekorras olnud noortest)

Joonis. Ida-Virumaa noored, kes kasutasid esimese seksuaalvahekorra ajal kondoomi, uuringurühmade kaupa, 2003–2021 (% elu jooksul seksuaalvahekorras olnud noortest)

Joonis. Muu Eesti noored, kes kasutasid esimese seksuaalvahekorra ajal kondoomi, uuringurühmade kaupa, 2003–2021 (% elu jooksul seksuaalvahekorras olnud noortest)

Seksuaalvahekord viimase 12 kuu jooksul

Kondoomi kasutamise järjepidevust hinnatakse viimase 12 kuu andmete põhjal.

- Noortest 40% kasutas viimase 12 kuu jooksul seksuaalvahekorras püsipartneriga alati kondoomi.

📄 Läbi küsitlusaastate on see näitaja püsinud suurte muutusteta.

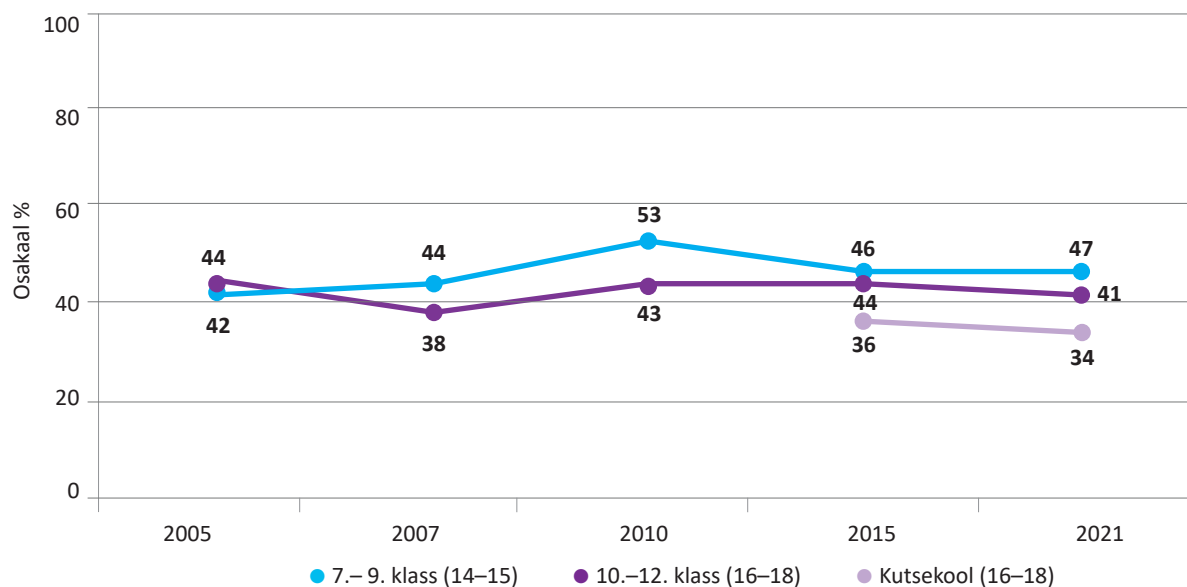
- Noortest 49% kasutas viimase 12 kuu jooksul seksuaalvahekorras juhupartneriga alati kondoomi.

📄 Põhikooli- ja gümnaasiumiõpilaste hulgas on see näitaja püsinud läbi küsitlusaastate suurte muutusteta. Gümnaasiumiõpilaste andmetes on märgata kondoomi järjepidevalt kasutavate noorte vähenemist, kuid see muutus pole statistiliselt oluline (põhjuseks võib olla juhupartneriga vahekorras olnute väike absoluutarv).

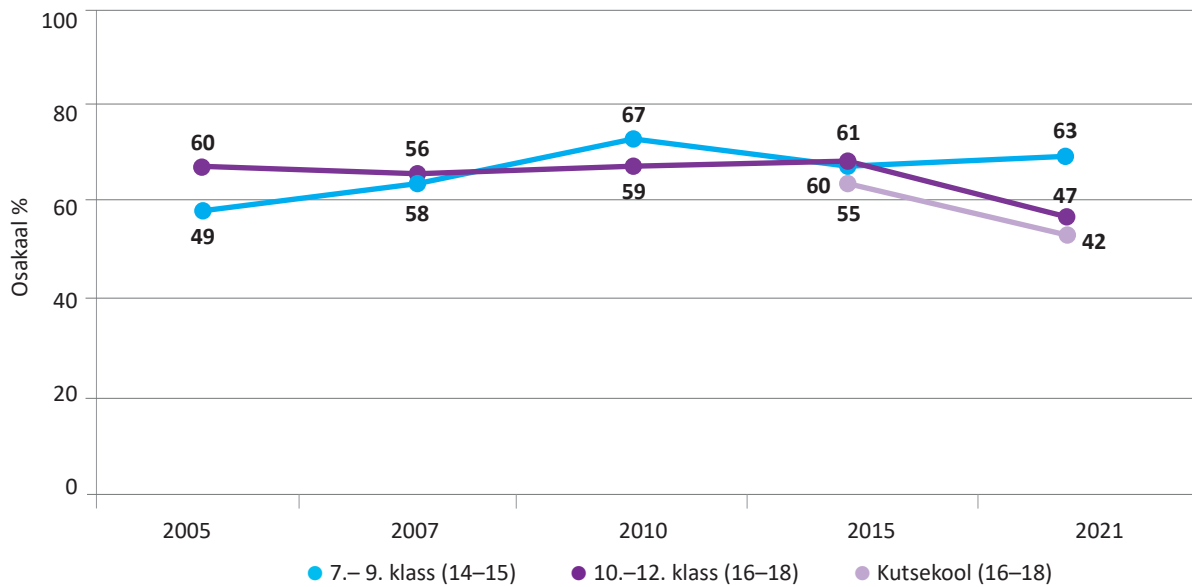
🗨️ Kui varem on juhupartneriga kondoomi järjepideva kasutamise tase olnud märgatavalt kõrgem kui püsipartneri puhul, siis gümnaasiuminoorte hulgas suurt erinevust enam täheldada ei ole (püsipartneriga kasutas alati kondoomi 41% ja juhupartneriga 47%).

🗨️ Kutsekooliõpilaste hulgas on viimase kuue aasta jooksul kondoomi järjepidevalt kasutavate noorte osakaal oluliselt vähenenud.

- Juhupartneriga vahekorras olnud noortest 51% ei kasutanud järjepidevalt kondoomi. Juhusuhetes riskeerivalt käituvad noored moodustavad kogu valimist 3% (4965 noorest 129).

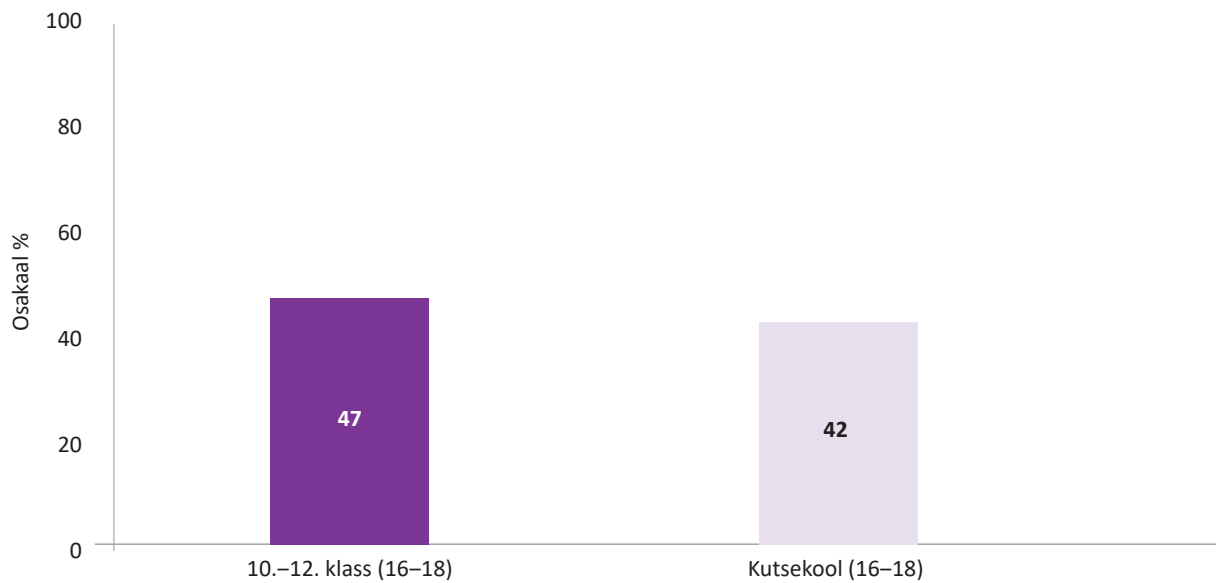

Joonis. Noored, kes kasutasid viimase 12 kuu jooksul vahekorras püsipartneriga alati kondoomi, uuringurühmade kaupa, 2005–2021 (% viimase 12 kuu jooksul püsipartneriga seksuaalvahekorras olnud noortest)

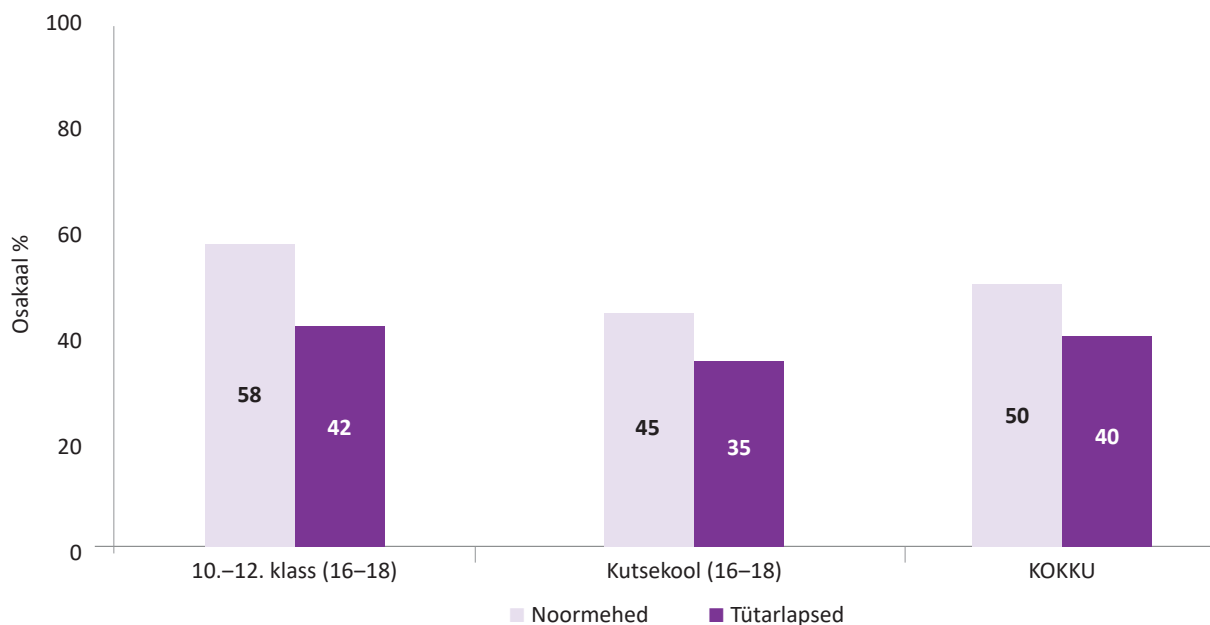
Joonis. Noored, kes kasutasid viimase 12 kuu jooksul juhuvahekorras alati kondoomi, uuringurühmade kaupa, 2005–2021 (% viimase 12 kuu jooksul juhupartneriga seksuaalvahekorras olnud noortest)

● 16–18-aastaste rühmas gümnaasiumi- ja kutsekoolinoorte andmed juhusuhetes järjepideva kondoomi kasutamise poolest ei erine.

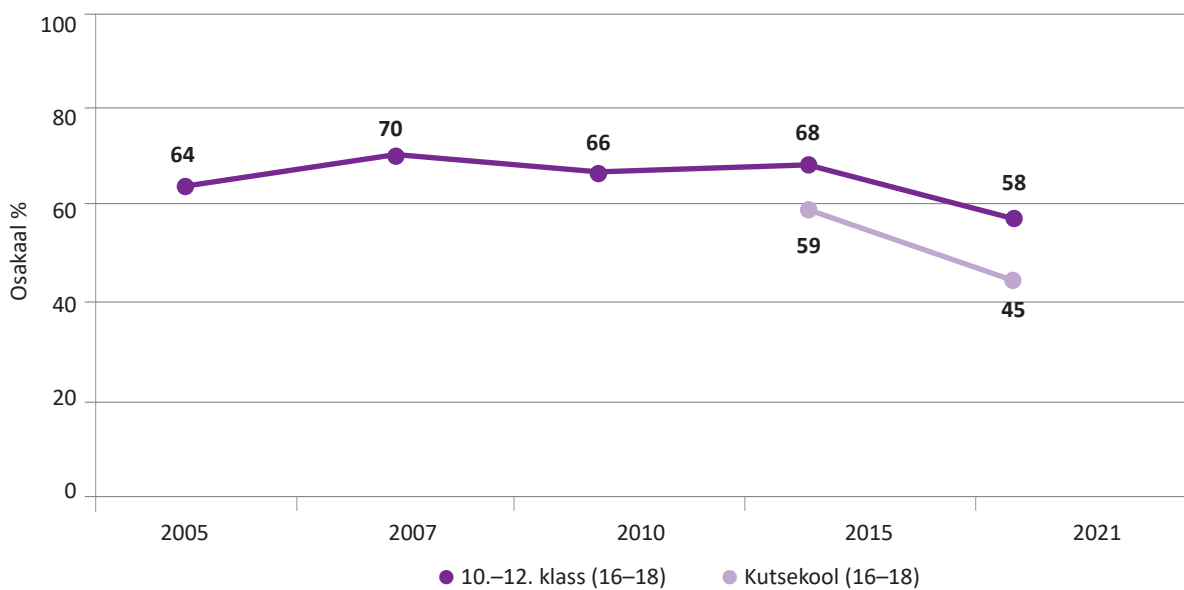

Joonis. 16–18-aastased noored, kes kasutasid viimase 12 kuu jooksul juhuvahekorras alati kondoomi, uuringurühmade kaupa, 2021 (% viimase 12 kuu jooksul juhupartneriga seksuaalvahekorras olnud noortest)

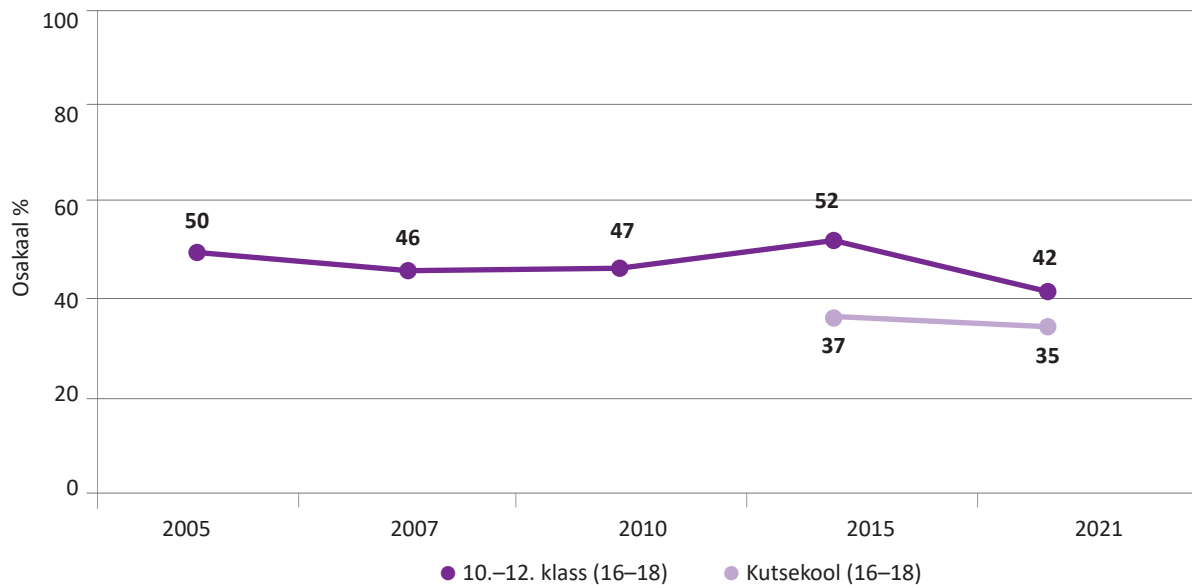
● Noormehed ja tütarlapsed ei erine statistiliselt olulisel määral juhuvahekordades järjepideva kondoomi kasutamise poolest.

Joonis. Noored, kes kasutasid viimase 12 kuu jooksul juhuvahekorras alati kondoomi, uuringurühmade ja sugude kaupa, 2021 (% viimase 12 kuu jooksul juhupartneriga seksuaalvahekorras olnud noortest)

Joonis. Noormehed, kes kasutasid viimase 12 kuu jooksul juhuvahekorras alati kondoomi, uuringurühmade kaupa, 2005–2021 (% viimase 12 kuu jooksul juhupartneriga seksuaalvahekorras olnud noortest)

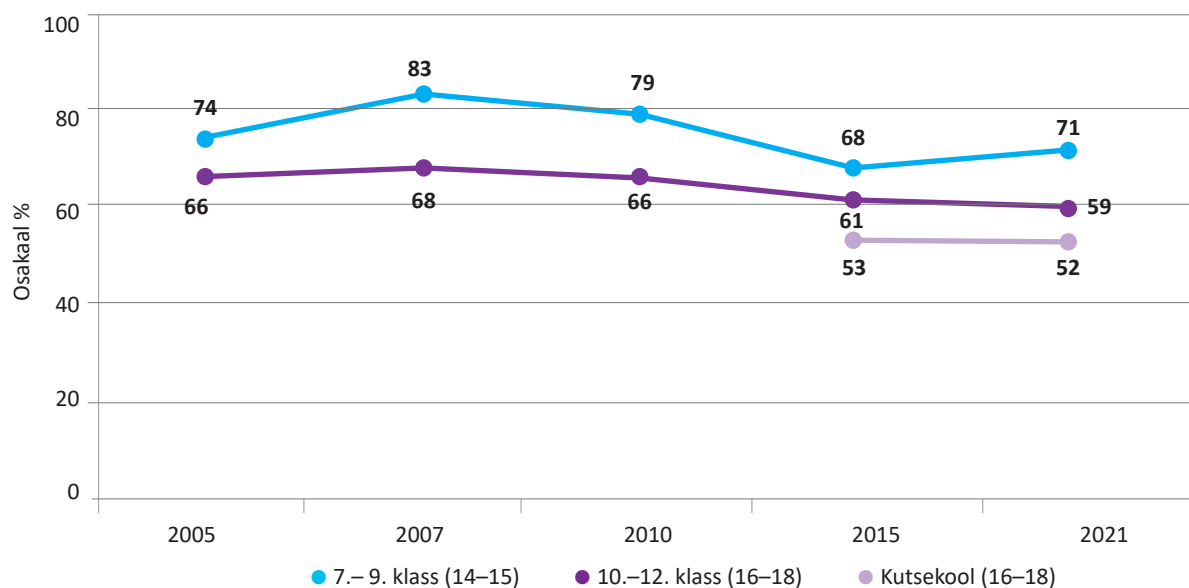
Joonis. Tütarlapsed, kes kasutasid viimase 12 kuu jooksul juhuvahekorras alati kondoomi, uuringurühmade kaupa, 2005–2021 (% viimase 12 kuu jooksul juhupartneriga seksuaalvahekorras olnud noortest)

Viimane seksuaalvahekord

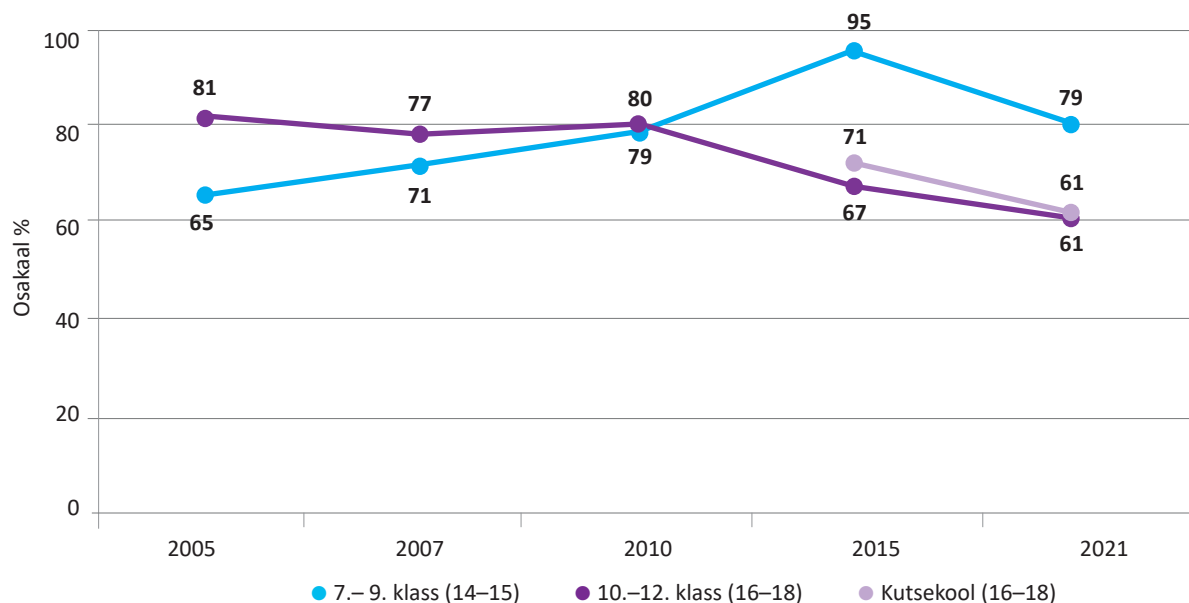
Kondoomi kasutamise üldist taset hinnatakse viimase seksuaalvahekorra andmete põhjal.

- **Viimase aasta jooksul püsipartneriga vahekorras olnud noortest 59% kasutas viimase vahekorra ajal kondoomi.**
- 📄 Kondoomi kasutamise tase püsipartneriga ei ole olulisel määral muutunud.
- **Viimase aasta jooksul juhupartneriga vahekorras olnud noortest 65% kasutas viimase juhuvahekorra ajal kondoomi.**
- 🗑️ Varasematel küsitlusaastatel on püsi- ja juhupartneri korral kondoomi kasutamise harjumused erinenud: juhuvahekorrades kasutati kondoomi enam. Et üldine kondoomi kasutamine on juhuvahekordades langustrendis, ei ole eri tüüpi partnerite korral kondoomi kasutamise tasemetes enam suurt erinevust.
- 📄 Põhikoolinoorte kondoomi kasutamise üldine tase juhuvahekorras tõusis kuni 2015. aastani (võrreldes 2005. aastaga on see suur muutus: 65% → 95%). Viimase kuue aasta jooksul on kondoomi kasutamises toimunud väike (statistiliselt mitteoluline) langus, kuid võrdluses 2005. aastaga märgatav erinevus puudub ehk väike langus on toonud kaasa asjaolu, et kondoomi kasutamise tase on 2005. ja 2021. aastal võrdväärsel tasemel.
- 🗑️ Gümnaasiuminoorte kondoomi kasutamise tase juhuvahekorras püsis vahemikus 2005–2010 muutusteta. Alates 2010. aastast on juhuvahekorra ajal kondoomi kasutamise tase olulisel määral langenud.
- 📄 Kutsekoolinoorte hulgas on viimase kuue aasta jooksul kondoomi kasutamise tase juhuvahekorras püsinud muutusteta.

- Juhupartneriga vahekorras olnud noortest 35% ei kasutanud viimase juhuvahekorra ajal kondoomi. Viimasel korral riskeerivalt käituvad noored moodustavad kogu valimist 2% (4965 noorest 89).

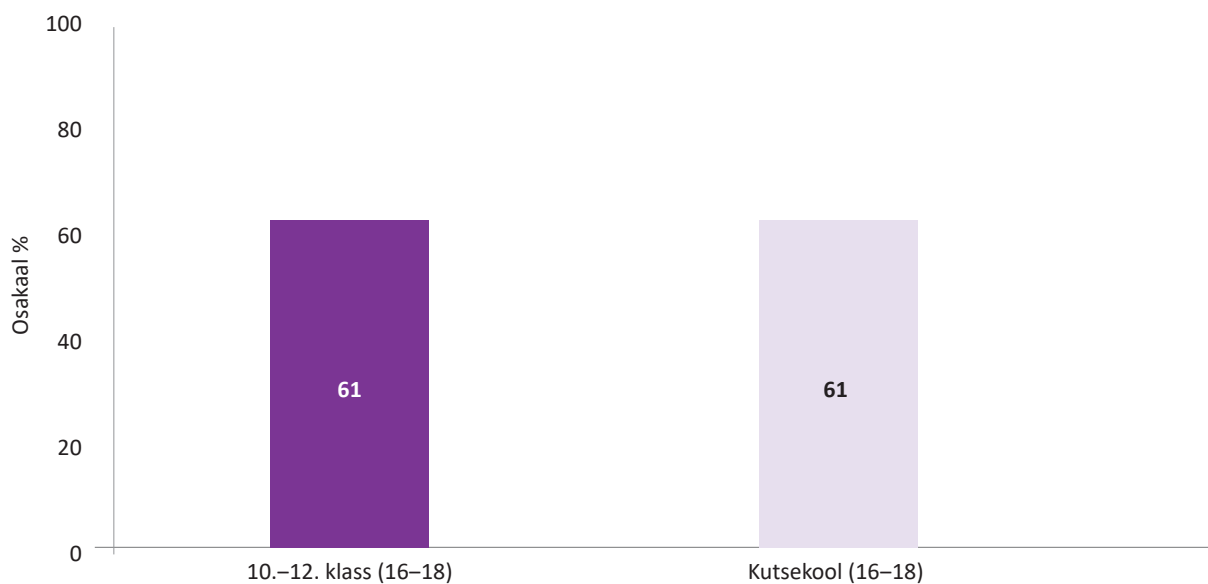

Joonis. Noored, kes kasutasid viimasel korral püsipartneriga vahekorras kondoomi, uuringurühmade kaupa, 2005–2021 (% viimase 12 kuu jooksul püsipartneriga seksuaalvahekorras olnud noortest)

Joonis. Noored, kes kasutasid viimase juhuvahekorra ajal kondoomi, uuringurühmade kaupa, 2005–2021 (% viimase 12 kuu jooksul juhupartneriga seksuaalvahekorras olnud noortest)

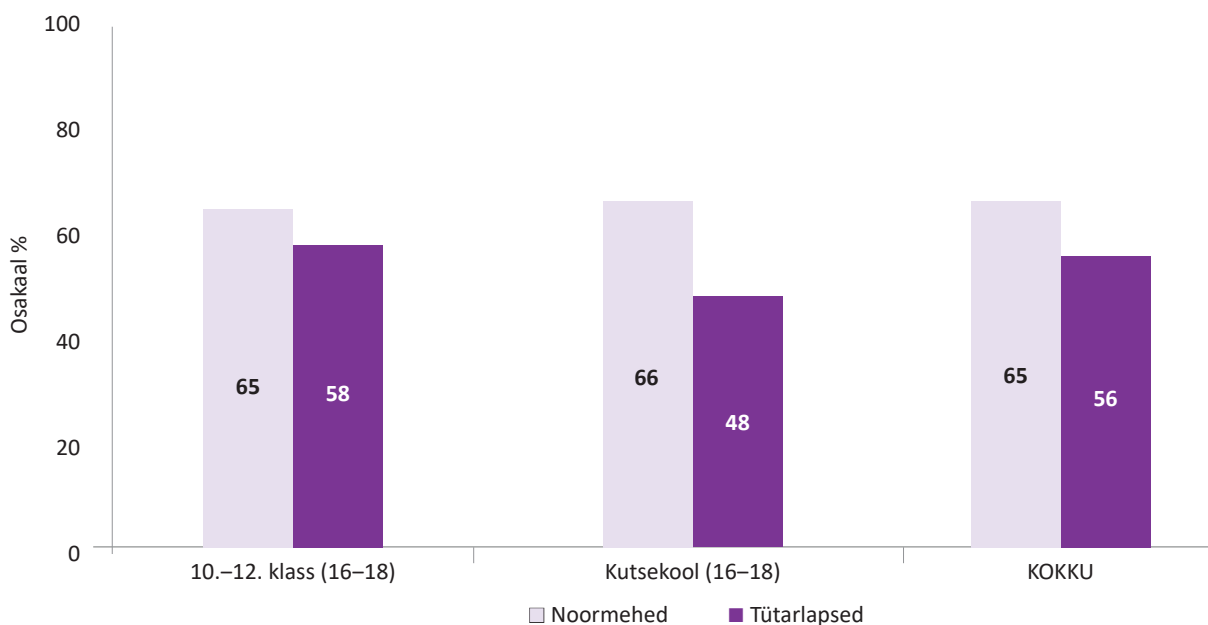
- 16–18-aastaste rühmas on gümnaasiumi- ja kutsekoolinoorte hulgas kondoomi kasutamise tase juhuvahekorras sama.

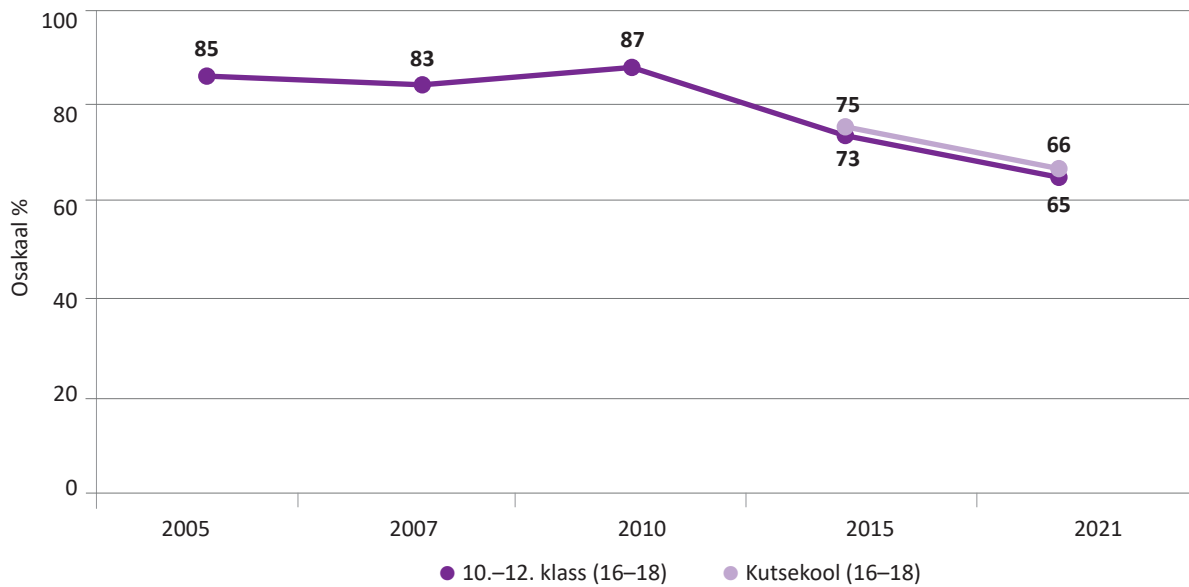
Joonis. Noored, kes kasutasid viimase juhuvahekorra ajal kondoomi, uuringurühmade kaupa, 2021
(% viimase 12 kuu jooksul juhupartneriga seksuaalvahekorras olnud noortest)

- 16–18-aastaste rühmas noormeeste ja tütarlaste kondoomi kasutamise tase juhusuhetes üldiselt ei erine.
 - Erandiks on kutsekoolinoored, kelle hulgas kasutavad noormehed võrreldes tütarlastega juhuvahekorras rohkem kondoomi.

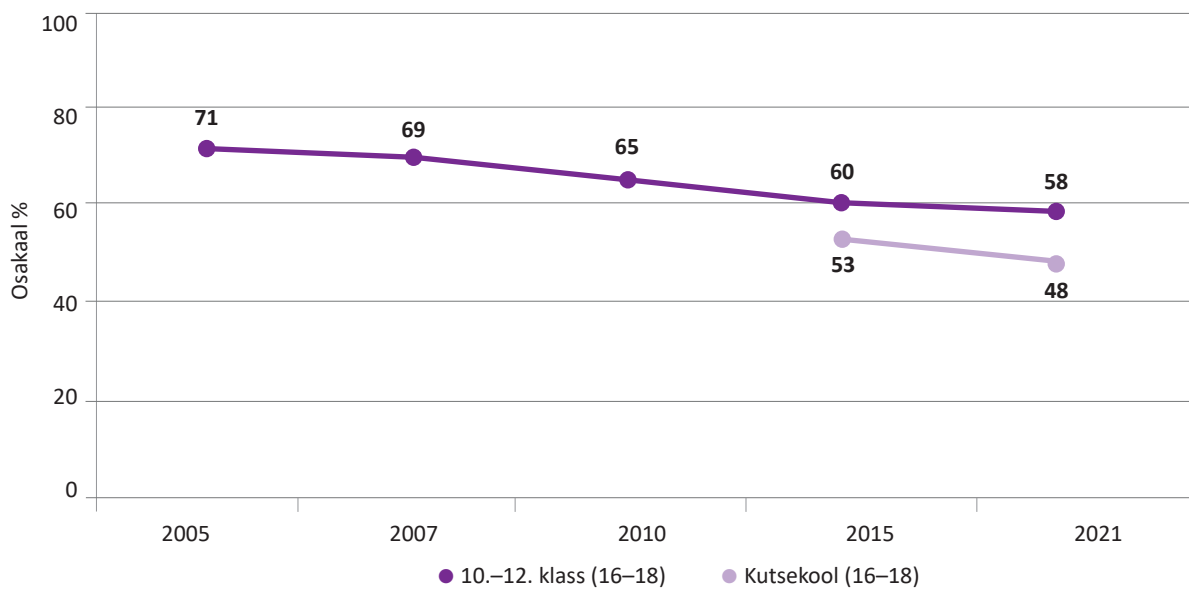
📌 Kui juhuvahekorras kondoomi kasutamise tase on noormeeste hulgas langenud, siis tütarlaste kondoomi kasutamise harjumus pole läbi küsitlusaastate muutunud. Viimaste uuringukordade üldine langustrend on põhjustatud noormeeste vähenenud kondoomi kasutamise harjumusest juhusuhetes.

Joonis. Noored, kes kasutasid viimase juhuvahekorra ajal kondoomi, uuringurühmade ja sugude kaupa, 2021
(% viimase 12 kuu jooksul juhupartneriga seksuaalvahekorras olnud noortest)

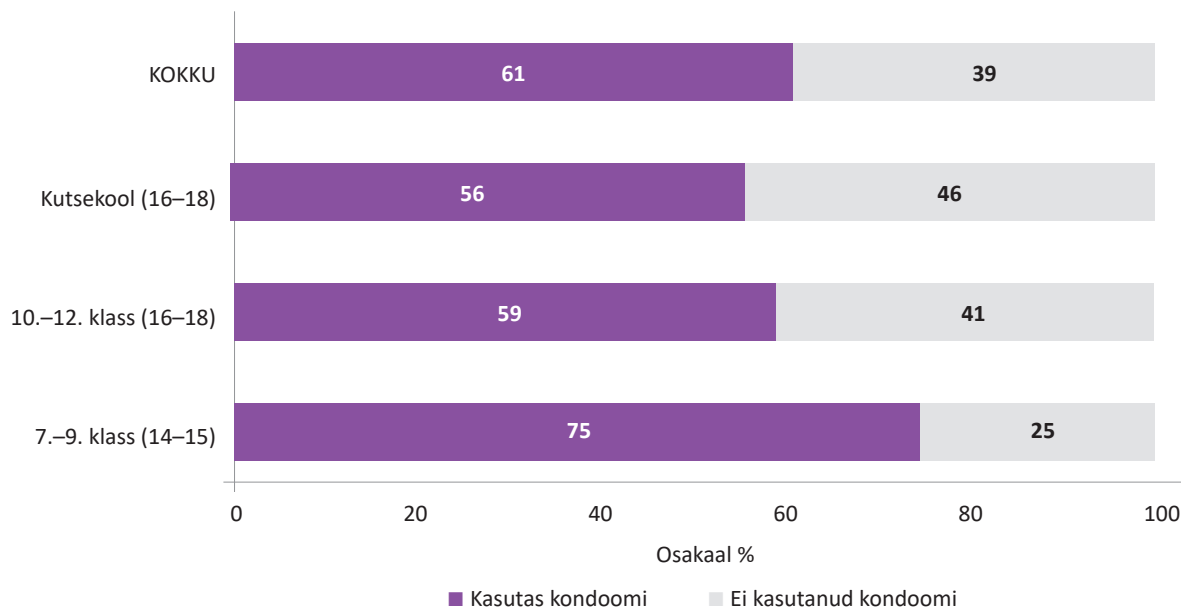

Joonis. Noormehed, kes kasutasid viimase juhuvahekorra ajal kondoomi, uuringurühmade kaupa, 2005–2021
(% viimase 12 kuu jooksul juhupartneriga vahekorras olnud noortest)

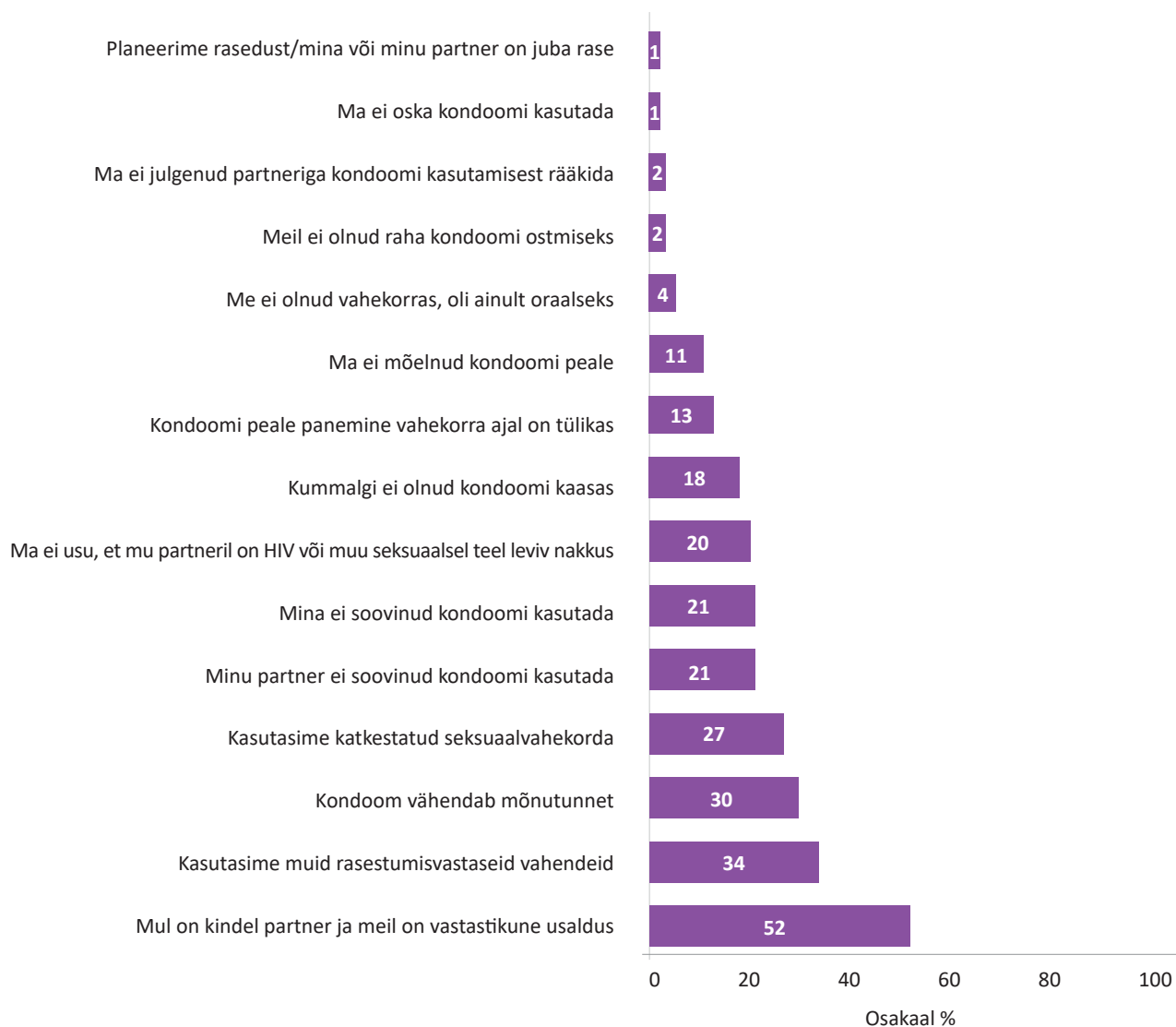

Joonis. Tütarlapsed, kes kasutasid viimase juhuvahekorra ajal kondoomi, uuringurühmade kaupa, 2005–2021
(% viimase 12 kuu jooksul juhupartneriga seksuaalvahekorras olnud noortest)

- Viimase 12 kuu jooksul vahekorras olnud noortest 39% ei kasutanud viimase vahekorra ajal kondoomi. Kogu valimist moodustavad nad 7% (4965 noorest 358).
- Kõige sagedamini on kondoomi kasutamata jätmise põhjuseks kindel partner ja vastastikune usaldus. Tihti nimetati ka muude rasestumisvastaste vahendite kasutamist, mõnutunde vähenemist kondoomi kasutamise tõttu ning katkestatud seksuaalvahekorda.

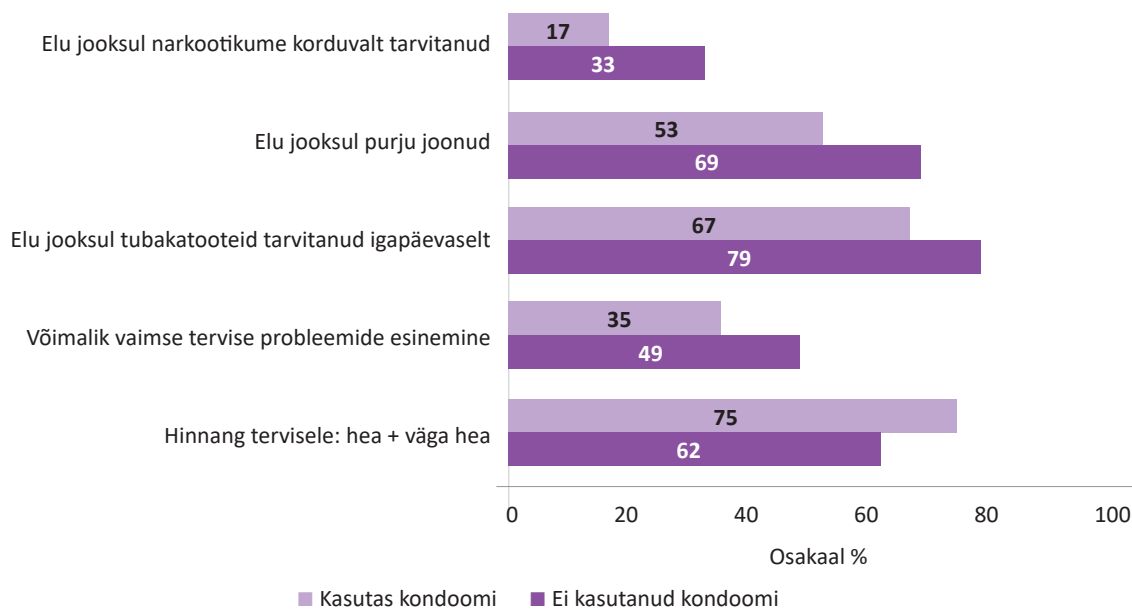

Joonis. Kondoomi kasutamine viimase seksuaalvahekorra ajal, uuringurühmade kaupa, 2021
(% viimase 12 kuu jooksul seksuaalvahekorras olnud noortest)

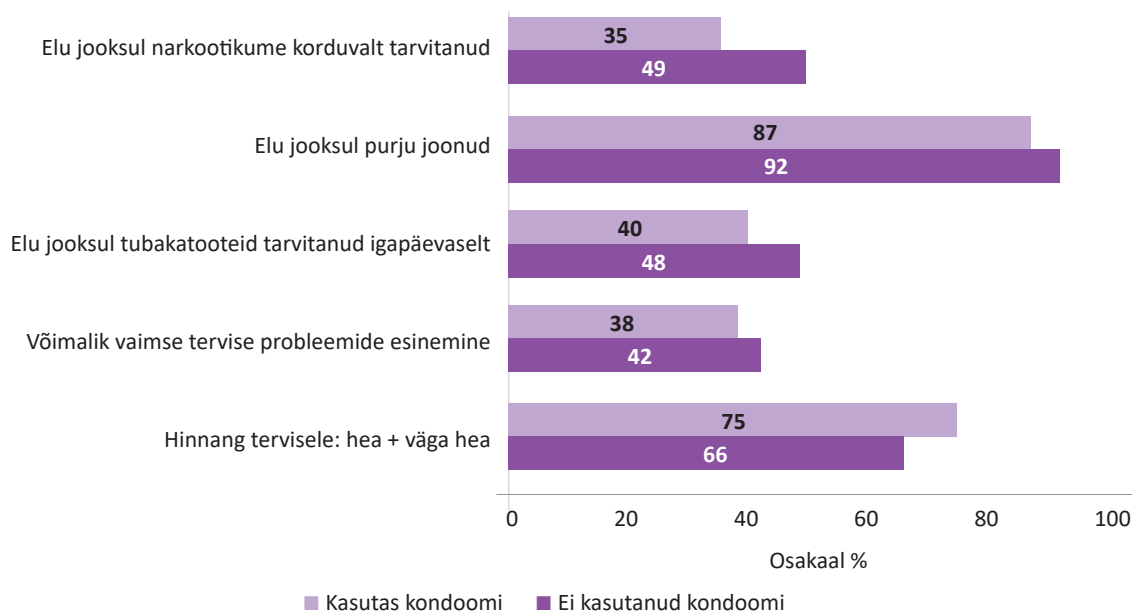

Joonis. Kondoomi kasutamata jätmise põhjused, kõikide noorte kohta (14–18-aastased), 2021
 (% viimase 12 kuu jooksul seksuaalvahekorras olnud noortest, kes jätsid viimasel korral kondoomi kasutamata)

- Esimese vahekorra ajal ilma kondoomita seksinud noorte hulgas on uimastite tarvitamine rohkem levinud. Nad hindavad oma tervist madalamalt ning nende hulgas võivad vaimse tervise probleemid olla rohkem levinud.
- Viimase vahekorra ajal ilma kondoomita seksinud noorte hulgas on uimastite tarvitamine rohkem levinud, tugevaim on seos narkootikumide tarvitamisega. Ilma kondoomita seksinud noored hindavad oma tervist madalamalt, kuid hinnangud oma vaimsele tervisele ei erine.

Joonis. Erinevate tervise- ja riskikäitumiste seos kondoomi kasutamisega esimese vahekorra ajal, 16–18-aastased, 2021 (% elu jooksul seksuaalvahekorras olnud noortest)

Joonis. Erinevate tervise- ja riskikäitumiste seos kondoomi kasutamisega viimase vahekorra ajal, 16–18-aastased, 2021 (% viimase 12 kuu jooksul seksuaalvahekorras olnud noortest)

- **Esimese vahekorra ajal ilma kondoomita seksinud noorte hoiakud kondoomide suhtes on negatiivsemad:** üldine kondoomidega seotud hoiakute (MFACS) keskmine skoor on 66,4 vs. 72,1 kondoomi kasutanud noorte hulgas. Erinevus tuleb esile ka eraldi iga faktori puhul.
- **Ka viimase vahekorra ajal ilma kondoomita seksinud noorte hoiakud on kondoomide suhtes negatiivsemad:** üldine kondoomidega seotud hoiakute (MFACS) keskmine skoor on 66,8 vs. 73,4 kondoomi kasutanud noorte hulgas. Erinevus tuleb esile ka tunnetusliku komponendi (mugavus, puhtus, põnevus) ja kondoomide kasutatavuse (kättesaadavus, kasutamise lihtsus ja käepärasus) puhul.

Loe lisaks: aruandes MFACSi kohta ptk 4.5 ja kondoomi kasutamise kohta ptk 6.3 ja 6.4; lisa 2 tabelid 81–86.

- Kogu uuringu sihtrühma vaadates on kondoomi mittekasutavate noorte osakaal väike. Juhusuhetes riskeerivalt käituvad noored moodustavad mõne protsendi. Kui vaadata vaid neid, kellel on seksuaalvahekorra kogemused ja kes on viimase aasta jooksul ka vahekorras olnud, siis on märgata, et erinevad kondoomi kasutamist hindavad näitajad on pöördunud langusele, enamasti alates 2015. aastast.
- Ilma kondoomita seksinud noored tarvitavad rohkem uimasteid, tugevaim on seos narkootikumide tarvitamisega.
- Ilma kondoomita seksinud noorte hoiakud on kondoomide suhtes negatiivsemad. Eriti on kondoomi kasutamine seotud tunnetusliku komponendiga ning kasutatavusega. See näitab, et noored, kes kondoomi ei kasuta, peavad kondoomi pigem ebamugavaks ja seksuaalset naudingut vähendavaks, neile loeb vähem sõprade-partnerite arvamus ja kondoomi kasutamist peetakse tülikaks, nad peavad kondoomi raskesti kättesaadavateks ning nende kasutamist ja neist rääkimist partneriga keeruliseks.
- Turvaseksi kohta on võimalik leida rohkem informatsiooni kodulehtedelt hiv.ee ja seksuaaltervis.ee.

11 HIV-testimine

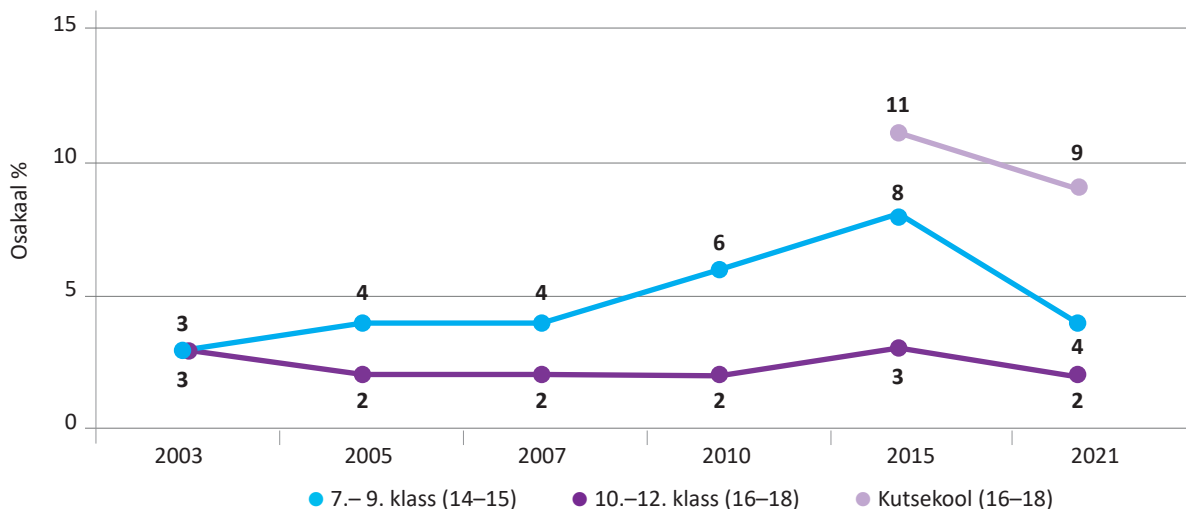

- Kõikidest noortest 3% on HIVi suhtes testitud, sh 2% on testitud viimase 12 kuu jooksul.

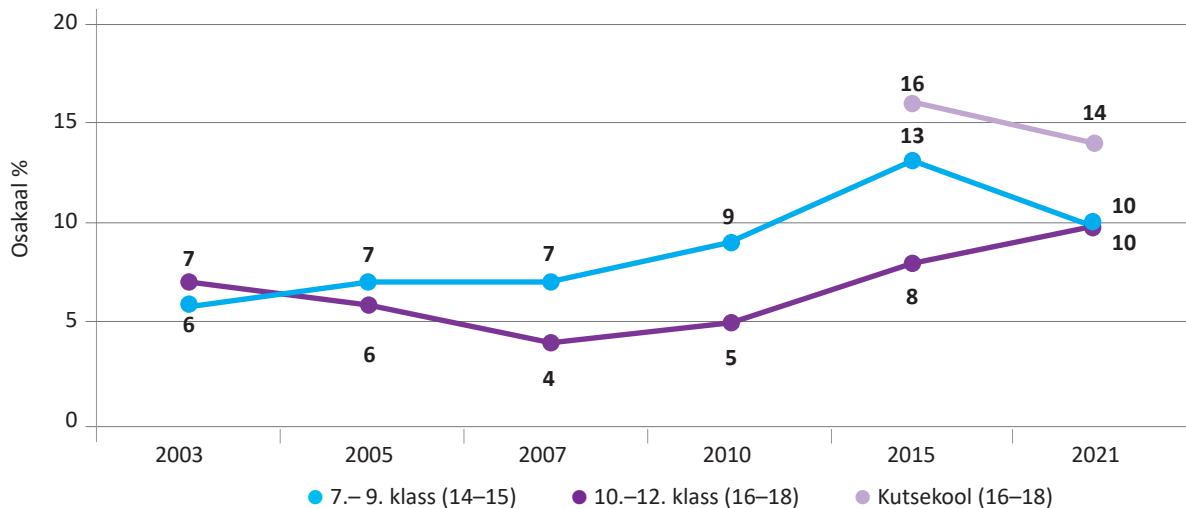
- 📌 HIV-testimise tase on püsinud üsna ühtlane, vaid gümnaasiumiõpilaste hulgas tõusis elu jooksul testitute osakaal 2015. aastal (tõus on oluline võrreldes vahemikuga 2003–2007) ning langes 2021. aastaks uuesti küsitluse algusaastate tasemele.

- Seksuaalvahekorra kogemusega noortest 11% on HIVi suhtes testitud, sh 7% on testitud viimase 12 kuu jooksul.

- 📌 Seksuaalvahekorras olnud noorte puhul järgib testimise tase samu trende mis HIV-testimine kõikide noorte hulgas. Põhikoolinoorte hulgas võib küll testimises märgata tõusutrendi, kuid need muutused ei ole statistiliselt olulised.

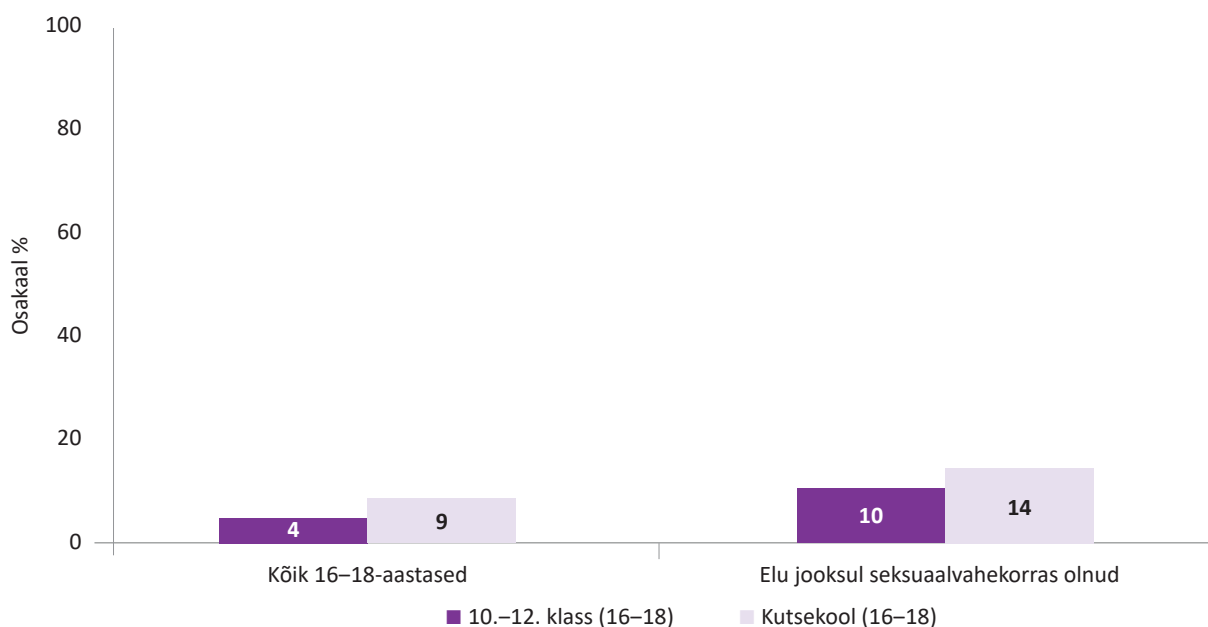

Joonis. Noored, keda on elu jooksul HIVi suhtes testitud, uuringurühmade kaupa, 2003–2021

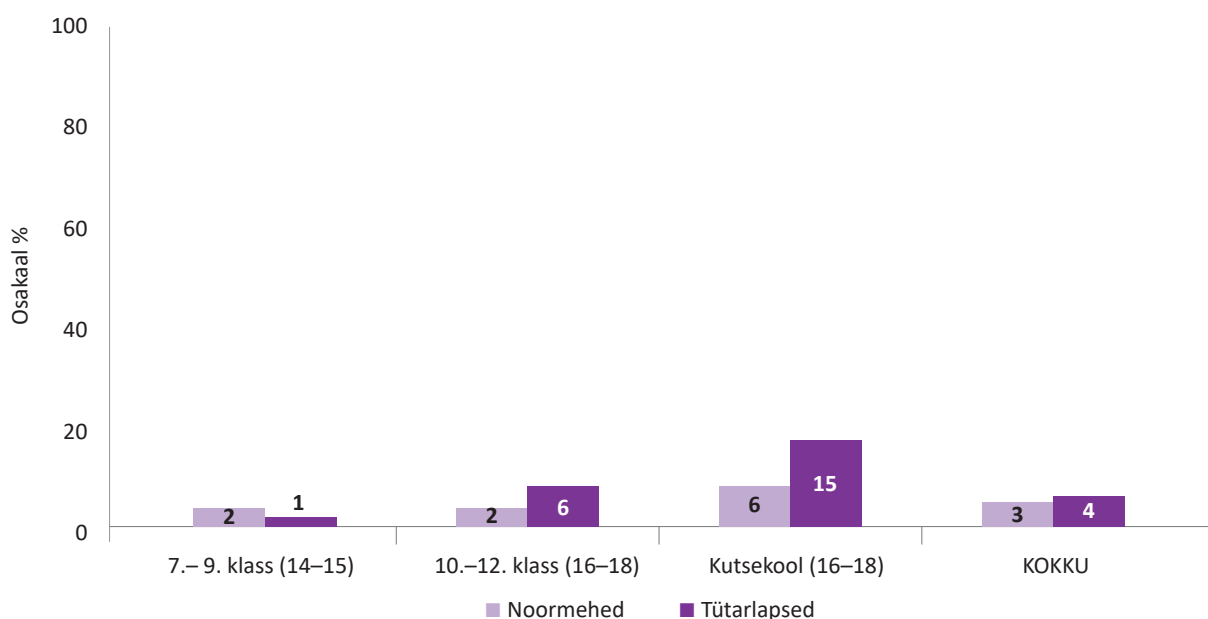
Joonis. Noored, keda on elu jooksul HIVi suhtes testitud, uuringurühmade kaupa, 2003–2021 (% elu jooksul seksuaalvahekorras olnud noortest)

- **Võrreldes gümnaasiumiõpilastega on kutsekooliõppurite hulgas rohkem HIVi suhtes testitud noori.** Kui vaadata seksuaalkogemusega noori, siis erinevus nende kahe rühma vahel kaob. Samuti ei erine need rühmad omavahel viimase 12 kuu jooksul testitute poolest – vastavalt 3% ja 4%.

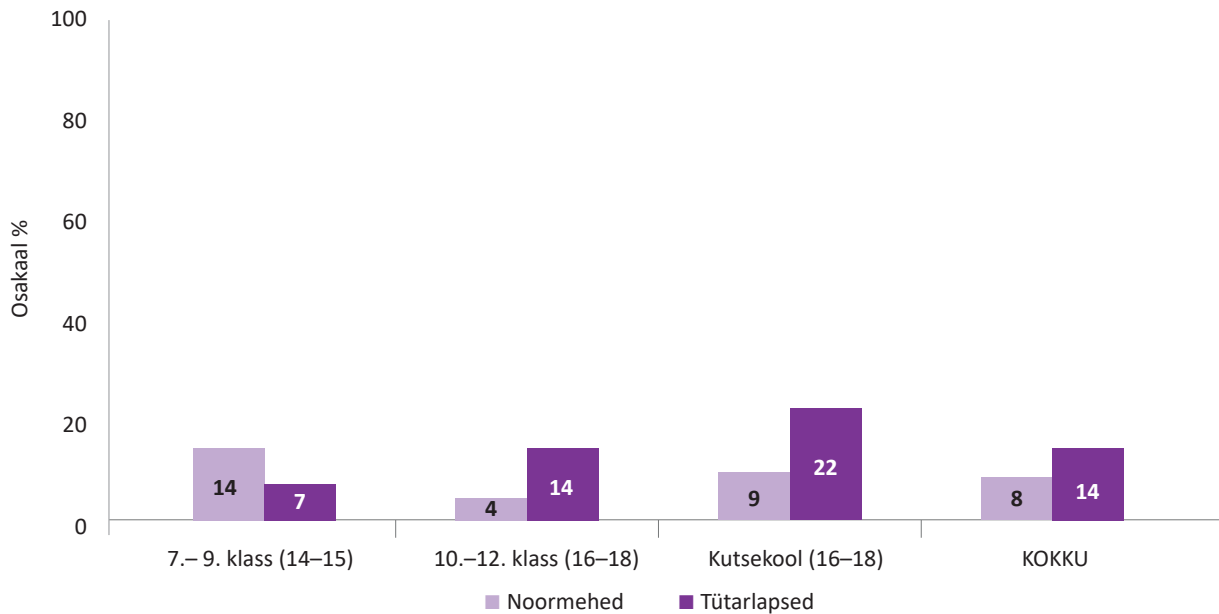

Joonis. 16–18-aastased noored, keda on elu jooksul HIVi suhtes testitud, uuringurühmade kaupa, 2021

- **Võrreldes noormeestega on tütarlaste hulgas rohkem HIVi suhtes testitud,** selgelt tuleb see esile gümnaasiumi- ja kutsekoolinoorte hulgas. Noormeeste ja tütarlaste testimise taseme erinevus suureneb, kui vaadata seksuaalvahekorra kogemusega noori.
- **Noormeestest 1% ja tütarlastest 2% on testitud viimase 12 kuu jooksul, seksuaalvahekorras olnud noorte puhul on need näitajad vastavalt 4% ja 9%** (tütarlaste näitaja on statistiliselt olulisel määral suurem).

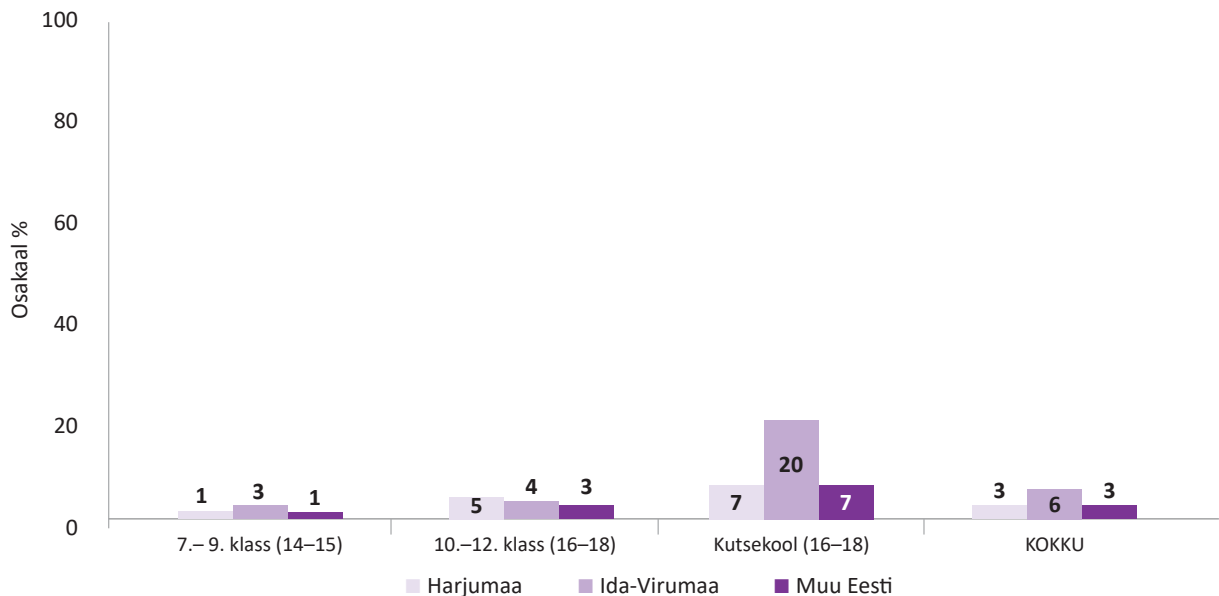

Joonis. Noored, keda on elu jooksul HIVi suhtes testitud, uuringurühmade ja sugude kaupa, 2021

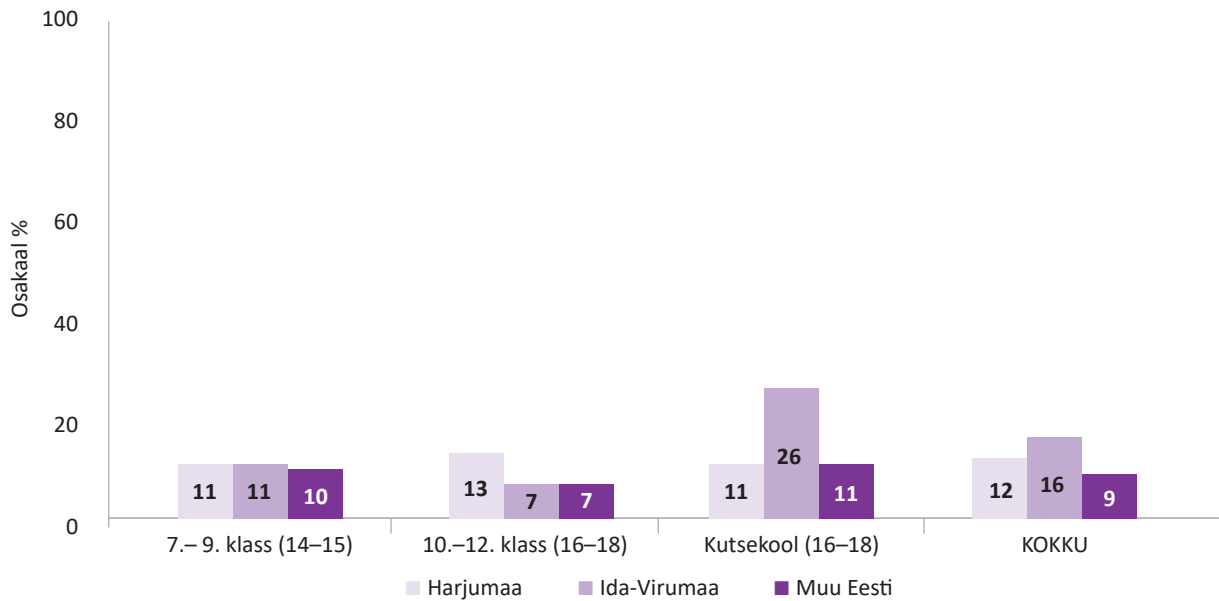

Joonis. Noored, keda on elu jooksul HIVi suhtes testitud, uuringurühmade ja sugude kaupa, 2021 (% elu jooksul seksuaalvahekorras olnud noortest)

- **Võrreldes ülejäänud Eestiga on Ida-Virumaal elu jooksul HIVi suhtes testimise tase kõrgem.** Eriti paistab see silma kutsekoolinoorte hulgas, põhikooli- ja gümnaasiuminoorte hulgas piirkondlik erinevus puudub. Seksuaalvahekorra kogemusega noorte hulgas kõiki noori koondavas rühmas piirkondlik erinevus kaob, kuid tuleb esile jätkuvalt kutsekoolinoorte hulgas.
- **Harjumaa noortest 2%, Ida-Virumaa noortest 3% ja ülejäänud Eestis elavatest noortest 2% on HIVi suhtes testitud viimase 12 kuu jooksul.** Seksuaalvahekorra kogemusega noorte hulgas on piirkondlikud näitajad vastavalt 8%, 7% ja 6%. Mõlemal juhul piirkondlikud erinevused puuduvad.

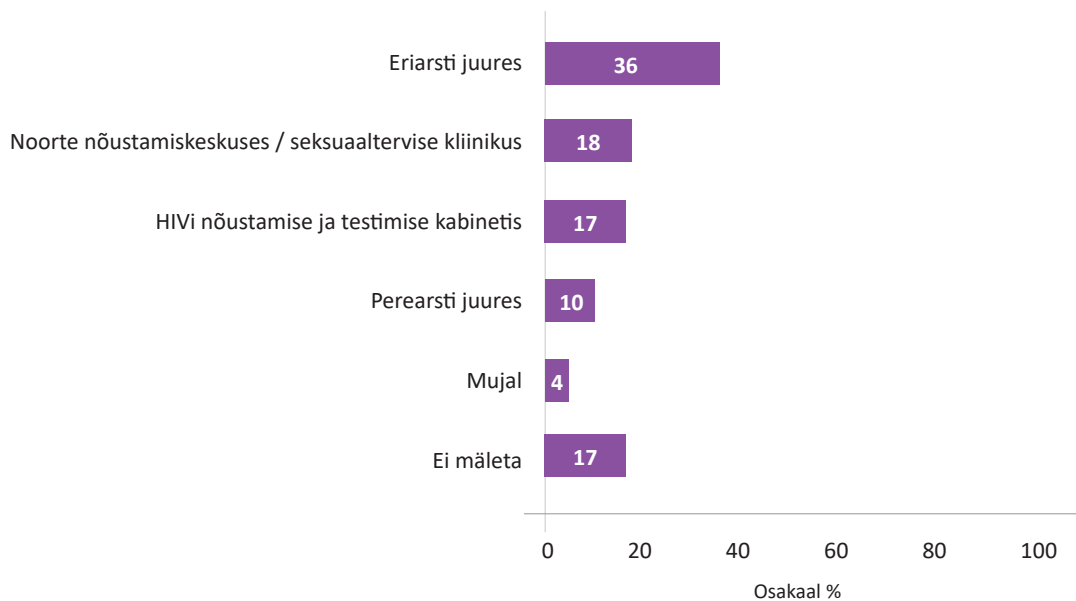

Joonis. Noored, keda on elu jooksul HIVi suhtes testitud, uuringurühmade ja piirkondade kaupa, 2021

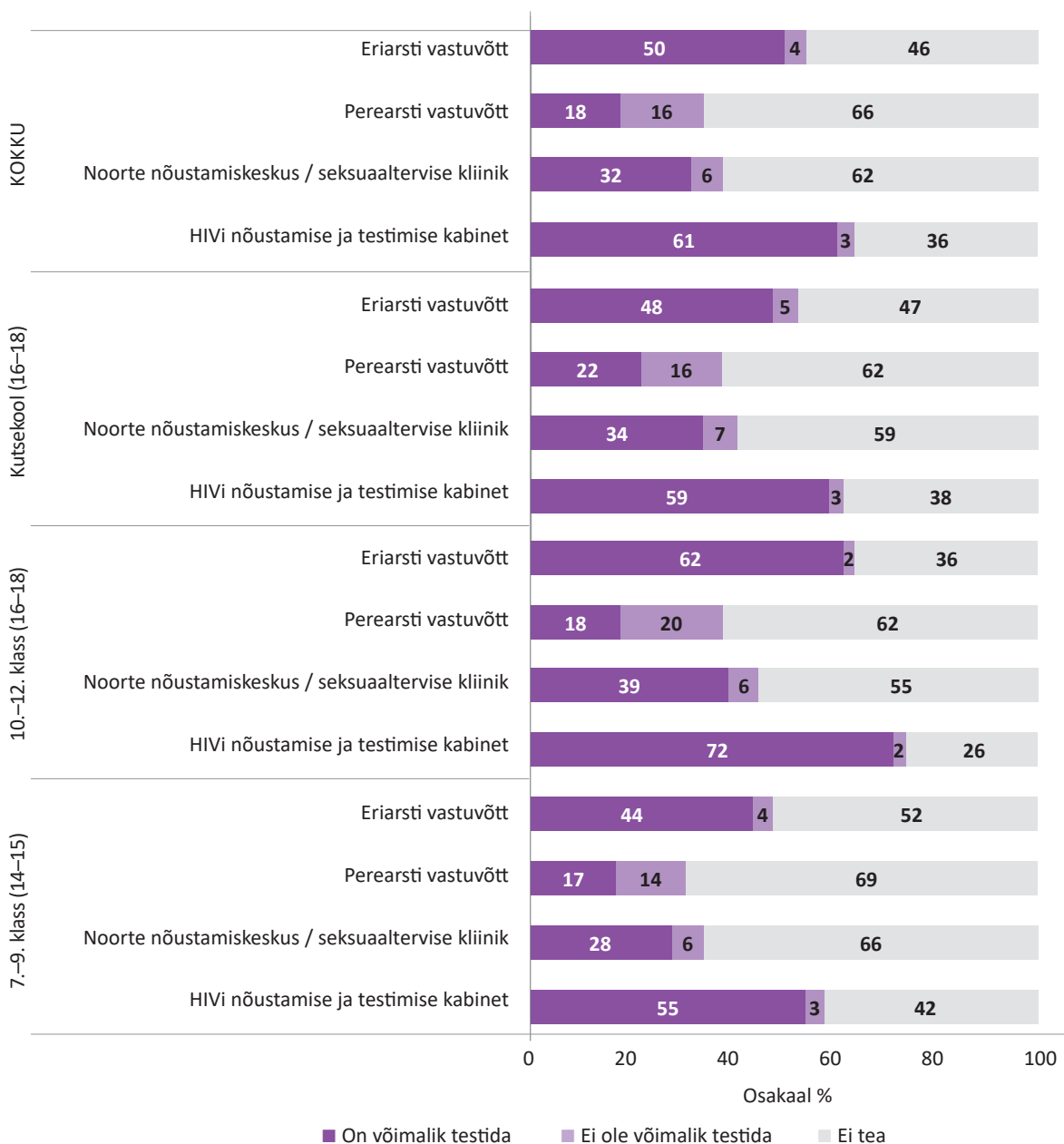
Joonis. Noored, keda on elu jooksul HIVi suhtes testitud, uuringurühmade ja piirkondade kaupa, 2021 (% elu jooksul seksuaalvahekorras olnud noortest)

- **Kõige sagedamini käivad noored ennast HIVi suhtes testimas eriarsti juures** (nt naha- ja suguhaiguste arst, naistearst).

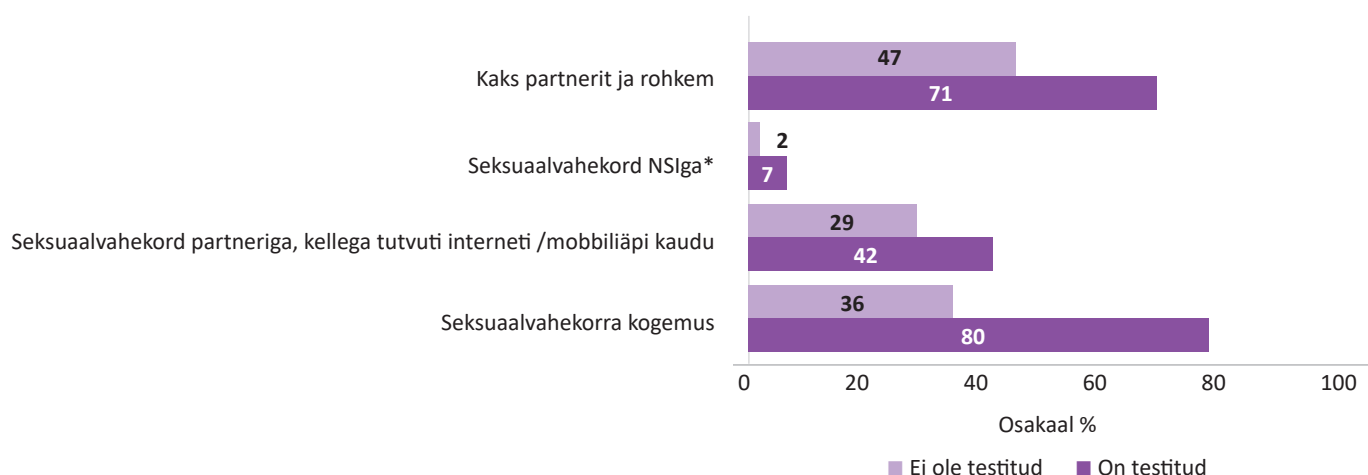
Joonis. Viimase HIV-testi tegemise koht, kõikide noorte kohta (14-18-aastased), 2021 (% elu jooksul testitud noortest)

- Kõige rohkem (55%) noori **teab**, et HIV-testi on võimalik teha **HIVI nõustamise ja testimise kabinetis**.
- Kõige vähem (17%) noori **on kursis**, et HIV-testi on võimalik teha **perearsti vastuvõtule minnes**.
- **Väga palju noori on teadmatuses**, kas vastamiseks pakutud kohtades on võimalik teha HIV-testi või mitte. Kõige rohkem on teadmatust perearsti ja noorte nõustamiskeskuse/sekuaaltervise kliiniku kohta – noortest ligi 70% on märkinud vastuseks „ei tea“.

Joonis. Noorte teadmised HIV-testi tegemise võimaluste kohta, uuringurühmade kaupa, 2021

- HIVi suhtes testitute hulgas on rohkem seksuaalvahekorra kogemusega noori, neid, kes on olnud seksuaalvahekorras interneti teel või mobiiliäpiga leitud partneriga, neid, kes on olnud seksuaalvahekorras narkootikume süstiva inimesega, ja noori, kellel on elu jooksul olnud mitu partnerit.

Joonis. Seksuaalkäitumise seos elu jooksul HIVi suhtes testimisega, 16–18-aastased noored, 2021

* narkootikume süstiv inimene

Loe lisaks: aruanne ptk 10, lisa 2 tabelid 95 – 100.

- Noorte hulgas on HIVi suhtes testimise tase madal, samas tajuvad noored oma võimalikku riskeerivat käitumist: testimist mõjutab kõige enam seksuaalvahekorra kogemus.
- HIV-testi saab teha perearsti ja eriarsti poole pöördudes, noorte nõustamiskeskustes/seksuaaltervise kliinikutes ning HIVi nõustamise ja testimise kabinettides. Väga palju on noori, kes ei oska öelda, kas nendes kohtades on võimalik testi teha. Kõige rohkem on teadmatust seoses perearsti ja noorte nõustamiskeskuste/seksuaaltervise kliinikutega. Samas on just noorte nõustamiskeskused need kohad, kus teenindatakse kõiki kuni 26-aastaseid noori tasuta, ka neid, kellel ei ole ravikindlustust. Anonüümseks jäämise soovi korral on võimalik testida ennast HIVi nõustamis- ja testimiskabinettides.
- HIVi suhtes testimisvõimaluste kohta on võimalik leida informatsiooni kodulehtedelt hiv.ee ja seksuaaltervis.ee.